'

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास

सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की

माननीय न्यायाधीश श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ

फैसला

०६८-CR-१२६७

मुद्दाः **भ्रष्टाचार (सुडान मिसनका APC र सो को स्पेर्यर पार्ट खरिद)**।

अनुसन्धान अधिकृत डिल्लीरमण आचार्यको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार.........१ पुनरावेदक वादी

विरुद्ध

कुल विक्रम राणाको नाति, कृष्ण विक्रम राणाको छोरा ल.पु.जि.ल.पु. उप.न.पा.वडा नं. १४ शोभाहिटीमा बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी महानिरीक्षक ओम विक्रम राणा १

धनरास गुरुङको नाति, हर्क बहादुर गुरुङको छोरा कास्की जिल्ला ल्वाङ घलेल गा.वि.स. वडा नं. ३ स्थायी घर भै हाल काठमाडौं जिल्ला खड्का भद्रकाली गा.वि.स.वडा नं.३ हात्तिगौंडा बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी महानिरीक्षक हेमबहादुर गुरुङ...१

किशन चन्द ठकुरीको नाति, नर बहादुर चन्द ठकुरीको छोरा दार्चुला जिल्ला, लाली गा.वि.स.वडा नं ९ भुल्लालीमा स्थायी घर भै हाल ल.पु.जि.ल.पु. उप.न.पा. वडा नं. १० कुपण्डोल बस्ने नेपाल प्रहरीका तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक भई हाल प्रधानमन्त्रीका सुरक्षा सल्लाहकार रमेशचन्द ठकुरी.............................१ प्रत्यर्थी प्रतिवादी

रण बहादुर केशरको नाति, धर्मध्वजको छोरा धनुषा जिल्ला वेंगडावर गा.वि.स. वडा नं ७ स्थायी घर भै हाल ल.पु.जि.ल.पु.उप.न.पा.वडा नं. १४ थसीखेल बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक मदन बहादुर खड्का.................१

भुपेन्द्र जंगको नाति, नरवीर जंगको छोरा कास्की जिल्ला रानीपौवा वडा नं. ११

पोखरा स्थायी घर भै हाल काठमाडौं जिल्ला हात्तिगौंडा गा.वि.स.वडा नं. ६ बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक अर्जुन जंग शाही......................१
कमान सिंह लिम्बुको नाति, कृष्ण बहादुर थाङ्देनको छोरा तेह्रथुम जिल्ला जलजले गा.वि.स. वडा नं. ५ पौरिन बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक दीपक सिंह थाङ्देन..१
दिल्ली बहादुरको नाति, खड्ग बहादुर थापाको छोरा कास्की जिल्ला, पोखरा उपमहानगरपालिका वडा नं. ११ घर भै हाल का.जि.का.म.न.पा. वडा नं. ४ धुम्बाराही बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक श्याम सिंह थापा...१
उद्धव सिंह विष्टको नाति, शेर बहादुर विष्टको छोरा कन्चनपुर जिल्ला, महेन्द्रनगर नगरपालिका वडा नं १६ स्थायी घर भै हाल काठमाडौं जिल्ला खड्का भद्रकाली गा.वि.स वडा नं ६ बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक दीपेन्द्र बहादुर विष्ट...१
शेर बहादुरको नाति, श्याम बहादुरको छोरा का.जि.का.म.न.पा.वडा नं १० बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी नायव महानिरीक्षक रमेश विक्रम शाह १
नगेन्द्र ध्वजको नाति, समशेर ध्वजको छोरा का.जि.का.म.न.पा.वडा नं. ३४ भिमसेन गोला बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी नायव महानिरीक्षक टपेन्द्रध्वज हमाल...१
रुद्रनारायणको नाति, गौरी नारायणको छोरा मोरङ्ग जिल्ला, विराटनगर उ.म.न.पा.वडा नं. २ तीनपैनी स्थायी घर भै हाल का.जि.का.म.न.पा. वडा नं १५ बस्ने पूर्व प्रहरी नायव महानिरीक्षक दीपक कुमार श्रेष्ठ १
मन बहादुरको नाति, तेज बहादुरको छोरा रुपन्देही जिल्ला, आनन्दवन गा.वि.स. वडा नं. ६ स्थायी घर भै हाल ललितपुर जिल्ला सुनाकोठी गा.वि.स. वडा नं. ९ ढोलाहिटी बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी नायव महानिरीक्षक निरज पुन.........१
अर्जुन पालको नाति, कर्ण बहादुर पालको छोरा जिल्ला दार्चुला, उकु गा.वि.स. वडा नं. ४ र कन्चनपुर जिल्ला भिमदत्त नगरपालिका वडा नं. ५ मा स्थायी घर भै हाल का.जि.का.म.पा. वडा नं. ४ धुम्बाराही बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी नायव महानिरीक्षक सुरेन्द्र बहादुर पाल १
देव प्रतापको नाति, उदय प्रतापको छोरा काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं

महानगरपालिका वडा नं. ४ कपन मार्ग लोसाल बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक रवी प्रताप राणा १
वैरागी खड्काको नाति, धारे खड्काको छोरा बझाङ्ग जिल्ला, रिठापाटा गा.वि.स. वडा नं. ६ स्थायी घर भै हाल काठमाडौं जिल्ला बुढानिलकण्ठ गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने नेपाल प्रहरीका वरिष्ठ उपरीक्षक श्याम बहादुर खड्का १
शेर बहादुरको नाति, तिल बहादुरको छोरा काठमाडौं जिल्ला, स्यूचाटार गा.वि.स. वडा नं. ५ बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक शिव लामिछाने १
लालविरको नाति, नन्दमानको छोरा ताप्लेजुङ्ग जिल्ला चाक्सीबोटे गा.वि.स. वडा नं. ३ फाकसे घर भई हाल का.जि.का.म.न.पा.वडा नं. ९ चण्डीमार्ग बत्तिसपुतली बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक नरेन्द्र कुमार खालिङ्ग १
पर्त बहादुरको नाति, गणेश बहादुरको छोरा पर्वत जिल्ला, देउराली गा.वि.स. वडा नं ३ लाङ्गदी घर भै हाल नेपाल प्रहरी अस्पताल महाराजगञ्जको क्वाटरमा बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक डा.अजित कुमार गुरुङ्ग १
लिलाधरको नाति, केशव दत्तको छोरा डडेलधुरा जिल्ला, बगरकोट गा.वि.स. वडा नं ५ घर भै हाल का.जि.का.म.न.पा. वडा नं ४ धुम्वाराही बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक रमेश कुमार पाण्डेय १
बल बहादुरको नाति, बम बहादुर नेउपानेको छोरा ईलाम जिल्ला, ईलाम न.पा. वडा नं.३ बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी उपरीक्षक मनोज नेउपाने.....................१
पदम बहादुरको नाति, ईन्दु बहादुरको छोरा का.जि.का.म.न.पा.वडा नं.४ बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी उपरीक्षक निरज बहादुर शाही १
नन्दलालको नाति, सिंह बहादुरको छोरा स्याङजा जिल्ला, छाङछाङदी गा.वि.स. वडा नं. ३ बस्ने नेपाल प्रहरीको प्रहरी उपरीक्षक गुप्त बहादुर श्रेष्ठ १
रामलालको नाति, शम्भुलालको छोरा का.जि.का.म.न.पा.वडा नं. १७ ठहिटी बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक विजयलाल कायस्थ...........................१
कवि प्रसादको नाति, देवी प्रसादको छोरा प्यूठान जिल्ला, विजुबार बजार वडा नं. ६ घर भै हाल नेपाल प्रहरी अस्पताल महाराजगंजमा का.मु.प्रहरी उपरीक्षक पदमा कार्यरत डा. रामकृष्ण राजभण्डारी १
लोकनाथको नाति, शेष रमणको छोरा काभ्रेपलान्चोक जिल्ला खोपासी गा.वि.स. वडा नं. १ घर भै हाल काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.

३५ पेप्सीकोला बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी उपरीक्षक कृष्णप्रसाद गुरागाई १
मेघ बहादुर सिंहको छोरा कन्चनपुर जिल्ला, बेलौटी गा.वि.स. वडा नं.७ स्थायी घर भई हाल ल.पु.जि.ल.पु.उप.न.पा.वडा नं.१३ कुसुन्ती बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी उपरीक्षक संजय सिंह बस्नेत...१
भगीरथको नाति, होमनाथको छोरा जिल्ला ईलाम नामसालिङ्ग गा.वि.स. वडा नं. ५ स्थायी घर भै हाल का.जि.का.म.न.पा.वडा नं. ३२ घट्टेकुलो बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी उपरीक्षक पिताम्बर अधिकारी...१
गोपाल बहादुरको नाति, बद्री प्रसादको छोरा दैलेख जिल्ला, बजार गा.वि.स.वडा नं.२ स्थायी घर भै हाल काठमाडौं जिल्ला मनमैजु गा.वि.स. वडा नं.९ नेपालटार बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी नायव उपरीक्षक हरिहर श्रेष्ठ.......................१
हरिहर श्रेष्ठको छोरा ललितपुर जिल्ला लुभु गा.वि.स. वडा नं. ३ बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी नायब उपरीक्षक विद्याराज श्रेष्ठ..१
ईन्द्र बहादुरको छोरा स्याङ्जा जिल्ला, दहथुम गा.वि.स. वडा नं. ८ भारथान स्थायी घर भै का.जि.का.म.न.पा. वडा नं. ४ बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी नायब उपरीक्षक प्रकाश अधिकारी १
केदार नाथको नाति, रघुनाथको छोरा काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला, पनौती नगरपालिका वडा नं. १० घर भै हाल का.जि.का.म.न.पा.वडा नं. ३४ बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी निरीक्षक अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना १
सन्त बहादुरको नाति, रत्न बहादुरको छोरा का.जि.का.म.पा. वडा नं. १० बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी नायब उपरीक्षक दिनेश के.सी..................................१
जितमानको नाति, शिव प्रसादको छोरा जिल्ला नवलपरासी डेढगाउँ गा.वि.स. वडा नं. ३ मा बस्ने नेपाल प्रहरीका प्रहरी निरीक्षक लाल गोविन्द श्रेष्ठ १
दुर्गा दत्तको नाति, नन्दलालको छोरा जिल्ला पर्वत, भंगरा गा.वि.स. वडा नं. ५ को हाल का.जि.का.म.पा. वडा नं. २ लाजिम्पाट बस्ने नेपाल प्रहरीको प्रहरी निरीक्षक गिरीधारी शर्मा १
501 International House 223 Regents Streets London W1B2QD स्थित Assured Risks Limited, London का Director Michael Ride......१
ऐ.ऐ.लि.का नेपाल स्थित स्थानीय प्रतिनिधि जोगी भारतीको नाति, पदम भारतीको छोरा डडेल्धुरा जिल्ला रुपाल गा.वि.स. वडा नं. ४ स्थायी घर भै हाल

ल.पु.जि.सैंबु गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारती........१

०६९-CR-१०७९

कुल विक्रम राणाको नाति, कृष्ण विक्रम राणाको छोरा ल.पु.जि.ल.पु. उप.न.पा.वडा नं. १४ शोभाहिटीमा बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी महानिरीक्षक ओम विक्रम राणा ....१ <u>पुनरावेदक</u> प्रतिवादी

विरुद्ध

अनुसन्धान अधिकृत डिल्लीरमण आचार्यको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार ....१ <u>प्रत्यर्थी</u> वादी

०६९-CR-०६९१

धनरास गुरुङको नाति, हर्क बहादुर गुरुङको छोरा कास्की जिल्ला ल्वाङ घलेल गा.वि.स. वडा नं. ३ स्थायी घर भै हाल काठमाडौं जिल्ला खड्का भद्रकाली गा.वि.स.वडा नं.३ हात्तिगौंडा बस्ने नेपाल प्रहरीका पूर्व प्रहरी महानिरीक्षक हेमबहादुर गुरुङ...१ <u>पुनरावेदक</u> प्रतिवादी

विरुद्ध

अनुसन्धान अधिकृत डिल्लीरमण आचार्यको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार ....१ <u>प्रत्यर्थी</u> वादी

०६९-CR-१०७६

501 International House 223 Regents Streets London W1B28D स्थित Assured Risks Limited, London को तत्कालिन स्थानीय प्रतिनिधि जोगी भारतीको नाति, पदम भारतीको छोरा डडेल्धुरा जिल्ला रुपाल गा.वि.स. वडा नं. ४ स्थायी घर भै हाल ल.पु.जि.सैंबु गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारती..१ <u>पुनरावेदक</u> प्रतिवादी

विरुद्ध

अनुसन्धान अधिकृत डिल्लीरमण आचार्यको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार ....१ <u>प्रत्यर्थी</u> वादी

०६९-CR-०१९०

किशन चन्द ठकुरीको नाति, नर बहादुर चन्द ठकुरीको छोरा दार्चुला जिल्ला, लाली गा.वि.स.वडा नं ९ भुल्लालीमा स्थायी घर भै हाल ल.पु.जि.ल.पु. उप.न.पा. वडा नं. १० कुपण्डोल बस्ने नेपाल प्रहरीका तत्कालीन प्रहरी <u>पुनरावेदक</u> प्रतिवादी

महानिरीक्षक भई हाल प्रधानमन्त्रीका सुरक्षा सल्लाहकार रमेशचन्द ठकुरी....१

विरुद्ध

अनुसन्धान अधिकृत डिल्लीरमण आचार्यको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार ....१ प्रत्यर्थी वादी

विशेष अदालतमा फैसला गर्नेः अध्यक्ष माननीय न्यायाधीश श्री गौरी बहादुर कार्की
सदस्य माननीय न्यायाधीश श्री ओम प्रकाश मिश्र
सदस्य माननीय न्यायाधीश श्री केदार प्रसाद चालिसे

विशेष अदालतको फैसला उपर भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ बमोजीम वादी नेपाल सरकार एवं प्रतिवादीको तर्फबाट पुनरावेदन दायर भई पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छः-

संयुक्त राष्ट्र संघको अनुरोधमा शान्ति स्थापनार्थ सुडानको डार्फरमा नेपाल प्रहरीबाट खटाइएको Formed Police Unit (FPU) का लागि आवश्यक पर्ने Armoured Personnels Carrier(APC), Night Vision, Mobile house, Water treatment plant, Water tanker लगायतका बन्दोवस्तीका न्यून गुणस्तरका सामानहरु खरिद गरी भ्रष्टाचार गरेको, उक्त मिसनका लागि पठाईएका सामानहरु काम नलाग्ने भई नेपाल प्रहरीको ख्यातीमा नै असर पुगेको भन्ने विषयमा विभिन्न समाचार माध्यमबाट प्रकाशित समाचार र विना टेण्डर बन्दोवस्तीका सामानहरु खरिद गरेकोले कम गुणस्तरका सामान खरिदमा नेपाल प्रहरीका वरिष्ठ अधिकृतहरु तथा स्थानीय एजेण्ट समेत संलग्न भएकोले नेपाल प्रहरीको छवि विगार्न खोज्ने वरिष्ठ प्रहरी अधिकृतहरु र स्थानीय एजेण्टलाई समेत छानबिन गरी कारवाही गरी पाउँ भन्ने उजुरी निवेदन, राज्य व्यवस्था समितिबाट गठित छानबिन उप समितिको प्रतिवेदनको आधारमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले प्रस्तुत मुद्दामा अनुसन्धान गरी मुद्दा दायर गरेको देखिएको।

सुडानको डार्फरमा खटिने नेपाल प्रहरीको FPU लाई चाहिने आवश्यक वन्दोवस्तीको सामान खरिद बोर्डको सदस्य भएपनि म कार्य विभागको प्रतिनिधि मात्र हुँ। विभागीय प्रतिनिधिहरुलाई यस किसिमको वोर्ड वा ठेक्का पट्टा बारे जानकारी हुँदैन। म बढीमा दुईवटा वैठकमा मात्र उपस्थित भएको जस्तो लाग्छ। सामान आपूर्ति गर्ने सम्बन्धमा वैठकमा छलफल नभएको हुँदा सिफारिश पनि गरेको छैन। मिसनको लागि के कस्ता सामानहरु खरिद गरिए, को कसले खरिद गरे भन्ने सम्बन्धमा केही थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी नरेन्द्र कुमार खालीङ्गको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

FPU का लागि चाहिने सामान UN ले तोकी दिएको हुन्छ। सामानको लागत र अन्य योजना प्रतिवेदन पेश गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयले एउटा समिति गठन गरेको थियो। खरिद प्रकृया प्रहरी प्रधान कार्यालय प्रवन्ध शाखा र कल्याण शाखाले गर्दछन्। मिसनमा आवश्यक पर्ने सामानहरुको क्षमता, गुणस्तरको बारेमा UN ले नै Manual तयार गरी पठाएको हुन्छ। सवै सामान UN ले तोकिएको स्पेशिफिकेशन कै आधारमा हुनुपर्छ। समितिले निर्धारण गर्ने होईन। सामान खरिदका लागि कसले कोषको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने हो भन्ने कुरा म भन्न सक्दिन। नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी र नेपाल प्रहरीले हालसम्म मिसनमा लगानी गर्दा कल्याण कोषबाटै गर्ने गरेका छन्। त्यही आधारमा मिसनमा पनि कल्याण कोषबाट लगानी गर्ने भन्ने निर्णय भएको हुनुपर्दछ। विभिन्न UN मिसनमा नेपाल प्रहरीका विभिन्न दर्जाका कर्मचारीलाई सहभागी गराउन सम्बन्धित निकायसँग पत्राचार गर्ने, UN Headquarters र नेपालको स्थायी नियोगसँग समन्वय गरी UN लाई आवश्यक जनशक्तिको छनौट गर्ने, छनौट भएका प्रहरी कर्मचारीको टिकट, पासपोर्ट, भिसा आदीको लागि लेखापढी गर्ने, जनशक्तिको तयारी, तालिम इत्यादिको लागि प्रहरी प्रधान कार्यालय तालिम निर्देशनालयसँग समन्वय गर्ने, FPU पठाउन जनशक्ति छनौट, तयारी जस्ता विषयमा UN सँग समन्वय गरी काम गर्ने कार्य UN शाखाले गर्नु पर्ने हुन्छ। तर सामाग्री खरिद, रकम भुक्तानी, वैकसँगको कारोवार लगायतका आर्थिक कारोवार UN शाखाको जिम्मेवारी भित्र पर्दैन। शुरुमा FPU लाई नेपालबाटै व्यक्तिगत तथा सरकारी सामान पठाउनु पर्ने UN को आवश्यकता हो। खरिद समितिले गुणस्तर तोकिदिने र सिफारिश गर्ने हो। सामान प्राप्तीका वखत गुणस्तर जाँच गरिनु पर्दछ। खरिद समितिका पदाधिकारी लगायतले UN को Pre-Development Visit Team आएका वखत सामानहरु निरीक्षण गरी राम्रो गुणस्तरको भएको कुरा प्रतिवेदनमा समेत उल्लेख भई सकेको छ। पठाउनु पर्ने सवै सामान PDV Team बाट निरीक्षण हुनुपर्ने हो तर APC नेपालमा ल्याउन नसकिएको कारण उक्त APC को Catalog हेरेर उपयुक्त हुने भन्ने राय PDV Team बाट प्राप्त भएको हो। विदेशबाट सोझै सप्लाई भएका सामानको Arrival inspection UN बाट हुन्छ।

काठमाण्डौबाट Load गरिएका Container हरु भारत र सुडान सरकारको असहयोग र UN को वेवास्ताका कारण एक वर्ष पछि मात्र सुडानको Nayala पुग्यो। APC को Terminal Specification सम्बन्धित Firm हरु बाटै आएको हो। Armed Class-II APC हरुकै क्षमताको आधारमा Grading गरिएको जस्तो लाग्छ। Catalog र

Technical Specification मिलेकै हो। APC को भौतिक रुपमा निरीक्षण गर्न नेपाल प्रहरी उत्पादन स्थलमा गएन। APC Supplier ले नै ८ जना प्रहरीलाई निरीक्षण एवं तालिमको लागि चेक रिपब्लीक लाने पहल गरेकोमा उक्त टोली भिसाको कारण दिल्लीबाट फर्कनु पऱ्यो। APC का Spare Parts को बारेमा योजना तर्जुमा समितिले सिफारिश गरेको छैन। FPU को लागि चाहिने सम्पूर्ण सामाग्री मध्ये कुनै कुनैमा UN को मापदण्ड विपरीत भएको र कुनै कुनै सुधार गर्नुपर्ने सुझाव PDV Team बाट आएकोले संभव भएसम्म सुधार गरिएको हो। APC लगायतका Security Item को खरिद सम्झौतामा तत्कालीन प्रहरी नायव महानिरीक्षक दीपक श्रेष्ठले हस्ताक्षर गर्नु भएको छ। L.C. खोल्ने, भुक्तानी दिने, वैंक कारोवार गर्ने दायित्व कल्याण शाखाको हो। APC, APC को Spare Parts जस्ता सामान गुणस्तरिय नभएपछि भुक्तानी रोक्नु पर्नेमा कसरी भुक्तानी दिइएको हो थाहा भएन। Pre-Fab House ढुवानीको कारणले पनि पठाईएका सामानहरु टुटफुट भई काम नलाग्ने भएको हुन सक्छ। APC को On arrival Inspection मा सामान गुणस्तरहीन पाइनुमा मुख्यतया Supplier ले संझौता पालना नगरेको जस्तो लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी पिताम्बर अधिकारीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

सामान खरिद गर्न प्रशासन विभागको प्रमुखको अध्यक्षतामा एउटा वोर्ड गठन गरिएको हुन्छ। यही वोर्डले नै UN बाट प्राप्त List को आधारमा स्पेशीफिकेशन तयार गरी सामान खरिद गर्ने प्रकृया अगाडि वढउछ। यस सम्बन्धमा प्रमुख जिम्मेवार प्रवन्ध शाखा, आ.प्र.महाशाखा र कल्याण शाखा हुने हुँदा उक्त शाखाहरुसँग समन्वय र सुझाव लिएको हुनुपर्छ। प्रहरी प्रधान कार्यालय अन्तर्गत प्रहरी प्रशासन महाशाखामा म प्रहरी वरिष्ठ उपरिक्षक पदमा महाशाखा प्रमुखको रुपमा कार्यरत थिए। मेरो कार्य मुख्यतः प्रहरीको प्रशासन मात्र हेर्ने थियो। प्रहरी प्रधान कार्यालयमा कार्य संचालनार्थ विभिन्न समिति र उपसमितिहरु, शाखा, महाशाखा प्रमुखहरु पदिय हैसियतले सदस्य आदी मनोनित गरिने व्यवस्था छ। सुडान FPU को सामान खरिद गर्ने सम्बन्धमा तत्कालीन प्र.अ.म.नि.श्याम सिंह थापाको अध्यक्षतामा आर्थिक ऐन नियमको परिधि भित्र रही सामान खरिद गर्न निर्णय भएको थियो। APC Model र माग अनुसारको आपूर्ति भयो भएन भन्ने सम्बन्धमा UN र खरिद समितिलाई नै जानकारी छ भन्ने समेत व्यहोराको शारदाभक्त रञ्जीतको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

Assured Risks LTD ले पेश गरेको दरभाउ पत्र के कस्तो थियो अहिले याद हुन सकेन। तर नियमानुसार न्यूनतम रेट पेश गर्ने कम्पनीको दररेट नै मान्य हुने भएकोले सो

LTD ले पेश गरेको दरभाउ पत्र स्वीकृत भएको हुनुपर्छ। कल्याण शाखाको सिफारिशमा स्वीकृत गरिएको सो दरभाउ पनि नियमानुसार न्यूनतम मूल्यको भएको हुनुपर्छ। यस्ता प्रकृतिका सामानहरुको खरिद प्राविधिक मूल्यांकन अनिवार्य हुनुपर्ने भएकोले प्राविधिक मूल्यांकन भएकै हुनुपर्छ। सम्बन्धित सामानहरु जाँच भए नभएको बारेमा UN Listed सामानहरु UN Standard को हुनु पर्ने र UN ले पठाएको Pre-Developed visit team ले UN Standard बाट सामान चेक जाँच भएको हुनुपर्छ। पूर्व गठित खरिद कमिटीले खरिद गर्न सिफारिश गरेको सामान वाहेक पनि विभिन्न कारण देखाई कल्याण कोषले थप सामान खरिद गर्न सिफारिश गरेकोले समितिको तर्फबाट थप सामानको सिफारिश गरेको छु। UN ले नेपालबाटै किनेको सामानहरु, केही विदेशबाट झिकाईएका UN Standard का सामानहरुको प्र.प्र.का.मा निरीक्षण गरी सही छ भनी बुझी लिएको थाहा छ। नेपाल बाहिर खरिद गरी Mission मा पुग्ने सामानहरुको निरीक्षण भयो भएन थाहा भएन। APC को Spare Parts आवश्यकता अनुसार खरिद कमिटीले सिफारिश गरेको हो। Spare Parts को खरिद पनि कल्याण शाखाको सिफारिशमा खरिद कमिटीले गरेको हो। APC/Spare Parts आदिको Quality UN ले तोकेको निश्चित मापदण्ड अनुसारको हुनुपर्ने हो। Supply भएका सामानहरु के कस्तो थियो भन्ने सम्वन्धमा भुक्तानी दिनु अघि कल्याण शाखाले हेर्नु पर्ने हो। कुनै सामानको खरिद गर्दा खरिद गरिने फर्मसँग निश्चित संझौता भएको हुन्छ। सामान कम गुणस्तरको भएमा, Damage भएको सामान भएमा सम्बन्धित फर्मलाई तुरुन्त फर्काई आवश्यक कारवाही समेत गर्न सकिने प्रावधान खरिद ऐनले पनि गरेको छ। यसरी खराव भएको, Standard मिट नभएको सामानको भुक्तानी दिइएको छ। यस सम्वन्धमा भुक्तानी दिने शाखा वा व्यक्ति नै दोषी ठान्दछु भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी संजय सिंह बस्नेतको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

गुणस्तरहीन सामानहरु भएकोले UN बाट सोधभर्ना प्राप्त नभएकोमा गुणस्तरहीन सामान नै हो भने गुणस्तर निर्धारण गर्ने समिति दोषी हुनु पर्ने जस्तो लाग्छ। प्रहरी अस्पतालबाट प्रतिनिधि खटाउने प्रावधान अनुरुप सो निर्णयमा सहभागी भएको हुँ। सो मिटिङमा प्रहरी प्रधान कार्यालयका अन्य वरिष्ठ अधिकृतहरुको हस्ताक्षर भएकोले मैले पनि हस्ताक्षर गरेको हुँ। मेरो कुनै वदनियत रहेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको डा. रामनाथ सिंहको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

म खरिद बोर्ड लागत योजना समितिको सदस्य रहेपनि मेरो कार्य प्रकृति उक्त समितिको सम्पूर्ण Details हेर्ने र अघिपछि पनि प्रहरी प्रधान कार्यालयमा हुने सामान खरिद

प्रकृयाको शुरुवात र अन्त्य गर्ने जिम्मेवारी पाएको प्रवन्ध शाखा, आ.प्र.महाशाखा, कल्याण शाखालाई वढी जानकारी हुन सक्ने भएकोले आफू सो शाखामा कार्यरत नरहेको हुँदा उपरोक्त विषयमा कम दरभाउको वोलपत्र कवोल गर्ने फर्मलाई स्वीकृत गर्नुपर्छ भनी मैले हस्ताक्षर गरेको हुँ। FPU लाई आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु खरिद समितिको निर्णय अनुसार खरिद गर्न सामूहिक निर्णय गरिएको हो। ढुवानी व्यवस्था र सामान आपूर्ति भुक्तानी सम्बन्धी कार्य विशेषतः आर्थिक प्रशासन महाशाखा र कल्याण शाखालाई जानकारी हुने हुँदा मलाई जानकारी भएन। प्रतितपत्र खोल्ने कार्य पहिला आर्थिक प्रशासन महाशाखा, प्रवन्ध शाखा, वजेट शाखा र कल्याण शाखाहरुले नै गरे जस्तो लाग्छ। सूचिकृतबाट खरिद भएको सामानको निरीक्षण गर्ने कार्य प्रारम्भिक रुपमा कल्याण शाखा, प्रवन्ध शाखाको जस्तो लाग्छ। त्यसपछि UN को PDV Team ले गर्छ र अन्त्यमा मा UN Inspection Team ले गर्ने गरेको हुनुपर्छ। खराव सामानहरुको भुक्तानी रोक्न मिल्ने अवस्था भएमा जसले त्यस्तो भुक्तानी दिएको छ उही दोषी हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी प्रकाश अधिकारीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मिति ०६४।३।१ को प्रहरी कल्याण कोष सञ्चालक समितिको FPU को लागि अनुमानित लागत रु.३४,४४,२२,७१३।८० कोषबाट लगानी गर्ने गरी भएको बैठकमा म शुरुमा उपस्थित भई एजेण्डामा छलफल हुँदा हुँदैका अवस्थामा काम विशेषले बाहिर जानु परेकोले निर्णयका विषयमा थाहा भएन। त्यसैले उपस्थीतमा मात्र दस्तखत गरेको छु भन्ने समेत व्यहोराको कल्याण कुमार तिमिल्सिनाको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

मेरो शाखाको काम संचार सम्बन्धी हो। FPU मिसनमा आवश्यक परेकोले यी आवश्यक सामान खरिद गर्नु परेको हुनसक्छ। तर मेरो हेर्ने विषय नभएकोले सामूहिक निर्णयमा सहमति जनाएको हो। APC लगायतका सामानहरु खरिदको जानकारी खरिदसँग सम्बन्धित निकायलाई जानकारी हुन्छ। मेरो क्षेत्र नभएकोले जानकारी भएन। खराव र अस्विकृत सामानहरुको भुक्तानी नदिएको र रोक्न मिल्ने अवस्थामा पनि दिएको छ भने त्यसरी दिने व्यक्ति दोषी हुन सक्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी विद्याराज श्रेष्ठको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

खरिद गर्ने सामानहरुको List, योजना तर्जुमा, खरिद समिति PDV Team को निरीक्षण लगायतका विषयमा मलाई कुनै किसिमको जानकारी छैन। सुडानमा शान्ति स्थापनार्थ खटिने टोलीलाई आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु प्रहरी कल्याण कोषबाट खरिद गर्दा

मलाई प्रहरी अस्पतालबाट प्रतिनिधिको रुपमा खटाइएकोले ०६४।०३।११ र ०६४।१०।३ को निर्णयमा संलग्न छु। कोषबाट खरिद भएका सामानहरु गुणस्तरहीन भएकोले UN बाट सोधभर्ना प्राप्त भैरहेको छैन भन्ने सम्बन्धमा मैले सुनेजानेसम्म सामानको गुणस्तर चेकजाँच गर्ने जिम्मेवारी पाएका पदाधिकारीहरु दोषी हुन सक्छन्। APC, सो को Spare Parts, प्रि-फ्याव हाउस के अवस्थामा छन् र नेपाल प्रहरीबाट क्षतिपूर्ति माग भएको नभएको सम्बन्धमा मलाई कुनै जानकारी छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अजित कुमार गुरुङ्गको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको मिति ०६४।३।१ को बैठकमा प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको प्रतिनिधिको रुपमा हवल्दार मेजरको आदेशमा उपस्थित भई दस्तखत गरेको छु। DIG देखि सवै भएको ठाउँमा म प्रहरी हवल्दार पदको कर्मचारीले सवाल जवाफ गर्न नमिल्ने भएकोले सही गर्न भनेपछि सही गरी दिएकोसम्म हो भन्ने समेत व्यहोराको केशर बहादुर भुजेलको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

मिति ०६५।८।३ को कल्याण कोष सञ्चालक समितिको वैठकमा सहभागी हुन स.प्र.गण नं. १ बाट खटाइएकोमा सामान खरिद प्रकृया सम्बन्धमा भएको कुनै पनि निर्णय थाहा भएन। आफू भन्दा माथिको आदेश वमोजिम उपस्थित भई दस्तखतसम्म गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको सुधिर कुमार साहको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

०६४।५।२० को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकमा तत्काल म कार्यरत स.प्र.गण नं.१ नक्सालबाट खटाएको हुँदा उपस्थित भई दस्तखत गरेको छु। निर्णयका विषयमा केही पनि जानकारी छैन। आफू भन्दा माथिको कमाण्डरको आदेश वमोजिम दस्तखत गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको अमर बहादुर बानियाँको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

०६४।१०।३ को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकमा स.प्र.गण नं. १ बाट मौखिक आदेशबाट पठाएकोले गएको हुँ। प्र.अ.म.नि.को पिए शाखामा बस्न लगाईयो। बरिष्ठ अधिकृतहरुले दस्तखत गरेको कागजमा सही गर्न भने अनुसार दस्तखत गरी दिएको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको देव कृष्ण यादवको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

FPU मिसनका लागि आवश्यक वन्दोवस्तीका सामानहरु प्रहरी कल्याण कोषबाट के आधारमा खरिद भयो प्राविधिक चिकित्सक भएकोले मलाई केही जानकारी छैन। सुडानमा

शान्ती स्थापनार्थ खटिने टोलीलाई आवश्यक पर्ने सामग्रीहरु प्रहरी कल्याण कोषबाट खरिद गर्ने ०६५।३।११ को निर्णयमा म संलग्न थिए। यसमा प्रहरी कल्याण कोषबाट नै सामान खरिद गर्ने हुनाले प्रहरी कल्याण कोष नै दोषी छ जस्तो लाग्छ। APC, Spare Parts, प्रि-फ्याव हाउस समेत के अवस्थामा छन मलाई थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रामकृष्ण राजभण्डारीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

प्रहरी प्रधान कार्यालय अन्तर्गतका प्रवन्ध शाखा र कल्याण कोषले FPU लाई चाहिने सामान खरिद गर्छ। म सवारी शाखाको भएकोले सवारी साधनको जानकारीको लागि मलाई समावेश गराएको हुनसक्छ। FPU लाई सामग्रीहरु आवश्यक पर्ने भएकोले सामान थप गर्ने निर्णय भएको हुनुपर्छ। किन पटक पटक निर्णय गरियो भन्ने बारेमा मलाई जानकारी भएन। म वोर्डको सदस्यको नाताले आफू भन्दा माथिल्लो दर्जाकाले गरेको निर्णयमा सामूहिक सहमति जनाएको हुँ। FPU मिसनमा आवश्यक परेकोले इन्धन र पानी ट्रेलर खरिद गर्नु परेको हुन सक्छ। UN बाट खटिएर आउने टोलीले सो सामानको निरीक्षण गरेको र उनीहरुबाट Ok भएको हो। मिसन जानुपूर्व UN बाट एउटा टोली नेपाल आएको थियो। प्रहरी प्रधान कार्यालयको Ground मा उनीहरुले सामानको चेकजाँच गरेका थिए। सम्बन्धित शाखा, महाशाखाबाट PDV Team लाई Brief गर्नको लागि प्रतिनिधि खटाईएको थियो। प्रहरी कल्याण कोष, लेखा शाखा र आर्थिक महाशाखा ढुवानी शाखासँग सम्बन्धित छैन। खराव सामान भएको प्रमाणित हुँदा पनि पैसा Claim गर्ने र दिने व्यक्ति दोषी हुन जान्छ। यस मिसनमा के के सामानहरु प्रयोगमा छन् भन्ने बारे कल्याण शाखा र UN शाखालाई थाहा जानकारी हुन सक्छ। किनभने मिसनमा खटिएका FPU बाट Reporting हुन्छ।

सवारी सामग्रीहरु भारतबाट संविधान सभाको लागि प्राप्त सवारी साधनहरुमा पठाइएको हो। केही सवारी साधन भारत, चीनबाट खरिद गरी पठाइएको भन्ने थाहा पाएको हुँ। APC र सो को Spare Parts चेक रिपब्लीकबाट पठाएको भन्ने सुनेको हुँ। खरिदको सम्पूर्ण प्रकृयाहरु पूरा भई सकेपछि हस्ताक्षरको लागि मेरो कार्यकक्षमा र कुनै संचार निर्देशनालयका प्रहरी नायव उपरीक्षक (प्र.ना.उ) विद्याराज श्रेष्ठको कोठामा हुँदा Signature को लागि ल्याएको थियो। निर्णय अध्ययन गर्ने आदेश तथा समय पनि दिइएको थिएन। मैले एउटा वोर्डको सदस्यको नाताले प्रहरीका वरिष्ट कर्मचारीहरुको विश्वास र आदेशमा सहमति जनाएको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दिनेश के.सी.को अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मिति ०६५।८।१३ मा अ.अ.विभागले कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकमा भाग लिन पठाएको हो। तर सो वैठकको विषय भने भनिएको थिएन। वैठकमा प्र.अ.म.नि.ले दस्तखत गर्न आदेश दिनु भएकोले दस्तखत गरी दिएको हो। म वैठकमा पुग्दा बैठक सकी निर्णय पूस्तिकामा निर्णय लेखी वरिष्ठ अधिकृतहरुले दस्तखत समेत गरिसकेका थिए भन्ने समेत व्यहोराको महमद अल्ताफ हुसेनको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

मिति ०६४।५।६ को कोष संचालक समितिको बैठकमा रा.प्र.प्र.प्र. को हवल्दार मेजरले खटाई पठाएको थियो। तर त्यस दिन कुनै पनि हस्ताक्षर गर्न लगाइएन। पछि पुनः बोलाई निर्णय पुस्तिकामा दस्तखत गर्न लगाएको हो। ०६५।५।२० मा पनि के निर्णय भयो थाहा भएन। प्रतिनिधिका रुपमा कल्याण शाखामा आई भनेको ठाउँमा दस्तखत गरेको हो। अरु कुरा थाहा छैन। वरिष्ठ अधिकृतले दस्तखत गरेकोमा मैले गर्दिन भन्न नमिल्ने भएकोले दस्तखतसम्म गरेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको शिबहरि चौलागाइको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

मिति ०६४।१०।३ को कोष संचालक समितिको वैठकको निर्णयमा मेरो पनि दस्तखत भएको रहेछ। सचिवालयबाट वैठकमा प्र.स.नि. जाने गरेकोमा सो दिन प्र.स.नि. नभएकोले म वैठकमा सहभागी भएको हुँ। वैठकमा बन्दोवस्तीका सामान खरिद गर्ने कुनै छलफल भएको थिएन। निर्णय पुस्तिकामा पनि सो दिन दस्तखत नगराई पछि कल्याण शाखामा बोलाई AIG हरुले दस्तखत गरिसक्नु भएको छ। तपाईको छुटेछ भनी दस्तखत गराएका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको ठम बहादुर आलेको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

कोष संचालक समितिको मिति ०६४।३।१ को वैठकमा उपस्थित भै कमाण्डरको आदेशमा दस्तखत गरेको हु। ०६४।५।६ को वैठकमा मैले दस्तखत गरेको छैन। ०६४।५।६ गतेको निर्णय पुस्तिकामा मेरो नामबाट कस्ले दस्तखत गऱ्यो मलाई थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको बिनोदमान सिंहको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

प्रशासन महाशाखाको प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक केन्द्रीय कल्याण कोषको पदेन सदस्य हुने व्यवस्था कोष विधानमा छ। FPU का लागि आवश्यक वन्दोवस्तीका सामान के कस्तो आधारमा खरिद गरियो। सो प्रकृयाका बारेमा मलाई जानकारी छैन। कोषले यस्ता कार्यमा लगानी गर्न सक्छ। वन्दोवस्तीको सामान खरिद गर्ने प्रकृयामा पदेन सदस्यको

हैसियतले ०६५।३।११ र ०६५।३।२० को वैठकको उपस्थितीमा संलग्न भएको हुँ। तर खरिद निर्णयमा मेरो कुनै संलग्नता छैन। २०६५।३।११ मा जगेडा सामानहरु किन्ने निर्णय भएतापनि उक्त सामान कसरी खरिद भयो, मिसनमा पुगेको छ छैन, सामानहरु के कस्तो अवस्थामा कुन रुट भएर पुगे भन्ने बारेमा थाहा छैन। २०६५।५।२० मा APC ढुवानी गर्ने र त्यसको बिमा सम्बन्धी विषयमा छलफल भएको हो। त्यसमा पछि के के निर्णय भयो, APC माग बमोजिमका छन् छैनन भन्ने कुरा मलाई थाहा भएन। सामानहरु काम नलाग्ने अवस्थामा वन्दरगाहामा नै रहेको भन्ने कुरा संचार माध्यमबाट जानकारी पाएको हुँ। सूचिकृत सामान लगायत अन्य सामानको भुक्तानी प्रहरी कल्याण कोषबाट हुने भन्नेसम्म थाहा छ। L.C. खोल्ने, शर्त र भुक्तानीका बारेमा मलाई कुनै पनि जानकारी छैन। के कस्तो आदेशले रकम भुक्तानी भयो, भुक्तानी कर्ताले कसरी भुक्तानी दिए, कुन ठेकेदारलाई दिए भन्ने कुरा मलाई थाहा भएन। मैले कुनै निर्णयमा हस्ताक्षर गरेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी टपेन्द्रध्वज हमालको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

FPU को खरिद प्रकृया योजना मेरो शाखा भित्रको कार्य अन्तर्गत नपर्ने हुँदा यस सम्बन्धमा थाहा छैन। मलाई कार्यालयले यस कार्य भित्रका केही कार्यमा प्रतिनिधिको रुपमा खटाएको हुँदा म खटिएको थिएँ। तत्काल म कार्यरत रहेको शाखाको यसमा कुनै जरुरत पर्दैन। म मिति ०६४।२।२५ गते प्रहरी कल्याण कोषद्वारा आ.व.२०६४।०६५ मा सूचिकृत भएका फर्महरुबाट १५ दिने सिलवन्दी दरभाउ पत्र आव्हान गरे बमोजिम प्राप्त सिलवन्दी कोटेशनहरु खोली मुचुल्का तयार गर्न, मिति २०६४।५।२६ गते र ०६४।५।२५ गते खोलिएको दरभाउ पत्रहरुको सम्वन्धमा बसेको वोर्डमा मलाई प्रतिनिधिको रुपमा खटाइएकोले उपस्थित भएको हुँ। मिति २०६४।६।७ गते र मिति २०६४।५।२० गते गोरखापत्रमा प्रकाशित Support Vehicle सम्बन्धी शिलवन्दी बोलपत्र आव्हानको सूचना अनुसार दर्ता हुन आएका शिलवन्दी वोलपत्रहरु मध्ये प्राविधिक मूल्यांकनमा उत्तीर्ण भएका फर्महरुको आर्थिक प्रस्ताव खोल्ने कार्यमा प्रतिनिधिको रुपमा खटाएको हो। २०६४।६।१७ गते Mobile house With ablution facility सम्बन्धी शिलवन्दी बोलपत्रहरु खोली मुचुल्का बनाउन, आर्थिक प्रस्ताव खोल्न, Mobile house With ablution facility सम्बन्धी प्राविधिक मूल्यांकनको तुलनात्मक तालिका वोर्ड समक्ष पेश गर्न र मिति २०६४।६।२१ गते Material Handing Equipement (Fork lift)

सम्बन्धी बोलपत्रको आर्थिक प्रस्ताव खोल्न प्रतिनिधिको रुपमा खटाएको हुँदा उपस्थित भएको हुँ।

मलाई प्रतिनिधिको रुपमा खटाएकोले उक्त घटाघट गराउँदा क-कसले के कति घटाघट गर्छन या गर्दैनन भन्ने प्रमाणित गर्ने हो र कम वोल कवोल गर्नेलाई सिफारिश गर्ने हो। यो कानून बमोजिम नै भएको हो। Support Vehicle सम्बन्धमा मलाई आर्थिक प्रस्ताव खोल्न प्रतिनिधिको रुपमा खटाएको हो। आर्थिक प्रस्ताव खोली हेर्दा सवैभन्दा कम मूल्यमा परेको फर्मलाई वोर्डबाट सिफारिश गर्ने निर्णय भएको हो। सामान खरिद भए नभएको, के के सामान खरिद भएको, सामान पुगे नपुगेको कुरा मेरो जिम्मेवारी तथा कार्यक्षेत्र भित्र नपर्ने हुँदा मलाई जानकारी छैन। खरिद भएका सामानको भुक्तानी प्रहरी प्रधान कार्यालय, कल्याण शाखाबाट हुने हुँदा यस विषयमा पनि मलाई थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी मनोज नेउपानेको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

म प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक भएपछि २०६५।६।२ देखि ०६५।११।५ सम्म प्रशासन विभाग प्रमुखका हैसियतले काम गरे। प्रहरी प्रधान कार्यालय अन्तर्गत प्रशासन विभाग मातहत प्रहरी कल्याण शाखा रहन्छ। कोषमा प्र.म.नि.संरक्षक, प्र.अ.म.नि. अध्यक्ष, व.प्र. उपरीक्षक कोषाध्यक्ष, प्रहरी उपरीक्षक सदस्य सचिव रहने व्यवस्था छ। सुडान मिसनका सम्बन्धमा हाम्रो कार्यकालमा फम्र्ड पुलिस यूनिट सुडान डार्फरको लागि एस्योर्ड रिस्क्स लि.सँग चेकोस्लोभाकियामा खरिद गरिएको APC को स्पेयर पार्टस चेकोस्लोभाकियाबाट सुडान पोर्टसम्म पुऱ्याउन ढुवानी वापत ४४,५००।०० इन्स्योरेन्स वापत १६,०००।०० तथा सो को १३% भ्याट वापत २,०८० गरी जम्मा ६२,५८०।०० अमेरिकी डलर उक्त कम्पनीका स्थानीय एजेन्ट भगवती टेडर्सका नाममा भुक्तानी खर्च लेख्ने, एकोमोडेशन एण्ड एब्ल्युशन फिटिङका लागि अमेरिकी डलर ३०,६६४, किचन एण्ड डाइनिङ्ग फेसिलिटी निर्माणका लागि २५,४४७.१५ गरी जम्मा ६५,१११.१५ अमेरीकी डलर माग गरेको सम्बन्धमा प्राविधिकबाट ल.ई.तथा वरिष्ठ प्रहरी अधिकृतहरु सम्मिलित वैठकबाट एकोमोडेशन एण्ड Ablution फिटिङ्गका लागि २०५० र किचन फेसिलिटी निर्माणका लागि २२,११४.१६ गरी जम्मा २४,१६४.१६ अमेरिकी डलरको सिलिङ्ग तोकिएको हुँदा प्रथम चरणमा ५०% मात्र पठाउने, पछि कामको प्रगती हेरी अरु पठाउने, उक्त रकम खर्च गर्न प्राविधिक सहितको समिति गठन गरी मितव्ययिता अपनाई पारदर्शी रुपमा खर्च गर्न लगाउने र एस्योर्ड रिस्क लिमीटेडसँग चाइनामा गरिएको एम्वुलेन्स एण्ड बाटर टैंकर लगायतका सामानहरु चाईनादेखी सुडान पोर्टसम्म सिपमेन्ट

गर्नका लागि सोही कम्पनी र प्रहरी प्रधान कार्यालय बीच जनवरी ३२, २००८ मा भएको संझौता बमोजिम ढुवानी र बिमा वापत मिति २०६५।०९।०३ गते स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका नाममा अमेरिकी डलर ५१,४६७.०० भुक्तानी गरिएकोले समर्थन गर्ने निर्णयहरु भएका छन ।

संझौता के कसरी भएको भन्ने सम्वन्धमा पूर्व अधिकृतबाट भएको हुँदा म खुलाउन सक्दिन। उक्त संझौतामा व्यवस्था भएको ढुवानीको रकम सदस्य सचिवले SSP मार्फत पेश गरे अनुसार प्रहरी महानिरीक्षकको निर्देशन अनुसार भुक्तानी दिइएको हो। Military Pattern Vehicles खरिद नगरी किन APC को Spear Parts खरिद गरीयो। सो कुरा सम्झौता संसोधन गर्ने अधिकृतहरुले नै थाहा पाउनु पर्ने हो। APC हाम्रो कार्यकालमा सुडान पोर्टमा नै रहेको थियो। हामी अवकाश प्राप्त भएको छ सात महिना पछी मात्र नायला क्याम्पमा पुगी प्रथम निरीक्षण सम्पन्न भएको हो। संझौता अनुसार ढुवानी कर्ताले APC को Spare Parts सुडान पोर्टसम्म पुऱ्याएको हँदा ढुवानी ज्याला दिनु परेको हो। सम्बन्धित पक्षलाई समयमै भुक्तानी दिँदा सुडान पोर्टले थप रकम दावी गर्न सक्ने हुनाले ढुवानी वापतको रकम सम्बन्धित कल्याण शाखाका SP, आर्थिक प्रशासन महाशाखाका SSP को सल्लाह अनुसार प्रहरी महानिरीक्षकको निर्देशन अनुसार दिइएको हो। उक्त कार्य कल्याण कोषको वैठकबाट समेत पारित भएको छ।

कल्याण शाखाले सम्बन्धित ढुवानीकर्तासँग व्यक्तिगत रुपमा वुझ्ने, निवेदन लिने, UN शाखा मार्फत सम्बन्धित मिसन टोलीसित जानकारी लिने, यस बारेको व्यहोरा माथिल्लो तहमा पेश गर्ने, प्र.म.नि.लाई व्यहोरा अवगत गराई निर्देशन लिने, त्यसपछि कल्याण शाखाको मिटिङ्गमा समेत निर्णय पारित हुने गरी भएको सल्लाह अनुसारको कारवाही पूरा गरी सम्बन्धित पार्टीको माग बमोजिम भुक्तानी दिने कार्य गर्दछ। APC को Spare Parts लगायतका सामानहरुको बिमा वापत रकम कति लाग्ने भनी एकिन हुन सकेको अवस्था छैन, आवश्यक पर्ने खराव सामान ढुवानी गर्नु परेकोले पछि बिमा बारे एस्योर्ड रिस्कले रकम खुलाई भगवती टेडर्स मार्फत निवेदन पठाएपछि भुक्तानी दिइएको हो। VAT वापतको रकम स्थानीय एजेन्ट भगवती टेडर्सलाई भुक्तानी दिइएको हो। प्रहरी प्रधान कार्यालयले कल्याण शाखासँग सरोकार राख्ने VAT विवरणको नामावली, कसले कति रकम VAT वापत प्राप्त गरेको छ भनी आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा लेखी पठाउने र पछि उक्त कार्यालयले सम्बन्धितहरुबाट सो बारे आवश्यक कारवाही गरी काम सम्पन्न गर्ने गरेको भन्ने वुझिएको छ। एस्योर्ड रिस्क लिमिटेडले स्थानीय एजेन्ट भगवती ट्रेडर्सलाई

ढुवानी र बिमा वापतको रकम स्थानीय मुद्रामा भुक्तानी दिने भन्ने कुरा सम्झौतामा नै भएको हुँदा रकम दिएको हुनुपर्छ।

गोश्वरा भौचर सदर नै नगरी उक्त रकम कसरी भुक्तानी भयो भन्ने बारे कल्याण शाखाबाट कार्य सम्पन्न हुने, गोश्वरा भौचरमा "पेश गर्ने" ठाउँमा शाखा प्रमुखले दस्तखत गर्ने तथा सदर गर्ने ठाउँमा अध्यक्ष वा कोषाध्यक्षले प्रमाणित गर्ने गरेकोमा कोषाध्यक्षले किन दस्तखत गर्नु भएन वा कसरी छुट्न गयो अहिले खुलाउने अवस्था रहेन। स्पेशीफिकेशन अनुसारको सामान उपलव्ध नगराएको अवस्थामा समेत अमेरिकी डलर ९,००,००० भुक्तानी किन गरिएको हो भन्ने सम्बन्धमा प्रहरी प्रधान कार्यालयको June 12, 2008 को पत्रमा हिमालयन वैंक ठमेललाई कसरी भुक्तानी दिने भन्ने बारेमा ५ किस्तामा मिति सहित उल्लेख गरी दिएको छ। साथै वैंकलाई किस्ता स्वतः दिनु भन्ने निर्देशन समेत भएको हुँदा ९,००,०००।०० अमेरीकी डलर भुक्तानी नदिई रोक्न सक्ने अवस्था रहेन। भुक्तानी रोकिएमा १३% ब्याज र २% पेनाल्टी गरी जम्मा १५% व्ययभार ब्यहोर्नु पर्ने अवस्था रहेकोले ९ लाख अमेरीकी डलर भुक्तानी रोक्न सकिएन। चीनमा खरिद गरिएको टैंकर थान ३ र एम्बुलेन्स थान ३ को बिमा र ढुवानी वापतको रकम भगवती ट्रेडर्सलाई प्रहरी प्रधान कार्यालय र एस्योर्ड रिस्क लिमिटेडका स्थानीय प्रतिनिधि शंभु भारती बीच भएको संझौता, एस्योर्ड रिस्क लिमिटेडको भुक्तानी पाउं भन्ने निवेदन र कल्याण कोषको सिफारिशका आधारमा प्रहरी महानिरीक्षकको निर्देशन अनुसार भुक्तानी दिईएको हो।

२२ डिसेम्बर २००८ मा एस्योर्ड रिस्क लिमिटेडले जारी गरेको इनभ्वाईस र २५ डिसेम्बर २००८ मा जारी गरेको इनभ्वाईसमा एम्वुलेन्स थान ३ को यू.एस डलर २,०९,७३३।०० र पानी टैंकर थान ३ को यू.एस डलर १,७४,१३२।६८ सुडानको मूल्य हो भनी जारी गरेको विजक र सो रकम कोष संचालक समितिले अनुमोदन गरेको भन्ने सम्बन्धमा उपरोक्त विजक जारी गरेको समय तथा संचालक समितिबाट उल्लेखित रकम अनुमोदन गरेको समय दुइटै हाम्रो कार्यकालमा नभै पूर्व प्रशासन विभाग प्रमुखको कार्यकालमा भएको हो। एस्योर्ड रिस्क लिमिटेड र कल्याण शाखा प्रमुख रवी प्रताव राणा बीच ढुवानी संझौता भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा कसरी कल्याण कोष संचालक समितिबाट पहिला भएको रकम अनुमोदनको निर्णय कार्यान्वयन भएन, पुनः फेरि किन ढुवानी संझौता कायम भयो, सो कुरा उक्त समयमा कार्यरतहरुलाई नै जानकारी हुनु पर्ने हो। साथै रकम भुक्तानी सम्बन्धमा फाँटवालाले ठेकेदारको निवेदन समेतको मांग अनुसार प्रहरी महानिरीक्षको निर्देशन अनुसार भुक्तानी दिने कार्य भएको हो। सम्पूर्ण कल्याण

कोषको जिम्मेवारी लिएर काम गर्ने कल्याण शाखा प्रमुख, सम्बन्धित फांटवाला र निर्देशन दिने संगठन प्रमुख नै जवाफदेही हुनुपर्ने हो।

एस्योर्ड रिस्क लिमिटेडले मिति २०।८।२००८ मा जारी गरेको इन्भ्वाईस, APC र सो को Spare Parts को भुक्तानीको अवस्था हाम्रो कार्यकाल भन्दा पहिलाको भएको हुँदा यस बारे सम्बन्धितहरुले कुनै जानकारी नगराएको हुँदा थाहा हुन सकेन। पुनः प्रहरी प्रधान कार्यालय र एस्योर्ड रिस्क लिमिटेडका प्रतिनिधि शंभु भारती बीच भएको ढुवानी संझौता पनि हामी भन्दा अघि कै हो। त्यसैले पछि हाम्रो कार्यकालमा शंभु भारतीले ढुवानी रकम पाउँ भनी दिएको निवेदनका आधारमा फाटवाला र शाखा प्रमुख SP ले भुक्तानी दिनका लागि पेश गरेको निवेदनका आधारमा संगठन प्रमुखको निर्देशन अनुसार ढुवानी रकम भुक्तानी दिइएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर विष्टको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मिति एकिन भएन। म एक पटक वैठक सकिन लाग्दा र एक पटक वैठक भएको भोलिपल्ट उपस्थित भई कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकको निर्णय पुस्तिकामा दस्तखत गरेको छु। ०६४।५।६ र ०६४।६।१८ को निर्णय अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा पढें। दस्तखत गर्दा पनि ISO मापदण्ड र आर्थिक ऐन, नियमको परिधि भन्ने भाषा देख्दा नियम संगत नै लागेर दस्तखत गरेको हुँ। आर्थिक ऐन, नियम अनुसार यति ठूलो रकमको सामान दरभाउ पत्रद्वारा खरिद गर्न नहुने हो। त्यहाँ मैले जानी वुझी दस्तखत गर्दिन भन्न सक्ने अवस्था समेत नरहेकोले निर्णय हेर्दै नहेरी दस्तखत गरी बाहिरिएको हुँ। मिति ०६४।५।६ को निर्णय नं. २ को कार्यान्वयन नहुनु नै यो मुद्दाको मूल कारण हो जस्तो लाग्छ। अन्य कुरा मलाई थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको मुकुन्द प्रसाद बिडारीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको ०६४।३।१ को वैठकमा म प्र.प्र.का., अ.अ.बि. मा कार्यरत रहँदा सो विभागबाट मलाई प्रतिनिधिको रुपमा खटाएकोले सही गरेर आएको हुँ। हाल अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा हेर्दा सामान खरिद गर्ने निर्णय रहेछ। उक्त सामान खरिद गर्ने निर्णय उक्त वैठकमा छलफल नै नभएकोले मलाई कुनै जानकारी नै थिएन। निर्णय पहिला नै लेखी सकेको रहेछ। म पुग्ने वित्तिकै प्रतिनिधि आएको हो भनेर सोधियो। मैले हो भन्ना साथ याहाँ सही गर्ने भनिएकोले सही गरें। मैले उपस्थीतमा मात्र दस्तखत गरेको तर निर्णयमा गरेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको खेम प्रसाद आर्चायको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

संचालक समितिको मिति ०६४।३।१, ०६४।५।६, ०६४।६।१८, ०६५।३।११, ०६५।५।२०, ०६५।८।१३ र ०६५।९।११ को वैठकमा उपस्थित भई आफूभन्दा माथिका अधिकृतले गरेको निर्णय ठीकै होला भनी दस्तखत गरेको हो। निर्णयका सम्वन्धमा मलाई केही पनि थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको एक बहादुर थापाको अधिकार प्राप्त अधिकारीको वयान कागज।

प्र.अ.म.नि. दीपक सिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा गठन भएको योजना तर्जुमा समितिले मिति ०६४।५।९ र ०६४।६।७ मा पेश गरेको प्रतिवेदनमा मेरो पनि नाम उल्लेख भएतापनि काठमाडौं बाहिर रहेको साथै नेपालगञ्ज सरुवा समेत भएको हुँदा सो समितिमा मेरो सहभागिता थिएन। त्यसैले दस्तखत हुने कुरै भएन। सुडान प्रकरणमा ठूलै अनियमितता र भ्रष्टाचार भएको कुरा घाम जतिकै छर्लङ्ग छ। त्यसैले सम्वन्धितबाट कोषको रकम असूल उपर हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको नारायण प्रसाद वस्ताकोटीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

म सुडानको डार्फरमा खटिएको पहिलो FPU Contingent Commander हुँ। FPU खटिनु पूर्व प्र.अ.म.नि. दीपक सिंह थाङदेन र म १५-२२ सेप्टेम्वर २००७ मा रेकी भ्रमण गरेका थियौं। सो भ्रमणको उद्देश्य मिसन एरियाको भौगोलिक वनौट, हावापानी र भविष्यमा आउन सक्ने समस्याहरुको अध्ययन गरी सोही बमोजिम आवश्यक वन्दोवस्तीको तैयारी गर्नु थियो। सेप्टेम्वर २०, २००८ देखि जुलाई २८, २००९ सम्म Sudan FPU मा कार्यरत थिएँ। मैले FPU Camp को स्थापना गर्ने र UN Mandate बमोजिम मिसन एरियामा FPU ले गर्नुपर्ने जिम्मेवारी पूरा गर्ने दुइ वटा दायित्व पूरा गर्नु परेको थियो। चीनबाट प्राप्त Prefab house सकुसल प्राप्त भएकोले त्यसबाट २ वटा व्यारेक र १ वटा शौचालय युनिट तयार भयो। तर भारतबाट आयात गरिएका ४ वटा Prefab house Unit का लागि सामानहरु ढुवानी गर्दा लापरवाही गरेका कारण टुटफुट भई १ वटा घर मात्र तयार गर्न सकियो। वाँकी ३ वटा घरका लागि भित्ता र सिलिङ्गका सामान अपुग भएकोले निर्माण कार्य पुरा हुन नसकी व्यारेकको अभाव हुन पुगेको थियो। पछि प्र.प्र.का.बाट प्राप्त US$ १४,०००.०० बाट एउटा व्यारेक निर्माण गरियो। अझै व्यारेक अपुग भएकोमा UNAMID मिसनबाटै १ वटा व्यारेक र २ वटा Ablution unit सहयोग स्वरुप उपलव्ध गराएकोले सवैलाई व्यारेकको व्यवस्था भएको थियो। सो वापत US$ 21,140.00 क्षतिपूर्ति दावी गर्न प्र.प्र.का. मा Report पेश गरिएको थियो। सो वाहेक रासन पानीको 51374.59, Freezer container को 27,500.00, Water Reservoir

Tank को 13,000.00 र Water Truck को 18,500.00 गरी जम्मा US $ 1,31,514.59 क्षतिपूर्ति दावी गरिएको थियो। मेरो कार्यकालसम्म APC Sudan Port मा पुगेको े भएतापनि न्यालामा पुगेको थिएन। मैले प्र.नि.लक्ष्मण सिंह ठकुरी र प्र.स.नि. पिताम्वर खनाललाई सुडान पोर्टमा APC हेर्न पठाएको थिएँ। Handover भै नसकेकोले उक्त APC बाहिरबाट मात्रै अवलोकन गरी फर्केका थिए। उक्त APC पोर्टको यार्डमा ओभानो ठाउँमा नै राखिएको थियो। पोर्टबाट नजिकको Airport सम्म APC पुऱ्याउन UN ले Driver माग गरेको थियो। चालक नभएकोले उपलव्ध गराउन सकिएन भन्ने समेत व्यहोराको कमल सिंह बमको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

मिसनको लागि आवश्यक पर्ने APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरु खरिद गर्न छुट्टै वजेट नभएको कारणले गर्दा पछि सोधभर्ना हुने गरी कल्याण कोषबाट मिसन संचालनमा खर्च भएको हो। कल्याण कोषबाट लगानी भएको विभिन्न शिर्षकको खर्च म समेत उपस्थित भई मिति ०६४।१०।३ र ०६५।५।२० मा ने.रु.१३,७७,२६,०१४।६१ र अमेरिकी डलर ३६,४६,७०४।८१ को खर्च प्रहरी कल्याण कोषको वैठकमा UN र नेपाल सरकार बीच भएको MOU समेतलाई अध्ययन गर्दा उक्त लगानीहरु MOU अनुसार नै गरेको पाइएको र कोषलाई फाईदा नै हुने देखिएकोले उक्त लगानीलाई समर्थन जनाएको हुँ। तर पछि भुक्तानीहरु के कस्तो आधारमा गरियो मलाई थाहा छैन। साथै Mission Sudan मा लगानी गरेको रकम सम्वन्धमा छलफल हुँदा जिम्मेवार पदाधिकारीहरुबाट प्रस्तुत भई कोषलाई फाइदा हुन्छ भन्ने विश्वास दिलाएकोले विश्वासमा परी समर्थन जनाएको हुँ। कुनै पनि कोषको कार्य संचालन गर्ने मुख्य अभिभारा संचालक समितिका अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सदस्य सचिवको हुने हुँदा ०६५।५।२० को प्रहरी कल्याण कोषको संचालक समितिको वैठकमा कार्य विभागको प्र.ना.म.नि.को प्रतिनिधिको रुपमा उपस्थित थिएँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी निरज पुनको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मिसनमा आवश्यक पर्ने सामानको वर्गिकरण, योजना र तर्जुमा दीपकसिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा गठित समितिले निर्धारण गरेको जस्तो लाग्छ। विधान अनुसार प्रशासन विभाग प्रमुख प्रहरी कल्याण कोषको अध्यक्ष हुने व्यवस्था भएकोले उनी अध्यक्ष थिएँ। मिसनमा चाहिने सामान UN ले फरक फरक समयमा फरक फरक सामान माग गर्ने भएकोले धैरै पटक निर्णय गर्ने अवस्था आएको हो। Assureed Risks LTD ले मानव श्रोत विभाग योजना तर्जुमा समितिमा मूल्य खुलाई क्याटलग दिएको थियो। तर प्राविधिक मूल्यांकन

भएको थिएन र त्यस समयमा जाँच गर्ने अवस्था पनि थिएन। जव संचालक समितिले Assureed Risks LTD को सामानका लिष्ट व्यवस्था समितिलाई उपलव्ध गराईसके पछि खरिद प्रकृया सुरु गरिएको हो। खरिद प्रकृया अपनाउँदा सामानको मूल्य नबुझी दरभाउपत्रमा उल्लेखित मूल्य घटाघट गर्ने कार्य भएको थियो। प्राविधिक मूल्यांकन गर्न नेपालमा प्राविधिक नभएकोले Pre-development Visit team का प्राविधिकलाई क्याटलग देखाई चेकोस्लाभियामा निरीक्षणका लागि टोली पठाईएको थियो। तर सो टोलीले ट्रान्जीट भिसा नपाएकोले भारतको दिल्लीबाट फिर्ता भएको थियो।

सामान UN को लिष्ट अनुसार खरिद गरे पनि पुनः UN ले नै त्यस्तै सामान थप वा सामान फरक क्यापासिटीको माग गर्ने परम्पराले सामान खरिदमा धेरै समस्या झेल्नु परेको हो। UN को माग अनुसार सामान उपलव्ध गराउनु पर्ने वाध्यता हुन्छ। उपलव्ध गराउन नसके बीचमा मिसन रोक्ने भन्ने समेतका चुनौतिपूर्ण आवाज सुन्न पर्‍यो। यो कार्य हाम्रो पक्ष भन्दा UN को पक्षबाट हुन गएको हो। यसैको कारण एकपटक तय भएको वजेटमा थप गर्नु पर्ने अवस्था आएको हो। दैनिक प्रयोगमा आउने सामान शुरुमा आफैंले व्यवस्था गर्ने UN को आदेश भएकोले व्यवस्था गरेको हो। सामान UN ले नै ढुवानी गर्ने भएकोले पठाउने सहमति भएको थियो। सामान ढिला पुगेको थियो। नेपालबाट पठाउनु पर्ने सामान UN ले तोकेको समयमा विभिन्न प्रकृयाबाट UN का विशेषज्ञहरुलाई निरीक्षण गराई मिति २०६४।८।७ गते कल्याण शाखाले मानव श्रोत विभाग UN शाखालाई र UN शाखाले UN को सिपीङ्ग एजेन्टलाई वुझाई काठमाडौबाट वीरगंज रमाना भएको थियो। रमाना भएको सामान नेपाल भारत सिमामा सुरक्षाको कारण देखाई करिव ५५/५६ दिन भारत सरकारले रोकेकोले UN ले पोर्टबाट छुटाउन नसक्दा सवै सामान करिब ९ महिना पोर्टमा रह्यो। सुरक्षा सम्बन्धी सामान चेकोस्लाभाकियाबाट तोकिएको स्थानमा पुग्न पनि UN कै कारण ढिला भएको हो।

UN का टोलीले नेपालमा खरिद भएका सामान करिव १ हप्ता लगाई नेपाल मै निरीक्षण गरेको थियो भने विदेशमा खरिद भएका सामान मिसन क्षेत्रमा निरीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइएको थियो। नयाँ हतियार वा सवारी साधन खरिद गर्दा Spare Parts पनि लिने गरेको पाइन्छ। मिसनको सम्बन्धमा हाईटीको समस्यालाई अध्ययन गरी Spare Parts खरिद गर्न आश्यक देखिएको हो। UN को Pre-development Visit team ले ठेकेदारले UN मा पठाउने गाडी अस्वीकृत गरेको र प्र.प्र.का.मा रहेको भारत सरकारबाट सहयोगमा आएका गाडी सामान्य सुधार गरी पठाउन सक्ने भनी जानकारी गराएको थियो।

समयको ज्यादै कम भएकोले र ठेकेदारले UN को माग अनुसार दिन सक्ने अवस्था नभएको तथा ठेकेदारलाइ पेश्की दिएको रकम तत्काल फिर्ता गर्न नसक्ने कुरा जानकारी भएकोले समयमै पठाउन, APC लाई चाहिने Genuine Parts उपलव्ध हुने भएकोले गाडीको लागि खोलिएको L.C. को रकम Spare Parts खरिदलाई लगाईएको हो। हाईटीमा रहेका APC खरिद गर्दा Spare Parts नलिएको कारण पटक पकट सामान खरिद गर्नु पर्ने अवस्था परेको थियो। पटक-पटक सामान खरिद गर्दा स्पेयर्स पार्टस नमिल्ने, महंगो हुने, ढुवानी गर्न लामो समयसम्म पर्खनु पर्ने समस्या भोग्नु परेकोले यो सुडान मिसनमा Spare Parts खरिद गरिएको हो।

भुक्तानी दिने कार्य म सरुवा र अवकाश पछि मात्र भएको देखिन्छ। APC र अन्य केही सामान पनि अवकाश पछि मात्र सुडान पुगेकाले खुलाउन सक्दिन। प्रहरी प्रधान कार्यालय यू.एन. शाखाले मिति १ जनवरी २००९ र २८ सेप्टेम्बर २००८ को पत्र शाखाले कुन आधारमा लेख्यो। मलाई थाहा छैन। यस प्रकारको पत्र लेख्न आदेश दिएको छैन। दुवै पत्रहरुमा उल्लेख भएको व्यहोरा झुठो हो। ओमविक्रम राणाको आदेशले APC लगायतका सामानको दरभाउ पेश गर्न Chendgu Yidan Inport and Export Co. LTD China, Assured Risks LTD र Relica int's LTD UK लाई मात्र पत्र लेखिएको हो। Night vision सम्बन्धमा संगठन प्रमुखको कारणले महंगो पर्न गएको हो। सामानको नाम थाहा भएन। विदेशबाट खरिद गरेका सामान महानिरीक्षकको आदेशले अमेरिकी डलर ३६,४६,७०४।८१ को भुक्तानी दिइएको हो। साथै सबै भुक्तानी सामानहरुको जाँचै नगराई ओमविक्रम राणाको आदेश बमोजिम भुक्तानी दिएको हो।

मिसनमा खटिएका प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षकले APC संझौता र ISO Standard अनुसारको प्राप्त नभएको भनी फोनबाट जानकारी दिएका थिएँ। सो सम्बन्धमा मैले प्रहरी महानिरीक्षक र ठेकेदारलाई जानकारी दिएको पनि हो। भुक्तानी रोक्का गरेको सम्बन्धमा मलाई तथा विभागलाई थाहा छैन। म त्यस समयमा मानव श्रोत विभागमा भएकोले जानकारी दिन आवश्यक छैन। २५ नोवेम्बर २००७ मा प्र.प्र.का.को Ref. No. 3/01/002/064/65/464 को र २७ नोवेम्बर २००७ मा Ref. No. 3/01/002/2064/65/464 को पत्रबाट L/C क्रमशः संसोधन र पुनः संसोधन गरिएको विषयमा तत्कालीन कल्याण शाखा प्रमुख रवीप्रताप राणालाई थाहा हुन्छ। २८ अप्रिल २००८ र २८ जुलाई २००८ मा ४,५०,०००।०० र ४,५०,०००।०० गरी ९,००,०००।०० अमेरिकी डलर भुक्तानी प्रमुखको आदेश भएकोले आदेशको पालना

गरेको हुँ। संगठन प्रमुखको आदेशको विरोधमा जाने अवस्था हुँदैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्यामसिंह थापाको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

Feb 9. 2010 देखि 31 Aug. 2010 सम्म Contingent Commander को रुपमा सुडानमा खटिएको थिएँ। त्याहाँ 1964 Model का ८ थान APC पुऱ्याइएका छन्। ती एपिसी NATO र UN ले संचालन गर्न प्रतिवन्ध लगाई सकेको रहेछ। ती सामान पुराना, कवाडी कामै नलाग्ने किसिमका छन्। एउटा पनि Start हुँदैन। चल्ने त परै जावस Heating System को छ। डार्फरमा ५८ डिग्री सेन्टीग्रेटसम्म तापक्रम पुग्छ। संचार सिष्टम पनि छैन। APC Spare Parts खरिद गरेको तर नपठाइएको रहेछ। छानबिनको लागि राज्य व्यवस्था समितिको टोली डार्फर जाने भन्ने थाहा पाएपछि हतार हतार ३ वटा कन्टेनर Spare Parts मेरो कार्यकालमा डार्फर र आइपुग्यो। एउटै साइजको २ वटा कन्टेनरमा एउटामा ९५०० के.जी. र अर्कोमा ७५० के.जी. मात्र थियो। तेश्रो कन्टेनर ५५० के.जी. तौलको सानो खुल्ला थियो। पहिलो र दोश्रो Container सिल गरेकै अवस्थामा बुझेको हो। APC मर्मत गर्न र Spare Parts चिन्न सक्ने प्राविधिक नभएका कारण हामीले Container खोलेनौ। कुन कुन Spare Parts Container भित्र थियो परीक्षण पनि गरिएन। कुन कुन Spare Parts पठाएको छ भन्ने सम्वन्धमा प्रहरी प्रधान कार्यालय र सम्वन्धित एजेन्टले पठाएको लिष्ट प्रहरी कल्याण कोषमा हेर्न सकिन्छ।

८ वटा APC मध्ये ७ वटा Start नै नहुने अवस्थामा थिए। एउटा Start भयो। तर हाम्रो क्याम्पको एक चक्कर लगाउन नपाउदै बन्द भै बाटैमा थन्कियो। यी सामान यती पुराना थिए कि विश्वको कुनै पनि देशमा SUPPLY Model पनि चल्दैन। उत्पादक कम्पनी पनि बन्द भै सकेको छ,। पुरै सेतो इनामेल लगाइएको छ। तर सवै खिया लागी कामै नलाग्ने अवस्थामा रहेका छन। 8×8 मिलिट्री Pattern का APC हरु प्रहरीको लागि उपयुक्त छैन। यसमा जडान गर्नुपर्ने हतियार पनि खरिद भए नभएको थाहा भएन। Spare Parts समेतका बारेमा Email प्रहरी प्रधान कार्यालय र UN शाखामा जानकारी गराएको थिएँ। यही विषयमा छानबिन गर्न राज्य व्यवस्था समितिका मा.सभासद प्रदिप ज्ञवालीको नेतृत्वमा ६ सदस्यीय टोली गएको र उहाँहरुले अन्य मूलुकको त्यहाँ स्थित APC हेरी सकेपछि हाम्रो APC निरीक्षण गर्नु भयो। त्यहाँका समस्या बारेमा मैले Briefing गरे। एपिसी खरिद सम्झौता गर्दा सामान Mission मा पुगी, COE Inspection

भएपछि मात्र भुक्तानी गर्ने गरी संझौता भएको भए यस्तो हुंदैन थियो भन्ने समेत व्यहोराको मोहनराज जोशीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

म July 2009 देखि Februry 2010 सम्म कार्यरत रहँदा ८ थान APC 21 July 2009 मा Handover गरेको हो। FPU Coordination ले Nepal FPU लाई Handover गरे पश्चात् ती APC हरुको First arrival inspection गर्नु पर्ने हुँदा Nepal FPU को Request मा UNAMID अन्तरगतको COE Unit बाट 3rd August 2009 मा First arrival inspection भएको हो। प्रस्तुत APC हरु Sept. 2008 मा सुडान Port मा आइपुगेको थियो। त्यहाँबाट नजिकको Airport सम्म Drive गरी ल्याउन पहल गर्दा ड्राइभर नभएकोले APC सुडान Port मै रहन गएको छ। पछि रेलमार्ग समेतबाट ढुवानी गरी Nayala सम्म ल्याइएको भन्ने बुझेको छु। Arrival Inspection बाट दिएको प्रतिवेदन प्र.प्र. कार्यालय कल्याण शाखामा पठाएको थिएँ। पछि दोश्रो पटक APC को निरीक्षण 12 August 2009 मा गराएँ। प्राप्त APC सुडानका सामानको गुणस्तरको किलो मिटर नचल्ने, चक्कामा हावा नवस्ने, Tubeoil Seal Laackage हुने खालका पुरानो Model रहेका थिए। मर्मत गर्न Spare Parts नभएकोले समग्रमा ८ थान APC ले हाम्रो जिम्मेवारी बहन गर्न अनुकुल नभएको देखिन्छ भन्ने समेत व्यहोराको राम प्रसाद श्रेष्ठको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

म UN mission अन्तर्गत सुडानको UNAMID mission डार्फरमा रहँदा Nepal Contingent Commander का रुपमा जिम्मेवारी सम्हालेको थिएँ। हामीलाई प्राप्त वन्दोवस्तीका सामान को कसले वद्नियत राखी खरिद गरे गराए भन्ने विषय छानबिनले टुंग्याउने हुँदा टिप्पणी गर्नु सान्दर्भिक ठान्दिन। फेरि पनि प्राप्त सामानका गुणस्तर राम्रो नभएको, ढिला प्राप्त भएका, APC ले Fully Function गर्न नसकेको, ISO Standard अनुसार नभएका, ज्यादै पुराना, त्यहाँको वातावरण अनुकूल नभएको, सुरक्षाकर्मीको जीउ ज्यान नै खतरामा परेकोले यही अवस्था रहेमा भविष्यमा Nepal FPU mission non functional सक्ने र छवि मै आँच आउन सक्ने भनी Mission Commissioner ले औल्याइरहेको अवस्था छ। यस विषयमा तत्कालै प्र.म.नि. हेम गुरुङलाई जाहेर गरेको थिएँ। तर कुनै समाधान भएनन्। वरु हालका प्र.म.नि.रमेशचन्द ठकुरीबाट दोषी उपर कारवाहीको लागि आन्तरिक पहल भयो।

Port बाट Airport सम्म ल्याउन चालक नभएको र ठेकेदार कम्पनीले पनि वन्दोवस्त गर्न नसकेको कारण APC मिसन Area मा समयमै पुग्न सकेन। APC को

क्ष्लकउभअतष्यल पछि सामान कम गुणस्तरको भनी तत्कालीन महानिरीक्षक हेम गुरुङ समेतलाई पनि जानकारी गरेको थिए। शान्ति स्थापनार्थ सेवामा खटिने सुरक्षाकर्मीको ज्यान र छविलाई जोखिम मै पार्ने, राष्ट्रको गौरव र छविलाई अन्तराष्ट्रिय स्तर मै लज्जित तुल्याउने, प्रहरी कल्याण कोषको चरम दुरुपयोग गर्ने कार्य प्रहरी अधिकारी कै संलग्नतामा भएको भन्नेमा विश्वास लाग्दछ भन्ने समेत व्यहोराको राजेन्द्र सिंह भण्डारीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

०६५।३।११ र ०६५।५।२० को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकमा उपस्थित भएको हुँ। आफू भन्दा माथिकाको आदेश बमोजिम APC खरिद सम्झौता अनुमोदन गरेको हो। त्यस्तै यसको विमा वापत US$ ७३,५३४.०० दिइएको भुक्तानी पनि अधिकृतको आदेश बमोजिम नै हो। के निर्णय भयो भन्ने थाहा नै नपाई आदेश बमोजिम दस्तखत गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको कमल बहादुर खत्रीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

प्रहरी कल्याण कोषको बैठकमा मेडिकल डाईरेक्टरले खटाई पठाएको हुँदा अस्पतालको प्रतिनिधिको रुपमा उपस्थित भएको हुँ। अस्पतालको कार्य व्यस्तताले गर्दा तुरुन्तै बोलावट भई अस्पतालमा जानु परेकोले के कस्ता निर्णयहरु भए मलाई जानकारी छैन। सुडान मिसन सम्बन्धी प्रहरी कल्याण कोषको संचालक समितिको निर्णयहरुमा मेरो संलग्नता भएको मलाई जानकारी छैन। बैठकमा उपस्थित भई दस्तखत गरे पश्चात् निर्णय हुने समयमा निर्णय हुनु अगावै जानु परेकोले के कस्ता निर्णयहरु भए थाहा भएन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गिरीधारी शर्माको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

म वोर्डको वैठकमा उपस्थित भएको छैन। मलाई उपस्थित हुन कुनै पत्रहरु पनि दिएको छैन। वोर्डको उपस्थीतमा सम्पूर्ण कागजातहरु तयार गरी म भन्दा माथिका प्रहरी अफिसरहरुले पनि दस्तखत गरिसकेको फाईल कल्याण कोषबाट मेरै कार्यकक्षमा पठाई दस्तखत गर्न भनिएको थियो। त्यस समयमा निर्णय अध्ययन गर्ने मौका पनि दिइएन। म भन्दा माथिका अफिसरले दस्तखत गरी सकेपछि मैले दस्तखत नगर्दा प्रहरी फोर्समा नहुने हुनाको साथै आफू भन्दा माथिका प्रहरी अधिकृतहरुले संगठनको हितमा नै हुने गरी निर्णय गरेका होलान् तथा नियम, कानून संगत होला भन्ने ठानी विश्वासमा परी वोर्ड वैठकमा उपस्थित नभएता पनि र तपाईको नाम पनि सदस्यमा छ भनी तुरुन्त दस्तखत गरी दिनु हुन भन्दै दवाव सिर्जना गरेकोले पनि मैले दस्तखत गरी दिएको हुँ। तसर्थ कुन कुन मितिमा के के निर्णय भए सो सम्बन्धमा मलाई केही जानकारी छैन। टेण्डर प्रकृया र वोर्ड

वैठकमा उपस्थित हुनका लागि मलाई लिखित तथा मौखीक जानकारी नगराएको कारणबाट सम्पूर्ण वोर्डको वैठकमा उपस्थित भएको छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी कृष्ण प्रसाद गुरागाईको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

सुडान मिसन र भण्डार शाखाको केही पनि सम्बन्ध छैन। प्रवन्ध शाखाको आदेशले सामान वितरण गर्ने शाखा भण्डार शाखा हो। मिति एकिन छैन, आफ्नै कार्यकक्षमा बसिरहेका समयमा टेण्डर खोल्नेमा तपाईको नाम छ, हाकिम सवैले सही गरी सक्नु भयो। टेण्डर सम्बन्धी हो कानून सम्मत छ। तपाईले पनि सही गर्नु पऱ्यो भनी कल्याण शाखाका प्र.निरीक्षक रामकाजी थामीले म भन्दा माथिल्लो दर्जाका अफिसरले सही गरेको देखाएको हुँदा राम्रै होला भनी कुनै ब्यहोरा नपढी माथिल्लो हाकिमले सही गरी सकेको हुँदा सही गरेको हुँ। ब्यहोरा के लेखिएको थियो मलाई देखाईएन। सुडान मिसनमा FPU पठाउन गठित वोर्डमा म सदस्य हो भनेर कही कतै शाखा वा कार्यालयले चिठ्ठी पत्र लेखेको छैन। वोर्डमा म थिएँ भनेर वोर्ड गठन गरेको पत्र काहीँबाट पाएको पनि छैन। म आफू विरामी भएकोले २०६४।५।२४ गते देखि २०६४।५।२८ गतेसम्म मेडिकेयर हस्पिटल चावहीलमा भर्ना भएको हुँदा २०६४।५।२५ को सिलवन्दी दरभाउ पत्र खोली मुचुल्का तयार गर्दा म थिईन। अस्पतालमा थिएँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी हरिहर श्रेष्ठको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

सुडान मिसनका निर्णयहरु मध्ये २०६४।५।२५ गते खरिद वोर्ड सम्बन्धी निर्णयमा म संलग्न छु। FPU सुडानका लागि आवश्यक सामान खरिद गर्न गठित वोर्डको मिति ०६४।५।२८, ०६४।५।२६, ०६४।६।१७ र ०६४।६।२१ को वैठकमा वोर्ड सदस्यको हैसियतले सहभागी भई निर्णय गरेको हो। प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको मिति ०६४।३।१, ०६४।५।६, ०६४।६।१८, ०६४।१०।३ र ०६५।५।२० को वैठकमा उपस्थित भई संचालक समितिको कोषाध्यक्षको हैसियतले निर्णय गरेको हुं र सोही हैसियतले साधारण सभामा कोषको आय व्यय विवरण पेश गरेको हुँ। प्रशासनिक काम चाँही प्रशासन महाशाखाले गर्दछ। २०६४।५।६ को कल्याण कोष संचालक समितिको निर्णय नं.२ को खण्ड २ मा उल्लेख भएको UN बाट रकम प्राप्त भएपछि मात्र भुक्तानी हुने भन्ने शर्तको पालना सम्बन्धी जानकारी संचालक समितिमा पेश हुन आएन। ०६४।६।१८ को समितिको वैठकबाट थप लागत रु.५,३६,०८,०००।- समावेश गरेको सम्बन्धमा प्र.अ.म.नि. दीपकसिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा गठित वोर्डको सिफारिशमा थप लागत लाग्ने भनी सिफारिश गरेको हुनाले लागत थप भएको हो।

मिसनमा खर्च भएको रकम रु.१३,७७,२६,०१४।६१ र अमेरिकी डलर ३६,४६,७०४।८१ संचालक समितिको निर्णय बमोजिम खर्च भएको हुँदा सर्मथन गरिएको हो। Assured Risks LTD को August 11, 2008 को पत्रबाट बिमा गर्न Shipping rule अनुसार APC को लागत मूल्यमा १०% थप गरी हुने लागत मूल्य अमेरिकी डलर ७३५३४ बिमा वापत खर्च हुने भनी लेखी पठाए अनुसार उक्त कम्पनीले उल्लेखित रकममा बिमा गर्न प्रहरी कल्याण कोषको तर्फबाट प्रहरी प्रधान कार्यालयको August 11, 2008 को पत्रबाट लेखी पठाएको र सो बमोजिम सम्बन्धित कम्पनीलाई भुक्तानी समेत भैसकेकोले संचालक समितिबाट सर्मथन भएको हो।

Assured Risks LTD सामानको स्वीकृती भएको अङ्कको प्रथम चरणमा ४०% भुक्तानी लिई बाँकी रकम व्याज नपाउने गरी यु.एन.बाट रकम प्राप्त भएपश्चात क्रमशः भुक्तानी लिन राजी हुनु पर्ने शर्तमा नै उल्लेख गरिएको छ। साथै L.C. खोल्नको लागि संचालक समितिको अध्यक्ष प्र.अ.म.नि. श्याम सिंह थापाबाट नेपाल राष्ट्र वैंकलाई L.C. खोल्ने स्वीकृतार्थ भनी पत्र लेखेको देखिन्छ। जुलाई २९, २००८ मा L.C. Amendment को लागि अनुरोध गरिएको सम्बन्धमा कल्याण शाखा आधिकारीले सम्पूर्ण Document हेर्ने भएको हुनाले निजले पेश गरेको पत्र सही नै होला भनी विश्वास मानी सही गरेको हुँ। साथै २ दिन पश्चात म भन्दा वरिष्ठ अधिकृतबाट सोही व्यहोराको पत्र पठाएको छ। हिमालयन बैंकमा रहेको FPU सुडान Reimbursement खाता नं.१९०१९०४५८००१६ बाट प्रहरी प्रधान कार्यालयको नाममा सोही वैंकमा खोलिएको L.C. खाता नं.०१६९१७३००१९ मा जम्मा हुनेगरी US$ २,७३,०६३।२३ LC भुक्तानीको लागि रकम ट्रान्सफर गरिएको हो। तत्काल प्रशासन विभागमा AIG नभएकोले अध्यक्षको हैसियतले रकम ट्रान्सफर गरेको हो। Assured Risks LTD ले पेश गरेको वैंक जमानतको म्याद थप नगराई उक्त कम्पनीलाई L.C. भुक्तानी गरिएको सम्बन्धमा सदस्य सचिवले किन गरेनन् मलाई थाहा भएन। सम्झौता अवधिभर बैंक जमानत हुनुपर्ने हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रमेश विक्रम शाहको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मिति २०६४।५।६ मा बसेको वैठकको निर्णयमा म उपस्थित भई सही गरेको हो। तर २०६४।६।१८ को वैठकको निर्णयमा मेरो उपस्थिति र दस्तखत भएको छैन। निर्णयको जानकारी नभई दस्तखतका लागि आदेश दिएको र मैले आदेशानुसार दस्तखत गरेको हो। प्रचलित कानून विपरीत भएको छ छैन भन्ने कुरा मलाई थाहा भएन। मलाई

लेखपढ पनि गर्न नआउने भएकोले के विषयमा निर्णय भएको हो भन्ने विषयमा मलाई थाहा भएन भन्ने समेत व्यहोराको गणेश बहादुर तामाङको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं.१२६ मिति २०६४।५।१० मा लेखिएको पत्रमा के स्तर लेखी मैले दस्तखत गरेको हुँ। सो पत्र मैले शाखामा पठाएको हो। निर्णय गराउने विषय भए शाखाबाट पेश गर्नु पर्थ्यो। सो शाखाबाट पेश भएन त्यसैले मैले थप केही गर्नु पर्ने वा नपर्ने सम्वन्धमा मलाई जानकारी भएन। आर्थिक प्रशासन सम्वन्धी नियमावली अनुसार प्रहरी महानिरीक्षकलाई भएको अधिकार प्रयोग गर्न मन्त्रालयको स्वीकृती आवश्यक पर्दैन। मन्त्रालयमा निर्णय भएको पत्रको जवाफ लेखा अधिकृतबाट पठाउने प्रचलन रहेको थियो। उक्त पत्रको जस्तै व्यहोरामा २०६३।१२।९ मा निर्णय भएको थियो। उक्त पत्र लेख्नका लागि मैले कुनै निर्देशन दिएको होइन भन्ने समेत व्यहोराको ऋषिराम शर्माको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

प्र.म.नि. ज्यूको सचिवालयको मौखिक आदेशले प्रतिनिधि भै गएको हुँ। आफू भन्दा माथीका दर्जाले जे भने त्यही गरेकोमा मलाई केही थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको नर कुविर राईको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान कागज।

प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६५।९।११ मा संचालक समितिको बैठकमा अध्यक्ष प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक दीपेन्द्र बहादुर विष्टको अध्यक्षतामा प्रशासन विभागमा बसेको समितिका सदस्यको हैसियतले Accommodation and Ablution फिटीङ्ग र Kitchen and Dining facility, Assured Risks LTD. China सँग खरिद गरिएको Ambulance र Water Tanker को Transporation र Insurance वापतको भुक्तानी गरी सकेको रकमलाई समर्थन गर्ने निर्णयमा सहभागी छु। सुडान मिसनका लागि Accommodation, Ambulance र Water Tanker तहाँ कार्यरत नेपाल प्रहरीलाई चाहिने भौतिक, दैनिक पानी पिउन र विरामी भएको अवस्थामा प्रयोग हुने अति आवश्यक सामानहरु हुन। यी सामान बिना नेपाल प्रहरीले आफूलाई दिएको दायित्व निर्वाह गर्न आवश्यक भएको हुँदा FPU बाट माग भएको फिटीङ्ग र निर्माणका लागि प्राविधिकबाट प्राप्त लागत स्टिमेट तथा वरिष्ठ प्रहरी अधिकृतहरु सम्मिलित वैठकबाटै निर्णय भए अनुसार प्रथम चरणमा ५०% रकम दिने र बाँकी रकम कामको प्रगती हेरी प्राविधिक समिति गठन गर्न लगाई मितव्ययिता र पारदर्शीरुपमा खर्च गर्न लगाउने भन्ने निर्णय भएको थियो। सुडानमा खटिएको टोलीको अनुरोधमा नै आवश्यक पर्ने रकम पठाईएको हो।

FPU का लागि आवश्यक Ambulance र Water Tanker चाईना देखी सुडान पोर्टसम्म सिपमेन्ट गर्नका लागि २०६५।९।३ गते स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सलाई प्रहरीलाई आवश्यक भएको सामान पुगिसकेको आधारमा नै भुक्तानी गरिएको होला भन्ने आधारमा समर्थन गरिएको हो। नेपाल प्रहरीलाई आवश्यक सामानहरु खराव र अस्वीकृत साथै भुक्तानी दिइएको सन्दर्भमा तत्कालीन खरिद समिति तथा संझौता गर्दा जो जसले हस्ताक्षर गरेका छन उनीहरु नै जिम्मेवार हुनुपर्ने हुन्छ। म कुनै खरिद समिति र सम्झौतामा पनि नरहेकोले यसमा मैले कुनै अनियमितता गरेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अर्जुन जंग शाहीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मलाई सदस्य सचिव वा शाखा अधिकारीको हैसियतले कल्याण शाखाको दैनिक कार्य संचालन, आर्थिक प्रशासनको क्षेत्रमा कल्याण शाखाले आम्दानी गर्ने, मिसन तथा छात्रवृत्ति आदिमा खर्च भए गरेका कागजातको अभिलेख र संचालक समितिका कोषाध्यक्ष र अध्यक्षबाट भएका आदेश मुताविक श्रेष्ता कागजात पेश गर्नेसम्मको जिम्मेवारी थियो। म २०६५ पौषदेखि २०६६ मार्गको अवधिमा २ वटा संचालक समितिको वैठकमा सहभागी थिएँ। मिति २०६५।९।३ मा भगवती ट्रेडर्सलाई ढुवानी र बिमा वापतको अमेरिकी डलर ५१,४६७.०० रकम भगवती ट्रेडर्सले पेश गरेको कागजात अनुसार भुक्तानी दिनु भन्ने आदेश भएकोले र २८ जनवरी २००९, २८ अप्रिल २००९ मा ४,५०,०००.०० का दरले ९,००,०००.०० र २८ जुलाई २००९ मा २,७३,०६३.०० अमेरिकी डलर हिमालयन वैंकलाई तेश्रो, चौथो, पाँचौ किस्ता वापत प्रतितपत्र मार्फत भुक्तानी दिने कार्य पनि १२ जुन २००८ को संझौतामा वैकलाई तिर्नुपर्ने मिति र रकम किटान गरी सकेकोले माथिल्लो अधिकारीको आदेशले भौचरहरु तयार गरी पेश भई भुक्तानी भएका हुन। संझौतामा मेरो संलग्नता छैन। तीन किस्ता भुक्तानी कार्यमा भने संलग्नता थियो। भुक्तानी APC हरु Port of Sudan मा पुगिसकेको जानकारी यू.एन.शाखाबाट प्राप्त भएबाट भएको हो। बन्दोबस्तीका सामानहरु मापदण्ड अनुरुप प्राप्त भए नभएको र जांँच गराउने कार्य म कल्याण शाखामा कार्यरत हुनु अघि नै भैसकेको हुँदा जाँच भएकै होला भन्ने विश्वास थियो। मेरो कार्यकालमा सामान प्राप्ती गर्ने काम भएन। तसर्थ सामानहरु म बाट परीक्षण गराउने कुरा पनि भएन। APC को किस्ता रकम Assured Risks LTD लाई दिएको होईन। हिमालयन वैंकलाई कल्याण कोषले जुन १२,२००८ को पत्र बमोजिम भुक्तानी दिएको हुँ।

हिमालयन वैंकले Assured Risks LTD लाई भुक्तानी गर्छ गर्दैन मलाई थाहा भएन। भुक्तानी दिने क्रममा पूर्व संचालक समितिका अध्यक्ष पूर्व प्र.अ.म.नि. दीपेन्द्र बहादुर

विष्ट, वर्तमान प्र.ना.म.नि. रमेश विक्रम शाह र कोषाध्यक्ष प्र.व.उ.श्याम बहादुर खड्का हुनु हुन्थ्यो। APC को तत्कालीन अवस्था हालको जानकारीमा आए जस्तो थिएन। त्यस्तो भुक्तानीबाट उन्मुक्ती पाउन सकिन्छ की भनेर मैले कमाण्डरहरुसँग सल्लाहा पनि गरेको हुँ। कोषका पूर्व पदाधिकारीले संझौता बमोजिम भुक्तानी नगर्दा उल्टो वैंकले व्याज र जरिवाना लिने अवस्था हुन्छ भनी मौखिक आदेश दिएको हुँदा कागजात तैयार गरी भुक्तानी गर्ने कार्यमा सिफारिशकर्ता हुंदै सदर गर्ने तहसम्मको चरण पूरा गरी भुक्तानी भएकोले व्यक्तिगत रुपमा कुनै फर्म, व्यक्तिलाई मनोमानी ढङ्गबाट काम गरेको नभई आदेश पालना गरेको हुँ। जुन वैंकमा मिसनसँग सम्बन्धित रकम मौज्दात बाँकी छ सोही वैंकबाट दिनु भन्ने मौखीक आदेश अनुसार स्थानीय एजेण्टलाई अमेरिकी डलरमा भुक्तानी दिइएको हो। ५१,४६७.०० अमेरीकी डलर भुक्तानी भएको र सो समर्थन गरेको मध्ये बिमाको रकम समेत दावी गरेकोमा सम्बन्धित पार्टी भगवती ट्रेडर्सलाई ढुवानी र बिमाको आधिकारिक कागजात पेश गर्न अनुरोध गर्दा पनि पेश नगरेको भएतापनि भुक्तानी दिनु भन्ने संचालक समितिका अध्यक्षबाट आदेश भएकोले भुक्तानी सम्बन्धी कागजात पेश गरेको थिएँ। सो भुक्तानी ०६५।९।११ मा समर्थन भएको छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी शिव लामिछानेको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मैले सूचिकृत र वोलपत्र प्रकृयाद्वारा खरिद गर्नु पर्ने सामानहरुको लागत अनुमान वजार मूल्य र हाइटीमा रहेको FPU लाई खरिद गर्दा परेको मूल्यको आधारमा तयार पारेको हुँ। लागत अनुमान समितिले संगठन प्रमुख समक्ष पेश गरेको र स्वीकृत पनि संगठन प्रमुखबाट भएको हो। ०६४।५।१४ मा पेश गरिएको योजना प्रतिवेदन साथ संलग्न सूचिकृत प्रकृया, वोलपत्र प्रकृया र स्थानीय वजारबाट खरिद गर्नु पर्ने अन्य सामान प्रहरी प्रधान कार्यालय भण्डार शाखाबाट उपलव्ध हुने सामान गरी जम्मा पाना ६ को तालिकालाई नै लागत अनुमान भनी वयान दिएको हुँ। योजना प्रतिवेदनको शिरमा संगठन प्रमुखले प्रशासन विभागलाई प्रचलित आर्थिक प्रशासन ऐन नियम अनुसार गर्ने भनी ०६४।५।१४ मा लेखी दिएको नै स्वीकृत भएको प्रमाण हो। सूचिकृत, वोलपत्र र दरभाउ पत्रद्वारा खरिद गर्ने भनी छुट्टाछुट्टै तालिकाहरुमा उल्लेख भएको सामान प्रति इकाई मूल्यमा मूल्य अभिवृद्धी कर, ढुवानी भाडा, भन्सार महशुल र बिमा शुल्क लगायतका अन्य श्ूल्कहरु समावेश गरिएका छैनन्। कल्याण शाखाले भूतपूर्व तथा वहालवाला प्रहरी कर्मचारीको हितको लागि कल्याणकारी योजनाहरु तर्जुमा गरी लागु गर्ने, प्रहरी कर्मचारीको सन्ततीलाई समेत कल्याणकारी कार्य गर्ने रहेको छ। PDV Report मा उल्लेखित

Review the Catalog acceptable. Delivery will be may directly to the mission area लाई अनुवाद गर्दा क्याटलग पूनः हेरी स्वीकार्य/पुऱ्याउने सिधा मिसन एरीयामा भन्ने वुझ्छु। सो प्रतिवेदनको कैफियत लेखाइमा अशुद्ध देखिन्छ। तर APC स्वीकार्य नभए तत्काल UN टोलीले जानकारी गराउनु पर्नेमा जानकारी नगराएबाट स्वीकार गरेको अर्थ लगाउन सकिन्छ।

APC लगायतका सामानहरुको दररेट मलाई भने अनुसार भगवती ट्रेडर्स नाम गरेको फर्मबाट उपलव्ध भएको हो। मौखिक रुपमा भएकोले प्रमाण कागज छैन। संचालक समितिका अध्यक्ष प्र.अ.म.नि. श्याम सिंह थापाका अनुसार मैले दररेट संकलन गरेको हुँ। प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिका तत्कालीन अध्यक्ष एवं तत्कालीन प्र.अ.म.नि.श्याम सिंह थापाको मौखिक आदेश बमोजिम भगवती ट्रेडर्सका प्रोप्राइटर शम्भु भारतीसँग APC लगायतका सामानहरुको दररेट लिई मिति ०६४।५।९ को योजना प्रतिवेदन तयार गरी सो प्रतिवेदनलाई नै लागत अनुमानको रुपमा लिई खरिद कार्य गरेको हो। पानी टैंकी, एम्वुलेन्स र 4×4 का जीपहरु सुरक्षासँग सम्बन्धित सामान भएकोले सूचिकृत प्रकृयाद्वारा खरिद गरिएको हो। रु. ३,६६,५०,०००।- को सामान दरभाउ पत्रद्वारा किनिएका फर्महरुको नाम स्मरण भएन। यो यो फर्म व्यापारीबाट दरभाउ प्रकृयाद्वारा सामान खरिद गर्नु भनी तत्कालीन प्र.अ.म.नि.श्याम सिंह थापा र तत्कालीन प्र.ना.म.नि. दीपक कुमार श्रेष्ठले निर्देशन दिनु भएको थियो।

PDV Team ले खरिद गरेका सामानको निरीक्षण गर्दा निरीक्षणको लागि राखिएको महेन्द्र वोलेरो पिकअप जिपको Clearance कम भएकोले सुडानमा उपर्युक्त नहुने भनी PDV टिमका सदस्यले भनेको र त्यहीं निर प्रहरीको Tata mobile Pick up देखी सोही जिप उपर्युक्त हुने भनेकोले संगठन प्रमुखको निर्णयले १७ थान प्रहरीकै जिप पठाउने भनिएकोले Miltary Pattern जीप 4×4 १७ थान खरिद नगरिएको हो। मिसनको लागि आवश्यक सामानहरुको पहिचान गरी लागत अनुमान तयार पारी योजना पेश गर्न गठित समिति र खरिद समितिको सदस्यको हैसियतले म संलग्न थिए। साथै कल्याण कोष संचालक समितिको सदस्य सचिव पनि थिएं। FPU को लागि आवश्यक सामान खरिद गर्न गठित वोर्डको ०६४।५।२५, ०६४।५।२६, ०६४।६।७, ०६४।६।१७, ०६४।६।२१ को वैठकहरुमा सहभागी भएको हुँ। लागत अनुमान तयार गर्न दररेट जो सँग संकलन गरेको हो, सोही व्यक्तिले APC लगायतका सामान सप्लाई गर्ने ठेक्का पाएको भन्ने सम्बन्धमा सम्झौता हुँदा प्रवन्ध शाखाले निजलाई ल्याएको हो। सम्झौता पनि प्रवन्ध

शाखाले नै ड्राफ्ट गरी तयार पारेको हो। यसमा संगठन प्रमुखको निर्देशन रहेको जानकारी छ। खरिद समितिका अध्यक्ष र Assured Risks LTD का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका प्रो.शम्भु भारती बीच छलफल भए अनुसार Assured Risks LTD को कवोल अंक स्वीकृतीको लागि सिफारिश गर्दा मूल्य अभिवृद्धी कर र भन्सार वाहेक समेत भनी उल्लेख भएको हो।

सप्लाई गरिएका सामान UN Standard को उपलव्ध गराउनु पर्ने शर्तमा दरभाउ पत्र स्वीकृतीका लागि सिफारिश गरिएको हो। यो कुरा संझौतामा पनि उल्लेख छ। संझौताको दफा.२ (डि) मा कोटेशन र स्पेशिफिकेशन अनुसार सामान विक्रेताले उपलव्ध गराउनु पर्नेछ। UN को नीरीक्षण र स्वीकृती पछी मात्र सामान पठाइने छ। सामानमा केही खरावी/त्रुटि देखिएमा विक्रेताले पुनः सामान UN ले तोकेको समयावधी भित्र विक्रेताकै खर्चमा उपलव्ध गराउने जिम्मेवारी रहन्छ। मैले मापदण्ड विपरीतका सामानको भुक्तानी गर्न, भगवती ट्रेडर्सबाटै मूल्य प्राप्त गरी लागत अनुमान तयार गर्न र भगवती ट्रेडर्सकै ठेक्का स्वीकृत गर्न म भन्दा माथिका अधिकृतको निर्देशन रहेको विश्लेषण गरेको छु। टुटफुट भई सुडानमा प्राप्त भएको सामानहरुको UN सँग Damage claim Contingent Commander ले गरेको छ।

मिति ०६४।३। १,०६४।५।६, ०६४।६।१८, ०६४।१०।३, ०६५।५।२० को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकमा सदस्य सचिवको हैसियतले निर्णयमा सहभागी भएको हुँ। प्रहरी महानिरीक्षक ओम विक्रम राणा, प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक त्रय श्याम सिंह थापा, दीपेन्द्र बहादुर विष्ट र दीपक सिंह थाङदेन समेतलाई ठेकेदार कम्पनी Assured Risks LTD र शम्भु भारतीले आर्थिक प्रलोभनमा पारी मिति ०६४।५।६ को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको निर्णय नं.२ मा उल्लेखित शर्तहरुको प्रतिकुल हुने गरी ठेक्का संझौता र संझौता संशोधन गर्ने कार्यहरु भए गरेका हुन्। मिति ०६५।३।११ को संचालक समितिको वैठकबाट अमेरिकी डलर ७,२५,०६७।२३ को स्पेयर पार्टस खरिद गर्न भएको संशोधित सम्झौता अनुमोदन गराउन ठेकेदार शम्भु भारतीले संगठन प्रमुखलाई प्रभावमा पारी निर्देशन दिन लगाएको हो। निर्देशन अनुसार संचालक समितिको वैठकले संशोधित संझौता अनुमोदन गरेको हो। निर्देशन तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक ओम विक्रम राणाबाट भएको हो। APC को ढुवानी गर्दा बिमा कम्पनीबाट बिमा गरेको प्रमाण ठेकेदार कम्पनीले पेश गरेको मेरो जानकारीमा

छैन। APC लगायतका सामानहरुको बिमाको भुक्तानी गरिदिन संचालक समितिका अध्यक्ष प्र.अ.म.नि.श्याम सिंह थापाको निर्देशन पालना गरेको हुँ।

मैले APC को स्पेयर पार्टस, Water Tanker र Ambulance को ढुवानी सम्बन्धी संझौता गरेको छु। ठेकेदार कम्पनीले समयमै सामान उपलव्ध गराउन र UN सँग Reimbursement पाउन छुट्टै संझौता गर्न संचालक समितिका अध्यक्ष श्याम सिंह थापाबाट निर्देशन भएको थियो। Ambulance र Water Tanker सुडान पोर्टमा र APC Spare Parts चेक रिपब्लीकमा उपलव्ध गराउने संझौता भएको थियो। Water Tanker over 10,000 ltrs दुइथान र Water Tanker up to 10,000 ltrs एक थान, Ambulance 4×4 Wheel drive तीन थानको लागि ढुवानी संझौता गरेको हो। चीनको Port of Tainjin Xingang बाट ढुवानी गरिएको हो। ढुवानी भाडा र बिमा रकम ठेकेदार कम्पनीले उपलव्ध गराएको हो। Shipper ले सुडान पोर्टबाट स्पेयर पार्टस र गाडी जहाजबाट upload गर्न Freight Charge दिनु पर्दैन भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। ढुवानी नै नभई ढुवानी र बिमा वापतको रकम ठेकेदारलाई अग्रिम भुक्तानी गर्ने गरी संझौता गर्न नमिल्ने हो। संझौता तयार पार्दा संचालक समितिका अध्यक्ष श्याम सिंह थापा, खरिद समितिका अध्यक्ष दीपक कुमार श्रेष्ठ र ठेकेदार शम्भु भारती बीच छलफल भएर मलाई हस्ताक्षर गर्न निर्देशन दिएको हो। संझौतामा Spare Parts कसरी उल्लेख हुन गएको हो मलाई जानकारी भएन। भगवती ट्रेडर्सबाट APC खरिद गरिएकोले Spare Parts को दरभाउ पत्र माग गरिएको हो।

१६ Nov. २००७ को Letter of Amendment मा उल्लेखित सामानको मूल्य वरावरको APC को Spare Parts भगवती ट्रेडर्सबाट नै खरिद गर्न, कुन कुन सामान विग्रन्छ र कुन कुन सामान स्टक राख्नु पर्छ भन्ने कुरा संगठन प्रमुख ओम विक्रम राणाबाट निर्देशन भए बमोजिम पनि सोही ठेकेदारसँग दरभाउ पत्र माग गरिएको थियो। खरिद गरिएका APC Factory बाट Reconditioned र Refurbished गरिएका अवस्थाका हुन्। Reconditioned भनी खरिदको लागि शिलवन्दी दरभाउ पत्र माग गरिएको होइन। यस्तो APC खरिद गर्ने गरी कुनै निकायबाट निर्णय पनि भएको छैन। तत्कालीन संगठन प्रमुख ओम विक्रम राणाले भगवती ट्रेडर्ससँग संझौता गर्न लगाए र भगवती ट्रेडर्सका शम्भु भारतीले सेकेन्ड हेण्ड (Refurbished) APC उपलव्ध गराए। त्यस्तो अवस्थामा भुक्तानी दिन निर्देशन दिने ओम विक्रम राणा हेम बहादुर गुरुङ्ग दोषी हुन। त्यस्तै गरी Assured Risks कम्पनी, संचालक समितिका अध्यक्ष श्याम सिंह थापा, खरिद समितिका अध्यक्ष

दीपक कुमार श्रेष्ठ, दीपेन्द्र बहादुर विष्ट र दीपक सिंह थाङदेन पनि दोषी हुन्। प्रहरी महानिरीक्षक ओम विक्रम राणाले संचालक समितिले गरेका निर्णयहरु सदर गर्नु भएको र भगवती ट्रेडर्सलाई भुक्तानी गर्न दवाव दिनु भएकोले दोषी हुन्। हेम बहादुर गुरुङ्ग मिसनको लागि खरिद भएका सामानहरु विवादमा परी सके पछि पनि सामानहरुको भुक्तानी रोक्ने प्रयास गर्दा ठेकेदारलाई भुक्तानी गर्न निर्देशन दिएकाले दोषी हुन।

श्याम सिंह थापाले २०६४।३।१ गते FPU सुडानको लागि अनुमानित लागत रु.३४,४४,२२,७१३।८० प्रहरी कल्याण कोषबाट लगानी गर्ने, २०६४।१०।३ मा लगानी गरेको रकम ने.रु.१३,७७,२६,०१४।६१ र यु.एस. डलर ३६,४६,७०४।८१ समर्थन गर्ने निर्णय गर्ने, LC पटक पटक संशोधन गरेर सामानहरु खरिद गर्न B.S. International, Electromech Engineering Center Lalitpur, Lalhira international, Electrical and Machinary Trading KTM लगायतका फर्महरुबाट सामान खरिद गर्न लगाएकोले दोषी हुन्।

दीपक सिंह थाङदेन २०६५।३।११ मा आवशयक नपर्ने यू.एस. डलर ७,२५,०६७।२३ मूल्य वरावरको APC Spare Parts खरिद गर्ने गरी भएको संसोधित संझौता अनुमोदन गर्ने, ०६५।५।२० मा खरिद भएको APC थान ८ चेक रिपब्लीकबाट पोर्टअफ सुडानसम्म लान Transportation खर्च वापत यू.एस.डलर १,४५,६०० प्रहरी प्रधान कार्यालय र भगवती ट्रेडर्स बीच August १०, २००८ मा भएको संझौता अनुमोदन गर्ने निर्णय र APC को Insurance वापत यू.एस.डलर ७३,५३४ सम्बन्धित कम्पनीलाई भुक्तानी भएकाो रकम समर्थन गर्ने निर्णय गर्नु भएकोले, जुन कम्पनीबाट सामान खरिद गर्ने हो त्यसैको मूल्यलाई आधार मानी प्रतिवेदन तयार गरी पेश गरेकोले र भुक्तानी गरी दिनु भनी वैंकलाई पत्र लेखु भएकोले दोषी हुन। दीपेन्द्र बहादुर विष्ट मिति ०६५।८।१३ मा APC को Spare Parts, Transporation र VAT वापतको रकम भुक्तानी भैसकेकोले अनुमोदन गर्न निर्णय गर्नु भएको, ०६५।९।१ मा Water Tanker, Ambulance को ढुवानी र Insurance वापतको भुक्तानी भइसकेको रकम अनुमोदन गर्ने निर्णय गर्नु भएकोले दोषी हुन। दीपक कुमार श्रेष्ठ Assured Risks LTD, London का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका शम्भु भारतीसँग निर्देशन बमोजिम FPU का लागि सामान खरिद गर्ने निर्णय गर्नु भएको, संचालक समितिले ०६४।५।६ गते विभिन्न १३ वटा शर्तहरु राखी निर्णय गरेकोमा संचालक समितिको निर्णय विपरीत ठेकेदारसँग संझौता

गर्नु भएकोले दोषी हुन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रवी प्रताप राणाको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

सामान खरिद प्रकृया चल्दा म प्रशासन विभागको प्र.ना.म.नि. पदमा कार्यरत थिएँ। मिति २०६४।५।१६ सामान खरिद गर्न मेरो अध्यक्षतामा वोर्ड गठन गरेको थियो। सो वोर्डले पेश हुन आएको बोलपत्र र शिलबन्दी दरभाउपत्रको मूल्यांकन गरी सवैभन्दा घटी दररेट कवोल गर्ने फर्मको ठेक्का स्वीकृत गर्न सिफारिश गरेको हो। मिति ०६४।५।२५, ०६४।५।२६, ०६४।६।७, ०६४।६।१७ र ०६४।६।२१ को बैठक मेरो अध्यक्षतामा बसी निर्णयहरु भएका हुन। प्र.अ.म.नि.दीपक सिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा गठित समितिले पेश गरेको योजना प्रतिवेदनलाई नै लागत अनुमान मानिएको हो। APC को Specification का सम्बन्धमा UN बाट प्राप्त सामानको तालिका र योजना प्रतिवेदनलाई आधार मानी ठेक्का स्विकृतीका लागि सिफारिश गरेको हो। UN Standard बमोजिमको सामान आपूर्ति नभएमा आपूर्तिकर्ताले Replace गर्नुपर्ने समेत गरी सिफारिश र संझौता भएको हो। चीनबाट लगिएको एमवुलेन्स र बाटर टैंकर आपूर्तिकर्ताले कलकत्ता वन्दरगाहासम्म लानुपर्ने समझदारी भएको थियो। नेपालबाट पठाउनु पर्ने सामान पनि कलकत्ता पोर्टमा पुगेपछि एकसाथ UN ले कलकत्ता पोर्टबाट ढुवानी गरी दिने भएकोले शम्भु भारतीले अतिरिक्त ढुवानी भाडा दावी नगर्ने गरी उक्त एम्वुलेन्स र पानी टैंकरहरु चीनबाट सिधै सुडानसम्म समझदारी बमोजिम ढुवानी गरी दिएको हो। Mobile House का सम्बन्धमा UN को मापदण्ड बमोजिम थप आवश्यक परेमा समेत कवोल अंकमा थप नगरी थप Mobile House उपलव्ध गराउन पर्ने शर्तमा ठेक्का स्वीकृतीको सिफारिश गरिएको हो। Fork Lift का सम्बन्धमा ठेकेदारले पेश गरेको बोलपत्र अनुसार उत्पादन स्थलबाट सुडानपोर्टसम्म सामान पुऱ्याउनु पर्ने गरी समझदारी भएको थियो।

लागत अनुमान तयार गर्न दररेट लिएको व्यक्तिको बारेमा खरिद समितिलाई जानकारी भएको भए त्यस्तो व्यक्तिको वोलपत्र स्विकृतिका लागि सिफारिश गर्ने नै थिएन। कोष संचालक समितिले मिति ०६४।५।६ मा गरेको निर्णयको जानकारी मलाई छैन। कोषलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउने गरी संझौता गरेको छैन। ISO Standard को सामान आपूर्ति गर्नुपर्ने र सो नभएमा Replace समेत गर्नुपर्ने गरी २७ सेप्टेम्बर २००७ मा प्रहरी प्रधान कार्यालयका तर्फबाट ओमविक्रम राणा र श्याम सिंह थापाको निर्देशन बमोजिम मैले संझौतापत्र तयार गरी दस्तखत गरेको हो। UN बाट छिटो छिटो सामान तयार गर्न निर्देशन भएको तर Date Fixed नभएको हुँदा संझौताको Delivery Schedule मा मिति

उल्लेख नभएको जस्तो लाग्छ। ओमविक्रम राणाको निर्देशन बमोजिम नै ४०% L.C. मार्फत अग्रिम भूक्तानी दिने संझौता भएको हो। UN को Pre-deployment Inspection Team ले ठेकेदारले प्रस्ताव गरेको जीपको Clearance कम भएकोले Reject गरेको थियो। Reject भएपछि प्र.प्र.का. भित्र भएको Tata Mobile Jeep उपयुक्त भनिएकोले ठेकेदारबाट नलिई तिनै जीप नै पठाइएको हो। खरिद नगरेको गाडी वापतको US$ 725067.23 Total L.C. Amount को बाँकी ६०% बाट घटाउने विषयमा ठेकेदारसँग छलफलमा L.C. को Total Amount एकिन भै सकेको भन्ने जिकिर लिएकोले सोही रकम वरावरको Spare Parts लिने समझदारी भएको हो। सम्बन्धित कम्पनीको प्राविधिक र प्र.प्र.का.को इञ्जिनियरहरुसँग छलफल गरी Spare Parts का विषयमा एकिन गरिएको हो। संगठन प्रमुख र संचालक समितिका अध्यक्षको निर्देशन बमोजिम Spare Parts खरिदको संझौतामा पनि दस्तखत गरेको हुँ।

कल्याण शाखाबाट भुक्तानीको लागि तयार भई आएको पत्रमा सही गरी दिएको हुँ। किस्ता वापत के कति रकम भुक्तानी गर्नु पर्ने हो कल्याण शाखालाई बढी जानकारी होला। अप्रिल २८, २००९ र जुलाई २८, २००९ को किस्ता वापतको रकम क्रमशः US$ 450000.00 र US$ 273000.00 प्र.प्र.का.को निर्देशन विना भूक्तानी नगर्न २५ मे २००८ मा संगठन प्रमुखको निर्देशानुसार वैंकमा पत्र लेखेको हो। २५ मे २००८ मा तालिका बनाई सो अनुसार भुक्तानी गर्न र खातामा मौज्दात नभएमा Book Force Loan कायम समेत गरी L.C. वापतको रकम भूक्तानी गर्न वैंकलाई पत्र लेख्ने काम र ८ थान APC को बिमा वापत US$ 73534.00 तिर्न प्र.प्र.का.मञ्जुर छ भन्ने पत्र ओम विक्रम राणा, कोष संचालक समितिका तत्कालीन अध्यक्ष दीपक सिंह थाङदेन समेतको निर्देशानुसार लेखिएको हो। US$ 33,37,295.00 को बिमा गर्ने भनी US$ 30,33,911.00 को मात्र बिमा गरेको कुरा आज थाहा पाए। यसमा Assured Risks LTD को वद्रियत भएको देखिन्छ। बिमा रकममा VAT वापत US$ 8461.00 Assured Risks LTD जस्तो अन्तरराष्ट्रिय कम्पनीले आफूले दावी गर्न नपाउने रकम दावी गरी पत्राचार गरेकोले सो कम्पनीको यसमा पनि वद्रियत देखिन्छ। आपूर्तिकर्ताले गुणस्तरीय सामान आपूर्ति गरोस भनेर L.C. वापतको छैठौं र सातौ किस्ता रकम नेपाल प्रहरीको निर्देशन विना भुक्तानी नदिन पत्र लेखिएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

सचिवालयको प्रतिनिधिको रुपमा खरिद वोर्डको मिति २०६४।५।२५, ०६४।५।२६, ०६४।६।७, ०६४।६।१७ र ०६४।६।२१ को वैठकमा उपस्थित नभएतापनि वैठकको निर्णयमा सचिवालयको राजपत्रांकित प्रतिनिधिको रुपमा आफ्नै कार्यकक्षमा दस्तखतसम्म गरेको हुँ। खरिद वोर्डमा सचिवालयबाट पनि एकजना प्रतिनिधि राखेकोले वैठकमा निर्णय भई सवै वरिष्ठ प्रहरी अधिकृतहरुबाट दस्तखत भै सकेपछि सचिवालयमा फाइल ल्याउने र आफू भन्दा माथिको कमाण्डरको आदेशमा मैले दस्तखत मात्र गरेको हुँ। उक्त वैठकहरुमा के निर्णय भएको थियो भन्ने कुरा मलाई थाहा छैन। कार्य व्यस्तताले पढ्न पनि सकिएन। संगठनको हितमा छ भनी विश्वासमा परी मौखिक आदेशानुसार सचिवालयको प्रतिनिधिका रुपमा दस्तखत गरेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी लाल गोविन्द श्रेष्ठको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षकोे वयान।

मैले प्रहरी महानिरीक्षक पदबाट २०६५।६।१ गते अवकाश पाएको हुँ। नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति ०६४।५।१० को निर्णयानुसार सुडानको डार्फरमा FPU खटाइएको हो। सो को लागि आवश्यक सामाग्री खरिद गरी पठाउन तत्कालीन प्र.अ.म.नि.दीपकसिंह थाङदेनको संयोजकत्वमा योजना तथा लागत अनुमान समिति गठन गरी दिएको थिएँ। सो समितिले पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा खरिद प्रकृया अघि बढाइएको हो। मिसन एरिया मै रेकि भिजिटको गई संशोधित योजना तथा लागत पेश गरेको हुनुपर्छ। प्रतिवेदनमा उल्लेखित जम्मा रु.४२,१६,५२,५८३।८० को लागत अनुमान कुन पदाधिकारीबाट स्वीकृत भएको भन्ने विषयमा मलाई जानकारी भएन। लागत अनुमान प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिबाट मिति ०६४।५।६ मा अनुमोदन/स्वीकृत भएको छ। संचालक समितिको निर्णय पुस्तिकाको शिरमा सदर लेखी दस्तखत गरेको सम्बन्धमा संचालक समितिको अध्यक्ष प्रशासन विभागका प्रमुख प्र.अ.म.नि.को अध्यक्षतामा बैठक बसी निर्णय हुन्छ। सो समितिले गरेको निर्णयलाई मैले सदर गर्नुपर्ने होइन। केवल निर्णय पुस्तिकामा लेखिए पछि फेरबदल हुन नपाओस् भनी प्रहरी कल्याण कोष केन्द्रीय समितिको अध्यक्षको हैसियतले ०६४।३।१, ०६४।५।६, ०६४।६।१८, ०६४।१०।३, ०६५।३।११ र ०६५।५।२० को संचालक समितिको निर्णय पुस्तिकाको सिरमा सदर लेखी प्र.म.नि. ले सदर भनी निर्णय प्रमाणित गर्ने चलन बमोजिम सदर लेखी दस्तखत गरेको हुँ। मिसनका लागि पहिले देखि नै प्रहरी कल्याण कोषबाटै खर्च गर्ने गरिएकोले नेपाल सरकारसँग वजेट माग नगरी कल्याण कोषबाटै खर्च गरिएको हो। APC सम्बन्धमा मलाई थाहा हुने होइन। विशेषज्ञ लाई नै APC (Armed Class II)

का बारेमा थाहा होला तर विशेषज्ञ को हो भन्ने मलाई थाहा छैन। APC (Armed Class II) के काममा कसरी प्रयोग गर्ने भन्ने बारे मलाई ज्ञान छैन। दक्ष जनशक्ति नेपाल प्रहरीसँग छ छैन भन्ने पनि थाहा छैन। आपूर्तिकर्ता बाटै उनीहरु कै खर्चमा तालिम गराएर दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने भन्ने संझौता भएको भन्ने सुनेको छु।

Specification नै तयार नगरी कसरी APC खरिद गरेको हो मलाई थाहा छैन। सम्बन्धित शाखा, महाशाखा, प्रवन्ध तथा विभागिय प्रमुखहरुलाई थाहा होला। APC नयाँ वा Refurbished खरिद गरिएको भन्ने विषयमा मलाई ज्ञान भएन। तर ISO स्तरको हुनुपर्छ भन्ने संझौतामा उल्लेख छ। APC ०६५।५।१९ मा कार्गो कम्पनीले UN मिसनलाई बुझाएको थियो। UN को PDV Team ले APC का सम्बन्धमा लेखेको कैफियत मैले हुबहु नेपालीमा अनुवाद गर्न सकिन। APC गाडी कति वर्ष पुरानो थियो भन्ने कुरा मलाई थाहा हुने विषय होइन। मेरो पालामा पहिलो भुक्तानी भएको कुरा पछि थाहा पाएँ। म अवकास भै सकेकोले २०६५।५।१९ मा सुडान पुगेको APC परीक्षण गर्ने गराउने मौकै पाईन। म पछिका दुई प्र.म.नि.हरु हेम बहादुरगुरुङ्ग र रमेशचन्द ठकुरीले सार्वजनिक खरिद ऐन नियम अनुसार परीक्षण गराई ठीक छ भन्ने सर्टिफिकेट प्राप्त भएपछि मात्र भुक्तानी दिनुपर्ने थियो। तर ऐन कानूनको ठाडो उलङ्घन गरी प्र.म.नि. रमेशचन्द ठकुरीको कार्यकालमा अन्तिम भूक्तानी दिनुको साथै जमानत समेत फुकुवा गरी दिएको भन्ने सुनेको छु। समयमै APC उपलव्ध गराउन पहल नगरी करिब ५०% रकम किन भुक्तानी दिइयो भन्ने सम्बन्धमा ४०% L.C. वापत र बाँकी ६०% रकम संझौता अनुसार भुक्तानी दिंदै जानुपर्ने क्रममा सामान सही हालतको प्राप्त हुने अनुमान गरी अधिकार प्राप्त कर्मचारीबाट भुक्तानी भएको हुनुपर्छ।

प्रहरी कल्याण कोषबाट खर्च हुने भएकोले प्रहरी कर्मचारीलाई मैले अधिकार प्रत्यायोजन गर्न मिल्दैन। बोलपत्र प्रकृयाद्वारा खरिद गर्नुपर्ने सवारी/ढुवानीका साधन एवं एम्वुलेन्स Military Pattern भन्ने नाममा ३ वटा सूचिकृत फर्मलाई दरभाउ पेश गर्न लगाई खरिद गरेको विषयमा दामकाम गर्नेलाई नै थाहा होला। यसमा कुन सामान कुन प्रकृयाबाट खरिद गरे मलाई थाहा छैन। सुडानको लागि आवश्यक Arms & Ammunition कसरी आपूर्ति भएको र भन्डार शाखाबाट आपूर्ति भएको हो होइन भन्ने विषयमा मलाई संझना भएन। सम्पूर्ण जिम्मेवारी संगठन प्रमुखकै हो भने मातहतका कर्मचारीको के काम। तसर्थ जसले जे काम गर्छ त्यसको जिम्मेवारी त्यसैले वहन गर्नु पर्छ। नेपाल प्रहरीले हाइटीमा सवारी साधन वन्दुक, गोली वारुद आदि सामान जुन

प्रकृयाबाट पठाइएको थियो सुडान मिसनको लागि पनि त्यसै अनुरुप गर्न भनी मातहतलाई निर्देशन दिएको थिएँ। सोही अनुसार गरे होलान्। नेपाल प्रहरीसँग भएको गाडी, वन्दुक, गोली वारुद आदी सुडान पठाउँदा नेपाल सरकारको स्वीकृती लिए नलिएको विषयमा मलाई संझना भएन र UN बाट सो सामान वापत सोधभर्ना प्राप्त हुने अवस्थामा म अवकास भैसकेकोले कुन संस्थामा सोधभर्ना प्राप्त भएको छ जानकारी भएन। प्रहरी कल्याण कोषबाट खरिद भै मिसनमा पठाइएको सामाग्रीको सोधभर्ना प्रहरी कल्याण कोषमा जम्मा हुन्छ। अन्यको सम्बन्धमा जानकारी भएन।

संझौता गर्दा समितिको निर्णय पालना गर्न के अप्ठेरो पऱ्यो। त्यस्तो संझौता किन र कसरी गरे। संझौता गर्नेलाई नै थाहा होला। APC लगायतका सामानहरुको संझौता गर्न मैले कसैलाई तोकेको छैन। कोषको विधान अनुसारै गरे होलान्। प्रशासन विभागका प्र.अ.म.नि. संचालक समितिको अध्यक्ष हुने भएकोले वाँहा अन्तरगत प्रवन्धको प्र.ना.म.नि. लाई तोकिएको हो की ? APC को गुणस्तर ठीक वेठीक भन्ने विषयमा एकिन गर्ने जिम्मेवारी मेरो नभै मातहतका कर्मचारीको जिम्मेवारी भित्र पर्छ। यस खरिद प्रकृयामा कहीं कतै बाट आदेश/निर्देश प्राप्त भएको छैन। मैले APC लगायतका सामानहरु Assured Risks LTD का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका शम्भु भारतीबाटै खरिद गर्न आफू मातहतका प्रहरी अधिकृतहरुलाई कुनै आदेश दिएको छैन। २७ सेप्टेम्वर २००७ को ठेक्का संझौतामा २ वर्ष भित्र ६०% भूक्तानी दिनुपर्छ र त्यस पछिको १५ महिनासम्म पनि भूक्तानी नभएमा ७% व्याज लाग्ने छ भन्ने उल्लेख भएको हुँदा एउटा प्रतिष्ठित संस्थाले गैर जिम्मेवारी कुरा गर्न नमिल्ने हुँदा भुक्तानी तालिका बनाई दिएको जस्तो लाग्छ। १७ वटा गाडी खरिद गर्ने संझौता रद्द गर्नु पर्दा L.C. Amendment गर्नु पऱ्यो। तर पटक पटक चाहिं किन Amendment गर्नु पऱ्यो थाहा भएन। तीन वटा फर्मलाई मात्र दरभाउ पत्र पेश गर्न लगाउने गरी प्र.म.नि.ले निर्देशन दिएको भन्ने सम्बन्धमा वयान दिनेले लेखीदिंदैमा दायित्वबाट पन्छिंदैन। मैले निर्देशन दिएको भए प्रमाण पेश गर्न लगाउनु पर्छ। क कस्को अधिकार के के भन्ने विषयमा निर्देशिका नबनाइएको हुँदा दस्तखत गर्ने हरुबाट नै सम्बन्धित विषयमा जानकारी लिनुपर्ने हुन्छ। सामान आपूर्ति संझौतामा पनि दस्तखत गर्न मैले कसैलाई तोकेको थिइन। त्यसैले दस्तखत गर्नेलाई नै थाहा होला।

कम गुणस्तरको सामान प्राप्त हुने गरी L.C. संशोधन भएको भए संशोधन गर्ने अधिकृतले जिम्मेवारी लिनुपर्छ। पुरानो APC खरिद गरेको विषयमा संचालक समितिलाई जानकारी होला। L.C. Amendment गर्ने अधिकारी को हो भन्न सक्दिन। तर अधिकार

प्राप्त निकाय भनेको प्र.प्र.का.प्रशासन विभाग र प्रवन्ध प्र.ना.म.नि., आ.प्र.महाशाखा, कल्याण शाखा हो। ३ वर्षको ठेक्का संझौता गरी ३ महिनाको परफरमेन्स वण्ड स्वीकार गरेको कुरा म समक्ष आइपुग्ने कुरा नै होइन। APC मा जडान हुने हतियारका बारेमा मलाई जानकारी छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी ओम विक्रम राणाको अधिकार प्राप्त अकिकारी समक्षको वयान।

मिति ०६४।५।९ र ०६४।६।७ मा गरी दुइवटा योजना प्रतिवेदनमा दस्तखत गरेको हो। योजना तर्जुमा समितिको सदस्यको नाताले मलाई छुट्टै कुनै जिम्मेवारी तोकिएको थिएन। उक्त समितिले FPU का लागि आवश्यक पर्ने सामानको लागत अनुमान तयार गरेको हो। APC (Armed Class II) को र Specification का सम्बन्धमा मलाई जानकारी छैन। प्रहरी प्रधान कार्यालयले खरिद गर्ने प्रवन्ध शाखा रहेको छ। आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण सामानहरुको लागत वुझ्ने कार्य सोही शाखाबाट भएको थियो। समितिको वैठकमा उक्त शाखाबाट प्रतिनिधित्व गर्नुहुने प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक दीपक कुमार श्रेष्ठ र प्रहरी नायव उपरीक्षक संजय सिंह वस्नेतद्वारा एकाई मूल्य र लागत विवरण प्रस्तुत भएको हो। Specification का बारेमा पनि वाहाँहरुलाई नै थाहा होला। प्रवन्ध शाखाबाट पेश भएको उक्त मूल्य सम्बन्धी विवरण मनासिव नै होला भन्ने विश्वासमा परेको थिएँ। योजना प्रतिवेदनमा जे सुकै व्यहोरा उल्लेख भएतापनि प्रहरी महानिरीक्षकबाट आर्थिक ऐन नियम बमोजिम गर्ने भन्ने तोक आदेश भएको थियो। UN ले परिवर्तित MOU अनुसार पहिला पठाएको सामानको सूचिमा केही सामान थप र परिवर्तन समेत गरेको हुनाले थप सामानहरु खरिद गर्न सिफारिश गरिएको हो। सो गर्दा लागत पनि बढेको थियो। Night Vision को मूल्य वढेको विषयमा पनि प्रवन्ध शाखाका पदाधिकारीलाई नै जानकारी हुनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी विजयलाल कायस्थको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

म ०६५।६।२ देखि प्रहरी महानिरीक्षक भई ०६५।११।५ गते सोही पदबाट अवकास पाएको हुँ। सुडानको डार्फरमा खटिएको नेपाल प्रहरीको वन्दोवस्तीका सामान खरिदमा मेरो कुनै संलग्नता छैन। मिति २०६५।८।१३ र ०६५।९।११ को प्रहरी कल्याण कोषको सञ्चालक समितिको वैठकको निर्णय पुस्तिकाको शिरमा मैले दस्तखत गरेको हो। प्रहरी महानिरीक्षक कोषको संरक्षक हुने भएकोले निर्णय प्रमाणित गराइने प्रचलन अनुसार सही गरेको हो। यसलाई सञ्चालक समितिले लिएको निर्णयहरुको नैतिक जिम्मेवारी भने हुन्छ। कोष आफैंमा अधिकार प्राप्त निकाय भएकाले महानिरीक्षकको सदर

वा वदरले निर्णय प्रभावित हुने होइन। प्रहरी कल्याण कोष प्रति स्वामित्व निर्माण गर्ने गराउने उद्देश्यले सवै तहका प्रहरी कर्मचारीहरुको प्रतिनिधित्व त्यसमा गराईएबाट सवै सदस्यहरुको सहभागिता र जवाफदेहिता समानरुपले धारण गर्नु पर्ने भएता पनि दर्जागत हैसियतको प्रश्न आउने गरेको पनि महशुस हुन्छ। मेरो कार्यकालमा ११ सेप्टेम्वर २००८ मा प्रहरी प्रधान कार्यालय र आपूर्तिकर्ता बीच भएको संझौता अनुसार ट्रान्सपोर्टेशन र बिमा वापत मिति २०६५।७।२९ गते अमेरिकी डलर ६२,५८०।०० र जनवरी ३, २००८ मा भएको सझौता अनुसार मिति २०६५।९।३ गते एस्युर्ड रिस्क लिमिटेडका स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका नाममा अमेरिकी डलर ५१,४६७।०० भुक्तानी दिएको देखिन्छ। त्यस्तै २०६५।२।३० गते प्रहरी प्रधान कार्यालयले हिमालयन वैंकलाई पूर्व निर्देश गरे अनुरुप २०६५।७।१२ मा र २०६५ माघ १५ मा चुक्ता गर्नु पर्ने अमेरिकी डलर ४,५०,०००.०० को दुई किस्ताले हुने US$ ९,००,०००.०० सरोकार पक्षले भुक्तानी पाउने गरी दिएको छ। मेरो कार्यकालमा सुडान वन्दरगाहमा APC पुगे पनि परीक्षण भएको थिएन।

म अवकाश भई सके पछि ०६६।४।१९ गते मात्र Arrival Inspection भएको हो। मेरो पालामा संझौता बमोजिमको सामान पुगेको छ छैन भन्ने वुझ्ने तर्फ कुनै पहल भएको छैन। सामान के कस्तो पुगेको टुंगो नलाग्दै १२ जुन २००८ मा प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट भएको पूर्व निर्देश अनुसार निर्धारित समयमा दुई किस्ता स्वतः भुक्तानी भएको हो। मैले निर्देशन दिएको होइन। APC परीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त नभएसम्म भुक्तानी रोक्न निर्देशन दिने सम्वन्धमा परीक्षण हुने अवस्था छँदा छंदै अनावश्यकरुपमा भुक्तानी दिन वैंकलाई आदेश दिईरहनु पर्ने अवस्था नभएकोले त्यस तर्फ कारवाही नचलाएको हो। APC अझै नेपाल प्रहरीको स्वामित्वमा नआएको र राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदनबाट समेत गुणस्तरयुक्त नभएको भन्ने देखिएकोले रकम आपूर्तिकर्ताले नै दिनु पर्ने र दिलाउने तर्फ नेपाल प्रहरीको पहल हुनु पर्ने देखिन्छ। यस वापत गएको रकम हिनामिना भएको भन्दा आपूर्तिकर्ताको खातामा केही प्रकृयागत त्रुटिका कारण भुक्तानी भएको भन्नु उचित हुन्छ। मेरो पालामा भुक्तानी गएको अवस्था सिर्जना हुनुमा FPU लाई सुडानमा पठाउन गरिएका पूर्व तयारीका चरण देखि प्रारम्भ भएको पूर्व निर्णयहरु कार्य प्रणाली, अख्तियार गरेको नीति तथा संझौताहरु नै बढी जिम्मेवार छन्। भुक्तानी दिने प्रकृया, प्रमाणको भार पुऱ्याउने काम सञ्चालक समितिको हुने हुँदा समितिको काममा मैले विश्वास गर्न पर्ने नै हुँदा सदर

जनाइएको हो। आपूर्तिकर्ताले स्थानीय एजेण्टलाई स्थानीय रकममा नै भुक्तानी दिन भनेता पनि प्रहरीको आफ्नै डलर खाता भएकोले डलर भुक्तानी भएको हुनुपर्छ।

L.C. को भूक्तानी गर्दा बैंक जमानत किन माग नगरिएको भन्ने विषयमा भुक्तानी दिनेले रीत पुऱ्याई भुक्तानी दिएको होला भन्ने लागेको थियो। तर सो को भूक्तानी रोक्न मलाई बरिष्ठ प्रहरी अधिकारीबाट अनुरोध गर्दा गर्दै पनि त्यस तर्फ मैले कदम नचालेको भन्ने कुरा मेरो जानकारीमा छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङ्गको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

FPU खटाउने नेपाल सरकारको निर्णयपछि खटिने स्थानको सम्भाव्यता र स्थलगत अध्ययनको लागि सुडान मिसनको प्रधान कार्यालय, डार्फर मिसनसँग सम्वन्धित UN का पदाधिकारीसँग छलफल र स्थलगत अध्ययन गरी भए गरेका कार्यहरु मिति ०६४।५।९ र ०६४।६।७ को प्रतिवेदनमा सम्पूर्ण कुरा खुलाई पेश गरेको छु। मेरो अध्यक्षतामा गठित समितिको APC यस अघि प्रहरीले खरिद गरेको थिएन। Specification बनाएको पनि छैन। सामान खरिद प्रकृयामा सम्वन्धित प्रवन्ध शाखा र UN शाखाबाट प्राप्त लिष्टको आधारमा समितिले प्रतिवेदन पेश गरेको हो। प्रहरी संगठनलाई आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण सर सामानहरु प्रशासन विभाग र प्रवन्ध शाखा तथा कल्याण शाखाबाट खरिद प्रकृया गरिने हुँदा समितिका सदस्यहरुबाट प्राप्त विवरणका आधारमा लागत अनुमान तयार गरिएको हो। तत्कालीन प्र.अ.म.नि. श्याम सिंह थापा, प्र.ना.म.नि. दीपक कुमार श्रेष्ठ र रवी प्रताप राणाले तयार गरेको लागत अनुमानलाई नै योजना प्रतिवेदन बनाई पेश गरिएको हो। UN बाट खटिएको मिसन मध्ये सुडानको डार्फर मिसननमा स्थलगत भ्रमणको लागि सुरक्षाको दृष्टिकोणले ज्यादै खतरापूर्ण भएकोले खराव (साँघुरो) मार्गमा समेत चल्ने सवारी साधनलाई Military Pattern का Vehicles भनिएको हो। योजना बनाउदा प्रवन्ध शाखा समेत समावेश भएकोले Night Vision को मूल्यका सम्वन्धमा सोही शाखाबाट स्पष्ट हुनेछ। सामान खरिद प्रकृया र थप लागतका सम्वन्धमा सम्वन्धित प्रशासन विभाग, प्रवन्ध शाखा र कल्याण शाखाबाट खरिद गरिने हुँदा योजना तर्जुमा समितिमा सम्वन्धित विभागबाट खटिएका प्रतिनिधिहरुको सल्लाह अनुसार गरिएको जस्तो लाग्छ।

मेरो अध्यक्षतामा बसेको ०६५।३।११ को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकबाट US$ ७२५०६७.२३ को APC को Spare Parts खरिद गर्ने गरी गरेको सम्झौताका सम्वन्धमा संगठनको तर्फबाट सम्झौता गरी सकेको हुँदा र APC ढुवानीकर्तालाई संगठनले भुक्तानी दिईसकेको हुँदा मिति ०६५।५।२० को कोष संचालक

समितिको बैठकबाट अनुमोदन गरिएको हो। L.C. को छैठौं र सातौ किस्ता रकम संगठनको निर्देशन बिना भुक्तानी नदिन बैंकलाई लेखिएकोमा संगठनको निर्देशन विना Book Force Loan कायम गरी भुक्तानी गर्न बैंकलाई कल्याण शाखा प्रमुख रवी प्रताप राणाले उक्त पत्र सम्झौता अनुसार नै हो भनेकोले विभागिय प्रमुखको हैसियतले पदीय दायित्व निर्वाह गर्दा सही गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपक सिंह थाङ्गदेनको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

मेरो नाममा भगवती ट्रेडर्स र श्रीमतीको नाममा भारती ट्रेडर्स नामको फर्म दर्ता छ। विभिन्न विदेशी कम्पनीको स्थानीय प्रतिनिधि भई सुरक्षा निकायमा विदेशी कम्पनी सूचिकृत गराई स्थानीय प्रतिनिधिको हैसियतमा नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी र नेपाली सेनामा सुरक्षा सामाग्री लगायत विभिन्न सामानहरु सप्लाई गर्ने क्रममा Agent को काम गर्दै आएको छु। मेरो फर्मले Assured Risks LTD. London बाट APC र सो को Spare Parts, Prefab House अमेरिकाको Kejo LTD Co. र Radio Set China को Wuhan Huajin Co. LTD. र Range Finder Tarals Internationals, USA को कमिसन एजेण्ट भई काम गरेको हो र उक्त काम गर्दा मेरो फर्मको तर्फबाट कुनै पनि विजक नेपाल प्रहरीको नाममा जारी गरिएको छैन। टेण्डर किन्नेदेखि सम्झौता गर्ने सम्मको एजेण्टको काम हो। सम्झौता कार्यान्वयन गर्ने दायित्व Agent को होईन। शुरु सम्झौतामा FOB Price मा ४ वटा ट्रक र १७ वटा जिप समेतको लागि L.C. खोलिएकोमा पछि प्रहरीले सो सामान रद्द गरेको हो। त्यसपछि प्रहरी र Assured Risks LTD. बीच सिधै पत्राचार भई Spare Parts खरिद गर्न मैले Assured Risks को तर्फबाट सम्झौता गरेको हुँ। मैले करार ऐन, २०५६ अन्तरगत रही तेश्रो पक्ष (प्रहरी) सँग सम्झौता गरेको हुँ। सामानको Quality जाँच गर्ने र सप्लाई गर्ने दायित्व Agent को नहुने हुँदा प्रहरीले कस्तो सामान बुझ्यो मैले चेक जाँच गर्ने कुरै भएन। प्रहरीले गलत सामान बुझेर L.C. बाट Final Payment गर्छ भने प्रहरीले नै सम्झौता उल्लंघन गरेको देखिन्छ। प्रहरीले कम्पनीलाई सामान मर्मत गर्न वा बदली गर्न कुनै पत्र लेखेको मेरो जानकारीमा छैन। वरु धन्यवाद दिएको छ। भगवती ट्रेडर्शले L.C. संशोधन गरे गराएको छैन। Assured Risks LTD. सँग चिनाजानी भएको Website बाट हो। साथै जुलाई २००६ को अन्ततिर म लण्डन गएको थिएँ। तर २००७ देखि लागू हुने गरी Agreement भएको हो।

OT 64 Refurbished APC Supply गर्ने गरी प्रस्ताव गरिएको हो। प्रहरीले दरभाउपत्र माग गर्दा कुनै पनि Specification राखेको थिएन। Kejo LTD CO USA ले Prefab House उपलव्ध गराएको हो। सो सामानको लागि FOB Price मा सम्झौतासम्म मैले गरेको हो। प्रहरीले आपैm ढुवानी गर्ने गरी जेडिस कार्गोले प्रहरीको रोहवरमा बुझी लिएको थियो। सो सामानको अन्तिम भुक्तानी भएको ४ वर्ष वितिसकेको हुँदा यस सम्वन्धमा केही भन्नु पर्ने देखिदैन। APC model will be OT 64 & it is Refurbished भनी प्रस्ताव गरी सोही सामान स्वीकृत भएको हो। OT 64 APC brand new संसार भरी कहीँ पनि पँइचैन। APC को भुक्तानी L.C. द्वारा सिधै Assured Risks LTD. लाई भएको हुँदा मेरो कम्पनीलाई कुनै दायित्व नै सृजना हुँदैन। Assured Risks को प्रतिनिधि भई नेपाल प्रहरीबाट विभिन्न मितिमा गरी अन्दाजी ३ करोड १० लाख जति रकम बुझेको छु। सो रकम पछि मैले सोही कम्पनीलाई विभिन्न मितिमा बुझाएको भरपाई थान ३ पेश गरेको छु। L.C. को वाँकी ६०% रकम सामान प्राप्त भएको मितिले १५ महिना भित्र पूरै नतिरे वाँकी महिनामा ७% व्याज लाग्ने भन्ने सम्झौतामा उल्लेख छ र मौखिक समझदारी पनि त्यही भएको थियो। मैले २ वर्षसम्म उधारोमा सामान दिने कम्पनी ल्याई दिएको हो। तर प्रहरीले मौकाको फाइदा लिनुपर्ने थियो, लियो लिएन थाहा भएन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी शम्भु भारतीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

प्र.ना.म.नि.पदमा कार्यरत कोष संचालक समितिको ०६४।६।१८ र ०६५।३।११ को २ वटा वैठकमा सहभागी भएको छु। संचालक समितिको कार्य समर्थन मात्र जनाउने र नीति तयार हुँदा पनि संगठन प्रमुखको निर्देशनमा पूर्व निर्धारण भई आउने प्रकृया रहेको हुँदा कल्याण कोषको ठूलो रकम लगानी हुने र यस सम्वन्धमा छलफलको कुनै प्रकृया नदेखिएको हुँदा मिति ०६४।५।६ को वैठकमा अनुपस्थित रहेको हो। दस्तखत गराउन ल्याएकोमा मेरो चित्त नबुझेकोले निर्णयमा दस्तखत नगरेको हुँ। खटिएको प्रहरीको असुविधालाई ध्यानमा राखी सुविधा थप गर्नु पर्ने भनी विषय प्रस्तुत भएको हुँदा रु.५,३६,०८,०००।- रकम थप गर्ने निर्णय भएको थियो। Night Vision को मूल्य थाहा नभएकोले पेश भएको इष्टिमेट ठीक होला भनी रु.९७,२०,०००।- थप गरेकोलाई समर्थन जनाएको हो। APC लाई Spare Parts आवश्यक पर्ने, विदेशमा खरिद गर्दा महंगो पर्ने र पहिले नै खरिद गर्दा लाभदायक हुन्छ भनेर सम्झौता अनुमोदन गर्नु पर्छ भन्ने विषय पेश गरिएको हुँदा US$ 725067.23 को APC को Spare Parts

खरिद गर्ने गरी भएको सम्झौता अनुमोदन गरिएको हो। संगठनबाट सम्झौता भइसकेको हुँदा संगठनको विरुद्ध प्रश्न खडा गर्न नसकिएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुरेन्द्र बहादुर पालको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

म कानून शाखामा कार्यरत रहँदा ०६४।५।२५ र ०६४।५।२६ को खरिद बोर्डको वैठकमा उपस्थित भएको थिएँ। करिव २०००० पाउण्ड मूल्यको सामान दरभाउ पत्रद्वारा खरिद गरेको विषयमा कानून शाखामा प्रशासन शाखा कै प्रहरी कर्मचारीलाई सरुवा गरी कामकाज गराई आएको हुँदा यस सवालको जवाफ दिन कठिनाई भएको हो। दुईवटा विदेशी कम्पनीको स्थानीय एजेण्ट एउटै भएको अवस्थामा कसरी दुइवटा फर्म भगवती ट्रेडर्सलाई नै पेश गर्न लगाएको भन्ने सम्वन्धमा वैठकमा छलफल नै नगराईएको हुँदा त्यो कार्य कानून सम्मत भए नभएको विषयमा जानकारी भएन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिनाको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

आर्थिक प्रशासन महाशाखामा कार्यरत रहँदा प्रहरी कल्याण कोषको कोषाध्यक्षको हैसियतले कल्याण कोषको रकमको रेखदेख गर्ने, UN बाट प्राप्त हुने रकमको, अन्य रकमको हिसाव राख्ने र कोषको कामको जानकारी लिने गर्दथैं। २०६५।८।१३ र २०६५।९।११ मा वसेको सञ्चालक समितिको वैठकमा उपस्थित भई निर्णय गरिएको हो। मिति २०६५।७।२९ को कोषको रकमको भुक्तानीका सम्वन्धमा म त्यहां कार्यरत नभएकोले मलाई थाहा छैन। सञ्चालक समितिको सचिवले पेश गरेको एजेण्डामा छलफल भई सदस्यको हैसियतले खर्चको अनुमोदन भएको हो। म भर्खरै सगरमाथा अञ्चल प्रहरी कार्यालयबाट सरुवा भई आएकोले धेरै कुरा तत्काल थाहा भएन। कल्याण कोषको विधानले कल्याण कोषको सदस्य सचिवलाई लेखा तथा कागजात राख्ने जिम्मेवारी दिएको हुन्छ, रकम कल्याण कोषका अध्यक्षको सदरमा भुक्तानी हुन्छ,। मलाई सिफारिश गर्नुका साथै गोश्वारा भाउचरमा सदर गर्ने जिम्मेवारी दिइएको छ। यस सम्वन्धमा सदस्य सचिवलाई सोध्दा सामानहरु सम्वन्धित देशले पुऱ्याउने र छिटो पुऱ्याउनु परेको भनिएको हुँदा अनुमोदन गराएको हो। कल्याण कोषको एउटा खाता विदेशी मुद्रामा थियो। संयुक्त राष्ट्र संघबाट सोधभर्नाको रकम डलरमा नै आउने भएबाट प्रहरीले पनि डलरलाई नेपाली मुद्रामा सटही गरी काम चलाउने गरिन्छ।

मिति २०६६।४।१३ र २०६५।१०।१० गतेको L.C. किस्ता भुक्तानीको सिफारिशमा मेरो सही छ। प्रहरी प्रधान कार्यालय कल्याण शाखाले पत्र पठाई विभिन्न समयमा किस्तावन्दी रुपमा तिर्ने गरी प्रतिवद्दता गरेको मितिमा भुक्तानी भएको हो र उक्त

रकम L.C. को सिद्धान्त अनुसार भुक्तानी भएको हो। परफरमेन्स बण्डको म्याद थप जस्ता विवादित विषय तत्काल नउठेकाले म्याद थप तर्फ ध्यान दिइएन। भुक्तानी दिने वेलामा ए.पि.सि. सम्वन्धी विषयमा कुनै विवाद नआएकोले पनि भुक्तानी भएको हो। सुडान मिसनलाई चाहिने सामानहरु UN का प्रतिनिधिहरुले नेपालमा नै निरीक्षण गरेका थिएँ। ए.पि.सि.को सम्वन्धमा नेपाल प्रहरीको लागि नौलो भएकोले कस्तो हुनु पर्ने हो जानकारी भएन। नेपाल प्रहरीबाट निरीक्षणका लागि कोही गएनन। पछि सुडानको क्याम्पमा UN बाट जाँच हुँदा काम नलाग्ने भन्ने प्रतिवेदन प्राप्त भयो। तर भुक्तानी पहिले नै भई सकेकोले रोक्ने कुनै आधार भएन। कल्याण कोष शाखामा लेखा सम्वन्धी काममा जानकार व्यक्ति रहने हुँदा निजबाटै वैक जमानत बिना भुक्तानी दिन हुने नहुने एकिन गरी सिफारिशका लागि ल्याउनु पर्ने थियो। प्रहरी संगठन आदेशमा चल्ने हुँदा आफूलाई दिइएको आदेश अनुसार काम गर्नु पर्ने हुन्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम बहादुर खड्काको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

हाल म यु.एन. शाखामा कार्यरत रहेको छु। १ जनवरी २००९ मा एस्योर्ड रिस्कका निर्देशकलाई लेखिएको पत्रमा भएको सही मेरो हो। उक्त पत्र नेपाल प्रहरीको तर्फबाट सुडान मिसनमा पठाइएको APC संचालन सम्वन्धी तालिम प्रदान गर्न एस्योर्ड रिस्कलाई ट्रेनरको व्यवस्था गर्न सहयोगका लागि लेखिएको हो। तत्कालीन समयमा APC हरु सुडानको वन्दरगाहमा पुगे पनि लामो समयसम्म नेपाल प्रहरीले चालकको व्यवस्था गर्न नसकेको र मिसनबाट पनि चालकको व्यवस्थाका लागि ताकेता आई रहेकोले ट्रेनरको व्यवस्थाको अनुरोधका लागि कम्पनीलाई लेखिएको मात्र हो। चालक तालिमको सन्दर्भमा दायित्व निर्वाह गर्न पत्र लेखेको हुँ। यसको अन्य कुनै उद्देश्य छैन। नेपाल प्रहरीबाट Assured Risks सँग चालक तालिमको लागि आवश्यक पर्ने प्रशिक्षक सम्वन्धी समन्वय गर्न तत्कालीन संगठन प्रमुख लगायत मेरो विभागिय प्रमुखबाट समेत जिम्मेवारी (आदेश) दिएको थियो। सोही कामको लागि लेखिएको पत्र हो। स्थानीय प्रतिनिधिले Assured Risks बाट प्रशिक्षकको व्यवस्था मिलाउन पत्र चाहिन्छ भनी भनेकाले सवैलाई जानकारी दिई पत्र लेखिएको हो। साथै UNAMID मिसनको लागि खरिद गरेको APC लाई सुडान वन्दरगाहासम्म पुऱ्याउन आई परेका समस्याहरुमा Assured Risks ले सम्वन्धित निकायहरुसँग सम्पर्क गरी नेपाल प्रहरीको APC हरुलाई ढुवानी कार्यमा सहयोग र सेवा पुऱ्याएका थिए। अन्य विषयमा मेरो सरोकार छैन। पत्रमा मैले APC को गुणस्तरको बारेमा उल्लेख गर्न खोजेको हैन। मलाई L.C. को संशोधन बारे केही जानकारी नहुने हुँदा

मैले दिएको पत्रको भाषामा प्रयोग भएको गुण्स्तरीय सेवा र सहायता ढुवानीका लागि मात्र लेखिएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी निरज बहादुर शाहीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

हाल प्रहरी महानिरीक्षकको पदमा कार्यरत छु। खरिद भएका APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरुका सम्वन्धमा मेरो कुनै संलग्नता छैन। कुनै पनि खरिद प्रकृयामा ठेकेदार वा दोश्रो पक्षसँग हुने संझौता नै मुख्य हो र FPU वन्दोवस्ती सम्वन्धी संझौताहरु तत्कालीन महानिरीक्षक ओमविक्रम राणाको कार्यकालमा तत्कालीन सञ्चालक समितिबाट भएको र संझौता भई सके पछि पुनः अन्दाजी ७ दिन पश्चात् ठेकेदार तथा दोश्रो पक्षले अनुरोध गरे बमोजिम संशोधन गरेको देखिन्छ। संशोधन भएका सम्पूर्ण विवरण समेत आयोग समक्ष पेश भएकै छ,। पछिका पदाधिकारीहरुबाट संझौताको अनुगमन गर्नु पर्ने हुँदा म लगायत वर्तमान सञ्चालक समिति वा पदाधिकारीहरुबाट आफूले सक्ने वा दायित्व निर्वाह गर्ने कार्य इमान्दारीका साथ निर्वाह गरेको छु। प्रहरी कल्याण कोषको रकम खर्च गर्ने सम्वन्धमा विधानमा व्यवस्था गरिएको छ। विधानको दफा ९ ले सञ्चालक समितिको व्यवस्था गरेको र दफा १० ले कोषको संचालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी अधिकार र राष्ट्रसंघको अनुरोधमा विभिन्न मिसनहरुका लागि आवश्यक वन्दोवस्तीका सामान खरिद गर्ने अधिकार समेत सञ्चालक समितिलाई प्रदान गरेको छ। संयुक्त राष्ट्र संघको आवश्यकता अनुसार वन्दोवस्तीका सामानहरु जुटाउनु पर्ने हुन्छ। Prefab House गाडी लगायत अन्य सवारी साधनहरु, राशन पानी, UN ले तोकिदिएका हातहतियार तथा APC/MPV समेत पर्दछन्। हतियारहरु गृह मन्त्रालयको स्वीकृती लिई सूचिकृत फर्महरु मध्येबाट खरिद गरी आपूर्ति गर्ने गरिन्छ। प्रहरी कल्याण कोषलाई हात हतियार तथा असवावहरु खरिद गर्ने अधिकार छैन।

परफरमेन्स वण्डको म्याद २३ डिसेम्वर २००७ मा समाप्त भई सकेकोले त्यस वेलाका अधिकृतले म्याद थप गरी जिवित राख्नु पर्ने हो सो कार्य किन भएन थाहा छैन। सो बारे म कहाँ कुनै जानकारी आएको थिएन। मलाई जानकारी दिनु पर्ने आवश्यकता पनि होइन। किन भने यस्ता प्रकृयाहरु संचालक समिति र शाखा अधिकारीको दैनिक जिम्मेवारी अन्तर्गत पर्दछ। । म बाट कुनै भुक्तानी भएको छैन। केवल पूर्व निर्धारित संझौता अनुरुप पटक पटक L.C. मा भएको संशोधन अनुरुप कायम गरिएको Book Force Loan अन्तर्गत हिमालयन वैंकबाट भुक्तानी गएको देखिन्छ। APC लगायतका सामानहरुको खरिद प्रकरणमा संगठन प्रमुखको हैसियतले कोषको आय व्ययको उचित व्यवस्थापनका

लागि वरिष्ठ चार्टड एकाउण्टेण्टको व्यवस्था गरेको छ। केन्द्रीय तथा साधारण सभाहरु बोलाई महत्वपूर्ण निर्णयहरु पारित गरिएको, कोषबाट हुने खरिद प्रकृयालाई व्यवस्थित पारदर्शी तथा मितव्ययी वनाउन विधान संशोधन गरी खरिद ऐन नियमावली अनुरुप बनाइएको, आगामी वर्षको आय व्ययको लगत तयार गरी सो को परिधि भित्र रही खर्च गर्ने व्यवस्था गरिएको जस्ता विभिन्न काम गर्नुका साथै APC लगायतका अन्य सामानहरुको सम्वन्धमा नेपालबाट UN (PDV) टिमबाट निरीक्षण गरी पठाइएका UN बाटै ढुवानी गर्दाको अवस्थामा भएको क्षतिको मूल्यांकन गर्न लगाई क्षतिपूर्तिको दावी गर्न लगाईएको र APC हरुका सम्वन्धमा कोषको माथिल्लो निकाय केन्द्रीय समिति र साधारण सभाको वैठक समेत बोलाई लगानी सम्वन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको निर्णय बमोजिम हुने गरी लगानी अनुमोदन गर्ने निर्णय गरिएको छ। साथै हाल चालु हालतमा नरहेको ती APC हरुलाई मर्मत गराई संचालनमा ल्याउन सकिन्छ वा अरु के गर्न सकिन्छ भन्ने सम्वन्धमा सम्वद्ध पक्षहरुसँग पत्राचार भई रहेको छ।

सुडान मिसनमा भएको लगानी समर्थन गरेको मिति २०६६।६।१ को निर्णयका सम्वन्धमा प्रहरी कल्याण कोषको विधान बमोजिम दैनिक कोष संचालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी सम्पूर्ण अधिकार प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक अध्यक्ष रहने संचालक समितिमा नै निहित हुने हुँदा उक्त वैठकको निर्णयको जानकारी गराउने उद्देश्यले सही मात्र गराउने प्रचलन बमोजिम भएको हो। विधानको दफा १४(१)(क) बमोजिम साधारण सभाबाट अनुमोदन गर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा अनुमोदन गराउनु परेको हो। उक्त दफामा पछिको कार्यक्रमलाई स्वीकृत गर्ने भनिएकोमा तत्काल अपरझट खरिद गर्नु परेकाले खरिद भएकोले पछि समर्थन गरिएको हो। म प्रहरी महानिरीक्षकको पदमा वहाल रहे पश्चात् L.C. संशोधन गर्ने सम्वन्धमा संचालक समिति वा अन्य कुनै पक्षबाट कुनै जानकारी प्राप्त हुन नआएको र पछि ३ अगस्त २००९ मा समस्या सुरु भए पछि बुझ्दा उक्त L.C. वदर गर्न नसकिने र दुई पक्ष बीचको सहमति वेगर संशोधन गर्न नसकिने भन्ने वुझिएको हो। COE Inspection Report मा APC हरु कहिले बनेको हो भन्ने सम्वन्धमा Police contributing Country (PCC) बाट प्रष्ट पार्न भन्ने उल्लेख भएकोमा निरीक्षण गर्ने समयमा नै निर्माण गरिएको भन्ने मिति खोलिएको छ। संयुक्त राष्ट्र संघको मापदण्ड बमोजिम APC Armed class II को Usefull life service २५ वर्ष भनी निरीक्षण प्रतिवेदनमा नै उल्लेख गरिएको छ। सेप्टेम्वर २००८ मा APC हरु सुडान वन्दरगाहमा पुगेकोमा UN बाटै ढुवानी गराई क्याम्प रहेको ठाउँसम्म लैजानु पर्नेमा विविध कारणले

ढुवानी गराउन नसकेको अवस्थामा पछि आर्मीको सामानसँग ट्रेनबाट न्याला पुराइएको हो। साथै APC हरु सुडानको वन्दरगाहमा पुगिसके पछि १ जनवरी २००९ मा ठेकेदारलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गरेकोमा धन्यवादको पत्र दिई सकेकोले संचालक समितिबाट तत्सम्वन्धमा कुनै कारवाही अगाडि नबढाएको र उक्त L.C. दुई पक्षको सहमति बेगर संशोधन गर्न नसकिने वुझिएको छ।

Book Force Loan बाट भुक्तानी नभएको सम्वन्धमा प्रतितपत्रको शर्त बमोजिम नै वैंकले L.C. वापतको रकम खाताबाट Transfer गरेको हुनु पर्दछ। खातामा रकम नभए पनि भुक्तानीको व्यवस्था मिलाउन १२ जुन २००८ को पत्रद्वारा Book Force Loan कायम गरी प्रहरी प्रधान कार्यालयको निर्देशन विना नै तोकिएको समयमा खातामा पैसा नभए पनि रकम भुक्तानी गर्ने अख्तियारी अघि नै हिमालयन वैंकलाई दिए अनुरुप भएको हो। L.C. खोली भुक्तानीको व्यवस्था मिलाएकोमा L.C. अन्तरगत गरिने भुक्तानीहरु Negotiation गर्ने वैंकहरुले Advice गर्ने हुँदा ICC को Uniform custom Practice मा उल्लेखित अन्तराष्ट्रिय व्यापार भुक्तानी व्यवस्था अन्तर्गत गर्ने हुँदा L.C. को भुक्तानी वैंक स्वयंले शर्तमा उल्लेखित शर्त र तरिका बमोजिम रकम पठाउन वैंक वाध्य हुन्छ। कोषको आर्थिक कारोवार सम्वन्धी सम्पूर्ण जवाफदेहिता संचालक समिति कै हुने हुँदा पूर्व शर्त बमोजिम नै तोकिएको समयमा शाखाबाट टिप्पणी उठाई रकम Transfer गराएको हुनुपर्छ। १ जनवरी २००९ मा कम्पनीलाई दिएको सहानाको पत्र किन के प्रयोजनका लागि तत्काल दिइएको हो मलाई थाहा छौन। हतियार सहितको APC हुनु पर्ने, ISO Standard अनुरुपको हुनु पर्नेमा हतियार विहिन गुणस्तरहीन सामानको किन भुक्तानी दिइयो सम्वन्धमा पहिले भएको संझौता र पटक पटकको L.C. शंसोधन अनुसार नै छैठौं तथा सातौ किस्ताको रकम भुक्तानी भएको हो।

राष्ट्रसंघको निरीक्षण पछि देखिएका समस्या बारे तत्कालीन संचालक समितिका अध्यक्ष प्र.अ.म.नि.मदन बहादुर खड्कालाई निर्देशन दिई आपूर्तिकर्तासँग छलफल गरी क्याम्पमा इञ्जिनियर पठाई हेर्ने भनी भएको सहमति अनुरुप Ruttle Equipment company मार्फत इञ्जिनियरहरु पठाई १ नोभेम्वर २००९ मा निरीक्षण प्रतिवेदन दिएको छ। सोही अवधिमा राज्य व्यवस्था समितिले मर्मत तथा सुधार कार्य नगर्नु नगराउनु भनी निर्देशन दिएकाले काममा रोक लगाइएको हो। संझौतामा वदली गर्ने नभई मिसनको समाप्तिमा फिर्ता लिन सकिने प्रावधान रहेको देखिन्छ। अन्य सवारी साधनका लागि L.C. खोलिएकोमा प्रहरीको अनुरोधमा संशोधन भई Spare Parts खरिद गर्ने संझौता भएको र

सोही अनुसार L.C. मार्फत नै भुक्तानी गएको छ। आपूर्तिकर्ताले लेखेको पत्रमा उल्लेख भए बमोजिमका कार्य म बाट भएको होईन। निरीक्षण पछि देखिएका कमजोरीहरुलाई सुधार्न धेरै प्रयत्न गरेको हो। पूर्व महानिरीक्षकहरुले आफ्नो समयमा गरेको गम्भिर त्रुटिहरुलाई ढाकछोप गर्न अर्कालाई दोषारोपण गर्न खोजिएको देखिन्छ। त्यस्मा कुनै सत्यता छैन। व्यक्तिगतरुपमा मैले अहिलेसम्म पनि ठेकेदारलाई चिनेको छैन। संझौता गर्दा राखिएका शर्तहरु तथा L.C.मा भएका संशोधनहरुलाई मनन गर्दा ठेकेदारसँग प्रतिवादी ओम विक्रम राणाको साँठगाँठ भएको प्रष्ट हुन्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

२०६६ सालदेखि प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक पदमा कार्यरत छु। प्रशासन विभागमा कार्यरत रहँदा नेपाल प्रहरीको जिन्सि सामानको खरिद, रेखदेख, वितरण, नीति निर्माणमा सहयोग, काज सरुवा, विदा, अनुगमन, विद्यालयको अध्यक्षको हैसियतले रेखदेख कार्य मूल्यांकन साथै कल्याण कोषको अध्यक्षको रुपमा कोषको रेखदेख, नीति वनाउने, कार्यान्वयनमा सघाउ पुऱ्याउने, कार्यको प्रगति, सुझाव र कार्यान्वयन भएका विषयमा प्र.म.नि.समक्ष जाहेर गर्ने र प्र.म.नि.बाट भएको निर्देशनको पालना गर्ने गर्न लगाउने कार्य गरेको हुँ। वर्षभरी भएका सम्पूर्ण खर्चहरुको तत् तत् अवस्थामा संचालक समितिबाट समर्थन गराई अडिट गर्ने र अन्तिम समर्थन (अनुमोदन) का लागि कल्याण कोषको साधारण सभामा पेश गर्ने चलनका कारण उक्त अवस्थामा पनि सुडानको खर्च साधारण सभामा लैजानको प्रयोजनका लागि मात्र समर्थन गरिएको हो। साधारण सभाको मिति २०६७।५।६ को सभाले सो खर्च अस्विकृत गरेको समेत उल्लेख गर्न चाहन्छु। सुडान मिसनमा भएको खरिद तथा सामानको गुणस्तरका सम्वन्धमा म तत्काल अन्यत्र कार्यरत रहेकोले थाहा छैन। पत्रपत्रिकामा डार्फर मिसनका लागि खरिद गरिएका APC र Spare Parts लगायत सामान नपुगेको प्रचार प्रसारमा आए पछि मैले सम्वन्धित व्यक्तिलाई बोलाई सोधपुछ गरेको हुँ। यसै सन्दर्भमा आपूर्तिकर्तालाई वोलाई कानूनी कारवाही गर्ने धम्की समेत दिई २०६६।५।१५ गते छलफल गरी इञ्जिनियरबाट निरीक्षण गर्न र Spare Parts न्यालामा पुऱ्याउने कार्य गरेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी मदन बहादुर खड्काको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

म कार्यालयमा रहेको अवस्थामा प्र.प्र.का. प्रशासन विभाग प्रमुख प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षकले बोलाउनु भएको छ भनी पि.ए. बाट फोनमा जानकारी प्राप्त भएपछि तत्कालै प्र.अ.म.नि.ज्यूको कार्यकक्षमा पुग्दा वैठक चलिरहेको थियो। सो वैठकमा बस्न प्र.अ.म.नि.

मदन बहादुर खड्काले आदेश गर्नु भयो। पछि वैठकको निर्णय माइन्युटिङ गरेर आमन्त्रित सदस्यमा नाम राखेर दस्तखत गर्न अनुरोध गरियो। के कस्ता विषय निर्णय गरिएको भन्ने सोधपुछ गर्न प्र.अ.म.नि.स्वयंले दस्तखत गरी तयार गरेको कागजातमा बढी चासो र खोजवीन गर्ने कुनै अवस्था पनि भएन। निर्णय पुस्तिकामा सही गरे हुन्छ, गर भन्ने आदेश भएपछि सही गरि दिएको हुँ। हाकिमको आदेश कार्यान्वय गर्ने काम मात्र भएकोले प्र.अ.म.नि.ज्यूको आदेशानुसार दस्तखत गरी दिएको हुँ। अन्य व्यहोरा थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गुप्त बहादुर श्रेष्ठको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको वयान।

प्रतिवादी आपूर्तिकर्ता Assured Risks LTD. का Director Micheal Rider लाई अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सो आयोगमा उपस्थित हुन परराष्ट्र मन्त्रालय एवं स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्स मार्फत सूचना पठाउँदा पनि आफू उपस्थित नभई नेपाल प्रहरीलाई गुणस्तरयुक्त सामान पठाएको, समयमा नै सामान बन्दरगाहबाट नहटाई नुनिलो पानीमा लामो अवधिसम्म राखी नियमित सरसफाई एवं मर्मत नगरेका कारणले विग्रेकोमा आपूर्तिकर्ताको कुनै दोष नभएको, विना कुनै शर्त अन्तिम किस्ता समेतको भुक्तानी दिई धन्यबाद समेत दिएको, नेपाल प्रहरीले अन्य कुनै उपचारको बाटो पनि नअपनाएको, स्थानीय प्रतिनिधि कमिसन एजेन्ट मात्र भएको र निजलाई सामानको आपूर्तिका सम्वन्धमा कुनै दायित्व नभएको भन्ने उल्लेख गरी जवाफ पठाएको पाइयो।

अनुसन्धानको क्रममा देखिएका तथ्यहरु।

नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको मिति २०६४।३।७ को निर्णयले २२ Feburary २००८ देखि लागु हुने गरी ५ जनवरी २००९ मा UN सँग औपचारीक सहमती Memorandum of Understanding (MOU) भइ २०६५।६।४ देखि FPU संयुक्त राष्ट्रसंघको आव्हानमा सुडानको डार्फरमा क्रियाशिल रहंदै आएको देखिन्छ। UN ले सुडानको डार्फरमा खटिने FPU को लागि आवश्यक सामानहरुको सूची समेत पठाएको सन्दर्भमा आवश्यक वन्दोवस्तीका सामानहरुको सम्बन्धमा लागत तथा पूर्वाधार सम्बन्धी अध्ययन गरी योजना पेश गर्न तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक प्रतिवादी ओम विक्रम राणाले २०६४।५।५ मा प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा प्रतिवादीहरु श्याम सिंह थापा, दीपक कुमार श्रेष्ठ, नरेन्द्र कुमार खालिङ्ग, नारायण प्रसाद वस्ताकोटी, रवी प्रताप राणा, विजयलाल कायस्थ, संजय सिंह बस्नेत र पिताम्वर अधिकारीको ९ सदस्यीय वोर्ड गठन गरेको देखियो। उक्त वोर्डले आवश्यक सामानरुलाई सुरक्षासंग सम्बन्धित र अन्य

सामाग्री गरी २ भागमा विभाजन गरी सुरक्षा प्रयोजनसंग सम्बन्धीत सामानहरुलाई APC, Millitory pattern Vehicles, Armed and Ammunition, Communication and it's accessories र miscellaneous भनी ५ बुंदामा वर्गिकरण गरी खरिद प्रकृया अगाडि बढाउने भन्ने देखिन्छ। सुरक्षासंग सम्बन्धित सामानहरु आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०५९ को नियम ५९ (झ) बमोजिम सूचीकृत फर्महरु मध्येबाट र प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट उपलब्ध हुन सक्ने वाहेकका अन्य सामाग्रीहरु आर्थिक प्रशासन नियमावली बमोजिम खरिद गर्न उपयुक्त हुने, कल्याण कोषबाट लगानी गर्दा प्रहरी कल्याणकोष र प्रहरी कर्मचारी लाभान्वित हुने साथै प्रहरी प्रधान कार्यालय भण्डार शाखाबाट उपलब्ध हुने सामानहरुको १,११,६५,५३५।-, संचार शाखाबाट उपलब्ध हुने सामानहरुको २४,९५,०००।- बाहेक सूचीकृतबाट खरिद गर्नुपर्ने सामानहरुको २९,४६,८९,०४८।८८, टेण्डरबाट २,२९,८०,०००।-र कोटेशनबाट खरिद गरिने सामानहरुको ३,६६,५०,०००।- समेत जम्मा ३५,४३,१९,०४८।८० को लागत अनुमान गरी योजना प्रतिवेदन बुझाएको देखिन्छ।

प्रतिवादी श्याम सिंह थापाको अध्यक्षतामा बसेको प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको बैठकले सुडान स्थित UNMIS मिसनमा नेपाल प्रहरीको FPU राख्न गरेको प्रस्ताव UN बाट स्वीकार भएपछि २००७ को डिसेम्बर भित्रमा पठाई सक्नु पर्ने र सोही वर्षको अक्टोबर महिनाको पहिलो हप्तामा FPU को लागि चाहिने सामान निरीक्षण गर्न UN बाट आउने भनी गृह मन्त्रालय मार्फत प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई पत्राचार भएको देखिन्छ। प्रतिवादी ओम विक्रम राणाले प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा गठित लागत अनुमान समितिको प्रतिवेदन बमोजिम गर्ने गरी भएको निर्णय सदर भएको देखिन्छ। त्यस सम्बन्धमा २०६४।३।१ को प्रहरी कल्याण कोषको वैठकले रु.३४,४४,२२,७१३।८०, प्रहरी कल्याण कोषबाट लगानी गर्ने, सुरक्षा प्रयोजनसँग सम्बन्धित सामानहरु सूचीकृत फर्मबाट, सवारी साधन तथा जेनेटर वोलपत्र प्रकृयाद्वारा, प्र.प्र.का बाट उपलब्ध हुने भनी सिफारिश भएका सामान वाहेक अन्य सामानहरु स्थानीय बजारबाट, मिति २०६४।५।६ को वैठकले सामान सप्लाई गर्ने कम्पनीले सप्लाई गर्ने सामानको स्वीकृत भएको अंकको ४०% मात्र भुक्तानी लिई ६०% UN बाट प्राप्त भएपछि भुक्तानी लिन मञ्जुर हुनुपर्ने, सप्लाई गर्ने कम्पनीले तोकिएको स्थानमा तोकिएको समयमा सामान पुऱ्याउन पर्ने प्रथम कर्तव्य हुने, सामान पुऱ्याउने जिम्मेवारी पनि हुने, सप्लाएरले मिसनका सामानहरु पछी Depreciation कटाई Ny Back लिनु पर्ने, प्राविधिक ज्ञानको लागि तालिमको प्रकृया

गर्नुपर्ने साथै मिसन एरियामा प्रशिक्षक उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी लिनुपर्ने एक वर्षसम्म मर्मत व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी लिनुपर्ने, Spare Parts मिसन अवधिभर उपलब्ध गराउनुपर्ने, आफूले सप्लाई गरेको सामान UN ले अस्वीकृत गरेमा आपूतिकर्ता कम्पनीले वदली गर्नुपर्ने, सामानहरु ISO मापदण्ड बमोजिमको हुनुपर्ने, सामानको निरीक्षण गर्न जाने टोलीको खर्च व्यहोर्नु पर्नेछ, म्यादभित्र सामान नपुऱ्याएबाट कोषलाई पर्न जाने हानी नोक्सानी सम्बन्धित कम्पनीले व्यहोर्नु पर्ने छ भन्ने समेत निर्णय भएको देखिएको।

प्रहरी कल्याण कोषको उपरोक्त निर्णय तथा प्रहरी प्रधान कार्यालयको नीतिगत निर्णय पछि प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेन र प्रहरी उपरीक्षक कमल सिंह वमले १६-२१ सेप्टेम्बर २००७ मा सुडान स्थित नेपाली FPU रहने स्थान तथा व्यवस्थाको स्थलगत निरीक्षण गरी पहिले निर्धारण गरिएका केही उपकरण तथा सामाग्रीहरुको परिमाण तथा मापदण्डमा संसोधन गरी जेनेटर, फर्कलिफ्ट नाईट भिजन, बाटर ट्रिटमेन्ट, हस्पिटल तथा ईलेक्ट्रिकल ईक्यूप्मेन्ट, मोवाईल हाउस र टेण्टको रकममा रकम थप गरी डिजल प्लान्ट, फूड बाटर, कार्गो, सिंगल डुयल एक्सेल, फ्रिज कन्टेनरहरु थप गरी योजना तर्जुमा समितिले पहिले पेश गरेको रु. ३५,४३,१९,०४८।-मा रु. ५,३६,७३,०००।-थप गरी मिति २०६४।६।६ मा Recce visit प्रतिवेदन पेश गरेको देखियो। योजना प्रतिवेदन समितिले रु.५,३६,७३,०००।-थप गरी ४०,७९,९२,०४८।८० लागत अनुमान लाग्ने भनी पेश भएको पछिल्लो लागत योजना प्रतिवादी ओम विक्रम राणाबाट सदर भएको देखिन आयो।

सुरक्षा प्रयोजनसँग सम्बन्धित सामानहरु सूचीकृत फर्महरुबाट सिलवन्दी दरभाउपत्रबाट र अन्य सामानहरु टेण्डरबाट खरिद गर्न टेण्डर आव्हा्न गरी कार्य सम्पादन गर्न प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठको अध्यक्षतामा मिति २०६४।५।१६ मा रमेश विक्रम शाह, रवी प्रताप राणा, मनोज न्यौपाने, कृष्ण प्रसाद गुरागाई, संजयसिंह बस्नेत, पिताम्बर अधिकारी, हरिहर श्रेष्ठ, विद्याराज श्रेष्ठ, प्रकाश अधिकारी, दिनेश के.सी., लाल गोविन्द श्रेष्ठ र लालमणी आचार्य समेतको १३ सदस्यीय वोर्ड गठन भई सो समितिले ०६४।५।१७ मा १५ दिने सूचना आव्हा्न गरेको देखिन्छ। सुरक्षा प्रयोजनसंग सम्बन्धित सामान खरिद गर्न ०६४।५।१४ मा गृह मन्त्रालयले स्वीकृत प्रदान गरेको देखियो। त्यसरी लागत अनुमान समितिको प्रतिवेदन समेतको आधारमा सूचीकृत प्रकृयाबाट २८,६२,३२,४६४।७५, वोलपत्रबाट ५,५७,११,००५।५० र सिलवन्द दरभाउ पत्र एवं विविध प्रकृयाबाट ६,३४,७५२।६३ गरी रु.४०,५३,७६,२२२।३८को सामान खरिद गरेको देखिएको। उपरोक्त बमोजिमको प्रकृया पूरा भएपछि Relica International, Ltd

UK, Chengdu yidan import and export co. Ltd. China र Assured Risks Ltd. Landon लाई ०६४।५।१० तदनुरुप २७ अगस्ट २००७ मा सुरक्षा प्रयोजनका APC समेतका वन्दोवस्तीका सामानहरु खरिद गर्न कोटेशन माग गरेकोमा ०६४।५।११ तदनुरुप २८ अगस्ट २००८ मा HF, PA, system, thunder fashes, spare parts for above mentioned equipment कोटेशनमा उल्लेख नगर्न अनुरोध गरेको देखियो।

उल्लेखित ३ वटा आपूर्तिकर्ता कम्पनीले ०६४।५।२४ मा पेश गरेका दरभाउ पत्रहरु ०६४।५।२५ मा खोल्दा Assured risks Ltd, London का प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्स काठमाडौंले पेश गरेको सिलबन्दी खामको बाहिर Quotation, submission for supply of various equipment for sudan mission उल्लेख भई ५ ठाउँमा लाहाछाप लगाई सो कम्पनीको सहीछाप र दस्तखत गरेको सो खाम खोली हेर्दा कभर पाना समेत ५४ पानाको स्पाईरल वाईन्डिङ गरेको दरभाउ पत्र फाराम रहेको, उक्त फाराममा उल्लेखित A, B, C, D र E आईटमहरुको प्रति ईकाई मूल्य डलरमा उल्लेख गरेको, कूल मूल्य आईटमवाईज मात्र जम्मा गरेको, कुनै केरमेट भएको नदेखिएको, दरभाउपत्रमा प्रतिवादी शम्भु भारतीले दस्तखत गरेको, लालीगुराँस ईन्टरप्राइजेजले पेश गरेको सिलबन्दी खामको बाहिर, Quatation for sudan mission items भनी तीन ठाउँमा लाहा छाप लगाई दस्तखत गरेको खाम खोली हेर्दा बाहिरी कभर पाना समेत २० पानाको दरभाउ पत्र फाराम रहेको, सो फाराममा उल्लेखित A, B, C, D र E आईटमहरुको प्रतिईकाई मूल्य डलरमा उल्लेख गरेको, कूल मूल्य आईटमवाईज मात्र जम्मा गरेको केरमेट नभएको राजेश थापाले पेश गरेको दरभाउपत्र देखियो। त्यसै गरी Relica International Ltd, UK को Local Agent श्रीज्वल ट्रेडर्सले पेश गरेको सिलबन्दी खामको बाहिर Quatation of various items for sudan mission भनी उल्लेख भई ५ ठाउँमा लाहाछाप लाई Agent कम्पनीले छाप लगाएको खाम खोली हेर्दा २० पानाको दरभाउपत्र पेश गरेको, A, B, C, D र E आईटमहरुको प्रतिईकाई मूल्य डलरमा उल्लेख गरेको, कूल मूल्य आईटमवाईज प्रति ईकाई मूल्य जम्म ६,३,३४,२७० यु.एस.डलर भएको, र सो दरभाउ पत्रमा श्रीज्वल ट्रेडर्सको छाप लगाई प्रणिमा जोशीले दस्तखत गरेको देखिएको।

उपरोक्त तीन वटा फर्मले सो व्यहोराले दरभाउ पत्र पेश गरेकोमा प्रहरी कल्याण कोषले सो कबोल अंकमा घटाघट गर्न गरेको पत्राचार वमोजिम Assured Risks LTD. ले गक मयिि◌बिच ४,५०,९२२।४९ घट्न मन्जुर भई ४९,०९,८९४।५४ बाट घटाई ४४,५८,९७२।०५ कायम गरेको भनी प्रतिवादी शम्भु भारतीले पेश गरेको दरभाउपत्रमा

स्वीकृत गर्न सिफारिश गर्न निर्णय भई प्रतिवादी शम्भु भारती र प्रहरी प्रधान कार्यालय वीच २७ Sep-२००७ मा सप्लाएर ले तोकिएको Specification अनुसारको सामान उपलब्ध गराउनुपर्ने, UN को निरीक्षण टोलीले स्वीकृत गरेपछि मात्र सामान पठाउनुपर्ने जस्ता व्यवस्था उल्लेख गरी करार गरेकोमा ०६४।२।३० तदनुरुप 12 June 2001 मा सो करार संसोधन गरी APC OT 64 Skot को Spare Parts खरिद गर्नको लागि अमेरिकी डलर ७,२५,०६७।२ को संशोधन करार गरेको देखियो।

FPU सुडानका लागि सुरक्षासँग सम्बन्धित सवारी साधन लगायतका सामानहरु खरिद गर्न स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्स मार्फत Assured Risks LTD सँग अमेरिकी डलर ४४,५८,९७२।५० सामान खरिद गर्न L.C. खोलिएकोमा L.C. खोलिएका सामानहरु मध्ये अमेरिकी डलर र ७,२५,०६७।२३ को Truck Utility Cargo थान ४, Jeep 4×4 With Military Radio थान १७ आवश्यक नभएकोले Assured Risks LTD बाट नलिएको र सोही मिसनको लागि पठाईने APC ८ थानका लागि Spare Parts आवश्यक भएको, Spare Parts सोही कम्पनीसँग लिन उपयुक्त हुने, APC सँग सँगै प्राप्त हुने, उक्त कम्पनीले रेडियो समेत नलिएका सामानको मूल्य वरावरको APC को Spare Parts उपलब्ध गराउन मञ्जुर गरेकाले प्रहरी कल्याण कोषको तर्फबाट प्रहरी प्रधान कार्यालय र Assured Risks LTD का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्स बीच जुन १२, २००८ मा पहिले खोलिएको L.C. मा नलिएका सामानहरुको मूल्य अमेरिकी डलर ७,२५,०६७।२३ को Spare Parts खरिद गर्न संसोधिन संझौता अनुमोदन गर्ने गरी निर्णय भएको कुरा २०६५।३।११ को प्रहरी कल्याण कोषको वैठकको निर्णय नं. २ बाट देखियो।

चेक रिपव्लिकबाट खरिद भएका ८ थान APC चेक रिपव्लिकबाट यु.एन ले ढुवानी गरी सुडानको डार्फर लाने भनिएकोमा UN ले नलगी नेपाल प्रहरी आफैंले सुडान पोर्टसम्मका लागि सिपमेन्ट गरी पुऱ्याउनु पर्ने भएको, सो वापत UN ले पछि सोधभर्ना गर्ने जानकारी प्राप्त भएकोले सप्लाएर कम्पनीसंग १,४५,६००।- अमेरिकी डलर चेक रिपव्लिकबाट सुडान पोर्टसम्म ढुवानी गर्न उल्लेखित दुवै पक्ष बीच १० अगस्ट, २००८ तदनुरुप २०६४।४।२६ मा भएको संझौता र अनुमोदन गर्ने भनी र सो को बिमा वापतको ७३,५३४ अमेरिकी डलर भुक्तानी भैसकेको हुँदा सो समर्थन गर्ने भनी प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६५।५।२० को निर्णय नं. २ र ३ बाट देखिन आयो। साथै उक्त कोषको मिति २०६५।८।१३ को निर्णयको निर्णय नं. ५ मा ढुवानी तथा बिमा

वापत लाग्ने खबत वापतको २०८० अमेरिकी डलर समेत ६२,५८०।- अमेरिकी डलर भगवती ट्रेडर्सलाई मिति २०६५।७।२९ मा दिएको भुक्तानी समर्थन गर्ने Range finder १२ थानको लागि २७ अगस्ट २००७ तदनुरुप २०६४।५।१० मा ३ वटा सूचीकृत फर्महरुलाई दरभाउपत्र पेश गर्न पत्रचार गरिएकोमा सवै भन्दा घटी अंक कबोल गर्ने तरला ईन्टरनेशनलका स्थानीय प्रतिनिधि भगवती टेडर्सको दरभाउ पत्र र Vechile base station 17 थानका लागि ०६४।५।१० मा ३ वटा फर्महरुलाई दरभाउ पत्र पेश गर्न पत्राचार गरिएकोमा कम अंक बोल कबोल गर्ने Wuhan huajin co. Ltd China का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सको दरभाउपत्र स्वीकृत गरेको पनि देखियो।

२७ September २००७ को संझौता बमोजिम UN Pre-deploymeet visit ले सामानहरुको निरीक्षण गरी Heavy support package का लागि सक्षम रहेको, अधिकांश सामानहरु नयाँ भएको, सामानहरु राम्ररी काम गर्न सक्ने अवस्थामा रहेको तथा APC को हकमा APC wheeled infantry carrier, pdv team reviewed the catlog and found the item acceptable deliver will be may directly to the mission area भन्ने समेत व्यहोरा उल्लेख भएको प्रतिवेदन बुझाएको, निरीक्षण पछि काठमाडौंबाट ढुवानी हुने सामानहरु १४ November को सट्टा २१ November २००७ मा कलकत्ता वन्दरगाहाका लागि Dispatch भएकोमा भारत सरकारबाट Timely Clearance नदिएका कारण २ महिनासम्म वीरगंज रहेकाले कुहेको, कुहेको कारण कन्टेनरबाट छुटाएको सामान फिर्ता ल्याई हवाईमार्गबाट पठाएको देखिएको, १८ दिनपछि सामानहरु Port of Sudan पुगेको, न्यालाबाट सो सामानहरु ढुवानी गर्ने जिम्मा UN को भएकोमा काठमाडौंबाट Dispatch भएको एक वर्षपछि मात्र उक्त सामानहरु Final destination मा पुगेको देखियो।

APC गाडीहरु Port of Sudan बाट Nayala सम्म ढुवानी गर्ने जिम्मा UN कै भएता पनि ती गाडीहरुको ढुवानीको व्यवस्था हुन नसकेकोले APC र सो संगै रहेको Night Vision हरु करिव एक वर्षसम्म Sudan Port मा रहेको, समयमै तोकिएको स्थानमा पुग्न नसकेको कारण प्रायः सामानहरुमा क्षती पुगेकोले १७ मार्च २००९ मा नेपाली FPU का Contingent Commander कमल सिंह बमबाट ढुवानीको दौरानमा के कति सामानहरु क्षति भएको र कति मूल्य हो भन्ने सम्बन्धमा प्रतिवेदन पेश भई सो अनुरुपको विगो क्षतिपूर्ति वापत नेपाल सरकारले पाउन संयुक्त राष्ट्रसंघसँग माग गरिएकोमा माग भएको क्षतिपूर्ति हालसम्म प्राप्त भएको देखिएन।

सप्लायर्सले APC चालकलाई तालिम दिने भनी गरेको संझौता बमोजिम ०६४।८।२८ मा ८ जना प्रहरी पठाएकोमा वेलायती ट्रान्जिर भिषा नभएको कारण भारतबाट फिर्ता भई पुन तीन जनालाई तालिम दिने भनेकोमा पनि सुडानले भिषा दिन ढिलाई गरेका कारण ती तिन जना पनि जान सकेको देखिएन। खरिद संझौतामा APC FOB (Ex-Factory) बाट उठाउने, १ बर्षको वारेन्टी रहने, सामान ISO Standard को हुनुपर्ने कम्पनीले आफ्नै खर्चमा वदली गर्ने समेतका संझौता भएतापनि UN ले APC चेक रिपब्लिकबाट ढुवानी गर्न नसकी नेपाल प्रहरीको अनुरोधमा आपूर्तिकर्तासँग भएको संझौता मुताविक ढुवानी तथा विमा वापतको अमेरकी डलर २,१९,१३४।- नेपाल प्रहरीबाटै व्यहोरी आपूर्तिकर्ताबाट ढुवानी भएको, APC को हतियारको अवस्था हालसम्म खुल्न सकेको देखिँदैन। APC हरु ४ September २००८ मा मात्र सुडानको वन्दरगाहामा पुगेको छ। यस अवधीमा L.C. संसोधन गरी ISO Standard हुनुपर्ने प्रावधान हटाई Refurbished APC सप्लाई भएको छ। सुडान वन्दरगाहाबाट APC नेपाल FPU Camp सम्म पुऱ्याउने जिम्मा MOU बमोजिम UN को भएतापनि Cargo flight मा चालक नभएको भनी ढुवानी कार्य नगरी ३ अगस्ट २००९ मा मात्र APC हरु मिसनलाई हस्तान्तरण भएको देखियो। APC र सो को Spare Parts लगायतका सामानहरु L.C. बाट खरिद गर्दा प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६४।५।६ को वैठकमा सामान सप्लाई गर्ने फर्मले जम्मा कवोल अंकको शुरुमा ४०% मात्र भुक्तानी लिई वाँकी रकम व्याज नपाईने गरी UN बाट रकम प्राप्त भएपछि भुक्तानी लिन राजी हुनु पर्ने, मिसन एरियामा सामान पुऱ्याउने जिम्मेवारी आपूर्तिकर्ता कम्पनीको हुनेछ। मिसन सकिएपछि सामान Ny Back लिनु पर्नेछ, म्याद भित्र सामान आपूर्ति गर्न नसकी प्रहरी कल्याण कोषलाई हुने हानी नोक्सानी आपूर्तिकर्ता कम्पनीले व्यहोर्नु पर्ने छ भन्ने समेतको शर्तहरु उल्लेख भएको देखिन्छ। ०६४।६।१० तदनुरुप २७ September २००७ को संझौताको दफा ५ मा पेज नं. ५२ को Method of payment को A र B राखी भन्ने व्यवस्था राखिएकोमा सो बमोजिमको शर्त नराखी हिमालय बैंकमा मिति ९ अक्टोवर २००९ मा खोलिएको L.C. मा पटक पटक संसोधन गर्ने प्रयास भएको देखिन्छ। साथै पटक-पटक संसोधनको लागि Opening Bank मा पत्राचार भएकोमा Negotating बैंकले Beneficary लाई पत्राचार गर्दा कतिपय संसोधनलाई अस्वीकार गरेको देखियो।

L.C. को संसोधनबाट L.C. को Expiry Date संसोधन भई १५-१० २००९, कायम गरेको, Part of loading, Part of discuage, leter date of shipment

हटाईएको, सामानहरु ISO Standard हुनुपर्ने व्यवस्था र नेपाल प्रहरीको ८ जना अधिकृतले सुडान निरीक्षण गर्ने व्यवस्था प्रतितपत्रको संसोधनबाट हटाईएको छ। Mashreq bank London बाट अमेरिकी डलर ४३,७१,७७२।०५ को Document हिमालयन वैंकले प्राप्त गरी नेपाल प्रहरीलाई सो को त्रुटिहरुको बारेमा सूचित गराउँदा गराउंदै पनि त्रुटिहरु स्वीकार गरी L.C. को ४०% रकम भुक्तानी पठाउन स्वीकृती प्रदान गरेको देखियो। बांकी ६०% रकमको हकमा भुक्तानी प्रकृयामा संसोधन नै नगरी विभिन्न ५ मितिमा भुक्तानी दावी गर्न Negotiating Bank लाई अधिकार दिएकोमा २००-८-१ को पत्रानुसार पुन भुक्तानी तालिकामा संसोधन गरेर र Negotiary Bank लाई २००८-८-६ मा २००८, २८ जनवरी,२८ अप्रील र २८ जुलाई २००८ मा Swift Message पठाएको देखिन्छ। त्यसै बमोजिम त्यसै अवधिमा नेपाल प्रहरीबाट हिमालयन बैंकमा र हिमालयन बैंकबाट सप्लाई कर्तालाई भुक्तानी भएको देखियो।

APC ISO Standard हुुनपर्ने प्रावधानलाई हटाई Refurbished आपूर्ति गर्ने व्यवस्गा भएको छ। आपूर्ति भएका APC मध्ये UNAMID ३१४०१ र ३१४०३ को APC मा gare box problem, ३१४०२ मा Electric Commection are not proper र ३१४०४ र ३१४०८ मा Engine and gare box problem, ३१४०५ मा Rear axle lock is out of order, the vechile can not move, ३१४०६ मा Main gear box inpushaft is broken, ३१४०७ मा Battery does not keep chrage भन्ने व्यहोरा Mykula sulyma को निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएबाट APC हरु Non servicceable भन्ने देखियो। साथै हतियार Non equipped थिए। ती APC Periodical inspection report बाट पनि काम नलाग्ने देखिन्छ। त्यस्ता काम नलाग्ने कम गुणस्तरका APC खरिद समेतको लागी प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६५।६।१ को निर्णय नं. १२ बाट ४५,४२,१०,२८०।९८ सुडान मिसनको खर्च अनुमोदन गरेको देखियो। तर त्यसरी ०६६।६।१ को निर्णयमा अनुमोदन भएकोमा ०६७।५।६ को साधारण सभाले अनुमोदन नगरेको देखिन्छ।

यसै ए.पी.सी. खरिदको सिलसिलामा आपूर्तिकर्ता कम्पनीले You must be aware that the written agreement dated 27th September 2007 was concluded between Assured Risks, London and Nepal Police Force, subsequent to the acceptance of the proposal by Assured Risks, London submitted by the then commission Agent of the Company, M/S. Bhagwati Traders on behalf of the company.

Subsequent to the agreement, the Police Head Quarter opened a Letter of Credit in our favour under FOB terms subject to self transportation thereof by the

Nepal Police Head Quarters. The Nepal Police Force Instead of proceeding for the inspection of the goods once ready, Instructed Assured Risks Ltd for the immediate shipment of their goods through a letter requesting as such and also forwarded by emails and phone calls to us on various dates, Assured Risks Ltd also assisted in the shipment of the 8 APC's through a separate contract as their cargo company was not able to ship their goods. Subsequently Assured Risks where not happy that no one had come to the Czech Republic to conduct a full training package including maintenance and driver training and inspection which was paid for in full by Assured RISKS Ltd. (Return Flights, accommodation, transfers etc), so to prevent any misunderstanding in the future our company conducted a third party survey in this regard through a survey company named STUG3 who specialize in vehicles such as the OT64. After the receipt of survey report, the APCs of the condition as stated in survey report and Bill of Lading of the ship were shipped on 12th August 2008 and delivered on 4th September 2008 to the address requested by Nepal Police at Sudan Sea Port.

The goods were delivered in good condition on 4th September 2008 and after almost 5 months of the receipt of goods, the UN Section of Police Head Quarters inspected the goods and provided a letter of thanks on 1st January 2009 to Assured Risks, the final payment due to our company was released after approximately one year of the receipt of the goods. Under such circumstance there exists no condition for Assured Risks Ltd., London to submit the statement.

The claim of compensation from the supplier is ridiculous and contrary to our contracts, if at FOB and FOB inspection the Nepal Police had a problem this is the point for any change to the vehicle and resolution to any problem. The problem in Sudan have occurred because the vehicles have been left unattended and decaying beside the salted waters of Port Sudan and extreme temperature s for such a long time, without any daily, weekly and monthly service which is required on any APC not just an OT64, subsequent to receiving of the goods by the Nepal Police on 4th September 2008, Assured Risks finished the contract as FOB it is fault of the Nepal Police Forces only why these vehicles are kept in such a bad condition and have not been looked after correctly while in Sudan. They are responsible for their vehicles not assured Risks Ltd.

As regards our then local commission agent, Bhagawati Traders, Kathmandu, they are no longer the local commission agent of our company subsequent to the receipt of final payment from Police Head Quarters to Assured Risks Ltd, in accordance with the agreement between our company and Bhagawati Traders effective from 14th June, 2007. In accordance therewith, as Bhagawati Traders had worked as c commission agent on the basis of 2% commission, it had not issued any invoices for the supplied items by us and

therefore you are being informed that Bhagawati Traders does not have any liability or obligations in respect of the good supplied. We have paid its agency commission for 2% and collected from Bhagawati Traders, Nepali Rupees 31038330.72 in total against our receipt dated 30th August.2009, 23rd Feb. 2008 and or email receipt. We are responsible and answerable for the material supplied by us not Bhagawati Traders. Since the statement of Bhagawati Traders in respect of our company at the Commission was subsequent to its termination from agent, Assured Risks Ltd cannot be held liable in respect thereof and Bhagawati Traders does not hold any right to make statement on our behalf. Further, the silence of police, without seeking legal remedy even after the lapse of one year from the date of expiry of the validity period of the agreement dates 27th September 2007 which was valid for 3 years and putting forward the claim after the lapse of one year from the date of expiry of the agreement is, in our opinion, ridiculous and contrary to our contract.

If there was a breach of contract or non-performance, it was on the part of Nepal Police only. Therefore, we would like to state that the responsibility to bear the liability in respect thereof is of Nepal Police not of Assured Risks Ltd. London as we finished our contract and have been paid in full by the Nepal Police and even a recommendation was given.

To held the supplier liable after one year of termination of the agreement, in the absence of any information in respect thereof within the validity period of the agreement is the second blunder of Nepal Police. This is further to the information that Assured RISKS shall not be under the obligation to accept any claim which is put forward in accordance with any other procedures other than that of International Law and the procedures of International Court as speCIFied in the contract Agreement. Under the circumstances wherein no arrears are outstanding with Bhagawati Traders, its statement in respect of Assured Risks London shall not, in any case, be acceptable to Assured Risks London as Agent does not have any legal right. भन्ने व्यहोराको पत्र पठाएको देखिन्छ।

यसरी सुडान मिसनका Nepal FPU का लागि खरिद गरिएका APC हरु समेत कम गुणस्तर र काम नलाग्ने भएको सन्दर्भमा संविधानसभा राज्य व्यवस्था समितिले अत्यन्तै संवदेनशील र द्वन्द्वग्रस्त क्षेत्रमा नेपाल प्रहरीको युनिट पठाउनु अगाडिको पूर्व तयारी भने व्यवस्थित, सुबिचारित र योजनावद्ध पाइएन। निर्णय हतारमा र कतिपय विषय हचुवा हालका देखिन्छन्। कार्यस्थलको वातावरण, सुरक्षाको चुनौति, भौगोलिक अवस्था, द्वन्दरत समुदायको पहिचान र निजहरुले प्रयोग गर्ने गरेको हातहतियार सहित अन्य आवश्यक कुराको अध्ययन विश्लेषण गरेर उपयुक्त साधन र श्रोत सहित मिसन पठाउनु पर्नेमा सो

नगरी पठाएका कारण नेपाल र नेपालीको इज्जत, मर्यादा र प्रतिष्ठामा नराम्ररी धक्का लाग्नुका साथै मिसनका लागि खर्च गरिएको रकमको सोधभर्ना मात्र प्राप्त नभएको नभई गरिएका सामानहरु APC, Indian Prefab House, 13 Water Storages, Water Tanker, १७ वटा Trailler, Truck, Refregenerator सवारीका साधन आदि) कम गुणस्तरीय, UNAMID का मापदण्ड अनुरुप नभएकाले उपयोगमा ल्याउन नसकिएको देखिन्छ। संयुक्त राष्ट्र संघसँग गरिएको सम्झौताको अध्ययन विश्लेषण नै नगरी UNAMID को मापदण्ड विपरीतका सामानहरुको खरिद गर्ने कार्य भएको, पूर्ण मूल्यांकन र परीक्षण वेगर नै सामानहरु ढुवानी गर्ने, गराउने कार्य गरिएको र आवश्यकतानुसारको प्राविधिक कर्मचारीहरु समेतको खटनपटनमा समेत वेवास्ता गरी गैरजिम्मेवार कार्य गरेको देखिन्छ। यस प्रकारले यो मिसनको व्यवस्थापनका सम्बन्धमा भएका कतिपय काम कारवाहीहरु कानूनसम्मत भन्न सक्ने देखिएन।

कल्याणकारी कोषमा सञ्चित रहेको रकमको सीमाभित्र रहेर कमसल सामाग्री खरिद गर्नु पूर्व सरकार र अन्य सम्बद्ध निकायबाट नयाँ र स्तरीय सामाग्रीको निम्ति अपुग रकमको जोहो गर्नेतिर ध्यान नपुर्‍याई UNAMID को मापदण्ड नपुग्ने पुराना APC लगायतका सामानहरु खरिद गर्नु संयोग मात्र थियो भन्न सकिएन। यस कार्यमा संलग्न व्यक्तिहरुको उदासीनता, वेवास्ता र लापरवाहीलाई केही हदसम्म दोष दिन सकिए तापनि मूलतः यस पछाडि आर्थिक चलखेलले महत्वपूर्ण प्रभाव पारेको छैन भन्ने अवस्था रहेन। यस सम्बन्धमा प्रहरी प्रधान कार्यालयको आन्तरिक प्रतिवेदनमा "नेपाल प्रहरीलाई नोक्सानी पुग्नुका साथै यसको छवीमा समेत नकारात्मक असर परेको तथ्य" स्वीकार गरिएको व्यहोरा समेत यहाँ मननीय हुन आउँछ। तसर्थ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८, भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९, सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र प्रहरी ऐन, २०१२ लगायतका आवश्यक ऐन कानूनका आधारमा संलग्न व्यक्ति, सम्बन्धित पदाधिकारीहरुलाई आवश्यक कानूनी कारवाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउन सम्बन्धित निकाय सहित नेपाल सरकारलाई समिति निर्देश गर्दछ।

खरिद प्रक्रियाका सूचिकृत फर्मसँग प्रस्ताव आव्हान गर्ने, प्राप्त प्रस्तावपछि पनि मूल्य घटाउन आग्रह गर्ने र सबैभन्दा कम मूल्य कबोल गर्ने कम्पनीसँग सम्झौता गर्ने जस्ता आर्थिक पक्षका औपचारिकता पूरा गरिएको देखिए तापनि सामाग्रीको गुणस्तर निर्धारण र त्यसको प्रत्याभूतिको सनदर्भमा समुचित ध्यान पुगेको देखिदैन। सार्वजनिक खरिद ऐनले सस्तो मात्र होइन, गुणस्तरीय सामाग्रीको पनि अपेक्षा गर्दछ। सस्तो मूल्यमा प्रयोगमा आउनै

नसक्ने सामान खरिद गरेर संस्थालाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउनु पनि प्रकारान्तरले आर्थिक अनियमितता नै हो। FPU लाई चाहिने ८ वटा APC खरिद गर्दा त्यसको गुणस्तरीयता र कार्यदक्षता मापनको कुनै पनि प्रक्रिया अवलम्बन गरेको पाइएन। नेपाल प्रहरीसँग यस सम्बन्धी प्राविधिक अध्ययन गर्ने संरचना र दक्ष जनशक्ति नभएको अवस्थामा अन्य सुरक्षा निकायको सहायता लिने काम पनि भएको देखिदैन। फलतः आपूर्तिकर्ताले उपलव्ध गराएको कागज मात्र हेरेर गरिएको यो खरिद प्रक्रियाले UNAMID सँग गरिएको सम्झौता र मापदण्डको अध्ययन विश्लेषण नगरी वेवास्ता गरिएबाट सुरक्षात्मक उचित प्रवन्ध हुन नसकि द्वन्द्वग्रस्त अति संवेदनसिल क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिको जीऊ ज्यान नै जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेको छ।

संयुक्त राष्ट्रसंघबाट मिसनका लागि आवश्यक सामाग्रीहरु भनी प्राप्त विवरणका आधारमा पहिलो सम्झौतामा उल्लेख गरिएको महत्वपूर्ण साधनहरुमध्ये Truck Utility Cargo (2.5 to 5 ton) Jeep 4×4 With Military Radio जस्ता सामाग्रीहरु सम्झौता भएको नौ महिनापछि आवश्यक नभएको भनी पूर्व सम्झौता संशोधन गरी उक्त सामान खरिद गर्दा लागेको रकम बराबरको रकमबाट नै APC खरिद गरिएको वैकल्पिक पार्ट पूर्जाहरु रहेको भनिएको २ वटा कण्टेनर हालै मिसनमा पुगेको, मर्मतर सम्भारका लागि के कस्ता सामानहरुको आवश्यकता पर्ने हो सो समेतको एकिन र निक्र्यौल गर्नाका लागि APC सञ्चालनमा रही विग्रेको अवस्थामा सहज हुने र बारेन्टी अवधि एक वर्षसम्म रहेकोमा सो म्याद समेत समाप्त नभै पूर्व सम्झौतालाई संशोधन गरी सामान खरिद गर्न गरिएको सम्झौतालाई सवभाविक भन्न सकिने स्थिति छैन। खरिद गरिएको Spare Parts कहाँ के कस्तो अवस्थामा रहेको छ सो को जानकारी नभएको अवस्थामा सम्बन्धित पदाधिकारीहरुबाट APC मर्मत गर्न लागिएको, केही APC मर्मत भई सञ्चालन योग्य समेत भैसकेको भन्ने जस्तो विरोधाभासपूर्ण भनाईहरु वैठकमा राखेकाले उपसमितिको छानबिन कार्यलाई प्रभावित तुल्याउन सक्ने गरी APC मा तत्काल कुनै पनि मर्मत सुधार नगर्नु, नगराउनु हुनका लागि सम्बन्धित निकायलाई निर्देश गरिएको थियो। स्थलगत अध्ययनमा कुनै पनि APC सञ्चालन योग्य अवस्थामा रहेको पाईएन।

अन्य मुलुकका मिसनले आम रुपमा चिनियाँ र भारतीय APC प्रयोग गरिरहेको, तिनीहरुको बजार मूल्य पनि तुलनात्मक रुपमा सस्तो रहेको, पार्टपूर्जाहरु पनि सुलभ रहेको र त्यसलाई सञ्चालन गर्ने जनशक्ति पनि सहज रुपले उपलव्ध हुने गरेको सन्दर्भमा चेक गणतन्त्रमा सन् १९६० का दशक तिर निर्मित पुरानो मोडलका APC हरुलाई स्वीकृती

दिने कुराको औचित्य पुष्टी हुँदैन। कार्यस्थलको भौगोलिक वातावरण र मिसनले पुऱ्याउनु पर्ने सेवाको कुनै अध्ययन र मूल्यांकन नै नगरी उपलव्ध गराईएको APC सञ्चालनमा नै रहेको भए तापनि नेपाल मिसनले पुऱ्याउनु पर्ने सेवाका लागि उपयुक्त छैन। APC मा 14.5 mm को हतियार जडान गर्ने Mount र सो अनुरुपको हतियार रहेको भनिएको भए तापनि हालसम्म ती हतियार मात्र प्रयोग कहाँ छन् त्यसको कुनै जानकारी समेत नभएको र UNAMID को 12.5 mm को हतियार मात्र प्रयोग गर्ने स्वीकृत मापदण्ड रहेको, सोका लागि नयाँ माउन्ट सहित नयाँ Periscope जडान गर्नु पर्ने, 12.5 mm DSHK Machine Gun र 7.62 mm PKT Machine Gun नपस्ने जस्ता कारण समेतले हतियार ठीक भएको स्थीतमा पनि प्रयोगमा आउन नै नसक्ने अवस्था समेतका आधारमा यस कार्यमा संलग्न सम्बन्धित पदाधिकारीको चरम लापरवाही अनियमितता प्रमाणित भएको छ। साथै Dolarian Capital Inc. बाट थप हतियारहरु खरिद गरेमा ५९,१६०,०० यु.एस.डलर कुल लागतमा बढने छ।

क्याटलगको भरमा मात्रै स्वीकृती दिइएको कारणले APC हरु चालु अवस्थामा थिए कि थिएनन् भन्ने पुष्टि गर्ने आधार रहेन। UNAMID का पदाधिकारीहरुसँग यस सम्बन्धमा भएको छलफलमा प्रायः सबै मिसनहरुका APC लगायतका सामानहरु सुडान पोर्टमा लामो समयसम्म रहने गरेको, कही कतै यस्तो समस्या नदेखिएको, APC मा जे जस्ता समस्याहरु छन् ती वातावरणका कारणले नभई ज्यादै पुरानो र प्राविधिक रुपमा आन्तरिक खरावी कै कारणले अनुपयुक्त हुन पुगेको हो भन्ने जस्ता भनाईबाट समेत खरिद सम्बन्धी सम्झौता नै अनुपयुक्त थियो भन्ने निष्कर्षमा समिति पुगेको छ। APC खरिद विक्री सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको मितिले २ वर्षभित्र बाँकी ६०% रकम भुक्तानी दिनु पर्ने र त्यसको १५ महिनासम्म भुक्तानी नगरेमा ७ प्रतिशतका दरले ब्याज लाग्ने उल्लेख भएको छ। २०६४।८।५ मा सम्झौता हस्ताक्षर भएको मितिले २ वर्ष गणना गर्दा २०६६।८।४ सम्म भुक्तानी गर्न सकिने र त्यस पछिको १५ महिना २०६७।११।३ पछिमात्र ७% ब्याज लाग्ने अध्ययनबाट देखिन्छ। Perfomance Bond वापत म्याद समाप्त हुनु पूर्व प्रहरी प्रधान कार्यालयले म्याद थप गर्न लगाउनु पर्ने वा जमानत बापतको रकम बैंकसँग दावी गर्नु पर्ने जस्ता विषयमा तत्कालीन समयमा कुनै कार्य भएको देखिएन। जसबाट उक्त मितिबाट नै बैंक जमानत सम्बन्धी व्यवस्था स्वत समाप्त हुने वाध्यात्मक परिस्थिति आएको देखियो। बैंक जमानत वापतको सामान प्राप्ति र गुणस्तरका परिक्षण नगरिएकै समयमा बैंक जमानतको म्याद समाप्त हुने परिस्थिति आउँदासम्म पनि सम्बन्धित संस्था संवेदनशील

अनियमितताको आशंका प्रवल रुपमा देखा परेको छ। प्रहरी प्रधान कार्यालयले भुक्तानीका सम्बन्धमा हिमालय बैंकलाई दिएको पूर्व निर्देश अनायस परिवर्तन गरी १२ जुन २००८ मा वुक फोस लोनको आधारमा भुक्तानी दिने गरी सम्बन्धित वैंकलाई स्थायी निर्देशन दिएको कारणले भुक्तानी रकम रोक्न नसकिने भन्ने भनाईहरु उपयुक्त र तर्कसँगत देखिएन। सामाग्री विवादस्पद रहेको अवस्था उक्त स्थायी निर्देश परिवर्तन हुन सक्यो वा सक्दैन थियो ? सामानहरुको गुणस्तर र अन्य प्रकारको विवाद र समस्याहरु अगाडि आइ रहेको सन्दर्भमा सम्बन्धित संस्थाले सो स्थायी निर्देशलाई परिमार्जन गर्ने प्रयास किन गरिएन ? ३१ जुलाई २००८ मा जमानत धनी Assured Risks Limited का तर्फबाट सक्कल निर्यात अनुमति पत्र प्रस्तुत गरेका बखत Negotiating Bank ले हिमालयन वैंकसँग सोधभर्ना माग गर्न सक्ने गरी प्रतितपत्रमा गरिएको संशोधन र यी यस्ता प्रासगिंक कुराहरुले समेत यो मिसनमा पदीय दायित्व अनुरुपको कार्य हुन सकेको देखिएन।

प्रहरी कल्याण कोष सञ्चालन समितिको मिति ०६४।०५।०६ गते बसेको बैठकमा फरूड पुलिस युनिट सुडानका लागि सामान सप्लायरले आफूले सप्लाई गर्ने सामानको स्वीकृती रकमको चालिस प्रतिशत रकममात्र भुक्तानी लिई वाँकी रकम व्याज समेत नपाउने गरी संयुक्त राष्ट्रसंघबाट सोधभर्ना रकम प्राप्त भएपछि मात्र क्रमशः भुक्तानी लिन राजी हुनु पर्ने, सप्लायरले मिसन एरियाको तोकिएको स्थानमा तोकिएको मितिमा सामान पुऱ्याउनु पर्ने जिम्मेवारी वहन गर्नुपर्ने, कुनै पनि सामान संयुक्त राष्ट्रसंघको मापदण्ड अनुरुप नभई अस्वीकृत भएमा सम्बन्धित कम्पनीको जिम्मेवारीमा फिर्ता हुदै म्यादभित्र सामान आपूर्ति गर्न नसकेबाट प्रहरी कल्याण कोषलाई पर्न जाने हानी नोक्सानी सम्बन्धित कम्पनीले व्यहोर्नु पर्ने जस्ता पूर्व शर्तको अधिनमा मात्र कुनै पनि कम्पनी वा व्यक्तिसँग कुनै पनि प्रकारको सम्झौता गर्न उपयुक्त हुने भन्ने निर्णय भएको देखिन्छ। तर उपरोक्त निर्णयको पूर्ण वेवास्ता गरी यो मिसनमा अधिकांश काम कारवाही भए गरेको देखिएकाले पनि अनियमितताका प्रचुर संभावनाहरु रहेको स्पष्ट हुन आएको हुँदा यस कार्यमा संलग्न सम्बन्धित व्यक्ति, पदाधिकारीहरुलाई यु.एस. डलर ४८,२८,३७९।२३ (रकम रु.३०,४४,२९,३१०।४५) विगो दावी गरी तत्काल कानूनी कारवाही अगाडि बढाउन नेपाल सरकारलाई निर्देश गर्दछ भन्ने व्यहोराको प्रतिवेदन बुझाएको देखिन्छ।

करारनामाको वहाली अवधी तथा सम्झौता बमोजिमको सामान नभएमा सो सामान मर्मत वा बदली गर्न कहिलेसम्म अनुरोध गर्न सकिने वा विक्रेताले कहिलेसम्म मर्मत वा बदली गर्ने भन्ने सम्वन्धमा सम्झौतामा उल्लेख नभएको हुँदा UN निरीक्षण टोलीको

निरीक्षण प्रतिवेदनमा APC मा कैफियत देखिएकोले सो सामाग्री मर्मत वा बदली गर्ने सम्वन्धमा प्रहरी प्रधान कार्यालयले विक्रेतालाई सम्झौताको दफा २ (ग) बमोजिम पत्राचार नगरेको, हालसम्म बदली पनि नगरेको अवस्थामा सो सामानको मूल्य र त्यसबाट पर्न गएको नोक्सानी समेत आपूर्तिकर्ताबाट क्षतिपूर्तिका रुपमा भराउनु पर्ने हुन्छ। करार ऐन, २०५६ को दफा ७४ अनुसार करारका पक्षहरुले करार बमोजिमको दायित्व पुरा गर्नुपर्ने कर्तव्य रहेकोमा भगवती ट्रेडर्सले उपरोक्त बमोजिमका करारका शर्तहरु परिपालना नगरी करार उल्लंघन गरेको र सो करारका शर्तहरु पालना गराउने सम्वन्धमा करार ऐनको दफा ७८ र विक्रेता र क्रेता वीच सम्पन्न शर्तनामा बमोजिम प्रहरी प्रधान कार्यालयका सम्वन्धित पदाधिकारीहरुले कुनै चासो नदेखाएको साथै UN को निरीक्षण टोलीले Consignment delivery गरेको ११ महिनापछि मात्र APC निरीक्षण गरी Consignment मा Discrepancies देखाएको कारणबाट आफ्नो कार्यालयलाई गम्भिर हानि नोक्सानी पुगेतापनि समयमा उपचार नखोजी चुप लागि बसेको देखिएकोले सम्वन्धित पक्षबाट हानि नोक्सानी र क्षतिपूर्ति भराउनु पर्ने हुन्छ भन्ने समेत व्यहोराको अवनिन्द्र कुमार श्रेष्ठ संयोजकको समितिले प्रतिवेदन बुझाएको देखिन्छ।

संयुक्त राष्ट्रसंघले सुडानको डार्फरमा शान्ति स्थापनार्थ तयार गरेको मार्ग निर्देशनमा २५ वर्ष भन्दा पहिले बनाइएका हात हतियार सहितको सुरक्षाकर्मीहरु ओसार पसार गर्ने गाडी (APCs) हरु सामान्यतः प्रयोग नगर्ने भन्ने रहेछ। यी गाडीहरु सन् १९७० को आसपासमा बनाइएकोले तीनलाई प्रयोग गर्न UNAMID ले स्वीकृती दिएको छैन। आठ वटा APC हरुमा Air Condition, Communication System को राम्रो व्यवस्था गरिएको छैन। सधै ४० देखि ५० डिग्री सेल्सियसको तापक्रममा फिल्डमा खटिनु पर्ने सुरक्षाकर्मीहरुले यी गाडीहरु प्रयोग गर्न उपयुक्त नभएको भन्ने विज्ञ, प्राविधिक र सुरक्षाकर्मीहरुको भनाई रहेको छ। गाडीहरु ठूलो आकारका भएकाले यिनलाई लिएर साँघुरो बाटो भएका गाउँ र वस्तीमा जान गाह्रो हुन्छ भन्ने सुरक्षाकर्मीहरुको भनाई जाहेज छ। आपूर्तिकर्ताका तर्फबाट यि गाडीहरुका अवस्था जाँच गर्न दक्षिण अफ्रिकाबाट आएका विशेषज्ञले दिएको प्रतिवेदनले पनि व्यापक मर्मत सुधार गर्न पर्ने जनाउँछ। प्रतिवेदनहरुबाट पनि गाडी मर्मत सुधार वेगर उपयोगमा आउन सक्ने देखिदैन। गाडीहरु सुडान पोर्टमा नौ महिनासम्म रहेको कारणले पनि धेरै सामान टुटे फुटेका हुन सक्दछ भन्ने कुरा आएको छ। ढुवानी गर्ने जिम्मा पाएको संयुक्त राष्ट्रसंघले समयमै ढुवानी नगरी दिएको कारणले पनि यसो भएको हुनसक्दछ भन्ने कुरा सुनियो। अतः यि गाडीहरु संचालन गर्ने स्वीकृती पाउन

सहज देखिदैन। सुरक्षा वन्दोवस्तीका यि गाडी APC हरु वेगर गाउँ वस्तीमा गस्ती गर्न पठाउंदा कुनै पनि वेला कुनै पनि घट्ना घट्न सक्ने अवस्था छ भन्ने समेत व्यहोराको सोम बहादुर थापा संयोजकको प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको देखिन्छ।

प्रतितपत्रको पहिलो संशोधनबाट L.C. को Validity date संशोधन भएको, Port of loading, Port of discharge, Latest date of shipment L.C. बाट हटाइएको, Document required अन्तर्गत Bill of lading, मिसन अवधिभरको लागि आवश्यक पर्ने पार्टपूर्जाहरु अतिरिक्त महशुल लिई पठाउनु पर्ने व्यवस्था, आयात गरिएको सामानहरु ISO Standard हुनुपर्ने व्यवस्था र नेपाल प्रहरीको आठ जना अधिकृतहरुको सुडानमा गई आयातित सामानको निरीक्षण गर्ने व्यवस्था प्रतितपत्रको संशोधनद्वारा हटाइएको, अतिरिक्त शर्त अन्तर्गत निर्यातकर्ता सामान पठाउन उत्तरदायी नभएको भनी संशोधन गरिएको, भुक्तानीको सन्दर्भमा प्रतितपत्र जारी गर्ने वैंकमा Negotiating Bank बाट Document प्राप्त भएपछि L.C. को ४०% भुक्तानी पठाउने र वाँकी ६०% भुक्तानी एकमुष्ठ/पटक पटक गरी पठाउने भनी संशोधन गरेको देखियो साथै अन्य संशोधनहरुबाट भुक्तानी तालिका संशोधन गरिएको।

संशोधनले L.C. को अन्तिम भुक्तानी मितिलाई संशोधन गरी २७ सेप्टेम्बर २००९ को सट्टा २८ जुलाई २००९ कायम गरी भुक्तानी अवधि छोट्याएको, प्रतितपत्र Sight तथा Confirmed L.C. भएकोले Document प्राप्त हुनासाथ भुक्तानी दिनु पर्ने हुँदा Opening Bank ले Document प्राप्त गरेपछि भुक्तानी इन्कार गरेमा Bank को अन्तरराष्ट्रिय शाख अन्तरराष्ट्रिय व्यापार प्रणाली प्रतिकुल हुन जाने देखिन्छ। आयातकर्ताले आफ्नो वैंकलाई अनुरोध गरेमा प्रचलित कानुन तथा मान्य सिद्धान्त विपरीत नहुने गरी आयात तथा निर्यात प्रतितपत्र खोल्नु वैंकको मुख्य काम नै हो। निवेदकले प्रतितपत्र खोल्दा वैंकको नियम अनुसार मार्जिन तथा कमिसन वुझाउने हुँदा वैंकको आम्दानीको प्रमुख श्रोत पनि हो। निवेदकले दिएको निवेदन आवश्यक समायोजन पछि निर्याकर्ताले प्राप्त गर्ने गरी सम्बन्धित वैंकमा पठाउने र आयातकर्ता तथा निर्यातकर्ता बीच हुने ब्यापारीक कारोबारलाई भुक्तानी मध्यस्थता गर्ने काम मात्र भएकोले वैंकले सामानसँग सरोकार राख्दैन कागजातमात्र ओहर दोहर गराउँछ। तसर्थ हिमालयन वैंकले नेपाल प्रहरीको अनुरोधमा प्रतितपत्र खोल्नु, संशोधन गर्नु र भुक्तानी गर्नु स्वभाविकै हो।

बिमा तथा ढुवानीसँग सम्बन्धीत कागजात फाइलमा नभएको र प्रतित पत्रको सर्तमा संयुक्त राष्ट्रसंघ मिसन सुडानबाट बिमा हुने भनी उल्लेख भएकोले सोको प्रमाण फाइलमा

समावेश नभएको हुनसक्छ। Spare Parts को आयात भएको नदेखिएकोले भुक्तानी L.C. बाट भएको पाइएन। प्रतितपत्र खोल्दा निर्यातकर्ताको Requirement अनुसार खोलिने भएकोले र Sight वा Usance मध्ये कुन खोल्ने भन्ने कुरा आयाताकर्ता र निर्यातकर्ताको समझदारीमा निर्भर गर्ने भएकोले यसमा वैंकको हस्तक्षेप रहँदैन। नेपाल प्रहरीले जुन १२,२००८ मा हिमालय वैंकलाई संवोधन गरी नेपाल प्रहरीको खातामा पर्याप्त मौज्दात नभएको अवस्थामा बुक फोर्स लोन मार्फत समेत भुक्तानी गर्न सक्ने अख्तियारी दिएकोमा नेपाल प्रहरीले कल्याणकारी कोषको खातामा रकम ब्यवस्था गरेकोले "बुक फोर्स लोन" सृजना नभएको देखिन्छ भन्ने समेत व्यहोराको श्याम प्रसाद खनाल संयोजक टोलीको प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको देखिन्छ।

नेपाल प्रहरीले संयुक्त राष्ट्र संघको अनुरोधमा शान्ति स्थापनार्थ खटाएको फर्म्ड पुलिस युनिटका लागि नेपाल प्रहरी र Assured Risks Limited बीच मिति २०६४।०६।१० (२७ सेप्टेम्बर २००७) मा खरिद सम्झौता भई खरिद भएका APC को कुनै Specification लागत अनुमान, तथा खरिद गुरु योजना तयार भई स्वीकृत भएको साथै उक्त खरिद भएको APC हरु १४ वर्षदेखि २२ वर्षसम्म पुराना भएका APC हरुमा Gunner turret को Periscope Sight ठीक नभएको जस्ता विभिन्न समस्याहरु भएको, APC Arrival inspection प्रतिवेदन बमोजिम कुनै पनि APC ठीक अवस्थामा नरहेको, खरिद गर्दा त्यसको गुणस्तरीयता र कार्यदक्षता मापनको लागि कुनै पनि प्रक्रिया अवलम्बन नगरेको, चेक गणतन्त्रमा सन् १९६० को दशकतिर निर्मित पुरानो मोडलका APC हरुलाई स्वीकृती दिने कुराको औचित्य पुष्टि हुन नसकेको, UNAMID को 12.5 mm को हतियार मात्र प्रयोग गर्ने स्वीकृत मापदण्ड रहेकोमा सप्लाई भएका APC मा 12.5 र 7.62 mm को हतियार जडान गर्ने Mount रहेको, एयर कन्डिसनको सट्टा हिटर जडान भएको देखिन्छ।

खरिद सम्झौतामा उल्लेख भएको Truck Utility Cargo ४ थान र Jeep 4×4 with Military Radio १७ थान आवश्यक नभई उक्त सामानको परल मूल्यको Spare Parts पनि Assured Risks Limited बाट खरिद गर्ने गरी सम्झौता संशोधन गरी खरिद गरेका APC हालसम्म चालु हुन नसकेको कारणबाट प्रयोगमा ल्याउन नसकिएको, APC का Spare Parts को खरिद प्रयोजन तथा हाल उक्त सामग्रीहरु कहाँ र के कस्तो अवस्थामा रहेका हुन् सो को तथ्य समेत फेला नपरेको, साथै APC बाट प्रीतमहिना यु.एस.डलर ५३,४७०।०८ सोधभर्ना दिइने MOU मा उल्लेख भएकोमा राज्य व्यवस्था

समितिले प्रतिवेदन दिएको अवधिसम्ममा सो सामग्री प्रयोगमा नआएका, करिब २० महिनाको ने.रु. ६,७४,२५,७७०।८८ APC बाट नोक्सान भएको हुँदा सो APC र APC को Spare Parts खरिद गर्न सुरुमा गरिएको लगानी यु.एस. डलर क्रमशः ३०,३३,९१०।४० र ७,२५,०६७।२३ गरी जम्मा यु.एस.डलर ३७,५८,९७७।६३ बराबरको ने.रु. २३,७०,०३,५३९।५७ र बोलपत्र आह्वान प्रक्रियाबाट Pre fabricated house with ablution ने.रु. २,२०,२७,३३०।०० मा खरिद गरिएकोमा तीनवटा Indian Prefab House मध्ये एउटा पनि सिँगो नभई सबैको टुक्रा जोडेर एउटा घर बनेकोमा prefab समेतको लागि प्रहरी प्रधान कार्यालयले यु.एस. डलर ६३,०२८।०० थप लगानी गरेका Prefab house हरु टुटफुट भएकोले Pre fabricated house with ablution खरिद गर्न गरिएको खर्च ने.रु. २,२०,२७,३३०।०० को पनि औचित्य पुष्टि हुन सकेन।

शिलबन्दी दरभाउपत्रहरुबाट Wrecker Truck Remanufacturedसमेत गरी ८८ शिलबन्दी दरभाउपत्रहरुबाट विभिन्न सामानहरु खरिद गरेको कार्य पनि आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी ऐन नियम अनुसार भएको नदेखिएबाट खरिद कार्यमा संलग्न पदाधिकारीहरुलाई आयोगबाट उपयुक्त कारबाही हुने गरी निर्णय हुन सिफारिश साथ पेश गरेको छ भन्ने समेत व्याहोराको ईश्वरी प्रसाद पौडेल संयोजक टोलीको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ।

दीपक सिंह थाङ्गदेनको अध्यक्षतामा लागत अनुमान बोर्डको गठन गरिएकोमा उक्त लागत अनुमान बोर्डले जम्मा रु.४०,७९,९२,०४८।८० को लागत अनुमान योजना पेश गरेको कार्य र सुरक्षा प्रयोजनसँग सम्बन्धित सामानहरु सूचीकृत फर्महरुबाट र प्र.प्र.का. बाट उपलब्ध हुने सरसामानहरु बाहेक अन्य सामानहरु नियमानुसार बोलपत्र र शिलबन्दी दरभाउपत्रबाट खरिद गरी कार्य सम्पादन गर्न मिति २०६४।०५।१६ गते तत्कालीन प्र.ना.म.नि. दीपक कुमार श्रेष्ठको अध्यक्षतामा १२ सदसीय बोर्ड गठन भएको कार्य प्रहरी कल्याण कोषको बिधान एवं प्रचलित नियम कानून सम्मत भएको, सामानहरु खरिद प्रकृया पूरा गरी सब भन्दा कम अंकमा बोल कबोल गर्ने फर्मको बोलपत्र स्वीकृत गरी सामान खरिद गरिएको देखिएको, खरिद गरिएका सामाग्रीहरु UNHQ बाट प्राप्त प्रारम्भिक लिष्ट, लागत अनुमान योजना बोर्डको प्रतिबेदन, Recce Visit प्रतिबेदन, UN को आवश्यकता बमोजिम गरिएको संशोधन र UN बाट निर्धारित Generic fair Market Value को अधारमा खरिद गरेको, खरिद गरिएका सम्पूर्ण सामाग्रीहरुको कूल मूल्य लागत अनुमान बोर्डले पेश गरेको कूल लागत अनुमानभन्दा कम रहेको र सामानहरुको Item-wise मूल्य

UN सँग भएको MOU मा उल्लेखित Generic fair Market Value भन्दा कम भएको देखिएको।

ढुवानी व्यवस्था अनुसार काठमाण्डौबाट, सप्लायरले Port of Kolkatta मा डेलिभरी गर्ने सामानहरु Port of Kolkatta बाट र सप्लायरले Port of Sudan मा डेलिभरी गर्ने सामानहरु Port of Sudan बाट गरी तीन स्थानबाट ढुवानी भएको देखिएको, खरिद गरिएका सामाग्रीहरुमा सप्लायरले सिधै Port of Sudan मा सप्लाई गर्ने सामान बाहेक अन्य सबै सामानहरु नेपाल र कलकत्ताबाट ढुवानी गर्ने जिम्मा UNHQ ले Geodis Projects, India लाई दिएको, काठमाण्डौबाट Dispatch भएको सामान भारत सरकारले समयमै Clearance नदिएको कारण २ महिना भन्दा पनि बढी समयसम्म बीरगंजमा सामान रहेको, सामानहरु Port of Sudan बाट Custom Clearance गरी FPU रहने स्थानसम्म पुर्याउने जिम्मेवारी पनि Sudan स्थित UNAMID कै भएकोमा बिभिन्न कारणले निकै लामो समयसम्म सामानहरु Port of Sudan मै रहेको, ढुवानी भएका सामाग्रीहरु पनि पुनः Sudan स्थित UN कै अर्को Logistic base Al-obeid मा लामो समयसम्म थन्किई नेपालबाट Dispatch गरिएको करिब एक बर्ष पछि मात्रै सम्पूर्ण सामानहरु Nayala मा पुगेको कारण खाद्य सामाग्रीहरु स्वभाविक रुपमा नष्ट भएको बुझिएको।

साथै अन्य केही सामाग्रीहरु समेत अत्याधिक लामो समयावधि, No Proper packaging, No proper handling, not properly secured in UN Warehouse आदि कारणले ढुवानीको क्रममा क्षतिग्रस्त भएको, Sudan स्थित UN Mission बाट भएको सामानहरुको इल Arrival Inspection समेतको आधारमा नेपालका FPU Commander प्र.उ. कमल सिंह बमको प्रतिवेदन प्राप्त भएको, APC चलाउन जान्ने जनशक्ति नभएको, Assured Risks LTD., London सँगको सम्झौता बमोजिम कंपनीबाट APC चालक एवं मर्मत सम्बन्धी प्रशिक्षणका लागि पहिलो पटक मिति २०६४।८।२८ गते ८ जना प्रहरी जनशक्तिलाई चेक गणतन्त्र पठाउने क्रममा भारतीय अध्यागमनले बेलायती Transit Visa नभएको भनी फिर्ता पठाएको, APC र त्यसैसँग राखिएका Night Vision हरु लामो समयसम्म पनि Nayala मा पुर्याउन नसकिएकोमा हाल UN ले Port of Sudan मा रहेका APC लगायतका सामाग्रीहरु 24 June 2009 मा रेलमार्गबाट नेपाली FPU रहेको स्थान Nayala लागि ढुवानी गरेको, यसरी ढुवानीको क्रममा भएको क्षती बापत नेपाल प्रहरीले UN सँग USD 1,71,227.27 को क्षति पूर्ती माग गरिसकेको र त्यस्तो क्षतिबाट असर पुगेका व्यवस्थाहरु मिलाउनको लागि प्र.प्र.का.

कल्याण कोषबाट पटक पटक गरी हालसम्म USD 62,364.16 पठाई सकिएको र सोही अनुरुप व्यवस्थाहरुमा सुधार भईरहेको बुझिएको।

बिदेशबाट सिधै Port of Sudan मा प्राप्त हुने सामानहरुको Manual को आधारमा नेपाली FPU टोली मिसनमा खटिनु पूर्व खटिने जनशक्ति, आवश्यक साधन, उपकरण तथा अन्य समाग्रीहरुका साथसाथै सम्पूर्ण व्यवस्थाहरुको निरीक्षण गर्न UN बाट आएको Development Inspection Team ले १० देखि १७ अक्टोबरसम्म निरीक्षण गरी समग्र रुपमा नेपाली Contingent एफ.पि.यू. को रुपमा Heavy Support Package का लागि सक्षम रहेको, अधिकांश सरसामानहरु नयाँ भएको र अन्य सामानहरु राम्ररी काम गर्न सक्ने अवस्थामा रहेको तथा नेपाली एफ.पि.यू. का सामाग्रीहरु MOU मा उल्लेखित संयुक्त राष्ट्रसंघको मापदण्ड अनुरुप भएको, Sudan र म्बचागच स्थित राजनैतिक परिस्थितीका कारणले उच्च तनावको स्थितीमा UN स्वयं सर्तक रही UN कै Movement मा Restriction भैरहेको परिवेशमा Sudan सरकार समेतले सजिलै Visa उपलब्ध नगराई रहेको अवस्था एवं Mission मा पठाइएका सबै सामानहरु FPU रहेको स्थान सुडानको Nayala मा रहेको हुँदा तिनीहरुको भौतिक निरीक्षण गर्न तत्काल संभव नभएको भन्ने समेत व्यहोराको दिनकर शमसेर जवराको प्रतिवेदन।

प्रतिवादी रवी प्रताप राणाले सुडानमा खटिएको नेपाल प्रहरीको FPU का लागि चाहिने APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरुको खरिदका निमित्त योजना तर्जुमा र लागत अनुमान पेश गर्न गठित समितिको अध्यक्ष पदमा रहँदा योजना तर्जुमा गर्दा खरिद गर्नु पर्ने सामानहरुको कुनै स्पेशिफिकेशन नै यकिन नगरेको, खरिद गर्ने सामानको मूल्य के का आधारमा तय भएको हो सो नखुलेको, खरिद समितिले सोही मूल्यलाई आधार मानेर खरिद गरेको, स्थलगत निरीक्षण गर्दा त्यहाँको आवश्यकताको सही मूल्यांकन हुन नसकेको, मिति २०६४।५।१६ मा गठित खरिद बोर्डले सुरक्षा प्रयोजनसँग सम्बन्धित सामानहरु सूचीकृत फर्महरुबाट शिलबन्दी प्रक्रियाद्वारा, योजना प्रतिवेदनको योजना बमोजिम कोटेशन र टेण्डरबाट खरिद गर्नुपर्ने सामानको लागि घटीमा १५ दिने सूचना आह्वान गर्ने गरी मिति २०६४।५।१७ मा निर्णय गरेकोमा १५ दिन नपुग्दै मिति २०६४।५।२५ मा सूचीकृतहरु मध्येबाट दर्ता हुन आएका ३ वटा दरभाउ पत्रहरु खोली मुचुल्का तैयार गरेको, मुचुल्कामा सम्बन्धित व्यक्तिलाई आधिकारिक प्रतिनिधि नबनाई अन्य व्यक्तिलाई प्रतिनिधि बनाई मुचुल्का तयार गरेका, FPU का लागि ०६४।६।७ को मिति उल्लेख गरी रु. ५,३६,०८,०००।- को थप लागत अनुमान समेत पेश गरी सो थप लागत

अनुमानलाई संचालक समितिको मिति ०६४।६।१८ को बैठकबाट सुरुको लागत अनुमानमा समावेश गर्ने गरी निर्णय गरे गराएको, मिति ०६५।७।१० मा L.C. को चौथो किस्ता बापत US$ 4,50,000.00 भुक्तानी गरेको, मिति ०६४।५।६, ०६४।६।१८, ०६४।१०।३, ०६५।३।११, ०६५।५।२० को संचालक समितिको बैठकमा सहभागी भई उक्त APC खरिदसँग सम्वन्धित विभिन्न खर्चहरुको अनुमोदन गरेको, APC ८ थानको ढुवानी वापतको रकम US$ 73,534.00 भगवती ट्रेडर्सलाई मिति ०६५।५।३ मा भुक्तानी दिएको।

प्रतिवादी निरज पुनले सुडान मिसनका लागि खरिद गरिएको APC थान ८ को चेकोस्लोभाकियाबाट सुडान पोर्टसम्मको प्रहरी आफैंले ढुवानी गर्नु पर्ने भई सो वापतको ढुवानी भाडा यू.एन.बाट Reimburse हुने भएकोले Assured Risks LTD का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्स बीच सम्झौता गरी अमेरिकी डलर १,४५,६०० को सम्झौता गरी अग्रिम ढुवानी भाडा शत प्रतिशत भुक्तानी गरेको विषयलाई मिति २०६५।५।२० मा समर्थन गर्ने निर्णय गरेको, APC को Transporation का लागि गरिएको Insurance वापत अमेरिकी डलर ७३५३४ Assured Risks, Ltd का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सलाई भुक्तानी दिएको विषय पनि समर्थन गरेको, APC Transporation का लागि Insurance गर्दा अमेरिकी डलर ३३,३७,२९५। को हुनुपर्नेमा ३०,३३,९११। को मात्र Insurance विजक जारी भएको देखिएको, प्रहरी कल्याण कोष, संचालक समितिको मिति ०६४।१०।३ को बैठकमा Sudan Mission मा गरेको लगानी ने.रु. १३,७७,२६,०१४।६१ र यु.एस. डलर ३७,४६,७०४।८१ समर्थन गरेको।

प्रतिवादी निरज बहादुर शाहीले संचालनमै नआउने पुरानो APC उपलब्ध गराउने कम्पनी Assured Risks LTD. का डाइरेक्टर Michael Rider लाई सम्बोधन गरी नेपाल प्रहरीलाई गुणस्तरीय सेवा उपलब्ध गराएको भनी आफूखुशी letter of appreiation पत्र लेखी सम्मान गरी अख्तियारको दुरुपयोग गरेको, मिति ०६६।६।१ मा निज समेत भएको कोष संचालक समितिको बैठकबाट सुडान मिसनमा खर्च भएको रकम रु. ४५,४२,१०,२८०।९८ खर्च समर्थ गरेको, UN बाट APC हरु संचालनमा आउन नसक्ने भन्ने COE Inspection Report समेत प्राप्त भएपछि सो APC समेतको खरिदमा खर्च भएको रकमको कानून विपरीत खर्च समर्थन गरेको।

प्रतिवादी श्याम सिंह थापाले प्रहरी कल्याण कोषको अध्यक्ष रहँदा २०६४।३।१ मा प्रहरी कल्याण कोषबाट सामान खरिद गर्ने निर्णय देखि लिएर सूचिकृत, वोलपत्र र

दरभाउपत्रबाट सामान किन्ने २०६४।५।६ मा निर्णय गरेको, पहिलेको लागतमा संशोधन गर्ने गरी ०६४।६।१८ को निर्णय, सुडान मिसशनमा त्यस समयसम्म भएको खर्च समर्थन गर्ने निर्णय, विभिन्न मितिमा L.C. मा संशोधन गरी बाँकी ६० प्रतिशत रकम २७ सेप्टेम्बर २००९ मा भुक्तानी दिनु पर्नेमा सो अगावै किस्तावन्दीका आधारमा भुक्तानी दिने, ल्भनयतष्बतष्लन बैंकबाट त्रुटिपूर्ण कागजात प्राप्त भई सो को जानकारी बैंकले प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई गराएकोमा ती सबै त्रुटिहरु मान्य भएको भनी L.C. को ४० प्रतिशत रकम भुक्तानी दिन आदेश गरेको, पहिलो किस्ता वापत यु.एस. डलर १,००,०००।०० को भुक्तानी रिलिज आदेश दिएको, ट्रक र जिपको रकम एल.सी. को बाँकी ६० प्रतिशतबाट घटाउन अनुरोध गरेको र पछि उक्त रकम स्पेयर पार्टसमा संशोधन गर्न अनुरोध भएको जस्ता निर्णय, संशोधन, भुक्तानी भएको, माल सामान खरिद गर्दा गुणस्तरहीन, म्याद नाघेको र अस्वाभाविक रूपमा बढी मूल्य तिरी खरिद गर्ने, गराउने कार्य हुन गएको, निजकै निर्देशन बमोजिम ठेकेदार शम्भु भारतीसँग एपीसी लगायतका सामानको दरभाउ लिई लागत अनुमान तयार समेत गरी सार्वजनिक संस्थाको सम्पत्तिको हानी नोक्सानी भएको देखिएको।

प्रतिवादी शिव लामिछानेले L.C. को अन्तिम किस्ता वापत US$ 2,73,063.23 भुक्तानी गर्न मिति ०६६।४।१३ मा हिमालयन वैंक लि. मा खोलिएको L.C. खातामा खाता ट्रान्सफर गरेको, छैठौं किस्ता वापत US$ 4,50,000.00 भुक्तानी गर्न मिति ०६६।१।१५ मा L.C. खातामा रकम ट्रान्सफर गरेको, पाँचौ किस्ता भुक्तानी वापत मिति ०६५।१०।१० मा US$ 4,50,000.00 NCC वैंकबाट HBL वैंकको L.C. खातामा रकम ट्रान्सफर गरेको, APC को Spare Parts को ढुवानी, विमा र मूल्य अभिवृद्धिकर वापत मिति ०६५।७।२९ मा भुक्तानी दिएको US$ 62,530.00 खर्च समर्थन गरेको, बन्दोवस्तीका सामानहरु भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारतीले सुडान पोर्टसम्म उपलव्ध गराई दिने गरी Commercial Invoice हरु समेत जारी भै सकेको अवस्थामा नेपाल प्रहरीले निज शम्भु भारतीसँग पछिबाट छुट्टै सम्झौता गरी ढुवानी, बिमा र मूल्य अभिबृद्धी कर समेत वापत भनी US$ 51,467 मिति ०६५।९।३ मा भारती ट्रेडर्सलाई आधार प्रमाण विना भुक्तानी दिएको कुरा कानून सम्मत नभएको र भुक्तानी शिव लामिछाने समेतको उपस्थितीमा संचालक समितिको ०६५।९।११ को वैठकबाट समर्थन गरेको।

प्रतिवादी रमेश विक्रम शाहले सुडानमा खटिएको नेपाल प्रहरीको FPU का लागि चाहिने APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरुको खरिदका निमित्त योजना तर्जुमा र लागत अनुमान पेश गर्न गठित समितिको अध्यक्ष पदमा रहँदा योजना तर्जुमा गर्दा खरिद

गर्नु पर्ने सामानहरुको कुनै स्पेशिफिकेशन नै यकिन नगरेको, खरिद गर्ने सामानको मूल्य के का आधारमा तय भएको हो सो नखुलेको, खरिद समितिले सोही मूल्यलाई आधार मानेर खरिद गरेको, स्थलगत निरीक्षण गर्दा त्यहाँको आवश्यकताको सही मूल्यांकन हुन नसकेको, ८ थान APC को विमा वापतको ने.रु. ५१,२१,६४३।१० भगवती ट्रेडर्सलाई मिति ०६५।५।३ मा भुक्तानी दिई सो को भोलिपल्ट अर्थात ०६५।५।४ मा सोही रकम भुक्तानीको लागि सिफारिश गरेको, मिति ०६५।७।७ मा ८ थान APC को ढुवानी वापतको US$ 1,45,600.00 भुक्तानी दिन सिफारिश गरी भगवती ट्रेडर्सलाई सो रकम भुक्तानी दिएको, मिति ०६६।४।१३ मा L.C. वापत अन्तिम किस्ता स्वरुप US$ 2,73,063.23 भुक्तानी गर्न स्वीकृत गरेको, मिति ०६५।७।११ मा L.C. वापतको भुक्तानी गर्न US$ 1,15,000 बैंक ट्रान्सफर गर्न सिफारिश गरी भुक्तानी गरेको, मिति ०६५।७।१० मा L.C. को चौथो किस्ता भुक्तानीको लागि US$ 4,50,000.00 खाता ट्रान्सफर गर्न सिफारिश गरी भुक्तानी गरेको, मिति ०६५।४।१० मा L.C. को दोश्रो किस्ता बापतको US$ 4,50,000.00 खाता ट्रान्सफर गर्न सिफारिश गरी ०६५।४।१२ मा भुक्तानी समेत गरेको देखिएको।

प्रतिवादी अर्जुनजंग शाहीले तत्कालीन प्रहरी नायव महानिरीक्षकको हैसियतमा प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको मिति ०६५।८।१३ र मिति ०६५।९।११ को वैठकमा उपस्थित भै हस्ताक्षर गरेको, मिति ०६५।८।१३ को वैठकमा फर्म्ड पुलिस युनिट डार्फरको लागि Assured Risks LTD, London सँग चेकोस्लोभाकियामा खरिद गरिएको एपीसी र सो को स्पेयर पार्टस चेकोस्लोभाकियाबाट सुडान पोर्टसम्म पुऱ्याउन सामानको वीमा वापत अमेरिकी डलर १६,०४०.०० ट्रान्सपोर्टेशन वापत अमेरिकी डलर ४४,५००, वीमा रकममा १३% भ्याट अमेरीकी डलर २०८० समेत कुल अमेरीकी डलर ६२,५८०।०० भगवती ट्रेडर्सलाई मिति ०६५।७।२९ मा भुक्तानी दिईएकोले सो समर्थन गर्ने निर्णय गरेको, सुडान पोर्टमा उपलव्ध गराई दिने गरी Commercial Invoice समेत जारी भै सकेको अवस्थामा नेपाल प्रहरीले भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारतीसँग पछिबाट छुट्टै सम्झौता गरी ढुवानी, विमा र मूल्य अभिबृद्धि कर समेत वापत भनी US$ 51,467 मिति ०६५।९।३ मा भारती ट्रेडर्सलाई भुक्तानी दिएको कुरा कानून सम्मत नभएकोमा त्यस्तो भुक्तानीको औचित्य र आधार प्रमाण विना निज अर्जुन जंग शाही समेतको उपस्थीतमा संचालक समितिको ०६५।९।११ को वैठकबाट उक्त भुक्तानी रकम समर्थन गरेको कुरा कानून सम्मत नभएको।

प्रतिवादी ओम विक्रम राणाले आफू प्रहरी महानिरीक्षक पदमा रहँदा FPU सुडानमा खटाउने र खटाउन आवश्यक पर्ने रकम नेपाल प्रहरीको कल्याण कोषबाट खर्च गर्ने गरी भएको मिति २०६४।३।१ र २०६४।५।६ को कोषको निर्णय बिना औचित्य रु. ५,३६,०८,०००।- को थप लागत अनुमानलाई मूल लागत अनुमानमा समावेश गर्ने गरी भएको मिति २०६४।६।१८ को निर्णय, सुडान मिसनमा खर्च भएको रु.१३,७७,२६,०१४।६१ र अमेरिकी डलर ३६,४६,७०४।८१ को खर्च समर्थन गर्ने गरी भएको निर्णय, मिति २०६५।३।११ को अमेरिकी डलर ७,२५,०६७।२३ को एपिसि को स्पेयर पार्टस खरिद गर्ने गरी संसोधन भएको संशोधित सम्झौतालाई अनुमोदन गर्ने गरी भएको निर्णय, मिति २०६५।५।२० मा एपिसिको बिमा वापत भुक्तानी दिएको अमेरिकी डलर ७३५३४ समर्थन गर्ने गरी भएको निर्णयहरुलाई सदर गरेको, योजना तर्जुमा समितिको प्रतिवेदन अनुरुप खरिद गर्न स्वीकृती दिएको, प्रहरी कल्याण कोषबाट भएको भुक्तानी समर्थनलाई सदर गर्ने संचालक समितिको मिति २०६४।५।६ को निर्णय नं. २ को विपरीत हुने गरी संझौता गराउने एवं सझौता विपरीत हुने गरी शर्तहरु राखी प्रतितपत्र संशोधन गराई सम्झौतामा उल्लेख गरे भन्दा अगावै विभिन्न मितिमा रकम भुक्तानी दिएको, सझौतामा नेपाल प्रहरीलाई एपीसी मर्मत सम्भार र चालकको तालिम ठेकेदारकै खर्चमा गर्ने भनी उल्लेखित वुँदाहरुलाई हटाई आपूर्तिकर्तालाई सहज हुने किसिमले भुक्तानी दिइएको, स्पेयर पार्टसको भन्सार क्लिरेन्स सम्वन्धी कारवाही सामान अनुसारको भुक्तानी नभएको देखिएको तथा खरिद भएको सामानहरुको गुणस्तर संयुक्त राष्ट्र संघबाट निर्धारित मापदण्ड भन्दा न्युन रहेको कारणले नेपाल प्रहरीले पाउनु पर्ने सोधभर्ना पाउन नसकेकोले कोषको रकम हानी नोक्सानी हुन पुगेको।

प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर विष्टले आफू प्रहरी कल्याणकोषको अध्यक्ष हुँदा २०६५।७।२९ मा APC को स्पेयर पार्टसको बिमा, ढुवानी र भ्याट वापत अमेरिकी डलर ६२,५८०।०० भुक्तानी गरी २०६५।८।१३ मा संचालक समितिबाट समर्थन गरे गराएको, कर विजक विना मूल्य अभिबृद्धी कर समेतको भुक्तानी एकमुष्ट अग्रिम रुपमा गरेको, २०६५।७।१० मा L.C. को चौथो र मिति २०६५।१०।१९ मा पाँचौ किस्ता भुक्तानी गर्न अमेरिकी डलर ४,५०,०००। ४,५०,०००। का दरले नविल र एन.सि.सि. लगायतका बैंकबाट L.C. खातामा ट्रान्सफर गरेको, ए.पि.सि. ढुवानी वापतको अमेरिकी डलर १,४५,६००.०० पानी टैंकी र एम्बुलेन्स ढुवानी वापतको ५१,४६७ डलर भुक्तानी

दिने निर्णय गरी सो कोषको रकम खर्च हुन गएको समेतको कारणले निजले गरेको उक्त कार्यबाट सार्वजनिक संस्थाको सम्पत्ति हानी नोक्सानी भएको देखिएको।

प्रतिवादी गुप्त बहादुर श्रेष्ठ र रमेश कुमार पाण्डेयले सुडान मिसनमा खटिएका FPU का लागि चाहिने APC र सो को Spare Parts सुडान मिसनमा ढिलो पुगेको भनी मिसनमा खटिएका Contingent Commandar हरु राजेन्द्र सिंह भण्डारी, कमल सिंह वम, राम प्रसाद श्रेष्ठ र मोहनराज जोशी समेतले प्रहरी प्रधान कार्यालयमा मौखिक र लिखित रुपमा जानकारी गराएको साथै ती APC हरु UN बाट निरीक्षण हुँदा पुराना भै काम नलाग्ने अवस्थामा प्राप्त भएको भनी Inspection Report बाट देखिएको स्थिीतमा प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६६।६।१ को संचालक समितिको वैठकमा उपस्थित भई उक्त कोषबाट सुडान मिसनमा लगानी गरिएको रु ४५,४२,१०,२८०।९८ प्रहरी कल्याण कोषको विधान, २०५२ को दफा ९ विपरीत पूरै खर्च समर्थन गरेको देखिन आएको।

प्रतिवादी हरिहर श्रेष्ठ, दिनेश के.सी., अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना, पिताम्वर अधिकारी, प्रकाश अधिकारी, संजय सिंह बस्नेत, मनोज न्यौपाने, कृष्ण प्रसाद गुरागाई, विद्याराज श्रेष्ठ र लाल गोविन्द श्रेष्ठले सुडानमा खटिएको नेपाल प्रहरीको FPU का लागि चाहिने APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरुको खरिदका निमित्त योजना तर्जुमा र लागत अनुमान पेश गर्न गठित समितिको सदस्य पदमा रहँदा योजना तर्जुमा गर्दा खरिद गर्नु पर्ने सामानहरुको कुनै स्पेशिफिकेशन नै यकिन नगरेको, खरिद गर्ने सामानको मूल्य के का आधारमा तय भएको हो सो नखुलेको, खरिद समितिले सोही मूल्यलाई आधार मानेर खरिद गरेको, स्थलगत निरीक्षण गर्दा त्यहाँको आवश्यकताको सही मूल्यांकन हुन नसकेको, मिति २०६४।५।१६ मा गठित खरिद बोर्डले सुरक्षा प्रयोजनसँग सम्बन्धित सामानहरु सूचीकृत फर्महरुबाट शिलबन्दी प्रक्रियाद्वारा, योजना प्रतिवेदनको योजना बमोजिम कोटेशन र टेण्डरबाट खरिद गर्नुपर्ने सामानको लागि घटीमा १५ दिने सूचना आह्वान गर्ने गरी मिति २०६४।५।१७ मा निर्णय गरेकोमा १५ दिन नपुग्दै मिति २०६४।५।२५ मा सूचीकृतहरु मध्येबाट दर्ता हुन आएका ३ वटा दरभाउ पत्रहरु खोली मुचुल्का तयार गरेको, मुचुल्कामा सम्बन्धित व्यक्तिलाई आधिकारिक प्रतिनिधि नबनाई अन्य व्यक्तिलाई प्रतिनिधि बनाई मुचुल्का तयार गरेको, दरभाउ पत्र माग गर्दा सामानको स्पेसिफिकेसन तयार भएको देखिएन, ठेकेदार शम्भु भारतीको फर्मलाई ठेक्का दिने गरी प्रहरी महानिरीक्षकबाट भएको निर्देशन बमोजिम शम्भु भारतीसँग मिलेमतो गरी Assured Risks LTD. को ठेक्का स्वीकृत गर्न सिफारिश गरेको, पछि ३ वटै ठेकेदारबाट घटाघट गराउ"दा

दुईवटाले घटाघट गर्न नमानेको र शम्भु भारती स्थानीय प्रतिनिधि भएको Assured Risks LTD. ले घटाघट गर्दा लागत अनुमान भन्दा US$ ४१२.५९ मात्र कम हुने गरी घटेकोबाट पनि शम्भु भारतीस“गै दररेट लिई लागत अनुमान तयार गरी मिलेमतो गरी ठेक्का लिए दिएको कुरा पुष्टि हुन आएको देखिएको।

प्रतिवादी अजित कुमार गुरुङले सुडान मिसनको एपीसी लगायतका बन्दोबस्तीका सामानहरु खरिद गर्ने सिलसिलामा मिति ०६४।१०।३ को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको बैठकमा उपस्थित भई FPU सुडान मिसनमा लगानी गरेको रु. १३,७७,२६,०१४।६१ र APC समेत खरिद गर्दाको US$ ३६,४६,७०४।८१ खर्च समर्थन गरेको, कामै नलाग्ने absolute model को Refurbished APC खरिद गरेको, APC खरिद गर्दाको प्रक्रिया तर्फ हेर्दा Assured Risks LTD. का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका प्रोप्राइटर शम्भु भारतीले ३ वटै दरभाउ पत्र सम्बन्धी कागजात बुझी आफैंले दर्ता समेत गरेको र प्रहरी महानिरीक्षकले नै निजलाई ठेक्का दिन निर्देशन दिएकोले मिलेमतो गरेकोमा समेत निजले केही गर्न नसकेको।

प्रतिवादी रामकृष्ण राजभण्डारीले मिति ०६५।३।११ को प्रहरी कल्याण कोष, संचालक समितिको बैठकमा उपस्थित भई सुडान मिसनमा खटिएका FPU लागि आवश्यक APC र सो को Spare Parts खरिद गर्ने सम्वन्धमा संशोधित सम्झौता अनुमोदन गरेको, Truck Utility Cargo थान ४ र Jeep 4×4 With Military Radio थान १७ गरी २१ सवारी साधन खरिद गर्न २७ सेप्टेम्बर २००७ मा सम्झौता भई L.C. समेत खोली सकेपछि उक्त सवारी एवं ढुवानीका साधनहरु ठेकेदारबाट नलिई नेपाल प्रहरीसँग भएको उक्त साधन नै FPU मिसनमा पठाएको, APC सामान खरिद गर्ने क्रममा Specification समेत तयार नगरी ठेकेदारले प्रस्ताव गरेको सामानलाई स्वीकारी APC आपूर्ति गर्ने ठेकेदारसँगै सामानको लिष्ट मागगरी ठेकेदारले तोकेको दररेटमा उसले दिएको लिष्ट अनुसारको Spare Parts खरिद गर्ने गरी कानूनी रुपमा त्रुटिपूर्ण सम्झौता गर्दै रामकृष्ण राजभण्डारी समेतको संचालक समितिले मिति ०६५।३।११ मा उक्त सम्झौतालाई विना आधार अनुमोदन गरेको।

प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेनले सुडानमा खटिएको नेपाल प्रहरीको FPU का लागि चाहिने APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरुको खरिदका निमित्त योजना तर्जुमा र लागत अनुमान पेश गर्न गठित समितिको अध्यक्षको पदमा रहँदा योजना तर्जुमा गर्दा खरिद गर्नु पर्ने सामानहरुको कुनै स्पेशिफिकेशन नै यकिन नगरेको, खरिद गर्ने सामानको मूल्य के

को आधारमा तय भएको हो नखुलाएको, स्थलगत निरिक्षण गर्दा त्यहाँको आवश्यकताको सही मूल्यांकन हुन नसकेको, FPU का लागि २०६४।६।७ को मिति उल्लेख गरी रु. ५,३६,०८,०००।- को थप लागत अनुमान समेत पेश गरी सो थप लागत अनुमानलाई संचालक समितिको मिति ०६४।६।१८ को वैठकबाट सुरुको लागत अनुमानमा समावेश गर्ने गरी निर्णय गरे गराएको, १२ किसिमका विभिन्न सामान मध्ये रु.७८,४८,०००।- नयाँ सामानको लागि लागत अनुमान प्रस्ताव गरी बाँकी सबै सुरुकै प्रतिवेदन बमोजिमका सामानहरुलाई औचित्य विना नै अत्यधिक रुपमा थप लागत अनुमान पेश गरेको कार्य कानून सम्मत नदेखिएको, मिति ०६४।५।१० मा APC लगायतका सामानहरु समेतको दरभाउ पत्र माग गरी मिति ०६४।५।२५ मा शिलवन्दी दरभाउ पत्र खोली मिति ०६४।५।२६ मा Assured Risks LTD, London को दरभाउपत्र स्वीकृत गर्न खरिद समितिले सिफारिश समेत गरी सकेको, त्यस्तै गरी Mobile House को बोलपत्र मिति ०६४।६।१७ मा खोली कवोल अंक सार्वजनिक भै सकेपछि अगाडिको मिति अर्थात ०६४।६।७ को मिति राखी थप लागत अनुमानको प्रतिवेदन पेश गरे गराएको, शुरुको लागत अनुमानमा Night Vision को लागत रु. १०,८०,०००।- र Mobile House को लागत रु. ९०,००,०००।- मात्र भएकोमा पछि शुरुको लागतमा Night Vision को लागि रु. ९७,२०,०००।- र Mobile House को लागि रु. १,६२,८५,०००।- अस्वभाविक रुपमा थप गरी अगाडिको मिति राखी लागत अनुमान सम्वन्धी थप प्रतिवेदन पेश गरेको, प्रहरी कल्याण कोषको संचालक समितिको अध्यक्ष पदमा रहँदा विमा वापतको रु ५१,२१,६४३।१० भगवती ट्रेडर्सलाई भुक्तानी दिने गरी मिति ०६५।५।४ मा निर्णय गरेको देखिएकोमा मिति ०६५।५।३ मा नै भुक्तानी गरेको, विमा बापतको उक्त रकम सम्वन्धित कम्पनीलाई भुक्तानी समेत भइसकेकोले भनी संचालक समितिबाट अनुमोदन समेत गरे गराएको, मिति ०६५।४।१० मा L.C. को तेश्रो किस्ता वापत यु.एस.डलर ४५०००० वैंक अफ काठमाण्डौंबाट L.C. खातामा सार्ने निर्णय गरेको, L.C. संशोधन गर्नका लागि पत्राचार गरेको, तेश्रो देखि सातौं किस्ता सम्मको भुक्तानीको तालिका बनाई रकम नभएमा Book Force Loan कायम गरेर पनि भुक्तानी दिने भनी आदेश गरेको काम समेतबाट सार्वजनिक संस्थाको सम्पत्तिको हानी नोक्सानी हुन गएको।

प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङले आफू प्रहरी महानिरीक्षक पदमा रहँदा नेपाल प्रहरीको सुडानमा खटिएका FPU का लागि आवश्यक पर्ने बन्दोवस्तीका सामानहरुको खरिदमा नेपाल प्रहरीले प्रतितपत्र मार्फत भुक्तानी दिनु पर्ने रकम न्युन गुणस्तरका APC हरु प्राप्त

भएका कारण रोक्का गर्न प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक श्याम सिंह थापा समेतले अनुरोध गरेकोमा भुक्तानी रोक्का नगरी २०६५।७।१० मा L.C. को चौथो र मिति २०६५।११।१६ मा पाँचौ किस्ता भुक्तानी गर्न अमेरिकी डलर ४,५०,०००।०० ४,५०,०००।०० का दरले भुक्तानी दिलाएको, प्रहरी कल्याण कोषबाट मिति २०६५।८।१३ मा APC को स्पेयर पार्टसको बिमा, ढुवानी र भ्याट वापत अमेरिकी डलर ६२,५८०, मिति २०६५।९।३ मा पानी टैंकी र एम्बुलेन्सको ढुवानी, बिमा र मूल्य अभिबृद्धी कर वापत भनी अमेरिकी डलर ५१४६७ भुक्तानी गरेको खर्चहरुको संचालक समितिबाट क्रमशः मिति २०६५।८।१३ र २०६५।९।११ मा खर्च अनुमोदन गरेकोलाई यी प्रतिवादीले सदर गरेको समेतका कारणले गुणस्तरहीन म्याद नाघेको र अस्वभाविक रुपमा बढी मूल्य तिरी सामान खरिद कार्य हुन गएको।

प्रतिवादी मदन बहादुर खड्काले अतिरिक्त प्रहरी महानिरीक्षक पदमा रहदा निजको अध्यक्षतामा बसेको प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको मिति २०६६।६।१ को बैठकको निर्णय नं. १२ मा आ.व. २०६५।०६६ को यथार्थ खर्च समर्थन गर्ने र आ.व. २०६६।०६७ को लागि शीर्षकगत बजेट बनाई अर्को बैठकमा पेश गर्ने निर्णय गरिएको, प्रहरी कल्याण कोषको विधान, २०५२ ले प्रहरी कल्याण कोषबाट भएका खर्चहरुको समर्थन र अनुमोदन गर्न नसक्ने देखिंदा देखिंदै आ.व. २०६५।०६६ को यथार्थ खर्च समर्थन गर्ने खर्चहरुको सूचीको क्रमसंख्या १० मा सुडान मिसनको लगानी गरिएको रु.४५,४२,१०,२८०।९८ पुरै खर्च समर्थन भएको, सुडानको Darfur मा खटिएका नेपाल प्रहरीका टोलीलाई पठाइएको APC र त्यसका Spare Parts हरु करिव १ वर्ष पछि मात्र न्यालामा पुऱ्याईएको, UN को Contingent Owned Equipments Inspection Report बाट समेत APC हरु पुराना भै काम नलाग्ने अवस्थामा रहेको व्यहोरा प्राप्त भएको हुदा हुदै सुडान मिसनको पुरा खर्च समर्थन गरेको देखिन आएको।

प्रतिवादी नरेन्द्र कुमार खालिङ र बिजयलाल कायस्थले सुडानमा खटिएको नेपाल प्रहरीको FPU का लागि चाहिने APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरुको खरिदका निमित्त योजना तर्जुमा र लागत अनुमान पेश गर्न गठित समितिको सदस्य पदमा रहँदा योजना तर्जुमा गर्दा खरिद गर्नु पर्ने सामानहरुको कुनै स्पेशिफिकेशन नै यकिन नगरेको, खरिद गर्ने सामानको मूल्य के का आधारमा तय भएको हो सो नखुलेको, स्थलगत निरिक्षण गर्दा त्यहाँको आवश्यकताको सही मूल्यांकन हुन नसकेको, नयाँ वा रिफरवीस्ड के कस्तो सामानको कती मूल्य हो यकिन नभएको कारणले नयाँ सामानको मूल्यमा पुरानो रिफरवीस्ड

सामान खरिद गर्नु परेको, २०६४।५।५ मा समिति गठन गरेको देखिएतापनि प्रहरी कल्याण कोषको संचालक समितिको मिति २०६४।३।१ र २०६४।५।६ को निर्णयहरुमा समितिले निर्णय गरे बमोजिम भन्ने उल्लेख भएको, प्रतिवेदन दिएको मिति २०६४।५।९ भन्ने देखिने गरी शुरुमा फोटोकपी प्राप्त भएकोमा सक्कल कागज (प्रतिवेदन) झिकाई हेर्दा सो मा मिति २०६४।५।१४ भन्ने उल्लेख भएको, FPU का लागि ०६४।६।७ को मिति उल्लेख गरी रु. ५,३६,०८,०००।- को थप लागत अनुमान समेत पेश गरी सो थप लागत अनुमानलाई संचालक समितिको मिति ०६४।६।१८ को वैठकबाट सुरुको लागत अनुमानमा समावेश गर्ने गरी निर्णय गरे गराएको, १२ किसिमका विभिन्न सामान मध्ये रु.७८,४८,०००।- नयाँ सामानको लागि लागत अनुमान प्रस्ताव गरी वाँकी सवै सुरुकै प्रतिवेदन बमोजिमका सामानहरुलाई औचित्य र प्रमाण विना नै अत्यधिक रुपमा थप लागत अनुमान पेश गरेको कार्य कानून सम्मत नदेखिएको, मिति ०६४।५।१० मा FPU लगायतका सुरक्षासँग सम्वन्धित सामानहरुको दरभाउ पत्र माग गरी मिति ०६४।५।२५ मा शिलवन्दी दरभाउ पत्र खोली मिति ०६४।५।२६ मा सवैभन्दा कम Assured Risks Ltd, London को दरभाउपत्र स्वीकृत गर्न खरिद समितिले सिफारिश समेत गरी सकेको, त्यस्तै गरी Mobile House को बोलपत्र मिति ०६४।६।१७ मा खोली कवोल अंक सार्वजनिक भै सकेपछि अगाडिको मिति अर्थात ०६४।६।७ को मिति राखी थप लागत अनुमानको प्रतिवेदन पेश गरे गराएको, शुरुको लागत अनुमानमा Night Vision को लागत रु. १०,८०,०००।- र Mobile House को लागत रु. ९०,००,०००।- मात्र भएकोमा पछि सो मा Night Vision को लागि रु. ९७,२०,०००।- र Mobile House को लागि रु. १,६२,८५,०००।- शुरुको लागतमा अस्वभाविक रुपमा थप गरी अगाडिको मिति राखी लागत अनुमान सम्वन्धी थप प्रतिवेदन पेश गरेको।

प्रतिवादी रमेशचन्द ठकुरीले आफू प्रहरी महानिरीक्षक पदमा रहँदा नेपाल प्रहरीको सुडानमा खटिएका सुरक्षा टोलीको प्रयोगको लागि भनिएको APC र सो को Spare Parts हरुको L.C. को छैठौं र सातौं किस्ता क्रमशः २८ अप्रिल २००९ मा US$ ४,५०,००० र २८ जुलाई २००९ मा २,७३,०६३।२३ अन्तिम रुपले ठेकेदार कम्पनी Assured risks Ltd. London लाई भुक्तानी पठाएको, सम्पूर्ण सुडान खर्च समर्थन गर्दाको अवस्थामा APC ८ थान काम नलाग्ने गरी बिग्रिएको र मिसनमा प्रयोग हुन नसक्ने भन्ने UN को Contingent Owned Equipments Inspection Report प्रहरी प्रधान कार्यालयमा प्राप्त

भैसकेको अवस्थामा मिति २०६६।६।१ मा बसेको प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको बैठकबाट सम्पूर्ण सुडान मिसनमा खर्च भएको रु.४५,४९,१०,२८०।९८ रकम समर्थन गर्ने निर्णयमा प्रहरी महानिरीक्षकको हैसियतमा सदर गरेको, निजले काम नलाग्ने APC हरुको कसरी व्यवस्थापन गर्ने भनी सार्थक पहल र प्रयत्न नगरेबाट प्रतिवादीले आफ्नो जिम्मेवारी कुशलतापूर्वक वहन नगर्नाले गुणस्तरहीन म्याद नाघेको र अस्वभाविक रुपमा बढी मूल्य तिरी सामान खरिद कार्य हुन गएको।

प्रतिवादी श्याम बहादुर खड्काले आफू प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक पदमा रहँदा मिति ०६५।९।३ मा पानी टैंकर र एम्बुलेन्सको ढुवानी वापत भगवती टेड्रसलाई अमेरीकी डलर ५१,४६७।- भुक्तानी दिएको, एल.सी.को अन्तिम किस्ता वापत अमेरिकी डलर २,७३,०६३।२३ भुक्तानी गर्न मिति ०६६।४।१३ मा हिमालय वैंक लि. मा खोलिएको एल.सी खातामा खाता ट्रन्सफर गरेको, एल.सी. को छैठौ किस्ता वापत अमेरिकी डलर ४,५०,०००।- भुक्तानी गर्न मिति ०६६।१।१५ मा एल.सी. खातामा रकम ट्रान्सफर गरेको, एल.सी. को पाँचौ किस्ता भुक्तानी वापत मिति ०६५।१०।१० मा अमेरिकी डलर ४,५०,०००।- एन.सि.सि. वैंकबाट हिमालयन वैंकको एल.सी. खातामा रकम ट्रान्सफर गरेको, APC को स्पेयर पार्टसको बिमा, ढुवानी र भ्याट वापत मिति ०६५।७।२९ मा अमेरिकी डलर ६२,५८०।- भुक्तानी दिएको रकमको खर्च समर्थन समेत गरेको देखिएको।

प्रतिवादी सुरेन्द्र बहादुर पालले मति ०६४।६।१८ मा प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको बैठकबाट १२ वटा आइटम मध्ये diesel Plant समेत ४ वटा नयाँ आइटमका लागि रु. ७८,४८,०००।- र शुरुको लागत अनुमानमा समावेश भएका Night Vision लगायतका ८ वटा आइटमको लागि परिमाण नबढाई रु. ४,५७,६०,०००।- को थप लागत समेत गरी कूल रु. ५,३६,०८,०००।- को थप लागत शुरुको लागत अनुमानमा समावेश गर्ने गरी निर्णय गरेको, मिति ०६५।३।११ को समितिको बैठकमा उपस्थित भई APC को Spare Parts खरिद गर्ने गरी भएको संशोधित सम्झौता अनुमोदन गरेको, APC र Mobile house ठेक्काको कबोल अंक सार्वजनिक भै सकेपछि शुरु लागत अनुमानमा उल्लेख भएको भन्दा बढी अंक कबोल गरेकै कारण थप लागत अनुमान तयार गरी शुरु लागत अनुमानमा समावेश गरेको, मिति ०६४।१०।३ को कोष संचालक समितिको बैठकमा उपस्थित भई सुडान मिसनमा लगानी गरेको रु.

१३,७७,२६,०१४।६१ र APC समेत खरिद गर्दाको US$ ३६,४६,७०४।८१ खर्च समर्थन गरेको देखिएको।

प्रतिवादी टपेन्द्रध्वज हमालले सुडान मिसनका लागि खरिद गरिएको APC थान ८ को चेकोस्लोभाकियाबाट सुडान पोर्टसम्मको प्रहरी आफैंले ढुवानी गर्नु पर्ने भई सो वापतको ढुवानी भाडा यु.एन. बाट Reimburse हुने भएकोले Assured Risks LTD का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्स बीच सम्झौता गरी अमेरिकी डलर १,४५,६०० को सम्झौता गरी अग्रिम ढुवानी भाडा शत प्रतिशत भुक्तानी गरेको विषयलाई मिति ०६५।५।२० मा समर्थन गर्ने निर्णय गरेको, APC को Transporation का लागि गरिएको Insurance वापत अमेरिकी डलर ७३५३४ Assured Risks Ltd. का स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सलाई भुक्तानी दिएको विषय पनि समर्थन गरेको, APC Transporation का लागि Insurance गर्दा अमेरिकी डलर ३३,३७,२९५। को हुनु पर्नेमा ३०,३३,९११। को मात्र Insurance विजक जारी भएको देखिएको, मिति ०६५।३।११ को प्रहरी कल्याण कोष, संचालक समितिको बैठकबाट सुरक्षासँग सम्बन्धित सवारी साधन लगायतका सामानहरु खरिद गर्न भगवती ट्रेडर्स मार्फत् बेलायतका Assured Risks Ltd. सँग अमेरिकी डलर ४४,५८,९७२। का सामान खरिद गर्न L.C. खोलिएको, L.C. खोलिएको सामान मध्ये अमेरिकी डलर ७,२५,०६७।२३ को Truck Utility Cargo थान ४, Jeep 4×4 With Military Radio थान १७ आवश्यक नभई उक्त कम्पनीसँग नलिएको, APC थान ८ को लागि Spare Parts आवश्यक भएको र सो Spare Parts सोही कम्पनीसँग लिन उपयुक्त हुने र APC सँगै प्राप्त हुने र उक्त कम्पनीले लिएको सामानको मूल्य बराबर APC को Spare Parts उपलब्ध गराउन मन्जुर गरेकोले प्रहरी कल्याण कोषको तर्फबाट प्रहरी प्रधान कार्यालय र भगवती ट्रेडर्स बीच नलिएको सामानहरुको मूल्य अमेरिकी डलर ७,२५,०६७।२३ को APC Spare Parts संशोधन गरी खरिद गर्न भएको संशोधित सम्झौता अनुमोदन गर्ने" भन्ने विषय उल्लेख भएको निर्णयमा हस्ताक्षर गरेको।

प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठले सुडानमा खटिएको नेपाल प्रहरीको FPU का लागि चाहिने APC लगायतका वन्दोवस्तीका सामानहरुको खरिदका निमित्त योजना तर्जुमा र लागत अनुमान पेश गर्न गठित समितिको अध्यक्ष पदमा रहँदा योजना तर्जुमा गर्दा खरिद गर्नुपर्ने सामानहरुको कुनै स्पेशिफिकेशन नै यकिन नगरेको, खरिद गर्ने सामानको मूल्य के का आधारमा तय भएको हो सो नखुलेको, खरिद समितिले सोही मूल्यलाई आधार मानेर

खरिद गरेको, स्थलगत निरीक्षण गर्दा त्यहाँको आवश्यकताको सही मूल्यांकन हुन नसकेको, मिति २०६४।५।१६ मा गठित खरिद बोर्डले सुरक्षा प्रयोजनसँग सम्बन्धित सामानहरु सूचीकृत फर्महरुबाट शिलबन्दी प्रक्रियाद्वारा, योजना प्रतिवेदनको योजना बमोजिम कोटेशन र टेण्डरबाट खरिद गर्नुपर्ने सामानको लागि घटीमा १५ दिने सूचना आह्वान गर्ने गरी मिति २०६४।५।१७ मा निर्णय गरेकोमा १५ दिन नपुग्दै मिति २०६४।५।२५ मा सूचीकृतहरु मध्येबाट दर्ता हुन आएका ३ वटा दरभाउ पत्रहरु खोली मुचुल्का तैयार गरेको, मुचुल्कामा सम्बन्धित व्यक्तिलाई आधिकारिक प्रतिनिधि नबनाई अन्य व्यक्तिलाई प्रतिनिधि बनाई मुचुल्का तयार गरेका, FPU का लागि ०६४।६।७ को मिति उल्लेख गरी रु. ५,३६,०८,०००।- को थप लागत अनुमान समेत पेश गरी सो थप लागत अनुमानलाई संचालक समितिको मिति ०६४।६।१८ को बैठकबाट सुरुको लागत अनुमानमा समावेश गर्ने गरी निर्णय गरे गराएको, मिति ०६४।५।१० मा APC लगायतका सामानहरु समेतको दरभाउ पत्र माग गरेकोमा मिति ०६४।५।२५ मा शिलवन्दी दरभाउ पत्र खोली मिति ०६४।५।२६ मा सवैभन्दा कम Assured Risks को दरभाउपत्र स्वीकृत गरी खरिद समितिले सिफारिश गरी सकेको, लागत अनुमानमा Night Vision को लागत रु. १०,८०,०००।- र Mobile House को लागत रु. ९०,००,०००।- मात्र भएकोमा पछि Night Vision को लागि रु. ९७,२०,०००।- र Mobile House को लागि रु. १,६२,८५,०००।- अस्वभाविक रुपमा थप गरी अगाडिको मिति राखी थप लागत अनुमान प्रतिवेदन पेश गरेको, लाली गुरांस इन्टरप्राइजेज प्रा.लि. का आधिकारिक व्यक्तिले दरभाउ पत्र पेश गरे नगरेको विषयमा एकिन नै नगरेको, कोष संचालक समितिको मिति २०६४।५।६ को निर्णय विपरीत हुने गरी सम्झौता गरेको र २५ मे २००८ मा L.C. बापत US$ ४,५०,०००.०० भुक्तानी दिएको।

प्रतिवादी गिरीधारी शर्माले Assured Risks LTD. ले ३/३ थान पानी टैंकर र एम्वुलेन्स चीनबाट आपूर्ति गरेका सामानहरु सोही कम्पनीले कलकत्ता वन्दरगाहामा पुर्‍याई दिने सहमती गरेको, त्यसै गरी काठमाडौबाट आपूर्ति गरिने सामान पनि सोही वन्दरगाहामा पुगेपछि UN ले दुवै सामानहरु संकलन गरी कलकत्ता बन्दरगाहाबाट सुडानमा ढुवानी गर्ने गरी आपूर्तिकर्ता र नेपाल प्रहरी बीच सहमती भएको कुरा प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठ र रवी प्रताप राणाको वयानबाट खुलेको, उक्त वयान Assured Risks LTD. ले २२ र २५ डिसेम्वर २००७ मा जारी भएको विजक नं AR/००१०, ००११-२००७ मा Total CIF Sudan Price in US dollar भन्ने उल्लेख भएबाट ती सामानहरु सुडान पोर्टसम्म

पुऱ्याए वापतको मूल्य हो भन्ने कुरा पुष्टि भएको अवस्थामा सुडान पोर्टमा उपलव्ध गराई दिने गरी Commercial Invoice जारी भएकोमा नेपाल प्रहरीले भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारतीसँग पछिबाट छुट्टै संझौता गरी ढुवानी बिमा र मूल्य अभिबृद्धिकर समेत वापत भनी ५१,४६७ अमेरिकी डलर मिति २०६५।९।३ मा भारती ट्रेडर्सलाई भुक्तानी दिएको कुरा कानून सम्मत नभएको साथै विना औचित्य यी प्रतिवादीले मिति २०६५।९।११ को बैठकमा उपस्थित भई भुक्तानी रकम समर्थन गरेको कानून सम्मत नभएबाट प्रतिवादीहरु गिरीधारी शर्मा, रवी प्रताप राणा, निरज पुन, निरज बहादुर शाही, रमेश विक्रम शाह, अर्जुन जंग शाही, ओम विक्रम राणा, दीपेन्द्र बहादुर विष्ट, गुप्त बहादुर श्रेष्ठ, रमेश कुमार पाण्डेय, दिनेश के.सी, अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना, पिताम्वर अधिकारी, प्रकाश अधिकारी, संजय सिंह बस्नेत, हरिहर श्रेष्ठ, मनोज न्यौपाने, कृष्ण प्रसाद गुरागाई, विद्याराज श्रेष्ठ, लाल गोविन्द श्रेष्ठ, अजित कुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, दीपक सिंह थाङदेन, हेम बहादुर गुरुङ, मदन बहादुर खड्का, नरेन्द्र कुमार खालिङ्ग, विजयलाल कायस्थ, रमेश चन्द ठकुरी, श्याम बहादुर खड्का, सुरेन्द्र बहादुर पाल, टपेन्द्रध्वज हमाल, दीपक कुमार श्रेष्ठ, शिव लामिछाने र श्याम सिंह थापालाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ३(१)(झ), ८(१)(घ)(ञ) बमोजिम र प्रतिवादीहरु अर्जुन जंग शाही, ओम विक्रम राणा, हेम बहादुर गुरुङ, मदन बहादुर खड्का, श्याम सिंह थापा, दीपेन्द्र बहादुर विष्ट र दीपक सिंह थाङदेनलाई सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप सजाय पनि गरी पाउँ।

प्रतिवादी शम्भु भारती Assured Risks LTD. का स्थानीय प्रतिनिधि एवं भगवती ट्रेडर्सका प्रोपाइटर भएको देखिन्छ। निजले स्थानीय प्रतिनिधिको हैसियतले नेपाल प्रहरीको FPU सुडान मिसनलाई आवश्यक पर्ने APC र त्यसको Spare Parts खरिद गर्ने क्रममा Assured Risks Ltd. London को अख्तियारी पाई वोलपत्र पेश गरी निजले पेश गरेको वोलपत्र स्वीकृत भई सामान खरिदको लागि सम्झौता गरेको, संझौता गर्दा देखि नै प्रहरी अधिकृतसम्म आफ्नो पहुँच पुऱ्याएको, भगवती ट्रेडर्सले पेश गरेको वोलपत्र सम्वन्धी कागजातमा Note: APC model will be OT 64 and it is Refurbished भनी हातैले लेखी दस्तखत गरेको, यी प्रतिवादीले Assured Risks Ltd. London, का तर्फबाट पेश गरेको दरभाउपत्र शुरुमा अमेरिकी डलर ४९,०९,८९४।५४ कबोल गरेको, अन्य २ वटा फर्मले घट्न नमानेको तर भगवती ट्रेडर्सले अकेरिकी डलर ४४,५८,९७२।०५ कायम गरी Assured Risks Ltd. London ले APC को मूल्य घटाघट गर्न नभनेकोमा घटाघट गरी ४१२.५९ अमेरिकी डलर घटाई ४,१८,३५५ बाट

३,७९,२३८.८० कायम गरेको, १४ जुन २००७ मा भगवती ट्रेडर्स र Assured Risks Ltd. वीच स्थानीय प्रतिनिधि भई काम गर्ने सम्वन्धमा सम्झौता गरेको भनिएकोमा उक्त मितिमा यी प्रतिवादी लण्डनमा नभएको कुरा निजको राहदानीबाट देखिएको, भए गरेका सम्झौता कानून सम्मत नभएको अवस्थामा सम्झौता वमोजिम काम भएको भनी प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट APC ८ थानको ढुवानीको लागि यु.एस. डलर १,४५,६००.००, सो को बिमा वापत ७३,५३४ अमेरिकी डलर, Spare Parts को बिमा र ढुवानी वापतको ६२,५८०.००, सो को मूल्य अभिबृद्धी कर वापतको अमेरिकी डलर २०८० र पानी टैंकर र एम्वुलेन्स ३।३ थानको बिमा र ढुवानी वापत अमेरिकी डलर ५१,४६७.०० वुझी लिएको।

त्यसै गरी APC को बिमा वापत ३३,२७,२९५.०० यु.एस. डलर बिमा गर्नु पर्नेमा ३०,३३,९११.०० बिमा गरेको, Spare Parts को मूल्य अभिवृद्धी कर २,०८०.०० अमेरिकी डलर वुझी लिएको, वन्दोवस्तीका सामानहरु सुडान पोर्टसम्म निशुल्क पुऱ्याई दिने सम्झौता गरेकोमा पछि ढुवानी संझौता गरी अमेरिकी डलर ५१,४६७.०० वुझी लिएको, भुक्तानी माग गर्दा Tax invoice जारी नगरी भुक्तानी लिएको, प्रहरी प्रधान कार्यालयका तत्कालीन प्रमुख ओम विक्रम राणासँग मिलेमतो गरी कमसल र पुराना APC, काम नलाग्ने Spare Parts सप्लाई गरी Assured Risks Ltd. को तर्फबाट जम्मा रु ३,१०,३७,३३०।७२ वुझी लिएको, सो रकम मध्ये ने.रु. १,९१,०००। ३० अगस्ट २००९ मा Assured Risks Ltd. London का डाईरेक्टर Michael Rider लाई २३ फरवरी २००८ मा ने.रु. ५४,८९,३५७।७२ सोही कम्पनीका प्रोजेक्ट मेनेजर Nregory Wade लाई बुझाएको भनी निज प्रतिवादीले भरपाई पेश गरेको, कुन मितिमा रकम बुझी लिएको भन्ने मिति उल्लेख नगरी ने.रु. ४९,५९,४६५। Michael Rider ले र ने.रु. १४,८९,५०८। Gregory wade ले शम्भु भारतीसँग बुझी लिएको भनी निज भारतीलाई Gregory wade ले यिनै प्रतिवादीलाई Email पठाएको, विभिन्न मितिमा Assured Risks Ltd. London का तर्फबाट भगवती ट्रेडर्सका प्रो. प्रतिवादी शम्भु भारतीले प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट रु ३,१०,३७,३३०।७२ बुझी लिएको, बुझी लिएको उक्त रकम घरमै सुरक्षित राखेको र माग गरे अनुसारको रकम घरबाट ल्याई बुझाएको देखिएको, उक्त ३,१०,३७,३३०।७२ प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट Assured Risks Ltd. London का तर्फबाट बुझी लिएको सो रकम सो कम्पनीलाई फिर्ता बुझाएको भन्ने देखाउन तीनवटा भरपाई बनाएको, बैक खातामा उक्त रकमको कारोवार भएको नदेखिएको, सो रकमका

सम्वन्धमा Assured Risks LTD लाई म्याद पठाउँदा जवाफमा समेत उक्त रकम सो कम्पनीले बुझी लिएको भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएतापनि विदेशी कम्पनीले त्यती ठूलो रकम नेपाली मुद्रामा बुझी लिएको भन्ने कुरा बैंकमा कारोवार समेत नभएकोले विश्वास योग्य नभएको, संझौताको शर्तहरु पालना नगरी APC वापतको रकम प्रहरी प्रधान कार्यालयको कल्याण कोषलाई हालसम्म Refund नभई कोषलाई हानी नोक्सानी भएको समेतका आधार र कारणबाट निजलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) वमोजिम सजाय गरी पाउँ।

आपूर्तिकर्ता Assured Risks Ltd. लाई संयुक्त राष्ट्र संघले सामानको स्तर जाच्ने र स्तरयुक्त नभएमा खरिद भएका सामान (APC र सो को Spare Parts) मर्मत वा बदली गर्नु पर्ने जानकारी हुनुका साथै १ वर्षको बारेन्टी अवधि रहेको लगायतका बुँदाहरु नेपाल प्रहरीसँग मिति २७ सेप्टेम्बर २००७ मा गरेको संझौतामा उल्लेख भएको, उक्त सम्झौता बमोजिमको गुणस्तरयुक्त सामानको आपूर्ति नगरेको, वारेन्टी आवधि भित्रै संयुक्त राष्ट्र संघले सामानको कैफियत देखाउँदा पनि मर्मत वा बदली नगरेको हुँदा सम्झौताका शर्त मुताविक काम नगरेबाट नेपाल प्रहरीको रकम हानी नोक्सानी भएको, उक्त कम्पनीले काम नलाग्ने पुरानो ए.पि.सि. लगायतका सामान नेपाल प्रहरीलाई आपूर्ति गरी सो बाट आफूलाई अनुचित तथा अत्याधिक आर्थिक फाईदा प्राप्त गरेको समेतको आधार कारणबाट यी प्रतिवादी माईकल राईडरलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) को कसुरमा सोही ऐनको दफा २३ ले व्यवस्था गरे मुताविक Assured Risks Ltd. London को मुख्य कारोबार गर्ने उक्त कम्पनीका डाइरेक्टर Michael Rider उपर भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) बमोजिम सजाय गरी पाउँ।

साथै विगोको हकमा प्रहरी कल्याण कोषमा रहने नेपाल सरकारको तलव भत्ता खाने सार्वजनिक जवाफदेहीको पदमा बहाल रहेका राष्ट्र सेवक प्रहरी कर्मचारीहरु रहने, कल्याण कोषबाट संञ्चालन गरिएका होजियारी, पेट्रोल पम्प तथा प्रहरी विद्यालयमा नेपाल प्रहरी कै बहालवाला कर्मचारीको दरबन्दी रहने, सो कर्मचारीहरुबाट गरिएको कार्यको प्रतिफलबाट प्राप्त आय कल्याण कोषमा नै आम्दानी बाँधिने, यस्ता विद्यालय, होजियारी पेट्रोल पम्प तथा आय आर्जन हुने भवन, नेपाल सरकारको जग्गा तथा नेपाल सरकारले प्रहरीलाई दिएको भौतिक सम्पत्तिको प्रयोग भएको, त्यसबाट प्राप्त हुने आय कोषको आम्दानीमा रहने, नेपाल सरकारको निर्णयबाट यू.एन.मा खटिएका प्रहरी कर्मचारीको आम्दानीबाट निश्चित प्रतिशत रकम कोषको आम्दानीमा बाँधिने, नेपाल प्रहरीलाई नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुन आएको

हतियार र खरखजाना एवम् विभिन्न सवारी साधनहरु यू.एन.को मिसनमा पठाई सो वापत प्राप्त सोधभर्नाको रकम सिधै यू.एन. बाट कल्याण कोषको खातामा जम्मा भई विगतदेखि नै आम्दानीमा बाँधिदै आएको, यी नेपाल सरकारको लगानी भएका क्षेत्रहरुबाट प्राप्त हुन आएको आय कल्याण कोषको आम्दानीमा बाँधिई सो आम्दानीबाट बढे बढाएको सम्पत्ती पनि रहेको, यी आम्दानी हुने रकममा नेपाल सरकारले कुनै कर नलाग्ने गरी कोषलाई छुट दिंदै आएको, महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट आय व्ययको लेखा परीक्षण हुदै आएको समेतका कारणले प्रहरी कल्याण कोष सार्वजनिक संस्था भएको देखिएको हुँदा APC र सो को Spare Parts मा खर्च भएको ने.रु. २६,२४,०९,१६३।, APC ढुवानीमा खर्च भएको ने.रु १,११,७४,८००।, सो ढुवानी गर्दा लाग्ने बिमा वापतको रु ५६,२९,०२७।७०, Spare Parts को ढुवानी तथा बिमा वापतको ४८,०३,०१५।, Ambulance बलम Water Tanker लगायत सामानहरु चीनदेखि सुडान पोर्टसम्म सिपमेन्ट गर्दा भगवती ट्रेडर्सको नाममा ४१,४५,६२३।६० भुक्तानी भएको समेत गरी जम्मा अमेरिकी डलर ४०,९२,१६७।९३ को भुक्तानी मितिको विनिमय दरको आधारमा हुने रु.२८,८१,६१,६२९।३० विगो कायम गरी सो को फैसलाको मितिसम्म लाग्ने व्याज समेत आपूर्तिकर्ता मुख्य कम्पनी Assured Risks Ltd. London का प्रमुख व्यक्ति डाइरेक्टर Michael Rider, प्रतिवादी शम्भु भारती र नेपाल प्रहरीसँग सम्वन्धित प्रतिवादी कर्मचारीहरुबाट सोही ऐनको दफा १७ बमोजिम प्रहरी कल्याण कोषलाई दिलाई भराई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको आरोपपत्र।

सुडान मिसनका लागि सामान खरिद गर्न वोर्ड गठन गरिएकोमा मलाई प्राविधिक कर्मचारी भएकोले राखिएको हो। उक्त बोर्ड मिति २०६४।५।१६ मा गठन गरिएकोमा ऐ. १७ गते पहिलो बैठक बसेको थियो। टेण्डर आह्वान सम्बन्धमा मिति २०६४।५।१६ मा म समेतको वोर्ड गठन गर्नु भन्दा पहिला अर्थात ०६४।५।१० नै टेण्डर आह्वान भई ०६४।५।११ गते केही सामान नचाहिने भनी आपूर्तिकर्ता कम्पनीसँग पत्राचार भएको रहेछ। त्यसका अलवा माइन्यूटहरुमा सही गर्दा पनि कुनै वैठकमा नडाकी विषयबस्तुमा छलफल नभई पहिले नै तयार गरेको माइन्यूटमा हस्ताक्षर गरेको हो। नेपाल प्रहरीका माथिल्लो पदको निर्देशन अनुसार सही हुदै तलसम्म जाने गर्दछ। म खासगरी खरिद प्रक्रियामा भन्दा पनि दरभाउपत्र मूल्यांकन बोर्डमा रहेको कारणले समेत मैले अनियमितता गरेको छैन। म उपरको आरोप झुठा हो। मिति २०६४।५।२५ गते दरभाउपत्र खोली

मुचुल्का भएको रहेछ। उक्त मितिमा म विदामा बसेको छु हुँदा मैले आरोपित कसूर नगरेकोले सजाय हुनुपर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दिनेश के.सी. को विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादीले रु ३५,००,०००। (पैतीस लाख) नगद धरौटी दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।३।२६ मा आदेश भई यी प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखियो।

म सुडान मिसनका लागि बन्दोबस्तीका सामानको योजना तर्जुमा, बजेट, खरिद प्रक्रिया, ठेकेदार नियुक्ती, L.C. ठेक्का सम्झौता, L.C. मा संशोधन, APC खरिद भई सुडान पोर्टसम्म पुग्दाका सम्पूर्ण खरिदका चरणमा मेरो उपस्थिति छैन। स्पेयर पार्टको सम्बन्धमा पहिला नै भई सकेको ढुवानी सम्झौता बमोजिमको ढुवानी रकम दिएको हो। पहिला नै तयार गरिएका स्थापित मापदण्ड तथा पटक पटक L.C. मा गरिएका थप संशोधन अनुरुप कुन मितिमा कुन किस्ता बैंकमा पठाउने भनी पहिला नै स्पष्ट किटान गरिएकोले म प्रहरी कल्याण कोषको अध्यक्ष रहेको बखत L.C. को चौथो र पाँचौ किस्ताको रकम बैंक ट्रान्सफर गरिएको हो। त्यस्तै VAT को भुक्तानी सम्बन्धमा निवेदक विदेशी कम्पनी भएको र सामान चेक रिपव्लीकबाट सुडान पोर्टसम्म नै पु¥याउनु पर्ने, बिमा ढुवानी गर्दा विदेशमा नै गर्नु परेकोले त्यहाँको स्थानीय दररेट अनुसार १६,०००।०० US डलर लागेको र उक्त बिमा रकमको १३ प्रतिशत VAT लाग्ने हुँदा भुक्तानी गरिएको हो। यसरी मेरो कार्यकालमा भएका काम कारवाही पनि स्थापित मापदण्ड र निर्देशन अनुसार गरिएकाले अभियोग माग दावी बमोजिम मलाई सजाय हुनु पर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर विष्टको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर विष्टले नगद धरौट एक करोड दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।३।२९ मा आदेश भई प्रतिवादीले बैक जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

म २०६५।६।२ मा प्रहरी महानिरीक्षक पदमा वहाली भएको हुँ। पदभार ग्रहण गर्दा सुडान मिसनका लागि बन्दोबस्तीका मालसामानहरु आपूर्तिकर्तासँग सम्झौता गरी खरिद गर्ने गराउने र मिसन एरियामा पठाउने सम्पूर्ण काम सम्पन्न भई सकेका थिए। सम्पन्न भएका काम तथा गतिविधिमा मेरो संलग्नता र सहभागीता छैन। के कसरी काम कारवाही भए मलाई थाहा छैन। प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६५।८।१३ र २०६५।९।११ का बैठकले गरेका निर्णयको शिरमा विधान अनुरुप प्रहरीमहानिरीक्षक प्रहरी कल्याण कोषको पदेन अध्यक्ष हुने हुँदा मैले दस्तखत गरेको हुँ। ती निर्णयहरुको शिरमा मैले गरेका हस्ताक्षरहरु संचालक समितिले केन्द्रीय अध्यक्षलाई जानकारी गराउने क्रममा प्रतिवेदन गर्दा भरपाई स्वरुप प्रमाणित गर्ने प्रयोजनले मात्र हस्ताक्षरहरु भएका हुन। ती निर्णयहरुको परिणामको विषयमा संचालक समिति जवाफदेही हुने र निर्णय गर्न उक्त समिति स्वतन्त्र हुने हुन्छ। पुरानो बैठकको निर्णय, नीति निर्देशन अनुसार नै मेरो पालामा काम हुने गरेका हुन। मेरो कार्यकाल छोटो अबधिको हुनाले केन्द्रीय समितिको बैठक एक पटक पनि बसेन। L.C. का किटान भएका शर्त र प्रावधान अनुसार चौथो र पाँचौ किस्ता मेरो कार्यकालमा भुक्तानी भएको हो। भुक्तानीको सम्बन्धमा कुनै किसिमका विवाद उठेको थिएन। Irrevocable L.C. को प्रकृती, शर्त र प्रावधानको कारणले गर्दा भुक्तानी गएको हुनुपर्दछ। आपूर्तिकर्ता कम्पनी Assured Risks LTD लाई प्रसंशा पत्र लेखिएको नभई APC सुडान बन्दरगाहाबाट न्यालामा पुऱ्याउन चालकहरुलाई प्रशिक्षण दिने र APC ढुवानी सम्बन्धमा लेखिएको पत्र हो। नेपाल प्रहरीको कल्याणकोषलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउने वद्‌नियतले भएका होइनन। भुक्तानी वद्‌नियतपूर्वक भएको होईन। त्यसैले म उपरको अभियोग सरासर झुठ्ठा हुँदा मलाई सजाय हुनुपर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम बहादुर खडकाको विशेष अदालत समक्षको वयान।

पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी श्याम बहादुर खडकाले नगद धरौट पाँच करोड रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।३।३० मा आदेश भई प्रतिवादीले ग्लोवल बैंक लिमिटेडको बैंक जमानत राखी तारेखमा बसेकोमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६८।९।११ को आदेशले दुई करोडको वैक जमानत दिई तारेखमा बसेका देखिएको।

म प्रहरी प्रधान कार्यालयमा हाजिर हुनु पूर्व नै सुडान खरिद प्रकरणका खरिद प्रक्रियाका कुराहरु, कागजात तयार गर्ने कुराहरु, ठेक्कापट्टा दिने, मूल्य निर्धारणका कुराहरु, भुक्तानी गर्ने मापदण्डका कुराहरु, सम्झौताका कुराहरु र कागजातहरु पहिला नै तयार भई कार्य सम्पन्न भईसकेका थिए भने उल्लेखित विषयबस्तुका कुनै पनि बैठक तथा अन्य कुरामा मेरो उपस्थिति तथा संलग्नता छैन। म उपरको आरोप झुट्टा हो। म कोषको कोषाध्यक्ष रहेको समयमा APC को Spare Parts को ढुवानी, बिमा र VAT वापतको यु.एस.डलर ६२५८० भुक्तानी दिएकोलाई समर्थन गरेको हो। मिति ०६५।९।३ मा पानी टैंकर र एम्बुलेन्सको ढुवानी वापत भगवती ट्रेडर्सलाई यु.एस.डलर ५१,४६७।०० भुक्तानी दिने, L.C. को पाँचौ, छैठौं र अन्तिम किस्ताको रकम बैंक ट्रान्सफर गर्ने निर्णय तथा काम कारवाही भएका हुन। उक्त निर्णय तथा काम कारवाहीका सम्बन्धमा सर्वप्रथम सदस्य सचिवको कार्यालयमा लेखा सम्बन्धी ज्ञान भएका कर्मचारी हुन्छन। सम्पूर्ण कागजात कल्याण शाखा अर्थात सदस्य सचिवको कार्यालयमा राखिन्छन। तयार भएका कागजातहरु System अनुसार म कहाँ सिफारिश प्रयोजनका लागि आएपछि मैले गरेको सिफारिश अध्यक्षबाट सदर हुने व्यवस्था तथा परिपाटी छ। प्रत्येक भुक्तानी प्रक्रियामा प्रहरी महानिरीक्षकबाट सिधै निर्देशन हुन्छ। निर्देशन नभएको अवस्थामा पनि अनुमती लिने काम हुने गर्दछ। म बाट कनै अनियमित काम भएको छैन। मैले पदिय जिम्मेवारी वहन गरेको मात्र हुँदा सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम बहादुर खडकाको विशेष अदालतमा भएको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी श्याम बहादुर खडकाले नगद धरौट सत्तरी लाख दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१ मा आदेश भई प्रतिवादीले सिद्धार्थ बैकको सत्तरी लाखको बैक जमानत दिई तारेखमा बसेका देखिएको।

म प्रहरी महानिरीक्षक पदमा २०६५।११।६ मा बहाल भएको हुँ। म सो पदमा वहाल हुनु भन्दा अगाबै नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६४।३।७ को निर्णयानुसार आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई सुडानको FPU मिसनमा MOU अनुसार सामान तथा सामरिक महत्वका उपकरणहरु तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक ओम विक्रम राणाको समयमा

बेलायती कम्पनी Assured Risks Ltd. सँग सम्झौता भएको देखिन्छ। खरिद संझौता हुँदा विभिन्न समिति तथा वोर्ड गठन भएको देखिन्छ। तर सम्झौता पश्चात र सम्झौता अघिका कुनै पनि समितिमा मेरो संलग्नता छैन। मेरो कार्यकालमा L.C. मा कुनै संशोधन वा ठेकेदारसँग कुनै सम्झौता भएको छैन। केवल पूर्व निर्धारित सम्झौता अनुरुप संचालक समितिबाट प्रक्रियागत रुपमा अनुगमन भएको मात्र हो। नेपाल प्रहरीको संगठनलाई क्षति हुने कुनै काम गरेको छैन। L.C. मा पटक पटक भएको संशोधनको आधारमा तोकिएको किस्ताहरु उल्लेखित मितिमा हिमालयन बैंकले भुक्तानी गरेको देखिन्छ। उक्त भुक्तानी हिमालयन बैंकबाट पूर्व प्र.म.नी.ओम विक्रम राणाको समयमा मिति १२ जुन २००८ को हिमालयन बैंकलाई नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयले खातामा पैसा नभए पनि बुक फोर्स लोन कायम गरेर भएपनि प्रहरी प्रधान कार्यालयको कुनै निर्देशन आवश्यक नपर्ने गरी दिइएको अख्तियारीको आधारमा भएको देखिन्छ। मेरो समयमा कुनै पनि संशोधनका कार्यहरु भएका छैनन्।

मैले प्रहरी महानिरीक्षकको जिम्मेवारी पाउनु भन्दा करिब ६ महिना अगाडिदेखी ८ वटा APC हरु सुडान पोर्टमा रहेको थियो। तत् सम्बन्धमा कहिबाट पनि ती APC हरुमा कुनै खरावी भएको सूचना वा प्रतिवेदन मैले पाएको थिएन। मेरो बहालीको लगभग डेढ महिना अगाडि प्रहरी प्रधान कार्यालयको UN शाखाबाट ठेकेदारलाई राम्रो सामान उपलब्ध गराएको भनी प्रशंसापत्र समेत दिएको देखिन्छ। तत् पश्चात सुडानको आन्तरिक सुरक्षा स्थिति, ठुला APC भएका कारण ढुवानीको समस्या र ड्राईभर समेत नभएको कारण रोकिएका APC हरु मेरो समयमा UN तथा नेपाल आर्मी समेतलाई समन्वय गरी ३ अगस्त २००९ मा सुडान मिसनमा पुऱ्याउन सकिएको हो। ३ अगस्त २००९ मै UN को COE इन्सपेक्सन टिमबाट निरीक्षण गरी सो को प्रतिवेदन ६ अगस्तमा मात्र प्रहरी प्रधान कार्यालयमा प्राप्त भई COE इन्सपेक्सनको प्रतिवेदनमा ती APC हरुमा हाल संचालनमा ल्याउन नसकिने भन्ने राय प्राप्त भए पश्चात मात्र APC हरु विग्रीएको वा मर्मत गराउनु पर्ने भन्ने जानकारी प्राप्त भएकोमा तत् सम्बन्धमा L.C. को शर्त अनुसार तोकिएको अन्तिम किस्ता हिमालयन बैंकबाट २८ जुलाई २००९ मै भैसकेकोले रोक्क सक्ने अवस्था नै रहेन। सुडान मिसनमा खर्च भएको सम्पूर्ण रकम अडिट गराउने सम्बन्धमा संचालक समितिबाट निर्णय भई जानकारीको लागि मेरो दस्तखत गराएको हो। मलाई सजाय हुनुपर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीले नगद धरौट सात करोड रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।३ मा आदेश प्रतिवादीले भई सिभिल बैकको सात करोडको बैक जमानत दिई तारेखमा बसेकामा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६८।९।११ को आदेशले एक करोड बैक जमानत दिई तारेखका बसेको देखिएको।

म सुडान मिसनका लागि आवश्यक सामाग्री खरिदका लागि सिफारीस गर्न गठित बोर्डमा केन्द्रीय प्रहरी विशेष कार्यदलको प्रतिनिधिको रुपमा सदस्य पदमा थिएँ। बोर्ड समक्ष प्राप्त भएको सिलबन्दी टेण्डर र कोटेशन मध्ये सबैभन्दा न्यूनतम मूल्य कवोल गरी गुणस्तरीय सामान उपलव्ध गराउन BID submission गर्ने फर्मलाई सिफारिश गर्न २०६४।५।२५ गते मुचुल्का गरी ऐ.२६ गते Assured Risks Ltd. लण्डनका स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारतीको फर्मलाई सिफारीस गरिएको हो। सो सिफारिश आफू भन्दा माथिल्ला अधिकृतहरुले दस्तखत गरेको र न्यूनतम अंक कबोल गर्ने फर्मलाई सिफारिश गर्न उपयुक्त नै ठानी मैले पनि सिफारिश गर्ने निर्णयमा दस्तखत गरेको हुँ। कही कतै पनि गुणस्तरहीन र न्यून गुणस्तरको सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने भन्ने उल्लेख नभएको हुँदा मैले भ्रष्टाचारको कसूर नगरेको हुँदा मलाई सजाय हुनुपर्ने होईन। सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी प्रकाश अधिकारीको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी प्रकाश अधिकारीले नगद धरौट पन्ध्र लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पूर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।४ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

म प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक पदमा पदोन्नती भई २०६६।४।२३ मा प्रहरी प्रधान कार्यालयको प्रशासन विभागमा पदस्थापन हुनुभन्दा अगाडि बाहिर कार्यरत रहेको हुँदा सुडान मिसनको सन्दर्भमा के के भएको थियो जानकारी थिएन। प्रशासन विभागमा

पदस्थापन भएपछि कल्याण कोषको विधान बमोजिम स्वत संचालक समितिको अध्यक्ष हुने प्रावधान अनुसार म संचालक समितिको अध्यक्ष भएको हुँ। विवादित सुडान मिसनको लागि आवश्यक बन्दोबस्तीका सामान खरिद गर्ने प्रक्रिया तथा भुक्तानी दिने कार्यमा समेत मेरो सहभागीता र संलग्नता नभएको हुँदा मलाई लगाईएको आरोपबाट सफाई पाउनु पर्छ। आफूभन्दा माथिल्ला कमाण्डरले दिएको आदेश निर्देशन अनुसार काम कारवाही हुने नेपाल प्रहरीमा केन्द्रीय समितिका अध्यक्ष (प्रहरी महानिरीक्षक) ले मलाई कोषको लेखा परीक्षण गराउन र साधारण सभामा लैजानको लागि तुरुन्त कोषको भएको खर्चको समर्थन गर्ने भन्ने आदेश प्राप्त भएकोले मेरो अध्यक्षतामा मिति २०६६।६।१ मा बसेको समितिले खर्चको समर्थन गर्ने गरी निर्णय भएकोमा उक्त निर्णय अन्तिम होईन। मिति २०६७।४।१० मा बसेको कोषको केन्द्रीय समितिको बैठक र साधारण सभाको २०६७।५।६ गते बसेको बैठकले मेरो अध्यक्षतामा मिति २०६६।६।१ मा भएको बैठकको निर्णयलाई अस्वीकार गर्ने समेतको निर्णय भएको अवस्थामा सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी मदन बहादुर खड्काको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी यी प्रतिवादीको पदिय हैसियत एंव कामको प्रकृति समेतका तथ्यलाई विचार गर्दा हाल प्रतिवादी मदन बहादुर खड्काले नगद धरौट पचास लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६५।४।५ मा आदेश भई यी प्रतिवादीले सिद्धार्थ बैकको बैक जमानत दिई तारेखमा बसेको देखिएको।

म सामान खरिद वोर्डमा २०६४।५।१६ को पत्रबाट सदस्य भएको हुँ। सदस्य हुनुभन्दा पहिले नै २०६४।५।१० मै एपिसी लगायतका सामाग्रीको खरिदको लागि कोटेशन आव्हान गरी सकेको कुरा अभिलेखबाट देखिएको छ। सवै निर्णय पुस्तिका तथा कागजात तयार भई सकेपछि र माथिल्ला अधिकृतहरुका दस्तखत समेत भई सकेका कागजातहरु कल्याण शाखाका प्रहरी कर्मचारीले ल्याई दस्तखत गराएका हुन। कुनैपनि कारवाही र बैठकमा आफैं छलफल उपस्थित भै कहिले पनि दस्तखत गरेको होईन। २०६४।६।२७ को एपिसी खरिदको माइन्यूट दस्तखत गर्ने समयमा सो को कोटेशन हेरेको थिएँ। त्यसमा हातले लेखेको कुनै विवरण भरिएको थिएन। हाल मिसिलमा हेर्दा Note APC model will be OT 64 and it is Refurbished भन्ने व्यहोरा हातले

लेखेको अग्रेजीको वाक्यांस पछिबाट थपिएको हो। अतः पुरानो एपिसी किन्ने माइन्यूटमा सही गरेको होईन। नयाँ एपिसि खरिद गर्ने माइन्यूटमा सही गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी कृष्ण प्रसाद गुरागाईको विशेष अदालत समक्षको वयान।

पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी कृष्ण प्रसाद गुरागाईले नगद धरौट पन्ध्र लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम प्रतिवादीलाई थुनुवा पूर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।८ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

मेरो शाखाको काम संचार सम्बन्धी हो, FPU मिसनमा आवश्यक परेकोले यी आवश्यक सामान खरिद गर्नु परेको हुनसक्छ, यो मेरो हेर्ने विषय नभएकोले सामूहिक निर्णयमा सहमति जनाएको हो, APC लगायतका सूचीकृतबाट खरिद भएका सामानहरुको जानकारी खरिद सम्बन्धित निकायलाई विशेष जानकारी हुन्छ,। मेरो क्षेत्र यसमा नभएकोले जानकारी भएन, खराव र अस्वीकृत सामानहरुको भुक्तानी कसैले दिएको छ भने दिने व्यक्ति दोषी हुन सक्छ। दरभाउपत्र प्रवन्ध र कल्याण शाखाबाट गर्ने प्रचलन भएको, मलाई पछिमात्र जानकारी गराईएकोले मलाई त्यस सम्वन्धी जानकारी छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी विद्याराज श्रेष्ठको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी विद्याराज श्रेष्ठले नगद धरौट पन्ध्र लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम प्रतिवादीलाई थुनुवा पूर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।८मा आदेश भई प्रतिवादीले बैंक जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

सुडान मिसनमा UN को माग बमोजिमका APC खरिद गर्नका लागि PDV (Pre-deployment visit team) UN बाट सामानहरु निरीक्षणको लागि आएको अवस्थामा उक्त team ले हामिले देखाएको class II ot 64 क्याटलक हेरी APC wheeled infantry carrier, PDV team Reviewed the tatalog and found the item acceptable भनी दिएको प्रतिवेदन आरोप पत्रमा उल्लेख छ। तसर्थ APC UNO को गुणस्तर

बमोजिमको खरिद गरिएको हो। कम गुणस्तरको अडर गरिएको होईन। APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामान पठाउनको लागि तत्कालीन प्र.अ.म.नी.दीपक सिंह थाङ्देनको अध्यक्षतामा प्रस्तावित FPU मिसनको तयारीका लागि योजना समिति गठन गरी त्यसै समितिलाई रेक्की भिजिटको लागि सुडानमा समेत पठाई उनिहरुले UN का सम्बद्ध कर्मचारीहरुसँग समेत परामर्श गरी तयार गरी लागत अनुमान समेत पेश गरेकोमा मैले प्रचलित आर्थिक ऐन, नियम अनुसार गर्ने भनी तोक लगाई दिएको हो। तत् पश्चात मैले तत्कालीन प्र.ना.म.नि.दीपक कुमार श्रेष्ठको अध्यक्षतामा खरिद समिति गठन गरी UN का माग बमोजिमका सामानहरु खरिद गरी पठाएका हुन र उक्त सामानहरु PDV team ले जाँच गरी सही ठहऱ्याई UN ले नै ढुवानीको बन्दोवस्त गरी मिसनमा पुऱ्याएको हो। उक्त बन्दोबस्तीका सामानहरु मैले पठाएको नभई अधिकार सम्पन्न अन्य अधिकारीहरुले पठाएका हुन। संचालक समिति र खरिद समितिले UN ले स्वीकार गरेको APC खरिद गर्ने निर्णय गरेकोले निर्णय गलत होईन। APC खराब पुगेको हो भने आपूर्तिकर्ताले यसको जिम्मेवारी लिनु पर्छ। आपूर्तिकर्ताबाट गुणस्तरयुक्त APC लिने विषय त्यतिखेरको सम्बद्ध पदाधिकारीहरुको दायित्व हो। निर्णयले गलत APC मगाएको हो भन्ने मलाई लाग्दैन।

रवी प्रताप राणा समेतका व्यक्तिले ठेक्का सम्झौता संशोधन गर्ने काम म समेतको मिलेमतोमा भएको भनी दिएका वयान व्यहोरा झुठ्ठा र कपोलकल्पित हुन। L.C. संशोधनको सम्बन्धमा मलाई कुनै जानकारी गराइएको थिएन। यस विषयमा मैले कुनै आदेश निर्देशन दिएको समेत छैन। प्रहरी कल्याण कोषको विधान बमोजिम अधिकार प्राप्त संचालक समितिले विभिन्न मितिमा वैठक बसी गरी सकेको निर्णयलाई फेरबदल वा संशोधन गर्ने अधिकार मलाई छैन। तसर्थ मैले उक्त समितिले गरेको निर्णयलाई सदर गर्नु पर्ने होईन। केवल निर्णय पुस्तिकामा भई सकेको निर्णय लेखिए पछि फेरबदल हुन नपाओस भनी केन्द्रीय समितिको अध्यक्षको हैसियतले प्र.म.नी.ले सदर भनी निर्णय प्रमाणित गर्ने प्रचलन धेरै अघिबाट रही आएको छ। थप लागत अनुमानको सम्बन्धमा स्थलगत अध्ययनको लागि टोली सुडान पठाई उनिहरुले UN का सम्बन्धित कर्मचारीहरुसँग परामर्श गरी तथा त्यहाँको स्थलगत अध्ययन गरी तयार गरेको थप लागत अनुमान प्रतिवेदनमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार गर्नु भनी तोक आदेश गरेको थिए। त्यसपछि प्रकृयागत ढंगले खरिद प्रक्रिया अगाडि बढाउने काम सम्बन्धित पदाधिकारीहरुको हुने छ। मैले भ्रष्टाचारजन्य कुनै कसूर अपराध नगरेकोले सजाय हुनु पर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी ओम विक्रम राणाको विशेष अदालत समक्षको वयान।

पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुने गरी प्रतिवादीको खरिद योजना तर्जुमा देखिको संलग्नता, शुरुको सम्झौतामा अस्वाभाविक रुपमा पटक पटक ठेकेदारको पक्षमा गरेको संशोधन लगायतका कृया, अभियोग मागदावी र कसूरको मात्रा समेतलाई विचार गर्दा हाल प्रतिवादी ओम विक्रम राणाले नगद धरौट पन्ध्र करोड रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।९ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत दिई तारेखमा बसेको देखिएकोमा सर्वोच्च अदालतको मिति २०६८।९।११ को आदेशले पनि विशेष अदालतको सो आदेशमा परिवर्तन नभएबाट पन्ध्र करोड रुपैयाँ बराबरको जेथा जमानत राखी तारेखमा नै रहेको देखिएको।

म २०६३।१०।२२ मा UN मिसन सुडानमा गई फर्की आएपछि २०६५।३।३ मा मात्र हाजिर भएको हुनाले म विदेशमै भएको समयमा सुडान मिसनको लागि सामान किन्ने, किन्न योजना तर्जुमा गर्ने, खरिद प्रक्रिया भएको तथा विभिन्न सम्झौता भएको हुँदा मेरो प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रुपमा कुनै पनि संलग्नता नभएको कुरा पुष्टि हुन्छ। २०६५।३।११ को बैठकमा उपस्थित नभएको र अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले समितिमा भएका निर्णयका सम्बन्धित प्रश्न राख्दा मात्र त्यो मितिमा के के निर्णय भएको रहेछ भन्ने कुरा जानकारी पाएको हुँ। केवल उक्त बैठकमा म संचालक समितिको पदेन सदस्यको हैसियतले उपस्थितसम्म भएको हु। निर्णय प्रकृयामा सहभागी नभएको कारण मेरो दस्तखत समेत नरहेकोले निर्णय प्रक्रियामा मेरो संलग्नता छैन। मलाई दावी बमोजिम सजाय हुनु पर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी टपेन्द्रध्वज हामालको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको २०६४।१०।३ र २०६५।५।२० का बैठकमा कार्य विभागको प्रहरी नायव महानिरीक्षक (कोषको पदेन सदस्य) को अनुपस्थीतमा तत्कालीन कार्य विभाग प्रमुखको आदेशले प्रतिनिधिको रुपमा उपस्थित भएको हुँ। उक्त बैठकका एजेण्डा सम्बन्धित पदाधिकारीबाट नियम संगत रुपमा प्रक्रिया पूरा गरी पेश गरेका होलान भन्ने विश्वासमा परी सामूहिक रुपमा समर्थन गरेको हुँ। म उक्त प्रहरी कल्याण कोषको पदेन तथा अन्य कुनै सदस्य पनि होईन र कल्याण कोष सम्बन्धी कुनैपनि

जिम्मेवार काममा संलग्न समेत नभएको हुँदा मलाई सजाय हुनुपर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी निरज पुनको विशेष अदालत समक्षको वयान।

सुडान मिसन अन्तर्गतका संचालक समितिका २ वटा बैठकहरुमा म कार्यरत रहेको कार्य विभागका प्रमुख A.I.G. ले खटाएकाले उपस्थित भएको हुँ। मिति २०६४।६।१८ को बैठक प्रशासन विभागका प्रमुख A.I.G. दीपक सिंह थाङदेन समेतले सिफारिश गरे बमोजिम सम्बन्धित शाखाहरुबाट जिम्मेवार पदाधिकारीहरुले नियम संगत रुपमा प्रकृया पुऱ्याई पेश गरेका एजेण्डाहरुमा अन्य उपस्थित सदस्यहरु सरह असल नियतका साथ सो निर्णय समर्थनसम्म गरेको हो। सो प्रस्ताव बनाउने लगायतका कुनै पनि कार्यमा मेरो संलग्नता रहदैन। त्यस्तै मिति २०६५।३।११ को बैठकबाट APC को स्पेयर पार्ट खरिद गर्ने गरी संशोधित संझौता अनुमोदन गरेको विषय पनि सोही अनुरुप भएको हुँदा सम्पूर्ण कुराहरुको जिम्मा सम्बन्धित विभागले लिनुपर्ने हुन्छ। कार्य विभागबाट भएको काम मात्र हामीलाई थाहा जानकारी हुन्छ। तसर्थ अभियोग दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुरेन्द्र बहादुर पालको विशेष अदालत समक्षको वयान।

सुडान मिसनका सम्बन्धमा खरिद बोर्डको २०६४।५।२५ मा दरभाउपत्र खोल्ने मुचुल्का र ०६४।५।२७ गतेको सबैभन्दा न्यूनतम अंक कबोल गर्ने कम्पनीलाई खरिदका लागि सिफारिश गर्ने निर्णयहरुमा मेरो दस्तखत परेको छ। उक्त समयमा म राष्ट्रिय प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठानमा प्रशिक्षकको रुपमा आवासिय तालिमका लागि खटिई गएको थिएँ। त्यो तालिमबाट फर्केपछि पहिले नै भैसकेको मुचुल्का र सिफारिशमा दस्तखत गराइएको हो। पछाडीको मितिमा दस्तखत गर्न मिल्दैन भनी मैले जिकिर गर्दा कल्याण शाखा प्रमुख र खरिद बोर्डको अध्यक्षको आदेश छ दस्तखत गर्नु भनी कल्याण कोषका फाँटवालाले भनेपछि दस्तखत गरेको हुँ। साथै ०६४।५।२६ मा गरेको ए.पि.सी.खरिद सिफारीसलाई मिति ०६४।६।२७ गतेको डिजेलबाट चल्ने ए.पि.सी.खरिद निर्णयले काटेको (प्रतिस्थापन) हुँदा मेरो दायित्व शून्यमा झरी सकेको छ। ए.पि.सी. लगायतका सामान खरिद प्रक्रियाको योजना तर्जुमा, लागत अनुमान, खरिद प्रक्रिया लगायत कुनै पनि कार्यमा मेरो संलग्नता नभएको हुँदा अभियोग दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिनाको विशेष अदालत समक्षको वयान।

म प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६५।९।११ गतेको संचालक समितिको बैठकमा नेपाल प्रहरी अस्पतालबाट चिकित्सक विशेषज्ञ खटिई आउनु पर्ने कल्याण कोषको विधानमा व्यवस्था भएपनि तत्कालीन अस्पताल प्रमुखको मौखिक आदेशानुसार बैठकमा

उपस्थित भई उपस्थीतमा दस्तखत गरे पश्चात मिटिङ्गका एजेण्डाहरुमा छलफल शुरु नहुँदै अस्पतालबाट जरुरी काम पर्‍यो भनी तुरुन्तै बोलावट भई बैठकको अध्यक्षको अनुमतीले बैठकबाट बाहिरिएको हुँदा उक्त बैठकका निर्णयहरुमा मैले दस्तखत गरेको छैन। म APC र सो को स्पेयर्स पार्टस, बन्दोबस्तीका सामानहरुको खरिद गर्ने, योजना तर्जुमा गर्ने, भुक्तानी दिने समर्थन गर्ने लगायतका कुनै पनि कार्यमा मेरो संलग्नता छैन। तसर्थ मलाई अभियोग माग दावी बमोजिम हुनुपर्ने होईन। झुठ्ठो अभियोग दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गिरीधारी शर्माको विशेष अदालत समक्षको वयान।

म OPD मा विरामी हेरी रहेको अवस्थामा मिति २०६५।३।११ को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको बैठकमा नेपाल प्रहरी अस्पतालका D.I.G. रामनाथ सिंहले वैठकमा जानु भनी मौखिक आदेश दिनु भई नेपाल प्रहरी अस्पतालको प्रतिनिधिको रुपमा बैठकमा उपस्थित भएको हुँ। बैठक शुरु हुने वित्तिकै उपस्थीतमा सही गरेपनि तुरुन्तै अस्पतालमा विरामीको चाप बढेकाले अस्पतालबाट बोलावट भएको हुँदा म तुरुन्तै अस्पतालमा फर्किइ हाले। सो पछि उक्त बैठकमा के निर्णय भयो थाहा भएन। निर्णयको बन्दमा मैले सही गरेको छैन। Spare Parts खरिद गरेको सम्बन्धमा मलाई कुनै जानकारी नै नभएको हुँदा म माथी लागेको अभियोग दावीबाटसफाई पाउनु पर्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी डा. रामकृष्ण राजभण्डारीको विशेष अदालत समक्षको वयान।

सुडान मिसनमा नेपाल प्रहरीको लागि आबश्यक पर्ने APC लगायतका सामानहरुको खरिद गर्ने, सम्झौता गर्ने, योजना प्रतिवेदन, दुवानी एवं भुक्तानी लगायतका कुनै पनि कार्यहरुमा मेरो संलग्नता छैन। म पेशाले मानसिक रोग विशेषज्ञ भएको र मेरो कार्य क्षेत्र अस्पताल भएकोमा D.I.G. रामनाथ सिंहको मौखिक आदेशानुसार मिति २०६४।१०।३ को प्रहरी कल्याण कोषको बैठकमा सहभागी हुन उपस्थित हुँदा उक्त दिनको बैठकमा विभिन्न एजेण्डाहरु थिए। त्यस मध्ये अस्पताल सम्बन्धीका निर्णय म अस्पतालको प्रतिनिधि भएकोले जानकारी गराउनु भयो। अन्तिम निर्णय सुडानको खर्च समर्थन गर्ने विषयमा थियो। बैठकको अन्तिममा सम्पूर्ण निर्णयहरु एकमुष्ट रुपमा पेश गर्नु भयो र अन्य निर्णयहरुको हकमा म पेशाले चिकित्सक भएकोले सम्बन्धित पदाधिकारीहरुले प्रकृया पुर्‍याएर नियमपूर्वक पेश गर्नु भएको होला भन्ने ठानी सांगठानिक मर्यादा र अनुशासनको पालना गर्दै सिलसिलेबार रुपमा अन्य इकाइबाट आउनु भएका प्रतिनिधिहरुले सरह अस्पतालको प्रतिनिधिको हैसियतले समर्थन जनाएको हुँ। म निर्दोष छु त्यसैले झुठ्ठा

अभियोगबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी डा. अजित कुमार गुरुङ्गको विशेष अदालत समक्षको वयान।

म सुडान मिसन अन्तर्गतका कुनै पनि समितिमा सदस्यको हैसियतले संलग्न छैन। केवल प्रतिनिधिको रुपमा खटाइए बमोजिम प्र.ना.उ.को आदेशानुसार र आफ्नै कार्यकक्षमा ल्याइएका मिति २०६४।५।१७, ऐ. २५,२६,३० ऐ. ६।७, ६।१७, २१ र ६।२७ मा भएका निर्णयहरुमा प्रतिनिधिको हैसियतले सही गरेको थिएँ। सो प्रतिनिधिमा प्र.म.नि.को सचिवालयबाट जो पनि पर्न सक्ने अवस्था रहन्थ्यो। सोही बमोजिम आदेशानुसार मलाई दस्तखत गर्न भने बमोजिम प्रतिनिधिको खालि ठाउँमा पछिबाट हातले मेरो नाम थप गरी सही गर्न भनेपछि अध्ययन गर्न खोज्दा समय छैन छिटो ल्याउन भनेको छ सही गरिदिनुस भनेकोले सही गरिदिएको हुँ। बैठकमा मितिका विषयमा पनि पछि मात्र जानकारी भएको हो। म प्रस्तुत मुद्दामा निर्दोष रहेकाले दावी बमोजिम मलाई सजाय हुने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी लालगोविन्द श्रेष्ठको विशेष अदालत समक्षको वयान।

म सुडान मिसन अन्र्तगतका योजना, खरिद, भुक्तानी कुनै पनि कार्यमा सहभागी छैन। मिति २०६६।६।१ को बैठकमा प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिबाट APC समेतका सामान खरिद गर्दा भएका खर्च समर्थन गर्ने निर्णयमा प्रशासन विभाग प्रमुख प्र.अ.म.नि.मदन बहादुर खड्काको पियले खबर गरी तत्काल पुग्दा त्यहा मिटिङ्ग चलेर माइन्यूटको काम सम्पन्न भै सकेको रहेछ। सो मिटिङ्गमा प्रतिनिधि सदस्यका हैसियतले म कार्यरत रहेको १ नं.गण का प्रहरी हवल्दार वा प्रहरी जवान उपस्थित हुनुपर्नेमा मलाई बोलाइएछ। सो कुरा सम्बन्धित माइन्यूट गर्ने कर्मचारीले प्र.अ.म.नि.लाई रिर्पोट गर्दा मलाई नै आमन्त्रित भनेर सही गराए हुन्छ भन्ने आदेश गरेकाले चेन अफ कमाण्डमा रहेर सही सम्म गरेको हुँ। APC समेतको सामान खरिद गर्दा भएका खर्च समर्थन गर्ने निर्णय गरेको भन्ने मलाई सो समयमा थाहा थिएन। तसर्थ म निर्दोष छु सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गुप्तबहादुर श्रेष्ठको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रतिवादी रमेश कुमार पाण्डेयले मिति २०६६।६।१ को बैठकमा A.I.G. किरण कुमार गौतमले पठाएकाले गएको हुँ, म प्रहरी कल्याण कोषको विधानले निर्धारण गरेको सदस्य होईन साथै प्रतिनिधि भएर गएको पनि होईन, म त्यहाँ पुग्दा वैठक सकिएको थियो। सबैले निर्णय पुस्तिकामा सही गरी रहनु भएकोले मैले पनि सही गरेको हो। त्यती बेला निर्णयमा के छ भन्ने कुरा थाहा थिएन। तर मुद्दा परेपछि थाहा पाउँदा त्यो निर्णय सुडान खर्चको खर्च अनुमोदन गर्ने रहेछ,। यस बिषयमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान

आयोगले मलाई बयान लिएको छैन। APC लगायतका सामानहरु खरिद गर्दा स्पेसिफिकेशन नबनाएको भन्ने सम्बन्धमा, ठेकेदारसँग मिलेमतो गरेको भन्ने सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रमेश कुमार पाण्डेयको विशेष अदालत समक्षको वयान।

FPU का लागि APC का सामानहरु खरिद गर्दाको समयमा मलाई प्रहरी प्रधान कार्यालय समाचार कक्ष शाखाबाट ०६४।४।२० गते प्रहरी प्रधान कार्यालय भण्डार शाखामा काजमा लगियो। मिति २०६४।५।२२ का दिन विरामी भई बिरेन्द्र प्रहरी अस्पतालमा भर्ना भए। तहाँ उपचार हुन नसकेपछि २०६४।५।२४ मा टिचिङ्ग अस्पतालमा रिफर भई टिचिङ्गमा समेत उपचार पाउन नसकेकोले मेडिकेयरको ऐ.ऐ.२४ देखी २६ सम्म I.C.U. मा समेत उपचार गराई ऐ.ऐ. २८ गते डिसचार्ज भए। पुन ०६४।६।१२ गते टिचिङ्गमा इमरजेन्सीमा भर्ना हुन गएकोमा बेड खाली नभएकोले न्युरो अस्पताल बाँसबारीमा भर्ना भए र ऐ.१७ गते डिस्चार्ज भई १५।२० दिन घरमा आराम गरी बसेको अवस्थाका कागजात यसै साथ पेश गरेको छु। म विरामी भई अस्पतालमा भर्ना भई बसेको अवस्थामा समेत विभिन्न कागजातमा सही गराएका थिए। कागजातका विषयबस्तु र परिणामका जानकारी थिएन। चार्ज बुझाउने भनी सही छाप गराएका थिए। मैले चार्ज बुझाउनेमा सही गर्दा माइन्यूटमा समेत सही गराएका रहेछन। तसर्थ APC लगायतका सामानहरु खरिद गर्न गठित खरिद बोर्डका विभिन्न निर्णयहरुमा अस्पतालमै भएको बेलामा सही गराएका हुन। निर्णय गर्ने बेलामा म सहभागी भएको थिईन। कुनै जानकारी पनि नभएकोले मलाई सजाय हुनु पर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी हरिहर श्रेष्ठको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी निरज पुनको हकमा मिति २०६८।४।११, प्रतिवादी टपेन्द्रध्वज हमालको हकमा मिति २०६८।४।१० मा, प्रतिवादीहरु सुरेन्द्र बहादुर पाल र लाल गोविन्द श्रेष्ठको हकमा मिति २०६८।४।२४ मा, प्रतिवादी हरिहर श्रेष्ठको हकमा मिति २०६८।४।१८ मा, प्रतिवादीहरु अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना र गिरीधारी शर्माको हकमा मिति २०६८।४।१६ मा, रामकृष्ण राजभण्डारी र अजित कुमार गुरुङको हकमा मिति मिति २०६८।४।२२ मा, प्रतिवादी गुप्त बहादुर श्रेष्ठको हकमा मिति २०६८।४।२५ मा र प्रतिवादी रमेश कुमार पाण्डेयको हकमा मिति २०६८।४।३० मा विशेष अदालतबाट साधरण तारेखमा रही मुद्दामा पुर्पक्ष गर्ने गरी आदेश भई यी ११ जना प्रतिवादीहरु तारेखमा रहेकोमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति

२०६८।९।११ को आदेशले यी प्रतिवादीहरु मध्येका निरज पुन, टपेन्द्रध्वज हमाल र सुरेन्द्र बहादुर पालले जनही पाँच लाख रुपैयाँ र अन्य ८ जना प्रतिवादीहरुले जनही दुई लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी अ.वं १२१ नं. बमोजिम प्रतिवादीलाई थुनुवा पूर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भन्ने व्यहोराले भएको आदेश बमोजिम प्रतिवादीहरु निरज पुन, हरिहर श्रेष्ठले नगद धरौट र प्रतिवादीहरु गुप्त बहादुर श्रेष्ठ, अजित कुमार गुरुङ, रमेश कुमार पाण्डेय, रामकृष्ण राजभण्डारी, लालगोविन्द श्रेष्ठ, गिरीधारी शर्मा, अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना, टपेन्द्रध्वज हमाल र सुरेन्द्र बहादुर पालले बैंक जमानत दिई तारेखमा बसेको देखिएको।

मैले APC सामानहरुको खरिदका निमित्त गठित समितिमा सदस्य रही कार्य गरेको थिएँ। मिसनका लागि चाहिने सम्पूर्ण बन्दोबस्तीका सामान UN Standard को हुनुपर्ने भनी खरिद योजना समितिले प्रहरी कल्याण कोषलाई सिफारिशसम्म गरेको हो। के कस्ता सामान खरिद भए, कस्तो गुणस्तरका थिए त्यस बारे उक्त सामानहरु खरिद पश्चात सामान बुझ्ने, भुक्तानी दिने अधिकारीहरुलाई नै थाहा होला। दरभाउपत्र लेख्ने, दरभाउपत्र सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझाउने, दर्ता गराउने सबै काम कल्याण शाखाका सदस्य सचिव रवी प्रताप राणा र निजकै शाखाबाट हुने भएकोले त्यस सम्बन्धमा मलाई जानकारी भएन। खरिद समितिले खरिद गर्ने सामान COE manual अनुसार हुने गर्दछ। सवै सामान नयाँ नै खरिद गरिने हो, रिफरवीष्ड सामान खरिद गर्ने भन्ने बारे कही कतै खरिद समितिले उल्लेख गरेको छैन। मैले कुनै गैर कानूनी कार्य नगरेको हुनाले सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी संजय सिंह बस्नेतको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी संजय सिंह बस्नेतले चालिस लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१० मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

सुडान मिसनमा खटिएका प्रहरी कर्मचारीका लागि आवश्यक पर्ने APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामान खरिद गर्दा न्यूनगुणस्तरको सामान खरिदको सिफारीस नगरी UN Standard को सामान खरिदको सिफारिश गरिएको हो। जस्को पुष्टी UN को PDV team ले APC को Catalog हेरी स्वीकार गरेकोबाट पुष्टी हुन्छ। मेरो अध्यक्षतामा खरिद सिफारिश बोर्ड गठन भई सिफारिशको निर्णय भएको हो। UN बाट प्राप्त Contigent owned equipment manual मा उल्लेखित आधारलाई नै स्पेसिफिकेसन मानिएको हो। तत्कालीन प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक दीपक सिंह थाङ्देन र सुडानका लागि खटिएका कन्टिजेन्ट कमाण्डर कमल सिंह बमले रेकी भिजिट गरी नेपाल फर्के पछि त्यहाको तत्कालीन सुरक्षा अवस्थाको बिचार गरी अन्य मुलुक सरहको सुरक्षा सामाग्रीहरु र UN बाट अन्य थप सामाग्रीको थप माग भै आए बमोजिम थप लागत तयार गरिएको हो। बुक फोर्स लोन कार्यान्वयन नै नभएको र हिमालयन बैंकलाई लेखेको पत्रबाट भुक्तानी तालिकालाई कायम गरी बुक फोर्स लोनलाई हटाई सकेको हुँदा यसबाट अनियमितता भएको छैन। म आरोप दावी अनुसारको कसूरदार नभएकोले मलाई सजाय हुने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठले पचहत्तर लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१० मा आदेश भई प्रतिवादीले बैक जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

मैले योजना तथा लागत अनुमान तर्जुमा समिति र खरिद समितिमा रही काम गरको थिएँ। पछि कल्याण कोषको संचालक समितिको सदस्य सचिवमा पनि बसी काम गरेको छु। खरिद बोर्ड समक्ष ३ वटा दरभाउपत्र पेश हुन आएकोमा खोली हेर्दा Assured Risks Ltd लण्डनका स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका प्रो.शम्भु भारतीको दरभाउपत्र सवै भन्दा घटी भएकाले निजको दरभाउपत्रलाई स्वीकृत गर्ने निर्णयको सिफारिश गरिएको हो। सूचिकृत फर्महरुबाट सामानहरु खरिद गरिनु पर्ने र ३ वटा फर्मलाई कोटेशन गर्नलाई पत्र गै सकेको रहेछ। सो सम्बन्धमा मलाई जानकारी थिएन। रेकी भिजिटमा गएको टोली फर्कि आएपछि थप लागत लाग्ने भनेकाले थप लागत अनुमान पेश भएको हो। चेक रिपब्लिकबाट APC UN ले ढुवानी गर्ने भन्ने थियो। तर अन्तमा आएर UN ले हामी

ढुवानी गर्न सक्दैनौं। तिमिहरुले नै ढुवानीको व्यवस्था मिलाउनु र त्यस्को रिइम्वर्स हामीले गर्छौं भनेकाले हामीले ढुवानी कर्ता खोज्यौ। तर पायनौ। अन्तमा APC सप्लायर्स Assured Risks Ltd लाई ढुवानी गरिदिन अनुरोध गर्दा ढुवानी गर्न मञ्जुर भएकोले सोही कम्पनीले APC ढुवानी र बिमा मागेकोले भुक्तानी दिएइको हो। L.C. को तेश्रो र चौथो किस्ता भुक्तानी सम्बन्धमा तत्कालीन प्रवन्ध D.I.G. दीपक कुमार श्रेष्ठ र Assured Risks LTD लण्डनका स्थानीय प्रतिनिधि शम्भु भारती बीच भुक्तानी सम्बन्धी किस्ताको लिष्ट बनाएका हुन। सो मध्ये तेश्रो र चौथो किस्ता भुक्तानी दिनलाई म कल्याण शाखाको प्रमुख भएको नाताले कल्याण शाखाबाटै भुक्तानी दिनुपर्ने हुँदा मैले भुक्तानी दिने विषयको टिप्पणी पेश गरेको मात्र हुँ।

सो टिप्पणी कल्याण कोष संचालक समितिका अध्यक्षले स्वीकृत गर्ने हो। यसरी स्वीकृत भएपछि मात्र भुक्तानी हुने हुँदा सो भुक्तानीमा मेरो पूर्ण जिम्मेवारी र सहभागिता छैन। Book Force Loan सम्बन्धमा मिसनबाट प्राप्त हुने सोधभर्ना समयमै नआउने हुनाले किस्ता अनुसारको रकम भुक्तानी दिन नसक्ने अवस्था हुने हुँदा बैंकले केही व्याज लिने गरी किस्तानुसारको समयमा बैंकले नै तिरिदिने गरी Book Force Loan कायम गर्न मेरो हाकिमबाट निर्देशन भएकाले कायम गरिएको हो। तर अन्तसम्म पनि Book Force Loan कार्यान्वयनमा आएन। सुडान डार्फरका पठाइएका APC सामानहरुको सम्बन्धमा मलाई शुरुमा केही थाहा थिएन पछि मात्र थाहा भएको हो। APC सम्बन्धी सम्पूर्ण काम प्रहरी प्रधान कार्यालय प्रबन्ध शाखाबाट भएको हो। पछि कल्याण कोषबाट लगानी गर्ने भन्ने निर्णयानुसार भुक्तानी दिने अवस्थामा मात्र मैले जानकारी पाएको हुँ। मेरो शाखा प्रमुखको हैसियतले कुनै पनि निर्णय गर्ने अधिकार नभएको र मैले माथिका हाकिमहरुको आदेश वा निर्देशन पालना गर्नुपर्ने बाध्यात्मक स्थिति अनुसार नै काम गर्नु परेको हो। तर्सथ मलाई सजाय हुनुपर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रवी प्रताप राणाको विशेष अदालतमा भएको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी रवी प्रताप राणाले एक करोड पच्चीस लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट

मिति २०६८।४।११ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

प्रहरी कल्याण कोषको विधान बमोजिम आर्थिक प्रशासन महाशाखाको प्रमुख सञ्चालक समितिको पदेन कोषाध्यक्ष रहने व्यवस्था बमोजिम पदेन कोषाध्यक्षको हैसियतले २०६४।३।१, २०६४।५।६, २०६४।६।१८, २०६४।१०।३ र २०६५।५।२० को प्रहरी कल्याण कोषको बैठकमा उपस्थिति जनाएको हुँ। मेरो काम आय व्यय हिसाब किताव राख्ने लगायतका आर्थिक कारोवारमा संलग्न हुने नभई कल्याण शाखाबाट आएको फाइल अगाडि बढाउने मात्रै हो। प्रहरी कल्याण कोषको सम्पूर्ण आर्थिक कारोवार कल्याण शाखाको सदस्य सचिवले गर्दछ। ती बैठकहरु मध्ये ०६४।३।१ र ०६४।५।६ को बैठकले प्र.अ.म.नि. दीपक सिंह थाङ्गदेनको अध्यक्षतामा गठित समितिले सामान खरिदको लागत अनुमान पेश गरेकोले आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावलीको अधिनमा रही आवश्यक प्रक्रिया शुरु गर्ने निर्णय भएको हो। म लागत अनुमान सम्बन्धी कुनै पनि बैठकमा सहभागी छैन। लागत अनुमान सम्बन्धी मलाई जानकारी पनि छैन। २०६४।६।१८ को बैठकले थप लागतको सम्बन्धमा निर्णय गरेको हो। थप लागत अनुमानको सम्बन्धमा म संलग्न छैन। APC को बिमा वापतको भुक्तानी मैले गरेको होईन। संचालक समितिको अध्यक्षले गरेको हो। हामिले चेन अफ कमाण्डमा काम गर्ने हो। माथिबाट आएको आदेश पालनासम्म गरेको सन्दर्भमा सजाय हुनुपर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रमेश विक्रम शाहको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी रमेश विक्रम शाहले सत्तरी लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।११ मा आदेश भई प्रतिवादीले बैक जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

सुडान खटाउने कर्मचारीका लागि आवश्यक पर्ने APC समेतका सामान खरिद गर्ने योजना समिति, खरिद समिति र भुक्तानी प्रक्रियामा मेरो कुनै संलग्नता छैन। २०६६।६।१ को संचालक समितिको बैठकमा बैठकको एजेण्डाबारे पूर्व जानकारी नदिई अकस्मात रुपमा मौखिक जानकारीको आधारमा UN शाखामा भएको हुनाले बोलाइएको हुँदा आमन्त्रितको रुपमा उपस्थिति भएको बाहेक अन्य कार्यमा मेरो कुनै संलग्नता छैन।

सामान ढुवानी सेवालाई धन्यवाद दिएकोमा सामानको निरीक्षण नभईकन सामानको गुणस्तरको लागि धन्यवाद दिएको भनी अपव्याख्या गरी म उपर झुठ्ठा मुद्दा लगाएकाले मैले सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी निरज बहादुर शाहीको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी निरज बहादुर शाहीले पच्चीस लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१५ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

मेरो मिति २०६५।८।१३ र २०६५।९।११ का बैठकमा उपस्थिति हो। ०६५।८।१३ को बैठकमा मिति ०६५।७।२९ मा चेकोस्लोभाकियाबाट सुडान पोर्टसम्म APC को स्पेयर पार्ट ढुवानी गरे वापत भगवती टेर्डसलाई ढुवानी भाडा, बिमा र भ्याट भुक्तानी भएको रकम समर्थन गर्ने सम्बन्धी एजेण्डा र ०६५।९।११ मा भएको बैठकमा FPU सुडानका लागि पहिले नै खरिद भएका एम्बुलेन्स-३ थान र बाटर टयाङ्कर-३ थान चीनदेखी सुडान पोर्टसम्म Assured Risks LTD ले पुऱ्याए वापत सो कम्पनी र प्रहरी प्रधान कार्यालय बीच भएको ढुवानी सम्झौता बमोजिम ढुवानी भाडा र बिमा वापत मिति ०६५।९।३ गते उक्त कम्पनीका स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सलाई अमेरिकी डलर ५१,४६७।- भुक्तानी दिइ सकेको समर्थन गर्ने बैठकमा सदस्य सचिवको हैसियतले उपस्थित भएको थिएँ। सबै काम कारवाहीहरु कानून सम्मत रुपमा प्रक्रिया पुऱ्याई पेश भएका होलान भन्ने विश्वासमा माथिल्ला अधिकृतहरुले सही गरेपछि मैले पनि सही गरेको हुँ। मैले आफ्नै विवेकले केही गरेको छैन। सबै कार्य चेन अफ कमाण्डमा रही लाए अह्राय बमोजिम गर्दा म निर्दोष व्यक्ति फस्न पुगेको हुँ। झुठ्ठा अभियोग दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी शिव लामिछानेको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी शिव लामिछानेले साठी लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा

पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१५ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएकोमा सर्वोच्च अदालतबाट मिति २०६८।९।११ मा निजबाट पच्चीस लाख वरावरको जेथा लिई तारेख राख्ने भनी आदेश भएकोले पच्चीस लाखको जेथा जमानत राखी यी प्रतिवादी तारेखमा बसेका देखिएको।

म कल्याण कोषको अध्यक्ष भई काम गरेको थिएँ। अतिरिक्त महानिरीक्षक दीपक सिंह थाङ्देन र प्र.उ.कमल सिंह बमको टोलीले सुडान रेकी गरी सकेपछि त्यहाँको बस्तुस्थिति बुझी केही सामानहरु थप गर्नु पर्ने भएको र केही भै रहेको सामानहरु पनि गुणस्तर युक्त पठाउनु पर्ने भनी प्रतिवेदन पेश गरेको हुँदा केन्द्रीय अध्यक्षको निर्देशन छिटो व्यवस्था गर्नु भन्ने भएको हुँदा सामानहरुमा थप लागत बढन गएको हो। APC समेतका सामानहरु सुडान पोर्टमा आई पुग्दा मेरो कार्य विभागमा सरुवा भई सकेको थियो। गुणस्तरयुक्त सामान नभएको भन्ने सुडानमा कार्यरत राजेन्द्र सिंह भण्डारीले फोनद्वारा मलाई खबर गरेकोमा यस सम्बन्धमा तत्कालीन प्र.म.नि.हेम बहादुर गुरुङ्गलाई ठेकेदार शम्भु भारती समेतसँगै भएको बेला जानकारी गराएको छु। सो जानकारी पश्चात मलाई कुनै निर्देशन भएन। विभिन्न मितिमा L.C. संशोधन भएको छ। त्यो संशोधन मेरो इच्छा विपरीत तत्कालीन महानिरीक्षक ओम विक्रम राणा समेतको आदेशले भएको हो। सदस्य सचिवले ल्याएको प्रस्ताव बमोजिम गर्नु, त्यसो नगरे मिसन फेल हुन्छ भनी पटक पटक भनेको हुँदा मलाई इच्छा नहुँदा नहुदै पनि गर्नु परेको हो। मिसन फेल भयो भने त्यस्को जिम्मेवारी तपाईले लिनु पर्छ भनी भन्नु भएको थियो। मैले संगठन र कोषको भलाईको लागि काम गरेको हुँ। काम गर्दा असल नियतले आफू माथिका अधिकृतको निर्देशनमा रही काम गरेको छु। वद्नियत चिताई काम नगरेको हुँदा सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम सिंह थापाको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी श्याम सिंह थापाले एक करोड तीस लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१५ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

म २०६३।१२।२३ देखी २०६५।२।५ सम्म प्रहरी प्रधान कार्यालय मानव श्रोत विकास विभाग अन्तर्गत UN शाखामा काम गरी सोही वेला हाइटिमा एक वर्षको लागि गएको थिएँ। तत् पश्चात प्रहरी प्रधान कार्यालय योजना तथा अन्वेषण निर्देशनालयमा २०६६ मंसिरसम्म काम गरी बढुवा भई जिल्ला प्रहरी कार्यालय रौतहटमा गै मुद्दा दायर हुँदासम्म कार्यरत थिए। म UN शाखामा भएको कारणले मलाई खरिद समिति र योजना तर्जुमा समितिमा कनिष्ठ सदस्यको रुपमा राखिएको थियो। खरिद गर्ने सामानको हकमा नयाँ सामान खरिद गर्नको लागि सबै भन्दा कम मूल्य कबोल गर्ने फर्मको बोलपत्र स्वीकृत गर्नको लागि सिफारीस गरिएको हो। UN शाखाबाट खरिद सम्बन्धी कार्य गरिदैन। लागत अनुमान तयार गर्ने काम योजना तर्जुमा समितिमा रहेका प्रबन्ध र कल्याण शाखाका पदाधिकारीहरुले तयार गरेर ल्याएका हुन। दररेट निजहरुले को कससँग लिए मलाई थाहा भएन। मिलेमतोको विषयमा पनि मलाई थाहा भएन। APC को मूल्य सम्बन्धमा UN को COE Manual मा उल्लेखित Generic fair market value भन्दा कम मूल्य योजना समितिले प्रस्तुत गरेको छ। सिफारिश पश्चात सम्झौता, सामान प्राप्ती र भुक्तानीका चरणहरुमा के कसो भयो थाहा नभएको हुँदा सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी पिताम्बर अधिकारीको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी पिताम्वर अधिकारीले पन्ध्र लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१६ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

मैले सुडान मिसन अन्तर्गतको योजना तर्जुमा समितिमा रहेर काम गरेको थिएँ। समितिले लागत अनुमान पेश गर्ने कार्य मात्रै गरेको हो र पछि रेकी टोलीले संशोधित लागत अनुमान पेश गरेको हो। समितिले सिफारीस गर्दा राम्रा र गुणस्तरका सामान सिफारिश गरेका थियौ। तर सामान खरिद गर्दा कुन गुणस्तरका सामान खरिद गरिए मलाई थाहा भएन। त्यो मेरो जिम्मेवारीको विषय होईन। मैले बद्रियत राखी काम गरेको छैन। भ्रष्टाचार गरेको छैन तसर्थ सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी नरेन्द्र कुमार खालिङ्गको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी नरेन्द्र कुमार खालिङ्गले पाँच लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१७ मा आदेश भई प्रतिवादीले नगद जमानत (धरौट) राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

सुडान मिसन अन्तर्गत मैले सामान खरिद सम्बन्धी पर्न आएका सिलबन्दी कोटेशन खोलिएकोमा कम कबोल गर्ने फर्मलाई सिफारीस गर्ने बोर्डको निर्णयमा प्रतिनिधि सदस्यको रुपमा सहिछाप गरेको हुँ। बोर्डबाट सामान नयाँ खरिद गर्न खोजिएको थियो। पुरानो रिफर्विस्ड होईन। कोटेशनको अन्त्यमा हातले Note APC model will be OT 64 and it is Refurbished भनी कोटेशन खोल्दा लेखिएको थिएन। त्यसैले मुचुल्कामा उल्लेख नगरिएको हो। उक्त कुरा पछि थप भएको हुनुपर्छ। को कसको मिलेमतो छ थाहा छैन र खरिद गर्ने कार्यमा मेरो संलग्नता समेत नभएकोले मैले सजाय पाउनु पर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी मनोज नेउपानेको विशेष अदालत समक्षको वयान।

Tender लगायतका कागजातमा सही गर्न आदेश प्राप्त भएकोले सही गरेको हुँ। स्पेसिफिकेशनको सम्वन्धमा मलाई थाहा छैन। असल नियतले काम गरेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी मनोज न्यौपानेको तीतमवा वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी मनोज न्यौपानेले पन्ध्र लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।२३ मा आदेश भई प्रतिवादीले बैंक जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

तत्कालीन प्र.अ.म.नि. रवीन्द्र प्रताप शाहको निर्देशन अनुसार मिति २०६५।८।१३ र २०६५।९।११ को संचालक समितिको बैठकमा कार्य विभागको प्रतिनिधिको रुपमा सदस्यको हैसियतले उपस्थिति जनाएकोसम्म हुँ। २०६५।८।१३ को बैठकामा चोकोस्लोभाकियाबाट स्पेयर पार्टस सुडान पोर्टसम्म पुऱ्याउँदाको बिमा र ट्रान्सपोर्टेशन भ्याट सोही कम्पनीका स्थानीय प्रतिनिधिलाई मिति २०६५।७।२९ मा भुक्तानी दिई

सकेको भुक्तानीलाई समर्थन गर्न तथा २०६५।९।११ को बैठकमा FPU सुडानका लागि Assured Risks Ltd. London ले चीनमा खरिद गरिएको एम्बुलेन्स र बाटर टैंकर चीनदेखी सुडान पोर्टसम्म पुऱ्याए वापतको रकम मिति २०६५।९।३ मा भुक्तानी भै सकेकोले संचालक समितिका अध्यक्षले समर्थन जनाई दस्तखत गरिदिन अनुरोध गरे बमोजिम संगठनात्मक संरचनाको अनुशासन पालन गर्दै उक्त निर्णयहरुमा दस्तखत गरेको हुँ। म खरिद समिति, सम्झौता गर्ने अधिकारी, भुक्तानी दिने अधिकारी नभएको हुँदा के कस्ता आधारमा भुक्तानी दिइयो सो विषयमा मलाई थाहा भएन। उक्त बैठकमा पेश भएका एजेण्डाहरु कल्याण कोष संचालक समितिका जिम्मेवार पदाधिकारीहरुले नियमित रुपले संगठनको हित चिताई सबै प्रकृया पूरा गरी पेश गरेका होलान भन्ने विश्वासको आधारमा नै निर्देशन अनुसार प्रतिनिधि सदस्यको हैसियतले समर्थन गर्ने निर्णयमा सही गरी दिएको थिए। मैले कुनै भष्टाचारजन्य कार्य गरेको होईन। तसर्थ झुठ्ठा आरोपबाट पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अर्जुन जंग शाहीको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी अर्जुन जंग शाहीले पाँच लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।२३ मा आदेश भई प्रतिवादीले नगद धरौट (जमानत) राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

म योजना समितिको सदस्य मात्र रहेको र खरिद समितिमा नभएकोले APC लगायतका सामान खरिद गर्ने विषयमा मेरो कुनै पनि रुपमा संलग्नता छैन। कस्ता सामान खरिद भएका थिए भन्ने विषयमा मलाई जानकारी हुने कुरा भएन। योजना समितिले लागत अनुमान तयार गर्दा नयाँ सामानको लागत अनुमान तयार गरेको हो। रिफर्विस्ड मूल्यको विषयमा मलाई जानकारी भएन। साथै योजना तर्जुमा समितिमा ९ जना सदस्यहरु रहेकोमा मूल्य सूची बुझ्ने कार्य सबै ९ जना पदाधिकारीको नभै प्रहरी प्रधान कार्यालय प्रबन्ध शाखाबाट समितिमा रहनु भएका प्रहरी अधिकृतहरुबाट भएको थियो। जसमा प्र.ना.म.नि. दीपक कुमार श्रेष्ठ र तत्कालीन प्र.ना.उ. संजय सिंह बस्नेत हुनुहुन्थ्यो। योजना समितिले मिति २०६४।६।७ मा थप योजना प्रतिवेदन पेश गरेकोमा APC को सम्बन्धमा कुनै उल्लेख नै गरेको छैन। योजना तर्जुमा समितिले मिति २०६४।५।१४ मा योजना

प्रतिवेदन पेश गरिसके पश्चात योजना तर्जुमा समितिका अध्यक्ष दीपक सिंह थाङदेन र कन्टिनजेन्ट कमाण्डर कमल सिंह बम रेकी भिजिटका लागि सुडानको डार्फर गई स्थलगत भ्रमण गरी फर्कि पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा तथा UN बाट प्राप्त परिवर्तित MOU अनुसार थप लागत बढेको हो। म कुनै भ्रष्टाचारको कसूरमा संलग्न नभएको हुँदा दावी अनुसार सजाय हुनुपर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी विजयलाल कायस्थको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी विजयलाल कायस्थले पाँच लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१६ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

म योजना तर्जुमा र लागत अनुमान समतिको अध्यक्ष, २०६५।२।२० देखी २०६५।५।२७ सम्म प्रहरी प्रधान कार्यालय प्रशासन विभागको A.I.G. को हैसियतले संचालक समितिको पदेन अध्यक्ष रहेको थिए। UN बाट प्राप्त COE मेनुओलको आधारमा सामानको विवरण र सोधभर्ना स्पष्ट रुपमा खुलाएर प्राप्त हुने हुँदा सोही अनुसार सामानको विवरण र लागत अनुमान पेश गरिएको हो। सो भन्दा बाहिर गएर सिफारिश गर्न सकिदैन थियो। गुणस्तरहीन सामान भन्ने कुरा गलत हो। COE अनुसारका सामान आपूर्ति भएको छ। UN को COE Assistant Mykola suiyma ले निरीक्षण प्रतिवेदनमा समेत चल्न सक्ने भनेर र सेवामा प्रयोग गर्न सक्ने भनी खुलाएको अवस्था हुँदा APC गुणस्तरहीन भन्ने कुरा गलत हो। APC डार्फर न्यालामा पुगेपछि नेपाल FPU मा खटिएका सवारी चालक टोलीका पूर्व सेनानी राजेश कुमार खाँण, प्र.ह. दीपक थापा र बाबुराम श्रेष्ठ, प्र.ज.जगदिश खड्का समेतका सवारी चालकहरुलाई नेपाली सेनाबाट खटिएका क्याप्टेन अमित पालको टोलीले तालिम दिई APC संचालनमा ल्याएको डियुटीमा खटने तयारी गर्दा प्र.प्र.का. काठमाण्डौबाट APC नचलाउनु भनी आदेश भएको हुँदा चलाइएन। सो को भिडियो सिडी पेश गरेको छु। बुझी पाउँ। L.C. संशोधनको लागि १२ जुन २००८ मा एक पटक मेरो दस्तखतबाट पठाएको भए पनि सो पत्र अनुसार L.C. संशोधन भएको छैन। भुक्तानी

तालिका र बुक फोर्स लोनको सम्बन्धमा म प्रशासन विभागमा जानु भन्दा पहिलादेखी नै शुरु भएको देखियो।

UN बाट रिइन्वर्सको रकम आउन थालेपछि १ अगस्त २००८ मा म स्वमंले बुक फोर्स लोनको व्यवस्था हटाएको हुँ। योजना तर्जुमा र लागत समितिले नयाँ सामानको लागि योजना तर्जुमा एवं लागत अनुमान पेश गरिएको थियो। यो समितिले रिफर्विस्ड भनी योजना तर्जुमा र लागत अनुमान गरेको होईन। रेकी भिजिट पश्चात थप लागत अनुमान बढन गएको हो। मैले आफू सेवामा रहदा नेपाल प्रहरी, देश र जनताप्रति इमान्दार र बफादार रही असल नियतले आफु भन्दा माथिल्ला अधिकृत समेतको आदेशले गरेको कार्यलाई लिएर म उपर लगाईएको झुठ्ठा आरोपबाट फुर्सद दिलाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपक सिंह थाङ्देनको विशेष अदालत समक्षको वयान।

प्रमाण बुझ्दै जाँदा पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेनले पचहत्तर लाख रुपैयाँ दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी दुवै प्रतिवादीलाई अ.वं १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु भनी विशेष अदालतबाट मिति २०६८।५।५ मा आदेश भई प्रतिवादीले जेथा जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

प्रहरी कल्याण कोषले Assured Risks LTD. समेतका ३ वटा कम्पनीसँग टेण्डर माग गरी कम मूल्य कबोल गर्ने Assured Risks सँग सम्झौता भएकोले मिलेमतोबाट ठेक्का पाएको भन्ने आरोप सत्य होईन। मेरो हैसियत खाली स्थानीय एजेण्टको मात्र हो। मैले काम गर्ने भनेको Assured Risks LTD. र भगवती ट्रेडर्स बीच भएको सम्झौता भित्र रही Assured Risks को वारेसको हैसियतले सम्झौतासम्म गरेको हुँ। सामान आपूर्ति गर्ने दायित्व मूख्य कम्पनी Assured Risks कै हो। म वारेसको होईन। सम्झौता गर्नु कुनै गल्ती होईन। सम्झौता अनुसारको सामान मिसनमा नपुगेमा त्यसको दावी गर्ने दायित्व नेपाल प्रहरीको हो। निज मुख्य कम्पनीसँग के कस्तो सामान प्रहरीले बुझ्यो। म नेपालमा बस्ने बारेसलाई त्यो थाहा हुने कुरा भएन। उक्त सामानहरु मुख्य कम्पनीसँग सुडानमा बुझेको ५ महिना पछि नेपाल प्रहरीको UN शाखाले १ जनवरी २००९ मा APC सप्लाई गर्ने मुख्य कम्पनी Assured Risks लाई गुणस्तरको काम गरे वापत धन्यवाद सहित पछि पनि सो कम्पनीसँग काम गर्ने बाचा बन्धन मेरो जानकारी विना नै दिएको देखिन्छ। त्यसबाट पनि प्रष्ट हुन्छ की स्थानीय एजेण्टको सामान आपूर्ति गर्ने दायित्व होईन। जे जति

सामानहरु खरिद गरिएका छन। ती सबै हिमालयन बैंक मार्फत नेपाल प्रहरीले Assured Risks लाई L.C. खोली निज कम्पनी कै विल विजक जारी गरी उपलव्ध गर्ने गरी FOB मूल्यमा आपूर्ति गर्नका लागि सम्झौता गरी L.C. खोलिएकोसम्म मलाई जानकारी छ। उक्त सामान आपूर्ति गर्दा मेरो फर्मबाट कुनै पनि विल विजक जारी नगरिएबाट पनि सामान आपूर्ति गर्ने मेरो दायित्व हुदैंन भन्ने प्रष्ट हुन्छ। त्यसकारण मैले सम्झौता अनुसार सामान आपूर्ति गरेन भन्ने आरोप झुठ्ठा हो।

प्रहरीको अनुरोधमा APC लगायतका सामानहरु चेक रिपव्लीकबाट नेपाल नआईकन सिधै सुडान पोर्टमा गएको हुँदा उक्त सामानको गुणस्तर के कस्तो थियो प्रहरीलाई नै थाहा होला। उक्त सामान मैले देखेको पनि छैन। APC model will be OT 64 and it is refurbisud भन्ने व्यहोरा टेण्डरको Price proposal पेश गर्दाकै समयमा लेखिएको हो। उक्त व्यहोरा टेण्डरको महत्तवपूर्ण कुरा भएको हुँदा सबैले देखिने गरी टेण्डरमा लाहा छाप लगाउनु भन्दा अगाडि नै हातले लेखेको हो। टेण्डर खोलिसके पछि थपेको होईन। टेण्डर खोलेको एक दिन पछि उक्त मोडेल OT-64-SKOT(APC) लिने भनी S.P. रवी प्रताप राणाले मिति १३ सेप्टेम्बर २००७ मा मुख्य कम्पनी Assured Risks लाई APC को मोडेल खुलाई Confirm purchase पत्र नै दिई सकेका थिए। यसरी टेण्डर खोलेको दोश्रो दिन र सम्झौता हुनु भन्दा १४ दिन अगाडि नै उक्त कम्पनीलाई आफूले लिने APC को मोडेल लिखित रुपमा दिई सकेको हुँदा उक्त मोडेल बारे प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई टेण्डर खोलेकै दिनदेखि जानकारी थियो भन्ने तथ्य उक्त पत्रबाट प्रमाणित हुन्छ। OT 64 APC संसार भरी कही पनि Brand New पाईदैंन। यसरी APC सप्लाईमा मेरो कुनै संलग्नता नभएबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी शम्भु भारतीको विशेष अदालत समक्षको वयान।

१३ डिसेम्वर २००७ मा माईकल राईडरले मैले Assured risks Ltd, London लाई कमिसन वापतको रकम दावी गरेको थिए। दावी गरे पछि सो कम्पनीले मलाई गाली गलौज गरी प्रहरीसँग तिमिले कुनै सम्वन्ध नराख्नु। मलाई E-mail पनि नगर्नु। केही समस्या भए रुवेल सँग कुरा गर्नु भनी E-mail लेखेको हो। सो व्यहोराको E-mail पाए पछि होटल ह्यातमा रुवेललाई भेटी उक्त E-mail देखाउदा रुवेल भन्ने व्यक्तिले यो कम्पनीसँग मेरो कुनै पनि सरोकार छैन। मैले चिनेकोपनि छैन भनी मलाई फर्काई दियो। त्यसपछि ती व्यक्तिसँग सम्पर्क भएको छैन। परिचयपत्र नदेखाएको हुँदा साच्चिकै रुवेल

हुन होईनन् मलाई थाहा भएन। त्यो भन्दा पहिले देखेको पनि थिएन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी शंभु भारतीको तीतमवा वयान।

पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल प्रतिवादी शम्भु भारतीले नगद धरौट रु. १५,००,००,०००। (पन्ध्र करोड रुपैयाँ) दिए वा सो बराबरको जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिए लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु र नगद धरौट वा जेथा जमानत वा बैंक जमानत दिन नसके कानून बमोजिम सिधा खान पाउने गरी प्रतिवादीलाई थुनुवा पूर्जि दिई थुनामा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्नु दिनु, प्रतिवादी विदेश भागी जान सक्ने सम्भावना देखिएकाले राहदानी जारी नगर्न र जारी भइसकेको भए रोक्न राख्न नेपाल सरकार परराष्ट्र मन्त्रालयलाई र खुला सीमाना विना राहदानी भारततर्फ भागी जाने सम्भावना भएकाले मुद्दाको टुंगो नलागेसम्म काठमाडौं उपत्यका बाहिर जान नपाउने गरी स्थान छाड्न बन्देज गरी नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयका नाममा समेत भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ बमोजिम विशेष अदालतबाट मिति २०६८।४।१३ मा आदेश हुँदा प्रतिवादीले बैक जमानत राखी तारेखमा बसेकोमा मिति २०६८।९।११ को सर्वोच्च अदालतबाट निजबाट रु ८० लाखको बैंक जमानत लिई तारेखमा राखी मुद्दामा पुर्पक्ष गर्न दिनु, स्थान हद पनि खारेज गरी दिएको छ भन्ने व्यहोराले आदेश भए बमोजिम प्रतिवादी ८० लाखको वैक जमानत राखी तारेखमा बसेको देखिएको।

प्रतिवादी ठेकेदार कम्पनीका डाईरेक्टर Machael Rider र ठेकेदार कम्पनी Assured Risks Ltd. London ले निजहरुका नाममा E-mail मार्फत रीतपूर्वक तामेल भएको म्याद गुजारी बसेको देखियो।

प्रस्तुत मुद्दामा कुन कुन प्रतिवादीले के कस्तो कसूर गरेका थिए भन्ने सम्बन्धमा मलाई थाहा छैन। प्रहरी संगठन भित्र गरिने निर्णयहरुमा माथिको आदेश र निर्देशन बमोजिम हुन्छ। त्यसमा फरक मत राख्न सकिंदैन। निर्णय प्रकृयामा सहभागी नभएका व्यक्तिहरुलाई पछि सही गराईन्थ्यो भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारका साक्षी एक बहादुर थापा मगरले गरेको वकपत्र।

APC लगायतका सामानरुको खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन अनुसारको प्रकृया पूरा गरेको देखिंदैन। उक्त ऐनको दफा ५ र ६ को उल्लंघन भएको देखिन्छ। कानूनी प्रकृया पूरा नगरेबाट सामान गुणस्तरहीन भएको हो। विवादित APC हरु मैले देखेको छैन। तर राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदनको आधारमा प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गरेका

हौं। APC परीक्षण सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान छैन भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारका साक्षी मिथिला श्रेष्ठको वकपत्र।

सुडानमा AC जडान भएको Bulet proof सिशा जडान भएको, हतियार जडित र Intercom Communication System भएको एउटा APC अनिवार्य डिउटीमा खटाउनु पर्दथ्यो। उपलब्ध APC मध्ये केही Start नहुने अवस्थामा थिए, केही गुड्न नसक्ने, केही गुडन सक्ने भएतापनि अगाडि गुड्दै जाँदा Overhit भई खतराको संकेत देखाउने किसिमका, K.M. को संकेत नदेखाउने, चक्कामा हावा नबस्ने, APC खोल्दा Print गरेको गन्ध आउने, भित्री पार्टहरु खिया लागेको पुरानो भत्किएको अवस्थामा देखिने, APC मा हतियार थिएनन्, AC, नभएकोले वंगलादेशको APC को सहयोगमा पिकअप गाडीमा डिउटी गर्ने गरिएको थियो। मर्मत गराउँदा पनि नचल्ने भएकोले सो समेत र COE का Report मैले महानिरीक्षक रमेश चन्द ठकुरीलाई जानकारी गराएको थियो। प्रतिवादी अजित कुमार गुरुङ्ग र रामकृष्ण राजभण्डारी अनुशासित प्रहरी कर्मचारी हुन्। निजहरु Medical Doctor भएकोले खरिद प्रकृयामा भूमिका हुँदैन। साथै टपेन्द्रध्वज हमालको वैठकमा भएको उपस्थितिले पनि निर्णयमा प्रभाव पारेको जस्तै लाग्दैन। यी तीनै जना लाभन्वित भएको जस्तो पनि लाग्दैन। प्रहरी सँगठनमा आदेश निर्देशनलाई पालाना गर्नु कर्तव्यको रुपमा लिईन्छ। १,२ थान APC हरुलाई सक्दो मर्मत गराई Camp वरीपरी गुडाउन लगाई Visual खिची मैले प्रहरी प्रधान कार्यालयमा पठाएको थिए भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी प्रहरी उपरीक्षक राम प्रसाद श्रेष्ठको वकपत्र।

हालसम्म पनि उक्त APC हरु Mission मा प्रयोगमा आउनु नसकेको त्यस वापत पाउनु पर्ने Reimbursment को रकम नपाएको अवस्थाले ठूलो रकम घाटा भईरहेको अवस्था छ। प्रहरी सँगठनमा माथिल्लो दर्जाका पदाधिकारीले गरेको निर्णयमा तल्लो दर्जाका पदाधिकारीले चित्त नबुझाई फरक मत राखेको मैले देखेको छैन। मेरो कार्यकालमा APC हरु Mission एरियामा पुगी FPU APC Camp मा पुग्नुको कारण चालक नभएको, चालक भिसा नपाएर त्यहाँ जान नसकेको, UN ले वैकल्पिक मार्गबाट ढुवानी नगरेको समेतका कारण हुन। यस सम्बन्धमा नेपाल स्थित स्थानीय एजेन्टको कुनै भूमिका हुँदैन। चालकको अभावले APC सुडान पोर्टबाट FPU Camp मा पुऱ्याउन नसकेको सम्बन्धमा मैले प्रहरी प्रधान कार्यालयमा पत्राचार गरेको थिएँ भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक कमल सिंह वमको वकपत्र।

APC लगायतका सामान खरिदमा ठेकेदार वा स्थानीय एजेन्टको कति दोष छ मलाई थाहा छैन। प्रहरी संगठनमा संगठन प्रमुखको निर्णय अन्तिम हुन्छ। त्यसमा फरक मत राख्ने प्रचलन छैन। प्रतिवादी अजित गुरुङ्ग र रामकृष्ण राजभण्डारी डाक्टर भएको हुँदा APC र सो को Spare Parts जाँच गर्नेमा भूमीका र संलग्नता हुँदैन भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी मुकुन्द प्रसाद विडारीको वकपत्र।

Transport officer प्रहरी नायव निरीक्षक खाडले हाम्रो टोलीको ड्राईभरलाई सिकाउन एउटा Start गरी नेपाल FPU को Camp भित्र एक चक्कर लगाउन लाग्दा एक चक्कर नलाग्दै बाटोमा नै विग्रियो र सो APC म सुडानबाट फर्कदासम्म त्यही बाटोमै थियो। APC हरु सुडानको हावापानी अनुकूल थिएनन्। सो वारेमा मैले प्रहरी प्रधान कार्यालयमा Mail पनि पठाएको थिएँ। हावापानी अनुकूल नहुनुको कारण पहिलो 64 model को APC UN र NATO ले 1990 देखि प्रतिवन्ध लगाएको थियो। दोश्रो AC cooling System का हुनुपर्नेमा Heating system का थिएँ। तेश्रो कारण Communication System थिएन। चौथो कारण सुडानको बाटो साँगुरो भएकोमा APC ठूलो साईजको भएकोले परिचालन गर्न सकिएन। संसदीय छानबिन टोलीले सवै सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया गरेको थियो। साथै हाम्रो समस्याको बारेमा पनि जानकारी लिएको थियो। नेपाल FPU को गुणस्तरहीन APC को कारण ३ महिनासम्म वंगलादेश र पाकिस्तानी FPU हरुसँग Jointly Duty गर्नुपर्‍यो। पछि ती देशबाट अपमानजनक व्यवहार भएपछि UN mission ले दिएका १० वटा वुलेट फ्रुफले नजिकको Area मा duty गरियो। चीन वंगलादेश, पाकिस्तान, सिरियाली तथा नाईजेरियाका APC हरु नयाँ थिए। आर्थिक ऐन नियममा जे भएता पनि प्रहरी संगठन भित्रका हरेक निर्णयहरु प्रहरी महानिरीक्षकको निर्देशनमा हुने गर्दछ। सन् १९६४ मोडेल APC mission मा कार्यरत सेना प्रहरी कसैले प्रयोग गरेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी प्रहरी उपरीक्षक मोहनराज जोशीको वकपत्र।

प्रहरी संगठनमा संगठन प्रमुखको निर्देशनमा काम गर्नु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी प्रहरी नायव निरीक्षक महमद अल्ताफ हुसेनको वकपत्र।

UN प्रतिवेदनमा सुडानमा लागिएका APC गुणस्तरहीन देखिन्छ। गुणस्तरहीन त्यस्ता APC Assured Risks Ltd. company बाट खरिद गरी स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सबाट ढुवानी गरिएको थाहा हुन आएको छ। ती सामान सुडान पोर्टबाट यू.एन.ले ट्रेनमा राखी ल्याएको थियो। तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक हेम बहादुर गुरुङ्गले म

स्वयंलाई न्याला गई प्रतिवेदन गर्नु भनी निर्देशन गर्नु भएको थियो। APC मर्मत पश्चात केही दुरीसम्म चलेता पनि गुणस्तर कम भएकै कारणले हालसम्म पुनः प्रयोगमा आएका छैनन्। क्याटलक मात्र हेरी खरिद गरिएका सामानमा निर्णय कर्ताको असल नियत थियो भन्ने मलाई लाग्दैन। राज्य व्यवस्था समितिले मर्मत नगर्नु भनी आदेश दिएको भन्ने सम्बन्धमा मलाई थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवेदक प्रहरी नायव महानिरीक्षक राजेन्द्र सिंह भण्डारीको वकपत्र।

APC समेतका सामानहरुको खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन, नियम बमोजिम खरिदको गुरुयोजनाको निर्माण तथा अधिकार प्राप्त अधिकारबाट स्वीकृत भएको देखिएन। Arrival Inspection प्रतिवेदनमा आठवटा APC मा विभिन्न किसिमका खरावी देखाएको अवस्थामा उक्त APC हरु संचालन योग्य थिएनन् भन्ने कुरा प्रष्ट भएको छ। APCमा UNAMID को १२.५ mm को हतियारको लागि आवश्यक पर्ने माउन्ट जडान नभएको कारणले APC सुडानमा प्रयोग हुने अवस्था थिएन। Shipment भए लगत्तै मर्मत गर्नुपर्ने भन्ने कुरा उपयुक्त हुंदैन। राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदन समेतको आधारमा प्राविधिक कार्य टोलीको सदस्यको हैसियतले सो बिषयमा अध्ययन गरी प्रतिवेदन बुझाएको हो। UN ले Catlog बमोजिमको सामान सुडान पुऱ्याउनु भनी भनेकोमा Catlog लाई स्पेसिफिकेशनको रुपमा खरिद प्रकृयाको शुरुवाती चरणमा स्वीकृत गरेको पाईएन। Catlog भनेको कुनै कम्पनीले आफ्नो मालसामान प्रचार प्रसार तथा अन्य जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको विवरण पत्र हो भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी कैलास श्रेष्ठले गरेको वकपत्र।

APC मा Cooler जडान हुनुपर्नेमा Heater जडान भएको देखिन्छ। हाम्रो टोलीले प्रतिवेदन दिएको मात्र हो। अनुसन्धान गरेको होईन। खरिद वोर्ड गठन गरेको पनि मिलेको छैन। Total CIF सुडान Price भनेको ढुवानी समेतका अन्य Price लाग्ने होईन भनेको हो। Armed Class II का ८ थान APC हरु खरिद गर्नका संझौता भएको हो। तर हाल प्राप्त APC जस्तो खरिद गर्नको लागि होईन भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारका साक्षी गोविन्द बहादुर श्रेष्ठको वकपत्र।

APC हरु प्रयोगमा आउन नसक्ने अवस्थाको देखिएको छ। त्यो कुरा राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदनले पनि औंल्याएको छ। ती APC हरु UN मापदण्ड बमोजिमको छैनन्। APC SKOT OT 64 हो भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी बिजयमुनी वज्राचार्यले गरेको वकपत्र।

प्रहरी संगठन भित्र हरेक काम संगठन प्रमुखको निर्देशन बमोजिम गरिन्छ भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी प्रहरी हवल्दार शिवहरी चौलागाईले गरेको वकपत्र।

प्रहरी प्रधान कार्यालयको आदेशानुसार म कार्यरत राष्ट्रिय प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठानबाट एक जना प्रहरी हवल्दार पठाउने व्यवस्था भए अनुरुप मेरो नाम तोकिएको रहेछ। त्यस समयमा म विदामा बसेको हुँदा पछि आएर निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर गरेको हुँ। मैले छलफलमा भने भाग लिएको थिइन भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी चेतन कुमार श्रेष्ठको वकपत्र।

प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६५।८।३ को वैठकमा म छलफलमा थिईन। पछि निर्णय पुस्तिका ल्याएर सही गर्न भनेपछि मैले सही गरेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको वादीको साक्षी प्रहरी हवल्दार सुधिर कुमार साहको विशेष अदालतमा गरेको वकपत्र।

नेपाल प्रहरीको अनुरोधमा हिमालयन बैंकमा Sight confirmed L.C. खोलेको देखिन्छ। L.C.को प्रकृति अनुसार उक्त L.C. को कागजात प्राप्त भएपछि ५ दिन भित्र भुक्तानी पठाउन अनिवार्य थियो। त्यसपछि पटक पटक L.C.मा ८ पटक संसोधन भएको थियो। तर २ वटा मात्र स्थापित भयो। usance L.C.खोल्न निर्यातकर्ताले स्वीकृती दिनु पर्दछ। अन्यथा त्यस्तो L.C. खोल्न सकिंदैन। साथै usance L.C.नै खोलिएको भएता पनि एउटा निश्चित अवधिमा भुक्तानी पठाउन बाध्य हुनुपर्दथ्यो। L.C.को संसोधनबाट ISO Standard अनुसारको सामान हुनुपर्ने र मिसनमा निरीक्षण गर्ने जस्ता कुराहरु हटाईयो। यसबाट सप्लायर्रको हितमा काम भएकोमा शंका लाग्छ। Sight L.C.मा किस्ता भुक्तानी रोक्नु सकिँदैन। साथै खरिदकर्ताले रकम नबुझाएमा वा खातामा रकम नभएमा Book Force Loan कायम भई खरिदकर्तालाई आर्थिक भार बढ्न जान्छ भन्ने समेत व्यहोराको वादीको साक्षी शंकर प्रसाद पन्तले र श्याम प्रसाद खनालले एकै मिलान व्यहोराले गरेको वकपत्र।

प्रहरी संगठन भित्र तल्ला तहका कार्मचारीहरुले स्वतन्त्रपूर्वक फरक मत राख्न पाईदैन भन्ने समेत व्यहोराको वादीका साक्षी प्रहरी सहायक निरीक्षक नर कुवेर राईले गरेको वकपत्र।

आफूले खरिद गर्नुपर्ने सामानको Specification बनाई स्वीकृत गराउनु पर्दछ। तर विवादित सामान खरिद गर्दा त्यो बोलपत्रमा कानूनी प्रकृया पूरा गरेको पाईएन। यसबाट APC कम गुणस्तरको र कामै नलाग्ने सामान आपूर्ति भई भ्रष्टाचार भएको छ। यस मुद्दाको सन्दर्भमा औचित्य बिना पटक-पटक L.C. परिवर्तन गरियो। UN बाट सोधभर्ना

आउनु भन्दा पहिला नै भुक्तानी दिईयो। भुक्तानी र पेश्की वापत सुरक्षणम लिईएन। प्राप्त भएका सामानमा समस्या देखिए पछि संझौता बमोजिम काम गर्न आपूर्तिकर्तालाई ध्यानाकर्षण गराईएन। म समेतले बुझाएको प्रतिवेदनले APC र सो को Spare Parts, भाडा, विमा र भ्याट जस्ता कुराको अध्ययन गरेका छौं। Specification विना खरिद गरिएका सामान COE Inspection नभएपनि गुणस्तरहीन हुन्छ भन्न सकिन्छ। अवनिन्द्र कुमार श्रेष्ठ संयोजक भएको समितिले दिएको प्रतिवेदनमा उल्लेखित मार्ग उपयुक्त नभएकाले प्रस्तुत मुद्दा दायर गरिएइको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादीको साक्षी ईश्वरी प्रसाद पौडेलको वकपत्र।

सुडान पोर्टमा पुगेका ८ वटा APC मध्ये ७ वटा APC Super Camp बाट नेपाल FPU Camp सम्म हामीले चलाएर र १ वटा तानेर ल्याएको हो। ती ७ वटा चली रहेका थिएँ। हामीलाई त्यहाँ केही Servicing गर्न सिकाएर पठाएको थियो। निरीक्षण नगरी APC को गुणस्तर बारे थहा हुंदैन। एउटा APC मर्मत गरेमा चल्न सक्छ। तीन चार महिनामा ८०।९० K.M. जति चलाएका थियौं। Super Camp बाट बाहिर लाने अनुमती भने थिएन। APC मा Communication System थिएन। तर राख्न मिल्थ्यो। AC थिएन। APC बाहिर ननिकाल्नु भन्ने आदेश भएकाले बाहिर ननिकालेको भन्ने समेत व्यहोराले दीपक सिंह थाङदेन मार्फत बुझिएका राजेश कुमार खाडले गरेको वकपत्र।

सुडान डारफर मिसनमा लगिएका ८ थान APC सुपर क्याम्पबाट नेपाल FPU को Camp सम्म हामीले चलाएर लगेका हौं। हामी दैनिक अभ्यास पनि गर्दथ्यौं। नेपाल प्रहरीमा हालसम्म APC विशेषज्ञ छैनन्। FPU Commander ले Duty मा APC नलानु भनेकाले हामीले लगेनौं। APC मा हतियार Communication System र Cooler थिएन। ८ वटा मध्ये एउटा चाहीँ तानेर Camp मा पुऱ्याएको हो भन्ने समेत व्यहोराको अदालतबाट बुझिएका प्रहरी हवल्दार वावुराम श्रेष्ठले गरेको वकपत्र।

प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६४।१०।३ को वैठकको निर्णयमा निर्णयको व्यहोरा नहेरी सही गरेको हुँ। म प्रहरी निरीक्षकले खटाएर प्रतिनिधिको रुपमा गएको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारका साक्षी ठम बहादुर आलेले गरेको वकपत्र।

त्यसै गरी वादीका साक्षी देवकृष्ण यादवले गरेको वकपत्र पनि मिसिल सामेल रहेको देखिएको।

मैले ४ महिनासम्म Super Camp भित्र APC चलाएको थिएँ। तर पछि APC लिएर duty मा जान लाग्दा FPU Commandar राम प्रसाद श्रेष्ठले Duty मा नलानु भनेकाले बाहिर नलगेको हो। APC मा Communication समेत थिएन। ८ वटा मध्ये ४ वटा APC चलाउन योग्य थियो। चीनिया APC र चेकस्लाभाकियाको APC को गियर सिस्टम फरक भएकाले हामीले चलाउन नजान्दा नेपाली सेनाका सुवेदारले चलाउन सिकाएका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको वादी पक्षका साक्षी दीपक थापाले गरेको वकपत्र।

हामीले Super Camp भित्र सात K.M. को घेराभित्र APC चलाउने गरेका थियौं। APC मा AC थिएन। हाते पंखा थियो। FPU Commander को आदेशले APC नचलाएको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको साक्षी जगदिश खडकाको बकपत्र।

तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीले प्रहरी कल्याण कोषको वैठक बोलाई सुडान मिसनमा भएको खर्च समेत वार्षिक साधारण सभामा पेश गर्नु पर्ने भएकाले समर्थन गर्नु भनी भएको आदेश मुताविक मदन बहादुर खड्काले मिति २०६६।६।१ मा प्रहरी कल्याण कोषको वैठक बोलाई सुडान खर्च तथा अन्य खर्चहरु लेखा परीक्षण प्रयोजनको लागि समर्थन गर्ने निर्णय गरिएको हो। प्रहरी प्रशासनमा महानिरीक्षकको आदेश पालाना गर्नु निजको कर्तव्य हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी मदन बहादुर खड्काको साक्षी हेम प्रसाद निरौलाको वकपत्र।

रवीप्रताप राणाले जानी जानी आरोपपत्रमा उल्लेखित काम गर्नु भएको होईन। प्रस्तुत विवादमा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी ऐन नियम बमोजिम भुक्तानी दिने कार्य भएको हुँदा यसलाई गैर कानूनी कार्य भन्न मिल्दैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रवी प्रताप राणाको साक्षी ढक बहादुर कार्कीको वकपत्र।

टेण्डर सदर गर्ने वा वदर गर्ने अधिकार प्रहरी कल्याण कोषलाई हुने हुँदा यी प्रतिवादीको सदर वा वदर गर्ने अधिकार हुँदैन। संजय सिंह बस्नेतले ठेकेदारबाट लागत अनुमान लिई योजना तयार गरेको होईन। मिति ०६४।५।२७ पछि कुनै पनि नीतिगत निर्णयमा उहाँको संलग्नता रहेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी संजयसिंह बस्नेतको साक्षी राजेश लोहनीले गरेको वकपत्र।

प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर विष्ट प्रहरी प्रधान कार्यालयमा ०६५।६।८ मा हाजिर हुँदा खरिद संझौता भई L.C. को तेश्रो किस्ता समेत भुक्तानी भईसकेको थियो। संझौता बमोजिम संझौताको कार्यान्वयन गरेकोसम्म हो। रोक्न सक्ने स्थिति थिएन। L.C. को

चौथो र पाँचौ किस्ता संझौता अनुसार नै Bank Transfer गरेको हो। प्रहरी कल्याण कोषको विधान अनुसार कोष संचालक समितिको अध्यक्ष अन्तिम जिम्मेवार होईन। त्यो भन्दा माथि I.G.P. को अध्यक्षतामा केन्द्रीय समिति हुन्छ। Chain of Command अनुसार I.G. को आदेश विना संचालक समितिबाट कुनै निर्णय हुंदैन भन्ने समेत व्यहोरको प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर विष्टको साक्षी रमेश कुमार श्रेष्ठको वकपत्र।

APC काम नलाग्ने प्रकृतिको आपूर्ति हुन सक्दैन। किनभने सो कुरा Assured Risks Company लाई प्रहरी कार्यालयले १ जनवरी २००९ मा दिएको कपत्रबाट पनि प्रष्ट छ। प्रतिवादी शम्भु भारतीले APC पठाउने नभै उसको मुख्य कम्पनीले पठाउने हो। अर्थात शम्भु भारती मध्यस्थकर्ता मात्र हुन। यो प्रकरणमा कमिसन एजेन्ट जिम्मेवार हुँदैन। दरभाउ पत्रमा कवोल अंक घटाघट गर्ने चलन अनुसार खरिदकर्तालाई फाईदा हुने गरी घटाएको जस्तो लाग्छ। दरभाउ पत्रमा हातले लेख्न बन्देज लगाएको छैन। L.C. खरिदकर्ताले खोल्ने हो, Agent ले होइन। विल विजक जारी गर्ने काम प्रिन्सिपल कम्पनीको हो। End user Certificate मा पनि OT 64 नै लेखिएको छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी शम्भु भारतीको साक्षी महेश कुमार शर्माले गरेको वकपत्र मिसिल सामेल रहेको देखिएको।

खरिद संझौतामा के कुन मितिमा के कति रकम भुक्तानी गर्ने भनी संझौता भै सकेको अवस्थामा वहाँको स्थानमा जो भएको भएता पनि रकम ट्रान्सफर हुने नै थियो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम बहादुर खड्काको साक्षी शंभु पोखरेलको वकपत्र।

म प्रतिवादी हरिहर श्रेष्ठको छिमेकी भएको नाताले ०६४।५।२४ देखि ऐ.२८ गतेसम्म निज अस्पतालमा उपचारर्थ रहनु भएको कुरा थाहा छ। त्यस अवधिमा भएका काम कारवाहीमा उहाँको संलग्नता रहेको भन्न मिल्न देखिंदैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी हरिहर श्रेष्ठको साक्षी अभिमन्यूराज बस्नेतको वकपत्र।

आदेशले आमन्त्रित सदस्यलाई प्रहरी कल्याण कोषको निर्णय पुस्तिकामा सहीछाप गराईएको छ। उहाँ सदस्यमा रहने व्यक्ति होईन। किनभने उहाँ कार्यरत गण नं. १ का तर्फबाट प्रहरी हवल्दार वा जवान मात्र सदस्यमा रहने व्यवस्था छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गुप्त बहादुर श्रेष्ठको साक्षी ज्ञानेन्द्र विक्रम महतको वकपत्र।

रमेश चन्द ठकुरीले कल्याण कोषको रक्षा र सुरक्षाका लागि प्रहरी महानिरीक्षकको हैसियतले ऐतिहासिक सकारात्मक योगदान दिनु भएको छ। कोषलाई फाईदा हुने काम गर्नु

भएको छ। Irrevocable L.C. को कारण त्यो रकम ठेकेदार कम्पनीलाई भुक्तानी हुन गएको हो। APC को अवस्था UN ले जानकारी गराए पछि रमेश चन्द ठकुरीले ठेकेदारलाई बोलाई ईन्जिनियर समेत मिसनमा खटाउने काम गर्नु भएको छ। संझौता बमोजिम रिलिज भएको रकमलाई अनुमोदन हुन दिनु भएको छैन। मिसनमा कर्मचारी खटाई सकेपछि संगठन प्रमुखको प्रत्यक्ष नियन्त्रण र जिम्मेवारी हुंदैन। यदि कसैले बदि्नयतत गरेका छन् भने शुरु निर्णय प्रकृयामा संलग्नहरुले नै गरेका छन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीको साक्षी वसन्तराज कुंवरको वकपत्र।

APC खरिद प्रकृयामा मुख्य रुपमा संचालक समितिको सदस्य सचिव र अध्यक्षको भूमिका रहन्छ। कोषाध्यक्षको कुनै भूमिका रहंदैन। किनभने त्यो पद नाम मात्रको हो। L.C. संसोधनमा पनि रमेश विक्रम साहको कुनै भूमिका छैन। खरिद वोर्डको निर्णयमा Chain of Command को कारण उपस्थित भई सही गर्नु भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रमेश विक्रम शाहको साक्षी द्रोर्ण बहादुर चन्दले गरेको वकपत्र।

मिति २०६४।१०।३ को प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको वैठकमा उहाँलाई उपस्थित हुन मौखिक आदेश भएको र त्यहाँ अस्पताल सम्बन्धी छलफल भएकाले अस्पतालको प्रतिनिधिको रुपमा वैठकमा उपस्थित भई हस्ताक्षर गर्दा अन्य बिषयको निर्णयमा पनि हस्ताक्षर भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अजित कुमार गुरुङ्गको साक्षी कुलेश बहादुर थापाको वकपत्र।

संसोधित L.C. को कारण निज आउनु भन्दा पहिला ४ पटक रकम भुक्तानी दिई सकेको हुँदा शिव लामिछानेले रोक्न सक्ने अवस्था थिएन। निजले प्रहरी नायव निरीक्षकबाट तयार भएको भौचर पेशसम्म गरेको हो र सो भौचरलाई प्रतिवादी श्याम बहादुर खड्काले सिफारिश, दीपेन्द्र बहादुर विष्ट र रमेश विक्रम शाहले सदर गर्नु भएको बुझेको छु भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी शिव लामिछानेको साक्षी भरत बहादुर जि.सी. र बिदुर के.सी.ले गरेको वकपत्र।

L.C. संसोधन प्रहरी कल्याण कोष केन्द्रीय समिति तथा प्रहरी महानिरीक्षकको आदेश बमोजिम Chain of Command को सिद्धान्त बमोजिम भएको होला भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम सिंह थापाको साक्षी नारायण बहादुर भण्डारीको वकपत्र।

प्रतिवादी रामकृष्ण राजभण्डारीले प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६५।३।११ को वैठकमा उपस्थितीमा सही गर्नु मात्र भएको हो। तर निर्णयमा सही गर्नु भएको छैन। यसबाट खरिद प्रकृयामा निजको संलग्नता छैन र प्रतिवादी पिताम्वर अधिकारीको खरिद

प्रकृयामा प्रभाव पार्न सक्ने हैसियत छैन। Refurbished भन्ने शब्द दरभाउ पत्रमा थप्ने कार्य यी प्रतिवादीबाट भएको छैन। माथिल्लो तहका अधिकारीले लाए अह्राएको काम गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रामकृष्ण राजभण्डारी र पिताम्वर अधिकारीको साक्षी भरत बहादुर जि.सि.को वकपत्र।

अर्जुन जंग शाहीले प्रहरी महानिरीक्षकको आदेश पालाना गर्नु भएको हो, कानून बिपरीतका काम गर्नु भएको छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अर्जुन जंग शाहीको साक्षी शिव सुन्दर श्रेष्ठ र कृष्ण बहादुर राणाको वकपत्र।

अन्य देशका सुरक्षाकर्मीहरुले प्रयोग गरेको स्तरका सामानहरु नेपाल FPU लाई पनि उपलब्ध गराउनु पर्ने भएको हुँदा थप आवश्यक सामानको लागत थपेर रेकी भिजिट पछि थप भएको हो। रेकी भिजिटमा दीपक सिंह थाङदेन पनि जानु भएको हुँदा यो काम भएको छ। विमा वापतको रकम दिंदा कुनै वद्नियत छैन। रकम सोधभर्ना नहुँदासम्म Book Force Loan कायम भएकोमा सोधभर्ना आउन थालेपछि Book Force Loan रद्द भएको छ। प्रतिवादी टपेन्द्रध्वज हमालले प्रहरी कल्याण कोषको पदेन संचालक समितिको सदस्यले निर्णय प्रकृयामा कुनै पनि प्रभाव पार्न सक्ने हुंदैन। Chain of Command पालाना गर्नुपर्ने हुँदा पालाना गरेको हो। प्रतिवादी नरेन्द्र कुमार खालिङ र बिजय कुमार कायस्थ योजना तर्जुमा समितिमा रहे पनि निर्णय कार्यान्वयन गर्ने नगर्ने उहाँको पदीय हैसियत होईन। रेकी भिजिटको प्रतिवेदनले लागत बढ्न गएको हो। निजामती सेवामा जस्तो प्रहरी संगठनको वैठकमा फरक मत राख्ने चलन छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेन, नरेन्द्र कुमार खालिङ, टपेन्द्रध्वज हमालको साक्षी कृष्ण बहादुर राणाको वकपत्र।

UN ले पठाएको लिष्ट बमोजिम नै सामान खरिद प्रकृया अपनाएको जस्तो लाग्छ। खरिद भएका सामानहरु ठीक छन छैनन्। ठीक ढंगले प्राप्त भयो भएन भन्ने कुरा सामान चेक जाँच भएपछि मात्र थाहा हुने हो। सुडानमा पठाएका सामान सुडान पुग्नु भन्दा पहिला नै दीपक कुमार श्रेष्ठ सेवा निवृत्त हुनु भएको हुँदा गुणस्तरको बारेमा उहाँलाई थाहा हुंदैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठको साक्षी रुप सागर मोक्तानको वकपत्र।

विजयलाल कायस्थ सदस्य रहेको समितिले UN Standard कै सामानको लागत स्टीमेट गरेको हो। लागत योजना बनाउँदा वद्नियत भएको छैन। रेकी भिजिट टोलीको प्रतिवेदन बमोजिम पहिलेको लागतमा थप लागत समावेश भएको कुरा बिजयलाल

कायस्थबाट भएको होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी बिजयलाल कायस्थको साक्षी कृष्ण बहादुर राणा र सुभाष निरौलाको एकै मिलान व्यहोराको वकपत्र।

प्रतिवादी अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना प्रहरी कल्याण कोषको ०६४।५।२५ र २६ को वैठकमा त्यहाँ नभई आवासीय तालिममा हुनु हुन्थ्यो। प्रहरी संगठन Chain of Command को सिद्धान्तमा आधारित भएकोले सोही सिलसिलामा पछिल्लो मितिमा सो निर्णयमा हस्ताक्षर गरेको हो। त्यति बेला पेट्रोलबाट चल्ने APC खरिद गर्ने भनेकोमा पछि डिजेलबाट चल्ने APC खरिद भएबाट उक्त ०६४।५।२५ र २६ को निर्णय स्वतः खारेज भै सकेको छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिनाको साक्षी मोहनपूर्ण सत्याललले गरेको वकपत्र।

नेपाल प्रहरीमा माथिल्लो दर्जाका कर्मचारीले भनेका कुराहरु हु-बहु मान्नु पर्ने अवस्थाले गर्दा खरिद वोर्डले गर्ने निर्णयमा प्रतिवादी दिनेश के.सी.ले हस्ताक्षर गर्नु भएको हो। प्रतिवादी शम्भु भारतीसँग मिलेमतो छैन। त्यसै गरी प्रतिवादी गिरीधारी शर्मा नेपाल प्रहरी अस्पतालको अस्थायी प्रतिनिधिको रुपमा ०६५।९।११ समेतको वैठकमा भाग लिन पुग्नु भएको हो। तर निर्णय प्रकृयामा उहां संलग्न हुनु हुन्न भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दिनेश के.सी. र गिरीधारी शर्माको साक्षी मिठ्ठाराम दाहालको वकपत्र।

कार्य विभागका प्र.ना.नी अनुपस्थित हुनु भएको हुँदा उहाँको बदलामा कार्य विभाग प्रमुखको आदेशले प्रतिवादी निरज पुनले वैठकमा भागसम्म लिनु भएको हो। निर्णय प्रकृयामा उहाँको कुनै भूमिका हुँदैन। त्यसमा संगठन प्रमुखको भूमिका हुन्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी निरज पुनका साक्षी कृष्ण बहादुर राणाको वकपत्र।

APC खरिद गरिएको कार्य अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा प्रतिवादी सुरेन्द्र बहादुर पालले पदेन सदस्यको हैसियतले प्रहरी कल्याण कोषको वैठकमा उपस्थित भई माथिको अधिकारीको आदेशले हस्ताक्षर गरेका हुन्। नीतिगत निर्णयमा यी प्रतिवादीको कुनै भूमिका हुँदैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुरेन्द्र बहादुर पालको साक्षी राजेन्द्र बहादुर सिंहको वकपत्र।

विभिन्न कार्यक्षेत्रलाई समेटी प्रतिनिधित्व गराउने क्रममा प्रतिवादी विद्याराज श्रेष्ठलाई संचार विशेषज्ञको रुपमा र कृष्ण प्रसाद गुरागाईलाई आवास तथा भौतिक परियोजना माहाशाखाको विशेषज्ञको रुपमा उक्त वोर्डमा संलग्न गराईएको हो। APC सँग सम्बन्धित बिषयमा यी दुवै प्रतिवादीहरुलाई जानकारी हुँदैन। उहाँहरुको यो क्षेत्र पनि पर्दैन। दररेट लिने काम प्रवन्ध शाखा तथा कल्याण शाखाले गर्ने हो। प्रतिवादी शम्भु भारतीसँग मिलेमतो

छैन। खदिर वोर्ड औपचारिकताको लागि मात्र गठन गरिएको हो। निर्णय पुस्तिकामा माथिल्लो अधिकारीको आदेशले हस्ताक्षर गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी विद्याराज श्रेष्ठ र कृष्ण प्रसाद गुरागाईका साक्षी कृष्ण बहादुर धितालले गरेको वकपत्र।

सुडान मिसनको आवश्यक वन्दोवस्तीको सामान UN को सूची (List) बमोजिम खरिद गरिएको हो। लामो समयसम्म खुला आकाश मुनि रहेको देखिन्छ। ती APC पछि चलाएर नै Super Camp पुऱ्याएको अवस्था छ। लामो समयसम्म नचलाई राख्दा पार्टपुर्जा विग्रने सामान्य कुरा हो। त्यसमा पनि अवकाश भै सकेका व्यक्तिले सामान जाँच बुझ गरी ठीक छ, छैन भन्ने कुरा हुंदैन। यस प्रकरणमा चलेको APC चल्न नदिई र अन्तिम भुक्तानी दिने व्यक्ति दोषी हुन भने जस्तो लाग्छ। APC Refurbished भएकाले नचलेको होईन। OT 64 APC को Catlouge UN ले स्वीकार गरेको छ। Refurbished न्यून गुणस्तरको होईन। मूल संझौतामा संसोधन नभई L.C. मा संसोधन भएको छ। शम्भु भारतीसँग मिलेमतो गरेको छैन। प्रहरी महानिरीक्षकले मातहतका शाखा तथा अधिकारीले गरेको काम हेरिरहन संभव हुंदैन। APC का Arm हरु जर्मनले ल्याउन नदिएकाले त्यही निकालेको भन्ने सुनेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी ओम विक्रम राणाको साक्षी रामचन्द्र खनालको वकपत्र।

सामान खरिद र भुक्तानीमा प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङ्गको संलग्नता छ भन्ने कुरा झुठ्ठा हो। निजको कार्यकालमा APC खरिद तथा अन्य कुराको हकमा निर्णय, संझौता र पेश्की दिने कार्य भएको छैन। मात्र संझौतालाई निरन्तरता दिएकोसम्म हो। APC को Spare Parts Ambulance र Water Tanker लगायत सामानहरुको ढुवानी भाडा, बिमा र भ्याटसमेत प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङ्गको पालामा अघिल्लो महानिरीक्षकले गरेको संझौतालाई नैतिक जिम्मेवारीको हैसियतले भुक्तानी दिएको हो। छुट्टै संझौता गरेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङ्गको साक्षी गम प्रसाद गुरुङ्गको वकपत्र।

प्रहरी संगठन अनुशासित संगठन भएको र चेन अफ कमाण्डको आधारमा संचालन हुने हुँदा विभागिय आदेश र निर्देशन बमोजिम प्रतिनिधिको हैसियतले केही बैठकहरुमा उपस्थित हुने तथा पत्राचार गर्ने यी प्रतिवादीहरु निरज बहादुर शाही, मनोज नेउपाने, रमेश कुमार पाण्डेय, प्रकाश अधिकारी सुडान खरिद प्रकरणमा दोषी छैनन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादीहरु निरज बहादुर शाही, मनोज नेउपाने, रमेश कुमार पाण्डेय र प्रकाश अधिकारीको साक्षी राजेन्द्र बहादुर सिंह र सोही व्यहोरा समर्थन गर्दै प्रतिवादी लालगोविन्द

श्रेष्ठका साक्षी राम बहादुर राईले विशेष अदालतमा गरेको वकपत्र मिसिल सामेल रहेको देखिएको।

प्रतिवादी **501 International House 223 Regents Street London W/B 2QD** स्थित **Assured Risks Limited, London** ले बुझी लिएको रकम रु.२८,४०,१६,००६।०७ (अट्ठाइस करोड चालिस लाख सोह्र हजार छ रुपैयाँ सात पैसा) सोधभर्ना हुन नसकी प्रहरी कल्याण कोष (नेपाल प्रहरी) लाई गैरकानूनी हानी नोक्सानी पुगेकाले बेलायत स्थित रहेको Assured Risks Ltd. कम्पनीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ को कसूर गरेको ठहर्छ। सो ठहरेकोले प्रहरी कल्याण कोषले यी प्रतिवादी Assured Risks Ltd, London बाट रु. २८,४०,१६,००६।०७ विगोको आधा रकम अर्थात १४,२०,०८,००३।०३ (चौध करोड बीस लाख आठ हजार तीन रुपैयाँ तीन पैसा) भराई पाउने ठहर्छ। कैदको हकमा Assured Risks Ltd. कम्पनी भएको हुँदा कैद सजाय गरी रहन परेन। प्रतिवादी शम्भु भारतीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) र २२ अनुसारको कसूर गरेको ठहर्छ। सो ठहर्नाले निज प्रतिवादीलाई एक वर्ष कैद तथा विगोको आधा रु. १४,२०,०८,००३।०३ (चौध करोड बीस लाख आठ हजार तीन रुपैयाँ तीन पैसा) जरिवाना भई त्यति नै विगो समेत प्रहरी कल्याण कोषले निजबाट भराई लिन पाउने ठहर्छ। प्रतिवादी Michael Rider ले गुणस्तरयुक्त सामान उपलब्ध गराउने कुरा करारनामामा उल्लेख गरे पनि गुणस्तरहीन APC उपलब्ध गराएको कारणले समष्टिगत रुपमा APC, Spare Parts को लगानी र ढुवानी, बिमा, भ्याट वापत समेत रु. रु.२८,४०,१६,००६।०७ नेपाल प्रहरीलाई गैरकानूनी हानी नोक्सानी पुगकोले प्रतिवादीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) को कसूर गरेको ठहर्छ। सो ठहर्नाले सोही ऐनको दफा २३ को व्यवस्था अनुसार प्रतिवादी मूल कम्पनीका डाइरेक्टर Michael Rider लाई ऐ.ऐनको दफा ८(४) अनुसार २ वर्ष कैद र मुख्य कारोबार गर्ने प्रतिवादी भएकाले विगो बमोजिम रु. रु.२८,४०,१६,००६।०७ (अट्ठाइस करोड चालिस लाख सोह्र हजार छ रुपैयाँ सात पैसा) जरीबाना हुन्छ। प्रतिवादीहरु ओम विक्रम राणा, हेम बहादुर गुरुङ र रमेश चन्द ठकुरीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१) को कसूर गरेको ठहर्छ। सो ठहर्नाले तिनै जना प्रतिवादीहरुलाई जनही कैद वर्ष एक र सोही ऐनको दफा २४ ले थप जनही कैद वर्ष एक समेत गरी जनही कैद वर्ष दुई र प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीलाई विगो बमोजिम रु.४,८५,४४,३८८।८३, (चार करोड पचासी लाख चवालिस लाख तीन सय अठासी रुपैयाँ र त्रियासी पैसा), प्रतिवादी ओम

बिक्रम राणालाई १७,०६,००,८२४।७४, (सत्र करोड छ लाख आठ सय चौबीस रुपैयाँ र चौहत्तर पैसा) प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङलाई ६,४८,७०,७९२।५० (छ करोड अठचालिस लाख सत्तरी हजार सातसय बयानब्बे रुपैयाँ र पचास पैसा) जरिबाना हुन्छ। प्रतिवादीहरु दिनेश के.सी., गुप्त बहादुर श्रेष्ठ, विद्याधर श्रेष्ठ, दीपेन्द्र बहादुर बिष्ट, शिव लामिछाने, संजय सिंह बस्नेत, टपेन्द्र ध्वज हमाल, अजित कुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, सुरेन्द्र बहादुर पाल, लालगोविन्द श्रेष्ठ, श्याम बहादुर खड्का, मदन बहादुर खड्का, प्रकाश अधिकारी, पिताम्वर अधिकारी, कृष्ण प्रसाद गुरागाँई, रमेश कुमार पाण्डेय, हरिहर श्रेष्ठ, अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना, गिरीधारी शर्मा, दीपक सिंह थाङदेन, मनोज न्यौपाने, निरज बहादुर शाही, निरज पुन, श्यामसिंह थापा, रवी प्रताप राणा, बिजयलाल कायस्थ, दीपक कुमार श्रेष्ठ, नरेन्द्र कुमार खालिङ, अर्जुन जंग शाही र रमेश विक्रम शाहले अभियोग दावीबाट सफाई पाउने ठहर्छ भन्ने विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला।

नेपाल सरकारको पुनरावेदन

विशेष अदालत काठमाडौंबाट अभियोग माग दावीबमोजिम भ्रष्टाचारको वारदात घटित भएको भनी केही प्रतिवादीहरुलाई कसूरदार ठहर गर्दा माग दावी अनुसारको विगो बराबरको रकम भ्रष्टाचार गरेको नठहऱ्याई घटी विगो ठहर गरेको प्रतिवादीहरु मध्ये दिनेश के.सी. समेतका ३१ जनालाई आरोप पत्र मागदावीबाट सफाई दिने ठहऱ्याएको, कसुर ठहर हुने प्रतिवादीहरुको हकमा भ्रष्टाचारको विगो बमोजिम जरिवना गर्नुपर्नेमा सो नगरिएको र विगो भराउने निर्णय गर्दा फैसला हुँदासम्मको व्याज समेत भराई पाऊँ भन्ने माग दावी लिइएकोमा सो सम्बन्धमा केही विवेचना नगरी वादी नेपाल सरकारलाई आंशिक सफल तुल्याई गरिएको फैसलामा सो हदसम्म त्रृटिपूर्ण रहेको छ।

भ्रष्टाचार गरिएको विगो कायम गर्दा APC र Spare Parts मा खर्च भएको सो को ढुवानी तथा विमा वापत भुक्तानी दिएको रकम र चीनबाट खरिद गरिएको तीन थान Ambulance र तीन थान पानी टेंकरको ढुवानी र विमा वापत भनी दिइएको भुक्तानी रकम गरी जम्मा रु. २८,८१,६१,६२९।३० विगो कायम गरी प्रस्तुत मुद्दामा आरोप पत्र पेश गरिएकोमा चीनबाट खरिद गरिएको तीन थान एम्बुलेन्स र तीन थान पानी टेंकरको ढुवानी र विमा वापत भुक्तानी गरिएको ५१,४६७/- अमेरिकी डलरको हुने ने.रु. ४१,४५,६२३।६० अनियमित भुक्तानी नदेखिएको भनी सो रकम विगो दावीबाट कट्टा गरी रु. २८,४०,१६,००६।०७ मात्र विगो कायम हुने ठहऱ्याई शुरु विशेष अदालतबाट गरिएको फैसला निम्न आधार कारणहरुबाट त्रृटिपूर्ण छ।

खरिदकर्ता नेपाल प्रहरी र आपूर्तिकर्ता Assured Risks Ltd. London र निजको स्थानीय प्रतिनिधि भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारती बीच चीनबाट खरिद गरिएका तीन थान एम्बुलेन्स र तीन थान पानी टेंकर सुडान पोर्टसम्म निःशुल्क ढुवानी गरी दिने समझदारी भएको भन्ने तथ्य खरिद बोर्डका अध्यक्ष समेत रहेका प्रतिवादी दिपक कुमार श्रेष्ठ र अर्का प्रतिवादी रवि प्रताप राणाको मौकाको बयानबाट देखिएको र निजहरुको बयान बेहोरा २२ र २५ डिसेम्बर २००७ को Commercial Invoice नं. AR/001-2007 र AR/002-2007 मा Total CIF Sudan port in US Dollar भनी उल्लेख भएकोबाट पुष्टि भई रहेको छ।

आपूर्तिकर्ताले सुडान पोर्टसम्म निःशुल्क ढुवानी गरिदिने गरी मौकामा गरेको सहमती समझदारी विपरीत प्रतिवादी आपूर्तिकर्ता र खरिदकर्ता बीच उक्त सामान ढुवानी गर्ने छुट्टै सम्झौता मिलेमतोको आधारमा गरी सो सम्झौता बमोजिम भनी ढुवानी र विमा वापतको रकम भुक्तानी दिने लिने कार्य भै भ्रष्टाचारजन्य कार्य हो भनी आरोप पत्र पेश भई रहेकोमा शुरु विशेष अदालतबाट २२ र २५ डिसेम्बर २००७ को Commercial Invoice CIF Sudan port in US Dollar भन्ने उल्लेख भएको भएता पनि १२ सेप्टेम्बर २००७ को नेगोसियसन गर्दा संलग्न Invoice मा FOB Price in US Dollar उल्लेख भएको, २ नोभेम्बर २००७ मा प्रस्तुत गरेको Invoice साथ संलग्न कागजमा पनि FOB उल्लेख भएको भन्ने आधारहरु फैसलामा उल्लेख गरिएको देखिन्छ। आपूर्तिकर्ताले शुरुमा अर्थात १२ सेप्टेम्बर २००७ मा पेश Invoice मा FOB Price उल्लेख गरेको भए पनि सो पश्चात आपूर्तिकर्तासँग भएको समझदारी अनुसार सुडान पोर्टसम्म नै निःशुल्क ढुवानी गरिदिने समझदारी भए अनुसार २२ र २५ डिसेम्बर २००७ को Commercial Invoice मा Total CIF Sudan port in US Dollar भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। यसरी आपूर्तिकर्ताले शुरुमा पेश गरेको Commercial Invoice FOB Price उल्लेख गरेता पनि पछि CIF Sudan port in US Dollar भनी Commercial Invoice मा उल्लेख भएको प्रमाणहरु पेश गर्दागर्दै पनि आपूर्तिकर्ताले पेश गरेको Commercial Invoice लाई आधार मानी ढुवानी तथा विमा वापतको रकम रु. ४१,४५,६२३।६० नेपाल प्रहरीले तिर्नैपर्ने प्रकृतिको देखिएकोले विगोमा समावेश गरेको मिलेन भनी विशेष अदालतबाट भएको व्याख्या र फैसला आधार सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण भई बदरभागी हुँदा बदर गरी प्रतिवादीहरु उपरको आरोपपत्रको मागदावी अनुसार नै भ्रष्टाचार गरिएको विगो रु. २८,८१,६१,६२९।३० कायम गरी सोही विगो अनुसार प्रतिवादीहरुलाई सजाय गरिपाऊँ।

शुरु विशेष अदालत समक्ष भ्रष्टाचारको विगो रु. २८,८१,६१,६२९।३० र सोमा फैसला हुँदासम्मको प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम लाग्ने ब्याज समेत गणना गरी प्रहरी कल्याण कोषलाई दिलाई भराई पाउन माग दावी लिई आरोपपत्र पेश गरिएकोमा विगो दिलाउने भराउने फैसलामा व्यहोरा उल्लेख भए पनि आरोप पत्र माग दावी बमोजिम व्याज दिलाउने भराउने तर्फ शुरु फैसलामा केही नबोलिएको हुँदा सो हदसम्म उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण भई बदर भागी रहेको छ। अतः प्रतिवादीहरुबाट आरोपपत्रको माग बमोजिम विगो र अन्तिम फैसला हुँदाको अवस्थासम्म उक्त रकममा प्रचलित नेपाल कानून अनुसार लाग्ने व्याज समेत गणना गरी प्रहरी कल्याण कोषलाई दिलाई भराई दिने गरी फैसला गरी पाउन सादर अनुरोध छ।

प्रतिवादी भगवती ट्रेडर्सका प्रो. शम्भु भारतीको हकमा अभियोग माग दावी बमोजिम भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दपा ८(४) र दफा २२ अनुसारको कसूर गरेको ठहऱ्याई शुरु विशेष अदालतबाट फैसला भएता पनि जरिवाना गरिदा विगो बमोजिम जरिवाना नगरिएको र निजबाट विगो भराउँदा सोको फैसला हुँदाको अवस्थासम्मको व्याज समेत गणना गरी दिलाई भराई दिने नठहऱ्याई फैसला गरिएको हदसम्म शुरु फैसला त्रुटिपूर्ण भई बदरभागी छ। अतः माथि विवेचना गरिए बमोजिम प्रतिवादीलाई आरोप पत्रको माग दावी बमोजिम कै विगो अनुसारको रकम भ्रष्टाचार गरेको ठहर गरी सोहि बमोजिम नै जरिवाना र विगो भरी भराउ गर्दा अन्तिम फैसला हुँदाको अवस्था सम्मको ब्याज समेत गणना गरी दिलाई भराई दिने ठहऱ्याई फैसला गरी पाऊँ।

प्रतिवादी Assured Risks Ltd. London का डाइरेक्टर Michael Rider ले आरोप पत्रको माग दावी बमोजिम भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) बमोजिम कसूर गरेको ठहऱ्याई कैद बर्ष २ र विगो बमोजिम जरिवाना गर्ने फैसला गरिएको छ। विशेष अदालतबाट विगो रु. ४१,४५,६२३।६० घटी विगो कायम गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण रहेको बेहोरा माथिका प्रकरणहरुमा उल्लेख गरी सकिएको हुँदा सो रकम समेत विगोमा समावेश गरी उक्त विगो बमोजिम प्रतिवादीलाई सजाय गरी पाउन अनुरोध छ। साथै निज प्रतिवादीबाट समेत विगो भरी पाउन आरोप पत्रमा मागदावी लिइएकोमा अन्य प्रतिवादीहरुबाट विगो भराउने फैसला गरी सकिएको भनी निज प्रतिवादीबाट विगो भराउनु नपर्ने भनी गरिएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण हुँदा निज प्रतिवादी समेतबाट आरोप पत्रको माग दावी बमोजिम नै विगो भराई अन्तिम फैसला हुँदासम्मको प्रचलित नेपाल कानून

बमोजिम हुने ब्याज समेत गणना गरी निज समेतबाट दिलाई भराई ठहर फैसला गरी पाउन अनुरोध छ।

प्रतिवादीहरु ओम विक्रम राणा, हेमबहादुर गुरुङ, रमेश चन्द्र ठकुरी उपर भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७, ३(१)(झ) र ८१(घ)(ञ) बमोजिमको कसूरमा सोही दफाहरु बमोजिम सजाय गरी पाउन माग दावी लिई आरोप पत्र पेश गरिएकोमा शुरु विशेष अदालतबाट ऐ. ऐनको दफा ८(१) बमोजिम कसूर गरेको ठहऱ्याई अन्य दफाहरुको कसूर सम्बन्धमा केही नबोली अ.बं. ७२ नं. विपरित गरिएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर भागी रहेको छ। साथै सबै प्रतिवादीहरुलाई विगो बमोजिम जरिवाना गरी पाउन माग दावी लिइएकोमा प्रतिवादीहरुले अनियमित तवरबाट भुक्तानी दिएको रकम बराबर मात्र निजहरुलाई जरिवाना गर्ने ठहऱ्याएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण हुँदा प्रतिवादीहरुलाई आरोप पत्रको माग दावी बमोजिम दफा १७,३(१)(झ) बमोजिम समेतको कसुरदार ठहऱ्याई सोही ऐनको दफा ३(१)(झ) बमोजिम समेत सजाय र भ्रष्टाचार गरेको ठहर भएको विगो बमोजिम जरिवाना समेत हुने गरी फैसला गरिपाऊँ।

विशेष अदालतबाट प्रतिवादी दिनेश के.सी. लगायतका ३१ जना प्रतिवादीहरुलाई आरोप पत्रको माग दावीबाट पूर्ण रुपमा सफाई दिने ठहऱ्याई फैसला गर्दा यी प्रतिवादीहरु भ्रष्टाचार ठहरिएको कसुरजन्य कार्यको विभिन्न प्रक्रियागत काम कारवाही (योजना तथा लागत बोर्डको गठन, खरिद बोर्डको गठन गरी ठेक्का पट्टा दिने दिलाउने, सम्झौता गर्ने, भुक्तानीको लागि सिफारिस गर्ने, भुक्तानी दिने, भुक्तानी समर्थन गर्ने) समेतका कार्यहरुमा संलग्न रहेको देखिएको कुरालाई शुरु फैसलामा स्वीकार नै गरिएको अवस्था देखिएको हुँदा यी प्रतिवादीहरुको वारदातमा संलग्नता रहे भएको सम्बन्धमा थप जिकिर तथा विवेचना गरी रहनु परेन।

यी प्रतिवादीहरुको वारदातमा संलग्नता देखिएता पनि यो यो प्रतिवादीहरुको वद्‌नियत साथ यो यो काम गरी लिनु खानु गरेकोले भ्रष्टाचार गरे भन्ने कुरा आरोप पत्रमा किटानी साथ उल्लेख भएको नदेखिएको भन्ने फैसलामा लिइएको आधारको सम्बन्धमा हेर्दा, सम्मानीत अदालतबाट यही मुद्दाको फैसला गर्दा कसुरदार ठहऱ्याएको उपरोक्त उल्लिखित अन्य प्रतिवादीको हकमा पनि आरोप पत्रमा निजहरुले यो यो काम गरी यति यति रकम लिनु खानु गरेको भनी किटानी रुपमा उल्लेख नहुँदा नहुँदै पनि निजहरुको हकमा आरोपपत्रको माग दावी बमोजिमको कसूर ठहर भई रहेकोमा यी प्रतिवादीहरुको हकमा भने यो यो काम गरी यो यति लिनु खानु गरेको भन्ने आरोप पत्रमा किटानी रुपमा उल्लेख

नभएको भनी सफाई दिने आधार ग्रहण गर्न नमिल्नेमा सो आधार समेत ग्रहण गरी दिनेश के.सी. समेतका ३१ जना प्रतिवादीहरुलाई सफाई दिने ठहऱ्याएको शुरु फैसला स्वतः त्रुटिपूर्ण भई बदरभागी छ, बदर गरिपाऊँ।

भ्रष्टाचारजन्य कार्यमा संलग्न रहे भएको तथ्य स्थापित भई सकेपछि उक्त कार्य गर्दा वद्नियत साथ गरेको अवस्थामा मात्र उक्त कसूर ठहर हुने हो? वा उक्त कार्य लापरवाही जन्य तरिकाबाट गरेको भएपनि उक्त कसूर ठहर हुने हो भन्ने सम्बन्धमा विद्यमान कानूनी व्यवस्था हेर्दा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ मा कुनै राष्ट्रसेवकले आफ्नो ओहोदाको वा सो सम्बन्धी कर्तव्य पालना गर्दा नेपाल सरकार वा सार्वजनिक संस्थाको सम्पत्ति लापरवाही वा वद्नियत गरी हिनामिना हानी नोक्सानी वा दुरुपयोग गरे गराएमा निजलाई कसूरको मात्रा अनुसार दफा ३ बमोजिमको सजाय हुने भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। अर्थात भ्रष्टाचार जन्य कसुर स्थापित हुनको लागि वद्नियत तत्व अनिवार्य रुपमा स्थापित नै हुनुपर्ने भन्ने अर्थ गर्न मिल्ने अवस्था नहुँदा नहुँदै यी प्रतिवादीहरुको उक्त कार्य गर्ने क्रममा वद्नियत नदेखिएको भनी प्रतिवादीहरुलाई अभियोग दावीबाट पूर्ण रुपमा सफाई दिने ठहऱ्याई फैसला गर्दा ग्रहण गरिएको उक्त आधार स्वतः त्रुटिपूर्ण भई बदर भागी छ।

साथै विशेष अदालतबाट प्रस्तुत मुद्दामा भएको फैसलामा प्रतिवादीहरुले यो काम गरे वापत यसरी यति रकम घुस वापत लिएको भन्ने अभियोग दावी नभएता पनि यी प्रतिवादीहरुको काम कारवाहीबाट ठेकेदार कम्पनीलाई गैर कानूनी नाफा र प्रहरी कल्याण कोषलाई गैर कानूनी हानी पुग्न गएको देखिन्छ।सो गैर कानूनी हानी नोक्सानी हुनु नै यो मुद्दामा भ्रष्टाचार भएको मान्नु पर्ने भनी यसै मुद्दाको अन्य कसूर ठहर गरिएको प्रतिवादीहरुको हकमा बोली सकेपछि यी प्रतिवादीहरुको हकमा पनि सोही कुरा लागू गरी ठहर इन्साफ गरिनु पर्नेमा यी प्रतिवादीहरुको हकमा बेग्लै विश्लेषण तथा व्याख्या गरी परस्परमा विरोधाभाष हुने गरी गरिएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर भागी छ बदर गरी पाऊँ।

आईजिपी कै विशेष निर्देशन र नियन्त्रमा भई रहेको काममा तलका अधिकृतले अवज्ञा गर्ने अवस्था नहुने, Chain of Command मा चल्ने फौजी संगठनमा तल्ला दर्जाका अधिकृतले व्यक्त गरेको कुराको सुनुवाई नहुने भन्ने समेत फैसलामा लिइएका आधारहरुको हकमा हेर्दा, आइजिपीले दिएको आदेश तल्ला अधिकृतहरुले अवज्ञा गर्न नहुने, पालना गर्नुपर्ने हुन्छ, त्यस्तो आदेश जुन आदेश कानूनसंगत छ। कानून संगत नभएको

आदेश पालना गर्न तल्लो दर्जाको अधिकृत बाध्य हुँदैनन्। कुनै प्रहरी अधिकृतले सरुवा गरिदिन्छ की भन्ने डरले वा आफुलाई केही फाइदा हुन्छ की भन्ने लालचले माथिल्लो प्रहरी अधिकृतले लगाएको अह्राएको काम जुन कानून विपरितको हो भन्ने जान्दा जान्दै बुझ्दा बुझ्दै उक्त कार्य गर्छ भने निजले पनि सजायको भागी हुनु पर्दछ। कसुरजन्य कार्य गर्ने गर्न लगाउने दुवै दोषी र सजायको भागी हुन्छन्। Chain of Command सैनिक परेडमा सम्म अनिवार्य रुपमा लागू हुन सक्छ। तर प्रशासनिक तथा आर्थिक काम कारवाहीमा Chain of Command अनुसार माथिल्लो दर्जाको अधिकृतले दिएको आदेश तल्लो दर्जाको अधिकृतले अनिवार्य रुपमा पालना गर्नुपर्ने बाध्यता हुँदैन। आदेश पालना गरी अनियमित र कानून विपरितको कार्य गर्ने गराउने कार्यमा संलग्न सबै प्रहरी अधिकृतहरु दोषि भागी हुन्छन् भन्ने यथार्थलाई विशेष अदालतले समेत स्वीकार गरी प्रस्तुत मुद्दाको फैसलाको अन्तिम खण्डमा प्रहरी प्रधान कार्यालयले पनि शान्ति सुरक्षा बाहेक अन्य आर्थिक र प्रशासनिक काम कारवाही गर्दा सरकारी वकिलसँग कानूनी परामर्श लिने कार्य गर्नु गराउनु भनी प्रहरी प्रधान कार्यालय समेतको नाममा कानूनी निर्देशन जारी हुने ठहर्छ भनी उल्लेख गरिएबाट पनि आर्थिक र प्रशाननिक विषयमा भएको अनियमित र गैर कानूनी कार्य गरी भ्रष्टाचार भएको सन्दर्भमा फौजी संगठनमा फौजी काम कारवाहीमा मात्र आकर्षित हुने Chain of Command भन्ने शब्दको गलत व्याख्या गरी दिनेश के.सी. लगायतका अन्य ३१ जना प्रतिवादीहरुलाई सफाई दिने गरी भएको फैसला स्वतः त्रुटिपूर्ण छ।

प्रस्तुत मुद्दाको फैसलाको ठहर खण्डको पहिलो प्यारग्राफ हेर्दा विशेष अदालतले यो कसुरजन्य कार्यको सुरुवात देखि नै अर्थात सामानको दररेट राख्ने बेला देखि नै कारोवार शंकास्पद र खेलखाल भएको कुरा तथ्यबाट पुष्टि भएको भनी उल्लेख गर्नुका साथै प्रतिवादी रवि प्रताप राणाको जिम्माको दरभाउ पत्रमा प्रतिवादी शम्भु भारतीले हातले थप गरेको भनी प्रतिवादी रवि प्रतापले स्वीकार गरेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएबाट यी सफाई पाउने ठह-याएका प्रतिवादीहरु समेतको मिलेमतो र संलग्नतामा शुरु लागत अनुमान तयार गर्ने अवस्था देखि नै यस कार्यमा संलग्न अन्य जिम्मेवार प्रहरी अधिकृतले कानून बमोजिम गर्नुपर्ने कार्य नगरी प्रहरी प्रमुखले दिएको मौखिक आदेशलाई स्वीकार गरी कानूनी प्रावधान विपरीत ठेकेदारले दिएको दरभाउ पत्र अनुसार दररेट तोक्न, लागत अनुमान तयार गर्ने, लागत अनुमान संशोधन गर्ने, आफ्नो जिम्मामा भएको कागजातहरु ठेकेदार कम्पनीलाई फाइदा र प्रहरी कल्याणकोषलाई हानी पुग्ने गरी सच्चाउन दिने, अनियमित भुक्तानीको प्रक्रिया अगाडि बढाउने, भुक्तानीको लागि सिफारिस गर्ने र भुक्तानी दिने कार्यमा समेत

संलग्न हुने प्रतिवादीहरुलाई समेत आरोपपत्रको माग दावीबाट उन्मुक्ति तथा सफाई दिने र निर्णयको सिरमा सदर भनी लेख्ने व्यक्तिलाई मात्र दोषी ठहऱ्याई शुरु विशेष अदालतबाट गरिएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण हुँदा उक्त फैसला सो हदसम्म बदर गरिपाऊँ।

विशेष अदालतबाट फैसला गरिदा अख्तियार दुरुपगोग अनुसन्धान आयोगलाई निर्देशनात्मक आदेश समेत भएको पाइयो। सो तर्फ हेर्दा आयोग वा कुनै निकायले कानूनी राय परामर्श लिन संविधान एवं कानूनले निर्दिष्ट निकाय र प्रक्रिया तोकिदिएको अवस्था छ। आयोगमा कार्यरत न्यायाधिवक्ताहरु कर्मचारी एवं अनुसन्धान अधिकृतका रुपमा रहेका हुन्छन्। निजहरुले कानूनी प्रश्नमा राय दिन पाउने गरी कानूनी व्यवस्था रहेको देखिँदैन। आयोगले कानूनी राय परामर्श माग्दा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसँग माग गर्नुपर्ने हुन्छ। आफ्नो मातहतका कर्मचारीसँग राय माग्न सक्ने कानूनी व्यवस्था नरहेको तर्फ विशेष अदालतको दृष्टि पुग्न सकेको देखिँदैन। आयोगले कानूनी राय आवश्यक महसुस गरेमा मात्र राय लिने हो। आयोगलाई अख्तियार दुरुपयोग सम्बन्धमा अनुसन्धान तहकिकात एवं मुद्दा दायर गर्ने पूर्ण अधिकार संविधानले प्रदान गरेको अवस्थामा सो अधिकारमा संकुचन हुने गरी भएको विशेष अदालतको निर्देशनात्मक आदेश संवैधानिक व्यवस्था प्रतिकूल हुँदा सो निर्देशनात्मक आदेश बदर एवं निष्क्रिय गरी पाउन समेत सादर अनुरोध छ भन्ने नेपाल सरकारकोतर्फबाट पेश भएको पुनरावेदन पत्र।

<u>प्रतिवादी रमेशचन्द्र ठकुरीको पुनरावेदन पत्रः-</u>

विशेष अदालतले मलाई दोषी ठहर गर्दा सर्वप्रथम सवुद प्रमाणद्वारा कसूर प्रमाणित भएको छ छैन भन्ने विश्लेषण नै नगरी पद र जिम्मेवारीको हैसियतलाई आधार बनाई कसूरदार ठहर गरेको छ। निजी संघ संस्था ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको नेपाल प्रहरी कल्याण कोषको आफ्नै छुट्टै विधान रहेको छ, जसले प्रक्रियागत कार्य संचालनका निमित्त छुट्टाछुट्टै समितिहरुको व्यवस्था गरेको छ। त्यसको अस्तित्वलाई वेवास्ता गरी L.C. को सातौं र आठौं किस्ता भुक्तानी गरेकै कारणले आरोपित कसूर गरेको भन्ने निष्कर्षमा पुगिएको छ। L.C. को छैठौं र सातौं किस्ताको रकम सम्बन्धमा L.C. को भुक्तानी तालिका मिति 12 June 2008 अर्थात मिति २०६५।२।३० मा परिवर्तन गराइएको र सो अवस्थामा निरिक्षणको शर्तलाई हटाएर केवल निश्चित अवधि भित्र किस्तावन्दीमा UN को CEO (Contingent Owned Equipment) Inspection हुनु भन्दा पहिला नै भुक्तानी हुने गरी L.C.को सम्झौतामा संशोधन गरिए बमोजिम छैठौं र सातौं किस्ताको रकम गएको भनी

फैसलाको पृष्ठ १३०, १३१ मा शुरु विशेष अदालतले स्वीकार गरेको छ। शुरु L.C. खोल्दाकै बखत Field 40A from of documentary credit Irrevocable, field 40E अन्तर्गत Applicable Rules UCP LATEST VERSON (अर्थात UPC 600) उल्लेख हुनुका साथै 47A(8) मा This credit is subject to ICC publication no 600- "Uniform customs and Practice for documentary credits, 2007 revision" भन्ने ब्यहोरा उल्लेख भएको, 42C मा Draft at sight (अर्थात At sight and acceptance of the document, payment of the L.C. amount to be binding on the applicant and negotiating or nominated or advising bank is authorized to pay the L.C. amount to the beneficiary by purchasing or negotiating the bill of exchange i.e. the L.C. at sight of the documents presented in compliance with the terms of the credit and as per the weaver of discrepancy, if any, issued by the applicant and further to clam reimbursement there of from the confirming or issuing bank, which is ultimately, without any option, to be reimbursed by the applicant) तथा Field 49 मा Confirmation Instructions अन्तर्गत CONFIRM (अर्थात Applicant ले Document Accept गरी सकेपछि अनिवार्य रुपमा L.C. को Amount विना शर्त/विना रोकटोक भुक्तानी गर्ने प्रत्याभूति गरिएको) भनी शुरु L.C. मा नै व्यवस्था भएको म IGP हुनु भन्दा पहिले नै L.C. Applicant का तर्फबाट Issuing Bank (हिमालयन बैंक) लाई पत्र पठाई व्यक्त रुपमा (In expressed way) Document मा कुनै Discrepancy भए सो समेत स्वीकार्य छ भनी सोही L.C. को Field 47A(2) मा व्यवस्था भए बमोजिम Waiver of Discrepancies सहितको Acceptance Latter मिति १३-११-०७ मा Document Accept हुनुका साथै म IGP पदमा बहाल हुनु अगावै पटक पटक L.C. संशोधन भई संशोधित L.C. मा निर्धारित भुक्तानी तालिका बमोजिम L.C. को बाँकी रकम भुक्तानी गरिदिनु सोका लागि यसपछि Further Instruction आवश्यक छैन भनी Release letter समेत जारी भै सकेको कारणले भुक्तानी भएको हो। यो भुक्तानीको प्रक्रिया मेरो पद बहाली भन्दा पूर्व L.C. मा गरिएको संशोधन बमोजिम भएको हो। त्यसमा मेरो कुनै भूमिका छैन।

सुडान मिसनमा गएको APC सम्बन्धमा मैले प्रहरी महानिरीक्षक पदमा बहाली हुनु भन्दा लगभग ६ महिना अगावै नै अर्थात 4 September 2008 मा ८ वटा APC हरु

पोर्ट सुडानमा पुगी सम्झौता बमोजिम UN को MOVCON शाखाले ती APC हरु Port Sudan मा बुझ्दा Inspection गरी बुझेको देखिन्छ। जसमा कुनै ठुलो त्रुटी देखिएको छैन। तर ती APC हरु Port सुडानबाट छुट्टै UN Mission Area Nyle (जहाँ नेपाल प्रहरीको कन्टिनजेन्ट तैनाथ थियो) उक्त स्थानमा Darfur मिसनको इलाका Nyle पुगेर UN को COE Inspection नहुन्जेल सम्म उक्त APC UN कै जिम्मामा हुने हुँदा APC को वास्तविक अवस्था के छ भन्ने सम्बन्धमा मलाई जानकारी रहने भन्ने अवस्था नै रहेन। यसका साथै तत्कालिन प्रहरी महानिरीक्षक हेमबहादुर गुरुङको समयमा नेपाल प्रहरीको UN शाखाबाट 1 Jan, 2009 मा स्तरिय सेवा वापत ठेकेदार कम्पनीलाई Appreciation Letter दिईएको अवस्था देखिएबाट पनि तत्काल कुनै शंका उपशंका गरी रहनु पर्ने अवस्था पनि रहेन। मैले पदभार ग्रहण गर्दा अर्थात 17 feb, 2009 अघि नै सुडान Port मा APC हरु पुगेको अवस्था देखिँदा देखिँदै, काम नलाग्ने APC हरु सम्बन्धमा कुनै सोधपुछ नै नगरेको भन्ने आरोप नै प्रमाणित हुन सक्दैन। प्रहरी संगठनको प्रमुख हुनुपुर्व उक्त APC सम्बन्धी शुरु खरिद प्रक्रिया/सम्झौता देखि अन्तिम प्रक्रिया सम्म मेरो कुनै निर्णायक भूमिका नभएको नरहेको स्वतः प्रमाणित भएकै छ। तसर्थ म पुनरावेदकले IGP kb समाल्नु अघि नै सुडान पोर्टमा पुगेको APC र ठेकेदार कम्पनीलाई २०६५।९।१७ मा नेपाल प्रहरीबाट धन्यवाद पत्र दिइएको तथा कहिँकतैबाट पनि APC को खराबी बारे औपचारिक पत्राचार नभएको अवस्था छ। UN को जिम्मामा रहेको APC हरुको UN COE Inspection 3 Aug 2009 मा भएपछि APC सम्बन्धमा COE Inspection Report को सम्पूर्ण व्यहोरा Contengent Commandar ले पेश गरे पछि 6 Aug, 2009 को E-mail द्वारा प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई थाहा भई सो सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन दिई APC को मर्मत लगायत अन्य कार्य कल्याण कोष संचालक समितिले गरेको र APC सम्बन्धित समाचार केवल 15 Augst 2009 पश्चात मात्र स्थानिय पत्रपत्रिकामा प्रकाशित भएको L/C मा निर्धारित तथा पूर्व संशोधित शर्त बमोजिम L/C को अन्तिम भूक्तानी भै सकेपछि मात्र UN बाट APC को अवस्था बारे जानकारी भएको भनि सबुद प्रमाण साथ बयानमा र मुद्दाको सुनुवाईको क्रममा मेरा कानून व्यवसायीले पेश गरेको कागज प्रमाणलाई प्रमाणमा ग्रहण नगरी APC को सम्बन्धमा म प्रहरी महानिरीक्षक भएपछि पटक पटक ठेकेदारलाई रकम भुक्तानी भएको भनी मैले APC को घोटला सम्बन्धमा थाहा पाउँदा पाउँदै रोक्न मिल्ने भुक्तानी पनि नरोकेको भन्ने अर्थ लगाई पुनः

भुक्तानी कै कुरा दोहोऱ्याई कुनै जिम्मेवारी बोध नगरेको भन्ने समेत आधार ग्रहण गरी मलाई कसूरदार ठहर गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण छ।

राज्य व्यवस्था समितिको छानविन समाप्त भएपछि र सुडानमा पुगेको APC सामानमा ठेकेदारको कैफियत देखिएपछि ठेकेदार उपर के कस्तो कानूनी कारवाही गर्न सकिन्छ भनि कानूनी सल्लाह लिएको, राज्यव्यवस्था समितिको निर्देशन बमोजिम समेत ठेकेदार कम्पनीलाई Black List मा राखेको समेतको कार्यबाट मैले संगठन प्रमुखको जिम्मेवारी इमान्दारी पूर्वक पूरा गरेको देखाइरहेको छ। APC Sudan Port मा पुगेको मिति 4 Sept 2008 मा म IGP पदमा बहाल नै छैन। यसबाट पनि मलाई कसूरदार ठहर गरेको फैसलामा अवस्था र परिस्थितिको ठीक/ठीक मुल्याँकन हुन नसकेको प्रष्ट देखिन्छ। 3 Aug 2009 (२०६६।४।२२) को UN COE Inspection को रिपोर्ट ऐ. 6 Aug मा प्रहरी प्रधान कार्यालयमा प्राप्त भएपछि तुरुन्त प्रहरी कल्याण कोषको विधान अनुसार गठित संचालक समितिका अध्यक्ष मदन खड्कालाई निर्देशन दिई निजले २०६६।५।१३ मा (29 Aug 2009) मा Assured Risk का Micheal Rider र निजका एजेन्ट शम्भु भारतीलाई बोलाई APC को मर्मत सम्बन्धमा कारवाहि अगाडि बढाइएको हो। एउटा संगठन प्रमुखको हैसियतले मैले गर्नु पर्ने सम्पूर्ण दायित्व निर्वाह गरेको हुँ प्रहरी कल्याण कोषको विधान अनुसार व्यक्तिगत रुपमा मलाई कुनै निर्णय गर्ने अधिकार छैन। अन्तर्राष्ट्रिय रुपको ठेक्कापट्टा सम्झौता भईसके पश्चात त्यसको अनुगमन गर्नुपर्ने र कोषको प्रत्येक निर्णय तथा त्यसको कार्यान्वयन विधानमा तोकिएको समितिहरुबाट हुनुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा पनि म उपर Doctrine of Individual Autonomy ले सहयोग गर्न नसक्ने भनि फैसलामा बोलिएको छ। प्रथमतः अन्तिम किस्ताको भुक्तानी मैले गरेको वा मेरो कारणले भएको होइन भन्ने तथ्य माथि प्रकरणमा उल्लेख गरी सकेको छु। तथापी भुक्तानीको मिति भन्दा पूर्व CAUSE OF ACTION (अर्थात कानूनी कारवाही वा मुद्दामामिलामा प्रवेश गर्नुपर्नाको कारण) सिर्जना भएको हुनुपर्दछ। विवादित विषयमा APC को अवस्था सम्बन्धमा जानकारी नै अन्तिम भुक्तानी पछि मात्र भएबाट कारण नै सिर्जना नभएको अवस्थामा कानूनी कारवाही गर्न मौका थियो र सो मौकाको प्रयोग गरिएन भनी कसूर कायम गर्न मिल्ने होइन। (Neither any capacity nor a fair opportunity to do otherwise before the date of final payment was there so that it ought to have been used.) यस अवस्थामा प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीले The Capacity to do other wise/Fair opportunity to

do otherwise सिद्धान्त अनुसार ठेकेदार उपर कानूनी कारवाही गर्न गराउन यिनलाई पूर्ण रुपमा मौका थियो, तै पनि कारवाही नगरेको भनी भुक्तानी मैले दिएको ठहर गर्दै निर्णयधार लिएको देखिन्छ। जुन निर्णयाधार सैद्धान्तिकरुपले र प्रमाणको मुल्यांकनको दृष्टिले प्रथमदृष्टिमानै त्रुटिपूर्ण छ।

मेरो पालामा हिमालयन बैंकले भुक्तानी गरेको L/C सम्झौता अनुसारको किस्ता रकम भुक्तानी भएको कार्यले मलाई आरोपित कसूरमा कसूरदार ठहर गर्ने प्रमाण बन्न कदापी सक्दैन। ठेकेदार कम्पनीलाई छैठौं र सातौं किस्ता भुक्तानी गएको अवस्थालाई कसूर ठहर गर्ने आधार बनाउँदा उक्त किस्ताहरु के कसरी भुक्तानी हुन गयो? भन्ने सम्बन्धमा फैसलामा विवेचना सम्म गरिएको पाइदैन। शुरु विशेष अदालतमा मैले बयान गर्दा स.ज. ९, १० मा सम्पूर्ण बेहोरा उल्लेख गरी लेखाई दिएको छु र प्रमाण पनि पेश गरेको छु। शुरु अदालतले उक्त प्रमाणलाई प्रमाणमा लिएको छैन। सुडानमा APC को COE निरीक्षण भन्दा अगाडी भुक्तानी भई गएको छैठौं र सातौं किस्ताको रकममा म पुनरावेदकको कुनै भूमिका नहुने र उक्त भुमिका नभएको व्यक्तिको भ्रष्टाचार गर्नमा बदनियत रहेको मान्न कदापि मिल्दैन। ततः सम्बन्धमा सम्बन्धित संचालक समितिबाट कल्याण कोषको खाताबाट रकम स्थानान्तरण नगरिएको खण्डमा वा उक्त रकम खातामा नरहेको अवस्थामा हिमालयन बैंकले तोकिएको किस्ता तिर्न बाध्य हुने (Automatic Payment System) र त्यस वापत नेपाल प्रहरी कल्याण कोष उपर बैंकको ऋण ब्याजको १५% व्ययभार परी हानी हुन सक्ने अवस्था पनि आउने थियो। प्रहरी कल्याण कोषको हितमा कोषले गरेको काम समेतको दायित्व म उपर लगाउने गरी भएको शुरु फैसला त्रुटिपूर्ण छ।

APC बाहेक अन्य Mission सम्बन्धित उपकरण तथा सामाग्री जुन मिति 21 November 2007 मा UN कै जिम्मामा काठमाडौंबाट पठाईएको थियो। ती सामानहरु कलकत्ता Port हुँदै 25 November 2008 मा मात्र Nyla मा पुगेको र लगभग १ वर्ष पछि मात्र पुगेका ती सामानहरुमा समेत केही क्षती हुन गएको र सो सम्बन्धि समाचार कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा चैत्र ९, १०, २०६५ (22, 23 March 2009) मा प्रकाशित सुडान घोटाला समाचार प्रकाशित भएपछि सत्य तथ्य पत्ता लगाउन प्र.ना.म.नि. (DIG) दिनकर सम्शेर राणाको अध्यक्षतामा बोर्ड गठन गरिएको र Cortingent Commander S.P. कमल सिंह बमलाई आवश्यक निर्देशन दिई तत्कालै UN को प्रकृया बमोजिम ति सामानहरुको क्षतिपूर्तिको दाबी गरी सोधभर्ना भई सकेको छ। त्यस अवस्थामा

APC हरु चाँही अर्कै Mission Area, Port Sudan मा UN कै जिम्मामा रहेको र Nyla Camp मा त्यसको अवस्था बारे कुनै ठोस जानकारी नभएको अवस्था त्यस दौरान इमेलमा पठाएको जवाफबाट र Contingent Commander ले शुरु विषेश अदालतमा उपस्थित भई गरेको बकपत्रबाट पनि पुष्टि भई मैले संगठन प्रमुखको जिम्मेवारी पुरा गरेको प्रमाणित भएकै छ। यस अवस्थामा मिसिलमा भएको प्रमाण कागजातले पुष्टि गर्न नसक्ने तथ्यहरुलाई शुरु विशेष अदालतले स्वीकार गरी तथ्यको भ्रममा मलाई कसूरदार ठहर गरेको हुँदा शुरु फैसला त्रुटिपूर्ण छ।

L/C मा भएको पटक पटकको संशोधन (जुन L/C संशोधन म निवेदक प्रहरी महानिरीक्षक हुनु भन्दा अगाडी भएको हो) को कारणले छैठौं र सातौं किस्ताको रकम पुर्वनिर्धारित प्रकृया बमोजिम नै हिमालय बैंक मार्फत भुक्तानी हुन गएको हो, त्यसमा मेरो कुनै संलग्नता छैन। L/C संशोधनमा बैंक खातामा रकम नभए पनि Book Forced Loan Create गरेर भए पनि आपूर्तिकर्तालाई Payment Release गर्ने र त्यस्को लागि प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई सोधिराख्नु नपर्ने भनि १२ जुन २००८ को L/C संशोधन गरिएको कारणले उक्त छैठौ र सातौं किस्ताको रकम ठेकेदारलाई भुक्तानी भएको देखिन्छ। उक्त L/C Irrevocable र At Sight प्रकृतिको भएको गरी यस प्रकारको कारोबारमा UCP 600 अन्तरगतका अन्तर्राष्ट्रिय नियमहरु लागु हुने गरी खोलिएको देखिएको र उक्त Irrevocable तथा At Sight L/C हरु आपूर्तिकर्ताहरु सहमती वेगर रोक्न, रद्द गर्न वा परिवर्तन गर्न उक्त UCP 600 प्रावधानले मिल्दैन। सुडानमा APC को COE निरीक्षण भन्दा अगाडी भुक्तानी भई गएको छैठौं र सातौं किस्ताको रकममा म निवेदकको कुनै भुमिका नहुने र उक्त भुमिका नभएको व्यक्तिको भ्रष्टाचार गर्नमा बदनियत रहेको मात्र कदापि मिल्दैन। ततः सम्बन्धमा सम्बन्धित संचालक समितिबाट कल्याण कोषको खाताबाट रकम स्थानान्तरण नगरिएको खण्डमा वा उक्त रकम खातामा नरहेको अवस्थामा हिमालयन बैंकले तोकिएको किस्ता तिर्न बाध्यको ऋण ब्याजको १५% व्ययभार परी हानी हुन सक्ने अवस्था पनि आउने थियो, जुन कुरा हिमालयन बैंकबाट प्राप्त पत्रबाट पनि प्रष्ट हुन्छ। यस्तो प्राविधिक पक्षको शुरु विशेष अदालतले न्यायिक रोहबाट नहेरेको कारण म पुनरावेदकले सजायको भागी हुनु परेको अवस्था विद्यमान भएकोबाट न्यायिक मनको प्रयोग नभई भएको उक्त फैसला बदर गरी न्याय पाउन अनुरोध गर्दछु।

म पुनरावेदक प्र.म.नि. भएपछि ठेकेदार कम्पनीलाई पटक पटक भुक्तानी दिएको भनि शुरुबाटै गोश्वारारुपमा म उपर आरोप लगाएको न्यायिक रोहबाट पनि मिलेको छैन।

Irrevoclble At sight L/C हो होइन? भन्ने सम्बन्धमा मिसिलमा रहेको कागज प्रमाण र विशेषज्ञको राय, अदालतमा गरेको बकपत्रसम्मलाई प्रमाणमा नलिई, म पुनरावेदकको पालामा L/C मार्फत भुक्तानी भएको छैठौ र सातौं किस्ताको रकमलाई भ्रष्टाचारको विगो कायम गर्न कदापी मिल्दैन। प्रहरी कल्याण कोषको विधान अनुरुप मलाई कुनै पनि भुक्तानी सम्बन्धि टिप्पणी आदेश सदर गर्न वा चेक काट्ने जस्ता अधिकार पनि नभएकोमा अवस्थामा L/C संशोधन गर्दा निरिक्षकको पक्षलाई हटाई केवल भुक्तानी पक्षलाई मात्र जोड दिई भुक्तानी तालिका परिवर्तन गरिएको कारण Irrevocable र At Sight L/C को कारणले भुक्तानी रोक्न सक्ने अवस्था नहुने अन्तर्राष्ट्रिय नियम रहेपछि Chain of Command को सिद्धान्तको गलत व्याख्या गरिएको शुरुको ठहर मिलेको छैन। जवकी Sudan Mission सम्बन्धि सम्पूर्ण प्रकृयामा मैले कहिँ पनि मातहतलाई प्रतिकूल हुने कुनै निर्देशन दिएको अवस्था छैन। प्रहरी नियमावलीले सबै प्रहरीको आ-आफ्नो काम कर्तव्य अधिकार तोकेको हुन्छ। त्यसमा पनि प्रहरी कल्याणकारी कोषको विधान तथा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धि ऐन कानूनले प्रष्ट दायित्व तोकेको छ। कानून विपरित कार्य गर्ने कुनै पनि तहको पदाधिकारी कानूनद्वारा क्षम्य हुन सक्दैन तर यस पुनरावेदकको हकमा त कुनै आदेश दिने अवस्था पनि विद्यमान छैन, किनकी सम्पूर्ण प्रकृयाहरु सुरुमै टुङ्गी सकेको अवस्था छ। तर तल्लो तहको प्रहरी कर्मचारीले कथंकदाचित कानून विपरितको कार्य गरेको रहेछ भने त्यस्को दोष Chain of Command को सिद्धान्त अनुसार प्रहरी प्रमुखलाई लाग्ने भन्ने व्याख्या शुरु विशेष अदालतले गरेको देखिन्छ। उक्त व्याख्या कुनै कानून र औचित्यमा आधारित नभएको हुँदा गर्दै नगरेको कसूरमा सजाय ठहर भई शुरु फैसलाले अन्यायमा पारेको छ।

मलाई कसूरदार ठहर गर्दे छैठौं र सातौं किस्ता रकम भुक्तानी नरोकेको ठेकेदारलाई कारवाही गर्न ठोस कदम नचालेको, समयमा सरकारलाई जानकारी र APC मिसनमा पुऱ्याउने एवं मर्मत तर्फ सक्रिय रुपमा नलागी लापरवाही र हेलचक्राई गरेको भन्ने गोलमटोल एवं पूर्वाग्राही निर्णयाधार समेत लिईएको छ। APC हरु Nyla मा पुगेपछि UN Inspection बाट Non-Workable हुन भन्ने प्रतिवेदन आएपछि ठेकेदार सँग मर्मतको लागि विभिन्न संचार सम्पर्कहरु भै रहेको अवस्थाको बीचमा प्रस्तुत मुद्दाको अनुसन्धान प्रारम्भ भै तत्सम्बन्धी विषय अवरुद्ध भएको सम्पूर्ण प्रमाणहरुबाट समर्थित छ। यस अवस्थामा मैले के गर्न सक्दथे? के गर्नु पर्दथ्यो? के नगरेर भ्रष्टाचारको कसूरमा दण्डीत हुनु परेको हो? भन्ने कुनै पनि कानून सम्मत आधार कारण मलाई कसूरदार ठहर गरेको

उपरोक्त फैसलामा उल्लेख हुन सकेको छैन। मैले आरोपित कसूर गरेको भनि प्रमाणित गर्ने ठोस आधार प्रमाणको अभावमा असल नियतले गरेको कार्यलाई गलत अर्थ र विश्लेषण गरी मलाई कसूरदार ठहर गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६८।१२।१ को फैसला त्रूटिपूर्ण हुँदा उक्त फैसला बदर गरी आरोपत्रबाट सफाइ हुने फैसला गरी पाऊँ भन्ने समेत बेहोराको पुनरावेदनपत्र।

<u>प्रतिवादी ओमविक्रम राणाको पुनरावेदनपत्रः-</u>

प्रस्तुत मुद्दामा सम्बन्धित नेपाल प्रहरीको FPU सुडानमा पठाउने क्रममा प्रहरी कल्याणकोष नामक गैर सरकारी संस्थाको रकमले करार अनुसार खरिद गरी पठाएको विषय प्रथमतः कराररले व्यवस्था गरेको शर्तहरु अनुसार हुने हो। दुई पक्षका बीचको सहमती र सर्त पूरा गर्ने गराउने विषय थियो। जहाँ तेस्रो पक्षको हस्तक्षेप हुनसक्ने र गर्न मिल्ने अवस्था नै छैन। त्यसमा पनि संविधानसभा व्यवस्थापिका संसदको कार्य सञ्चालन नियमावली, २०६५ को नियम ११० अन्तर्गतका विषयगत समितिहरु ऐ नियम ११५ को अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी छानविन गर्न मिल्ने विषय नै होइन। त्यस्तो अवैध छानविनलाई विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्रतिवेदन पठाउने अधिकार पनि नहुने हो। त्यसमा पनि अख्तियारले गैर सरकारी संस्थाको रकमको विषय मा अनुसन्धान गरी भ्रष्टाचार मुद्दा चलाउने नमिल्ने हो। गैर सरकारी संस्थाको रकमको सम्बन्धमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयल संस्था दर्ता ऐन, २०३४ बमोजिम हेर्न र सोही ऐनको दफा ६ बमोजिम सम्म हुन सक्ने हो। यी विषय बाहेक मैले उठाउन खोजेको ठाडै संवैधानिक एवं कानूनी त्रुटी भनेको अख्तियारका सचिवज्यू आयोग हुन सक्दैन। आयोगको अधिकारक्षेत्र न त सचिवलाई हस्तान्तरण हुन सक्छ न सचिवले उक्त हस्तान्तरित अधिकार पुनः हस्तान्तरण गर्न सक्छ। त्यस्तोमा अख्तियार नभएका अधिकारीले कानूनको उल्लंघन गरी चलाएको मुद्दाको वैधताको विषयलाई हामीले उठाएका थियौं। त्यस्तोमा अधिकारको प्रत्यायोजन र सुम्पने फरक हो भन्दै आवश्यकता सिद्धान्त उल्लेख गर्दै गलत तरिकाले चलेको अधिकारक्षेत्रात्मक त्रुटिपूर्ण मुद्दालाई खारेज नगरी इन्साफैतर्फ गई निर्दोषलाई सजाय गरियो।

जहाँसम्म मिति २०६६।९।२७ मा प्रकाशित नेपाल राजपत्रको सूचना बमोजिम आयोगद्वारा अनुसन्धान र तहकिकात गर्ने तथा मुद्दा चलाउने अधिकार सचिवलाई सुम्पिए पनि सो अधिकारलाई सचिवले आफू मातहतको सहन्यायाधिवक्तालाई पुनः प्रत्यायोजन गर्नु अधिकार प्रत्यायोजनको सिद्धान्त विपरित छ। तसर्थ निज सचिवले पहिल्यै तोकिएका अनुसन्धान अधिकृत राजेन्द्र सुवेदीलाई हटाई सहन्यायाधिवक्ता डिल्लीरमण आचार्यलाई पुनः

अनुसन्धान अधिकृत नियुक्त गरी म समेतका उपरको भ्रष्टाचार मुद्दा अनुसन्धान गराई विशेष अदालतमा दायर गर्नु नै कानून विपरित भएको हुँदा उक्त काम कारवाही शुरुदेखि नै अवैध छ।

प्रहरी कल्याण कोष प्रष्ट रुपमा गैर सरकारी संस्था हो। संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ५(क) ले यस्तो संस्थाले व्यक्ति सरह सम्पत्ति भोग्ने अधिकार ऐ. दफा ५(३) ले व्यक्ति सरह नालिश उजुर दिनसक्ने उसका विरुद्ध मुद्दा लाग्ने समेत व्यवस्था छन्। जसबाट निर्विवाद रुपमा गैर सरकारी संस्था भन्नेमा विवादै छैन। कुनै व्याख्या, तर्क र अर्थको आवश्यकता नै छैन। यस्तोमा प्रहरी कल्याण कोषको रकम खर्च भएको र उसैको सञ्चालक समितिको निर्णय अनुसार भएको काम कारवाही र रकम खर्चमा सार्वजनिक संस्था हो भनी मुद्दा चलाउनु र त्यसैमा कानूनको ठाडै उपहास गरी सजाय गरिनु घोर अन्यायपूर्ण छ। कुनैपनि संस्था जो जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा दर्ता छ, उसको कुनै आर्थिक हिनामिना भएमा त्यसको उपचारको व्यवस्था पनि सोही ऐनले गरेको छ। संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ६ ले संस्थाको सम्पत्ति संरक्षण प्रक्रिया र व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी ऐ दफा १० र ११ समेतले गैर सरकारी संस्थाको सम्पत्ति संरक्षणका व्यवस्था गरेका छन्। यस्ता स्वतन्त्र निकायको स्वतन्त्र कानूनी व्यवस्थाको अवलम्बन नगरी लाग्नै नसक्ने भ्रष्टाचार निवारण ऐन लगाई चलाइएको मुद्दा प्रारम्भदेखि नै गैरकानूनी छ। विशेष अदालतबाट प्रहरी कल्याण कोष सार्वजनिक संस्था हो भनी फैसला गर्दा अचम्मका तर्क र अर्थ लाइएको छ।

म ओम विक्रम राणा प्रहरी महानिरीक्षक भएको पालामा सुडान मिसन जाने र मिसनमा आवश्यक बन्दोबस्तीका सामान किन्ने र लग्ने काम भएको हो। मेरो प्रत्यक्ष संलग्नता नभएपनि मेरो मातहतका कर्मचारीहरुले स्वतन्त्रपूर्वक काम गर्नुभई लगभग १०३ आइटम सामान बन्दोवस्त भएको हो। जसमध्ये १०१ आइटमको बारेमा कुनै प्रश्न उठेको छैन। केवल APC र APC का स्पेयर पार्टसको बारेमा मात्र यो मुद्दा चलेको हो। यी सामानको बारेमा २७ सेप्टेम्बर २००७(२०६४।६।१०) मा करार भएको छ। उक्त करारनामा UN मा सेवा गर्नका लागि आवश्यक APC खरिद गर्ने र ठेकेदारले सप्लाई गर्ने व्यवस्था छ। त्यसमा रकम तिर्ने तरिका र समय उल्लेख छन्। त्यसैगरी सामान पठाउन प्रक्रिया छन्। सामान कमसल वा नचल्ने भएमा आपूर्तिकर्ताले नै बदली गरी दिनुपर्ने जस्ता प्रावधानहरु छन्। सबैभन्दा महत्वपूर्ण कुरा उक्त करारको दफा २(ङ) मा "In case of any discrepancies on the quality of the googds supplied as stated above the seller will be fully responsible to replace the goods with the given time bearing all the cosa associated with" भन्ने व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तै करारको दफा ११ मा settlement of disputes को

व्यवस्था रहेको र त्यहाँ दुई पक्षका बीच सहमतिमा समाधान गर्ने, समाधान भएन भने मध्यस्थद्वारा विवाद समाधान गरिनेछ भन्ने प्रष्ट व्यवस्था रहेको छ। अर्थात् यो विषय दुई पक्षका बीचको किनबेचको विषय हो र त्यो पनि करार गरेर काम गरिएको छ। त्यसैले विल्कुलै करारीय दायित्वको विषय हुँदा त्यसको समाधान करारले व्यवस्था गरे अनुसारै मध्यस्थताद्वारा हुने हो। यो विषय भ्रष्टाचारको दायर भित्र पर्ने कुरै होइन।

गैर सरकारी संस्थाको रकमले करारनामा गरी खरिद गर्ने APC को विषयमा विवाद परे खरिदकर्ता र बिक्रेता बीचको सम्झौताले नै प्राथमिकता पाउने हो। त्यसमा पनि NGO को विषयमा न त अख्तियारले अनुसन्धान गर्न सक्छ न भ्रष्टाचार मुद्दा चलाउनै मिल्छ। गैरसरकारी संस्थाको विषयमा विशेष अदालतले मुद्दा लिन र हेर्न नै मिल्दैन। प्रस्तुत मुद्दामा त्यतिमात्र नभई यो मुद्दाको उठान नै संसदको राज्य व्यवस्था समितिको अनुसन्धान र उसैको दवावमा मुद्दाको दायर समेत भएको छ। त्यसैले उक्त समितिको यस्तो विषयमा प्रवेश गरी अनुसन्धान गर्ने, सिफारिश गर्ने जस्ता काम कारवाही गर्ने अख्तियारीको विषयमा पनि ध्यान जानु जरुरी छ। संविधानसभा (व्यवस्थापिका संसदको कार्य सञ्चालन) नियमावली, २०६५ को नियम ११० ले विषयगत समिति तोकेको छ। जसमा राज्य व्यवस्था समितिको अधिकारतर्फ हेर्दा ऐ नियम ११५(१)(घ) ले सार्वजनिक सम्पत्तिको हिनामिना भए नभएको अध्ययन अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन दिने र सभामा प्रतिवेदन पेश गर्नेसम्म अधिकार भएको राज्य व्यवस्था समितिले आफ्नो अधिकार क्षेत्रको सीमाना के हो विचारै नगरी प्रहरी कल्याण कोष जस्तो GNO को विषयमा अनुसन्धान गर्ने, हिड्ने काम गरेका APC हरुलाई चल्न नदिनु भनी रोक्का राख्ने, काम गर्दै गरेको ठेकेदारलाई Black List मा राख्ने जस्ता काम गरेबाट यो सबै भद्रगोल भएको हो भन्ने प्रष्ट देखिन्छ। राज्य व्यवस्था समितिका काम कारवाही व्यवहार र गतिविधि पूर्णतः गलत छन् र अख्तियारी भन्दा बाहिर गई गरिएका छन्। त्यस्तो प्रतिवेदनलाई आधार लिई आफ्नो स्वतन्त्र अनुसन्धानै नगरी जुन मेसिनरी बारे मुद्दा चल्यो त्यस बारेमा पनि बुझ्दै नबुझी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले मुद्दा चलायो। यी सबै गैरकानूनी र असंवैधानिक समेत हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको आधार स्तम्भ भनेको राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदनको आधारमा मुद्दा चलेको कारणले पनि प्रस्तुत मुद्दा खारेजभागी भएकोमा खारेज नगरेको विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला मिलेको छैन। बदरभागी छ बदरै गरी पाऊँ।

नेपाल सरकार र UN को सहमतिमा मिसन जाने अर्थात पठाउने हो। FPU पठाउने कुरा प्रहरी महानिरीक्षकको काबुभित्रको कुरा होइन। उक्त मिसन जाने भएपनि संगठन

प्रमुखको हैसियतले पदीय जिम्मेवारी अनुसार काम गर्न समिति गठन गरिदिएको र ती समिति व्यक्ति रोजेर गठन गरेको नभई सबै विभागीय प्रमुखहरुको समुहबाट बनेको हो। मेरो अग्रसरता र निर्देशनमा भएको पनि होइन। समितिले प्रहरी कल्याण कोष सञ्चालक समितिको निर्णय अनुसार गरेको काम हो। अर्को कुरा भुक्तानी नेपाल सरकारको आदेशमा प्रहरी कल्याण कोषबाट बेहोरेको देखिन आयो भनिएको रहेछ। नेपाल सरकारले FPU पठाउने सैद्धान्तिक सहमति दिने बाहेक अरु सबै काम प्रहरी कल्याण कोष सञ्चालक समितिबाटै भएको हो। सञ्चालक समितिको FPU पठाउने सैद्धान्तिक सहमतिदेखि किन्ने प्रक्रिया र पटक पटक मूल्यांकनदेखि रकम निकासा र अन्य सबै काम प्रहरी कल्याण कोष सञ्चालक समितिकै निर्णयबाट भइरहेको प्रष्ट छ। त्यस्तोमा पनि सञ्चालक समितिमा रहेकाहरुलाई मुद्दा चलाई प्रतिवादी बनाई ल्याइएको कुरा देखिँदा देखिँदै र बुझ्दा बुझ्दै पनि सरकारको आदेशमा प्रहरी कल्याण कोषबाट रकम बेहोरेको देखियो भनी विशेष अदालतले गरेको ठहर बेहोरा सरासर गलत छ।

शम्भु भारतीसँग सम्बन्धित ३ वटा फर्मलाई मात्र दरभाउ पत्र पेश गर्न लगाई APC खरिद भएको र Note:- APC model will be OT64 and it is refurbished भन्ने थप्न लगाएको भन्ने जस्ता ठहर बुँदा मेरो हकमा उल्लेख भएका रहेछन्। मैले माथि उल्लेख गरे अनुसार हरेक विभागको तथा विभागीय प्रमुखहरुको प्रतिनिधित्व हुने गरी खरिद समिति गठन गर्नासाथ सबै काम खरिद समितिले गरेको हो। मैले व्यक्तिगत रुपमा शम्भु भारतीलाई चिनेको र उनी प्रति सदाशयता देखाएको आदी केही कुनै होइन, छैन। गृह मन्त्रालयले सूचिकृत गरेका हतियार बेच्ने कम्पनीहरु मध्येबाट खरिद समितिले प्रक्रिया पूरा गरी खरिद गरिएको हुनुपर्दछ। मेरो र शम्भु भारतीको कुनै व्यक्तिगत सम्बन्ध थिएन, छैन। त्यसै बखत ती कुनै कुरा अनियमित भएका थिए भने प्रतिस्पर्धामा आउन चाहेका र नपाएकाले उजुर गर्ने नै थिए। दरभाउपत्रको फर्म कसले लगे, कसले लगेनन् के कस्ता सामानको आवश्यकता हो, के किन्नुपर्ने हो आदि वियका लागि नै प्रचलित आर्थिक ऐन नियम बमोजिम गर्नु भनी लागत योजना तथा तर्जुमा समितिले पेश गरेको लागतमा स्थलगत मिशन एरियामा रेकी भिजीट पश्चात पेश गरेको थप लागत अनुमान समेतको प्रतिवेदनमा तोक आदेश जारी दिएको थिएँ। तत्पश्चात खरिद समितिले स्वतन्त्रपूर्वक काम गरेका हुन्। (रविप्रतापको अदालतको बयान स.ज. १४ र २० ले पनि भन्छ)। देशमा राजतन्त्रको समाप्ति गणतन्त्रको आगमनको पूर्वसन्ध्या, नेपाल आर्मी ब्यारेकमा, माओवादी लडाकु क्यानटनमेण्टमा रहेको संकटपूर्ण घडीमा नेपाल प्रहरीले देशको समग्र शान्ति सुरक्षा र

संविधान सभाको चुनाव गराउने जिम्मेवारी रहेका अवस्थामा सुरक्षा प्रमुखको जिम्मेवारी स्वयंमा ठूलो चुनौतीपुर्ण समेत थियो। त्यस्तो अवस्थामा मैले सानोतिनो सामान किन्न आफैं दरभाउपत्र बेच्दै हिड्ने र सामान किन्ने चक्करमा लाग्ने कुरै थिएन। म स्वाभाविक रुपमा आफ्नै पैत्रिक सम्पत्ति राम्रै भएको परिवारको व्यक्ति हुँ। त्यसमा पनि कुनै लोभ लालचमा पनि लागेको थिइन। मैले नै शम्भु भारतीलाई पछि काटेर शब्दहरु थप्न लगायो, फर्म बेच्यो भन्ने जस्ता तर्क विल्कुलै गलत हुन्। मैले बुझेसम्म UN PDV Team आउँदा APC OT64 मोडल नै देखाएको र त्यसै मोडललाई UN PDV Team ले Reviewed Catalog and Found the item acceptable भन्ने जनाएको छ। त्यसपछि लिएको दरभाउपत्रमा Refurbished शब्द पछि थपेको भन्ने छ। वास्तवमा OT64 Model भनेको APC जहिले पनि Refurbished हुने रहेछ। यो विषय हाल अध्ययनबाट मैले जानकारी पाएको हुँ। मैले हातले थपेको पनि छैन र थप्नु भनी कसैलाई भनेको पनि छैन र थप्न कसैलाई अह्राएको पनि छैन। रविप्रताप राणाले पोल गरेको भन्ने हकमा पहिलो कुरा त उनको पोल त्यस्तो पनि छैन। अख्तियारबाट आफूलाई प्रश्न माथि प्रश्न आइरहेको र उनको आफ्ना जिम्माका कागजमा लेखिएको विषय हुँदा आफू उम्कन भाग्न गरेको झुठ्ठा पोल प्रमाणयोग्य छैन। त्यस्ता पोल प्रमाण नहुने भनी सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट कैयौं मुद्दामा कानूनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएका छन्। ने.का.प. २०६३ नि.नं. ७७४९ पृ.सं. १०३४ अंक ८ मा प्रकाशित लगायत यस सम्बन्धमा प्रकाशित कैयौं कानूनी सिद्धान्त विपरित भएको विशेष अदालतको फैसलामा उल्लेखित ठहर बुंदा कत्तिपनि मिलेका छैनन्। रविप्रताव राणाले अख्तियारमा पटक पटक गरेका समग्र बयान हेरिएको खण्डमा पहिल्यै र अन्तिम अन्तिममा धेरै फरक र अन्तिमतिर आएपछि मैले केही गरेको छैन सबै अरुको हो भनी मुख्य रुपमा खरिद समिति सञ्चालक समिति अध्यक्ष र संगठन प्रमुख लगायत अरुलाई दोष दिँदै आफूबाट कुनै गल्ती नभएको बेहोरा उल्लेख छ। रविप्रतापले अदालतमा फरक बयान गरेका छन्। जसमध्ये रविप्रताप राणाले नै पोल गरेका अरु प्रतिवादीले सफाई पाउनु भएको छ। त्यस्तोमा आफू बच्न आफ्नो कर्तव्य पालनाको क्रममा अर्कोले मौखिक भनेर गरैं भन्ने पोलको आधारमा मलाई दोषी ठहर गर्न सर्वथा नमिल्नेमा रविप्रताप राणाको पोल भनी भएको फैसला बदरभागी छ।

लागत अनुमानमा वृद्धि हुने कामको बारेमा विशेष अदालतले प्रश्न उठाए पनि त्यो लागत अनुमान वृद्धिको कारण र आधार उल्लेख गर्ने दिपक सिंह थाङ्देनले आफ्नो बयानमा उल्लेख गर्नुभएको छ। त्यसमा मेरो कुनै सहभागिता र संलग्नता रहेको छैन र

रहँदैन। मैले थाहा पाएसम्म प्रस्तुत मुद्दाका प्रतिवादी बनाइएका दिपक सिंह थाङ्गदेन र सरकारी साक्षी बनाइएका कमल सिंह बमहरु रेकी भिजिटमा सम्बन्धित ठाउँमा पुगेर लागत अन्य देशका मिशनको अवस्था र यु.एन.को आवश्यकता हेरी तयार गर्दा भएका फेर बदलमा मेरो कुनै संलग्नता छैन। त्यो कुरा उल्लेख गर्दै लागत बढेकोमा सही गरेको भन्ने छ। जब लागत बढाउने एउटालाई मुद्दा चलेर पनि सफाई र अर्को (कमल बम) लाई मुद्दै नचलाइएको अवस्थामा सो कुरा प्रहरी कल्याण कोष सञ्चालक समितिले गरेको निर्णयको टाउकोमा केवल निर्णयमा फेरबदर नहोस् भनी सदर लेखेको कुराले मलाई दोषी भनी सजाय गरेको कत्तिपनि मिलेको छैन। त्यतिमात्र नभई फैसलामा कतै यो प्रहरीको काम हो, कल्याण कोषको निर्णय भन्दा विपरित खरिद प्रक्रियामा गयो भन्ने उल्लेख गर्दै म आइ.जी.पी. भएको कार्यकाल भित्र भएकोले सबै जिम्मेवारी मेरो नै हो भनिएको कतैबाट पनि मिल्दैन। सञ्चालक समितिले आफ्नो सुविधा हुने गरी प्रस्ताव राखु स्वभाविक हो तर त्यस निर्णयमा संलग्न नभएको ठेकेदार (सप्लायर) ले त्यो नमानी नयाँ शर्त राखी नयाँ करार भइसकेको अवस्थामा सञ्चालक समितिको पूर्व निर्णय मुताविक भएन भन्ने भनाई तर्कसंगत छैन। करार स्वयं सञ्चालक समितिले अनुमति दिई सो अनुसार खर्च गर्ने कार्यलाई पनि अनुमोदन गरिसकेको छ। जसबाट पहिल्यै सञ्चालक समितिले गरेको निर्णय परिवर्तन भई स्वीकार भएको निर्णयले नै देखिइरहेको अवस्था छ। L.C. संशोधन गर्ने भुक्तानी दिने यी सामान्य प्रक्रियागत कुरा हुन्। मैले कसैलाई यस्तो गर्नु भनी निर्देशन गरेको पनि छैन र मेरो सहभागिता तथा संलग्नता पनि छैन। त्यतिमात्र नभई प्रतितपत्रको संशोधनले सामानको गुणस्तर र सञ्चालनमा असर पारेको पनि छैन र पर्ने पनि होइन। त्यस्तोमा मेरो महानिरीक्षक कार्यकालमा प्रतितपत्र संशोधन भएकोले दोषी भन्नु अत्यन्तै प्रतिशोधपूर्ण छ।

मुद्दा चलाउने आधारमा १९६० दशकका पुराना हुन भनी चलाइएको छ। जबकि यु.एन. ले नै ती ए.पी.सी. हरु १०९० दशकका हुन भनेका कुरा अभियोगपत्रको पृष्ठ सं. ८३ मा उल्लेख छ। मुद्दा चलाउँदा चल्नै नसक्ने र कामै नलाग्नै ए.पी.सी. हरु हुन भनी चलाइएको छ जबकी उक्त ए.पी.सी. हरु चल्ने सक्ने र चलेका भिजुयल तथा चलेको भनी अदालतमै आई बकपत्र गर्नेहरुबाट पुष्टी भइरहेको छ। त्यसतर्फ सोच्दै नसोची विशेष अदालतबाट फैसला भएको छ। मुख्यतः सुडान मिशनमा नेपाल प्रहरीको FPU UN ले माग्यो नेपाल सरकारले पठाउन स्वीकृति दियो। नेपाल प्रहरीका हजारौं व्यक्तिलाई विदेश जान पाउने र केही कमाई पनि हुने अर्कोतिर देशले यु.एन. अन्तर्गत शान्ति स्थापनार्थ काम

गर्ने अवसर प्राप्त पनि गर्ने र लगानीकर्ता प्रहरी कल्याण कोष संस्थालाई पनि लगानी भन्दा बढी नै आम्दानी हुने सबैतर्फ राम्रो हुने देखेर सदनियत साथ उक्त मिशनमा नेपाल प्रहरी पठाउनु पर्ने सैद्धान्तिक सहमति प्रहरी महानिरीक्षकको हैसियतले मेरो पनि भएको हो। मैले मिशन पठाउने कुरामा सहमती सदनियत साथ गरेको र सदनियतै साथ जिम्मेवार उच्च दर्ताका प्रहरी कर्मचारीको नेतृत्वमा सबै शाखा विभागीय प्रमुख हरु रहने बोर्ड गठन गरी त्यसैले सबै काम गर्ने व्यवस्था गरेको कुरामा कतैबाट पनि मेरो बदनियत छैन। पूरापूर राम्रो कामका लागि सदनियत साथ कर्तव्यपालना गरेको हो। बदनियत तत्वको अभाव रहेकोमा भ्रष्टाचार ठहर हुँदैन भनी कैयौं मुद्दामा कानूनी सिद्धान्त सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट समेत प्रतिपादन भएका छन् (ने.का.प. २०४६ अंक ११ पृ.सं. १११६ नि.नं. ३९०९)। त्यसैले विशेष अदालतबाट उक्त अवस्थालाई समेत हेरी जीवनभर प्रहरी सेवामा लागि कर्तव्य पूरा गरेको व्यक्तिलाई खानु न बिराउनुको विषयमा एक एकाएक भ्रष्टाचार मुद्दा चलाइयो। त्यसमा पनि मेरो पिता पुर्खाका इष्टमित्र सबैको जायजेथा हाल्दा पनि धरौट राख्नै कठिन पर्ने गरी जरिवाना गरिएको छ। जीवनको उत्तरार्ध पेन्सन खाएर शान्तिपूर्वक बस्ने बेलामा यस्तो दुर्भाग्यपूर्ण मुद्दामा फसाइएको छ। यस न्याय मन्दिरबाट सत्य र न्यायपूर्ण रुपमा विवेक साथ हेरी बाँकी जीवन शान्तिपूर्ण रुपमा बाँच्ने अवसरका लागि प्रस्तुत मुद्दामा म निर्दोषलाई सफाई दिलाई न्याय पाउन अनुरोध गर्दछु।

<u>प्रतिवादी शम्भु भारतीको पुनरावेदन पत्रः-</u>

विवाद समाधान सम्बन्धमा करार ऐनको व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने होइन भनी देवानी कानून अन्तर्गतको करारीय विवादलाई भ्रष्टाचारमा रुपान्तरण गर्ने गरी विशेष अदालतबाट पुर्वाग्राही भई न्यायको मान्य सिद्धान्त एवं विधिशास्त्र विपरित लिएको निर्णयाधार मिलेको छैन। प्रचलित करार ऐन, २०५६ र Private International Law को व्यवस्था अनुरुप विवादित APC एवं सो को Spare Parts खरिद एवं ढुवानीसँग सम्बन्धित सम्झौता र सोसँग सम्बन्धित एजेन्सी सम्झौतालाई अवैध घोषित गर्न मिल्दैन। आरोपपत्र एवं विशेष अदालतको फैसला स्वयंले पनि उल्लेखित सम्झौताहरुलाई अवैधानिक उल्लेख एवं ठहर गर्न नसकि सम्झौता अनुरुपको कतिपय कारोबारहरुलाई मान्यता दिइएको छ। त्यसैगरी एकातर्फ ठेकेदार र कोषबीच सम्झौता भएको छैन भनिएको छ भने अर्को तर्फ विगो कोषलाई भराउने गरी एक आपसमा परस्पर विरोधाभाषपूर्ण आधार ग्रहण गरी त्रुटिपूर्ण फैसला भएको छ।

२७ सेप्टेम्बर २००७ को सम्झौताको दफा ११ मा विवाद समाधान आपसी सहमतीमा गरिने, आपसी सहमतिमा समाधान हुन नसकेमा ICC मोडलको Rules of Conciliation and arbitration बाट १ वा १ भन्दा बढी मध्यस्थ नियुक्त गरि गरिने बेहोरा उल्लेख छ। कानून व्याख्या सम्बन्धित ऐन, २०१० को दफा २७क अनुरुप करार ऐन, २०५६ को अस्तित्वमा विवाद छैन। करार ऐन, २०५६ को दफा ४ अनुसार करार उल्लंधन भएमा उपचारको मार्ग अवलम्बन गर्न करारको पक्षहरु स्वायत्त हुने बेहोरा उल्लेख भएकाले २७ सेप्टेम्बर २००७ को सम्झौताको दफा ११ को प्रावधानलाई निष्कृय घोषणा गर्न मिल्दैन। सम्झौता स्वयंमा मध्यस्थद्वारा विवाद समाधान गराउने भनिएकोमा मध्यस्थद्वारा विवाद समाधान गराउनुपर्ने व्यवस्था मध्यस्थ ऐन, २०५५ को दफा ३(१)(२) मा उल्लेख छ। मध्यस्थ ऐन २०५५ को ३९ को व्यवस्था अनुरुप मध्यस्थ ऐनद्वारा नियमित विषयमा कुनै अदालतको क्षेत्राधिकार हुनैछैन भन्ने बेहोरा उल्लेख भएबाट सम्झौताद्वारा श्रृजित विवादमा करार ऐनको व्यवस्था लागू नहुने तर्क कानुनमा व्यवस्था भएको प्रावधान विपरित ग्रहण गरी भएको विशेष अदालतको फैसला त्रुटीपूर्ण छ।

APC खरिद सम्बन्धमा २७ सेप्टेम्बर २००७ को सम्झौता र ए.पि.सि. ढुवानी सम्बन्धी १० अगष्ट २००८ को सम्झौता अनुरुपको सामान मिति ४ सेप्टेम्बर २००८ मा हस्तान्तरण भएको र जुलाई २००९ मा मुख्य कम्पनी Assured Risks Ltd. London को नाममा अन्तिम भुक्तानी भैसकेको छ। Ref. No. 23, 2008 उल्लेखित २८ सेप्टेम्बर २००८ मा Confirmation of Receiving of eight(8) APC उल्लेख गरी नेपाल प्रहरीको तर्फबाट स्वयं DSP निरज बहादुर शाहीको चेक गणतन्त्रको Ministry opf Industry and Trade लाई पत्राचार गर्नुभएको छ। निजले नै सामान आपूर्ति भएको ५ महिना पश्चात खरिदकर्ताको तर्फबाट गुणस्तरिय सेवा उपलब्ध गराएको भनी १ जनवरी २००९ मा पसंशा गर्दै Principal Company- Assured Risks Ltd. लाई Thank You Letter- Certificate अर्थात (सराहना पत्र(Letter of Appreciation) प्रेषित गर्नुभएको छ। सम्झौताको दफा १० अनुरुप सामानको गुणस्तरको विषयमा वारेन्टी समय भित्र दावी परेको छैन। अर्थात आजको मितिसम्म पनि मुख्य कम्पनीसँग खरिदकर्ताको तर्फबाट कुनै पनि दावी गरिएको छैन। दफा १६ अनुरुप करारको समय ३ वर्ष व्यतित भै सकेको छ। करार ऐन, २०५६ को परिच्छेद ८ वस्तु बिक्री सम्बन्धि करारको अन्तर्गत दफा ५५(ग) र (घ) बमोजिम दफा ८९(२)(ग) को समयावधि २ वर्ष भित्र क्षतिपूर्तिमा दावी परेको पनि छैन। सामान आपूर्ति गरिसकेपश्चात खरिदकर्ताको तर्फबाट मिति ५ जनवरी २००९ (२०६५।९।२) को नेपाल

प्रहरी र यू.एन. बीच भएको MOU को पक्ष मध्ये UN ले लामो समयसम्म सामान नउठाएको कारण पुग्न गएको भनिएको क्षतिलाई सम्झौतामा उल्लेखित समयावधि समाप्त भै सकेपश्चात सम्झौतामा उल्लेख गरिएको भन्दा फरक उपचारको मार्ग अवलम्बन गरी आरोपपत्र दायर गर्नु र कसूर स्थापित गर्नु कानूनको मान्य सिद्धान्तको सर्वथा विपरित कार्य हुन। त्यसैगरी २००७ मा ए.पि.सी. खरिद सम्झौता गरी २००८ मा सामान ढुवानी भै बुझिसकेपश्चात अर्थात २ वर्ष पछि २००९ मा यू.एन. सँग MOU गरी सो MOU अनुरुप काम भएन भनी असम्बन्धित पक्ष स्थानीय प्रतिनिधिलाई दोषारोषण गर्न कदापी मिल्दैन।

उल्लिखित खरिद सम्झौताकै आधारमा प्रहरी प्रधान कार्यालयले APC खरिद गर्ने देश चेक गणतन्त्र र अन्य सामानको हकमा सोही बमोजिम खरिद गर्ने देश (Country of Origin) खुलाउँदै मिति २०६४।६।१६ मा राष्ट्र बैंकलाई प्रतित पत्र (LC) खोल्न स्वीकृति प्रदान गर्नका लागि पठाउँदै अन्ततः हिमालयन बैंक लिमिटेडबाट २००७।१०।०९ मा जम्मा US$ 4,371,772.05 का लागि Principal कम्पनीको नाममा L.C. खोलिएकाले उक्त एल.सि. खोल्ने विषय, सो को रकम वा सो एल.सि. संशोधनमा उक्त एल.सि.सँग भिन्न रहेको म स्थानिय एजेन्टको कुनै अधिकार वा कर्तव्य नरहने स्पष्ट छ। जबकी उक्त एल.सि. को प्रकृया शुरु हुनासाथै सो को शर्त नं. 45A बमोजिम तोकिएको ढुवानी (सिपमेण्ट) हुने स्थानबाटै Buyer को रुपमा रहेको नेपाल प्रहरीले नै सिपमेन्ट गर्नुपर्ने कुरा उल्लिखित 12 sept. 2007, को पत्र 17th sept. 2007 को LOI पत्र एवं सम्झौताको शर्त नं. ४ समेतको आधारमा सु-स्पष्ट छ, किनकी सामानको मूल्य FOB (Ex Factory Price) भएकाले सो मा ढुवानी (सिपमेण्ट) नपर्ने छर्लङ्ग छ। त्यसैगरी उक्त एल.सि. को एक्सपायरी मिति शर्त नं. 31D अनुसार 2007.11.26 (खोलेको मितिको केवल १ महिना १७ दिन) रहेको र ढुवानी गर्नुपर्ने अवधि शर्त नं. 44C अनुसार 2007.11.11 (खुलेको मितिले १ महिना २ दिन मात्र) रहे भएकोले समेत उक्त एल.सि. लाई सम्बन्धित पक्षले संशोधन गर्नु अपरिहार्य थियो भने यस्तो शंसोधनको दोष स्थानीय एजेन्टलाई लगाउँदै बिक्रेताको हितमा संशोधन भएको भन्नु ठहर गर्नु सरासर अन्यायिक र अविवेकी आरोप हो।

यसप्रकार एल.सि. खुलिसकेपछि सामान तयार गर्ने क्रममा नै रहेको अवस्थामा नेपाल प्रहरीले 16th Nov. 2007 मा खरिद सम्झौता भएको सामानहरु मध्ये US$ 7,25,067.24 बराबरका ट्रक जम्मा ४ थान र जिप १७ थान खरिद नगर्ने भनी Assured Risk Ltd, London लाई एकतर्फी तवरबाट पत्राचार गरेको र खरिदकर्ताले नै June 9, 2008 को Spare Parts को Quotation माग गरे बमोजिम 11th June, 2008 मा मुख्य कम्पनीले उपलब्ध

गराएको Quotation कै आधारमा अन्ततः June 12, 2008 मा उक्त अमेरिकी डलर बराबरको रकमको APC को Spare Parts उपलब्ध गराउने गरी मूल Purchase Contract No. S 01 मा संशोधन गरिएकाले समेत खरिदकर्ता प्रहरी र विक्रेता Principal, Assured Risks Ltd. बीच सिधा सम्पर्क एवं आपसी समझदारीमा काम हुँदै आएकोमा विवाद छैन।

यसप्रकार माथि उल्लिखित बुँदाहरुका आधारमा मूलतः 27th Sep, 2007 मा भएको खरिद सम्झौता बमोजिमको काम कारवाहीमा मैले एजेन्टको हैसियतमा म स्थानीय प्रतिनिधिले करारिय दायित्वको पूर्ण पालना गरेको भन्नेमा विवाद छैन। जवकी म पुनरावेदक जो केवल स्थानिय एजेन्ट हुँ र मैले केवल Principal को हकमा सहजकर्ता भूमिका मात्र निर्वाह गरेको, न त म स्वयं चेक गणतन्त्र वा सुडानमा गई APC हेरेको वा देखेको नै हो, ले म निर्दोष स्थानीय एजेन्टलाई मतियार उल्लेख गरी कसूरदार ठहर गर्दै भएको फैसला एजेन्सी सम्बन्धि करारीय सिद्धान्तको ठाडै बर्खिलाफ छ। अभियोजन पक्षले मुल मुख्य कम्पनी Assured Risk Limited London लाई नै मुद्दा चलाएको अवस्थामा प्रतिनिधि (Agent) लाई सजाय नहुने सर्वमान्य सिद्धान्त भएको अवस्थामा यस्तो सिद्धान्तको विरुद्ध गई केवल पक्षपातपूर्ण तवरबाट करार ऐन २०५६ एवं विश्वव्यापी सर्वमान्य सिद्धान्तको विपरित भएको फैसला कायम रहनै सक्दैन। सामान दिनु लिनु गर्ने कार्य देवानी प्रकृतिको कार्य भएकोमा विवाद छैन। यसमा भ्र.नि. ऐन २०५९ को दफा ८(१)(२) तथा (३) को अवस्थाको विद्यमानता रहेको छैन।

APC र सो को Spare Parts खरिद गर्ने क्रममा म सँग दररेट लिएको, सोही दररेटको आधारमा लागन अनुमान तथा योजना प्रतिवेदन तयार गरेको, शम्भु भारतीकै फर्मलाई ठेक्का दिनुभनी प्रतिवादी मध्येका ओमविक्रम राणाले निर्देशन दिएको एवं मिलोमतोको सूचीकृत फर्म छनौट गरी ठेक्का पारेको भनी प्रहरी वरिष्ठ उपरिक्षक रवि प्रताप राणाको पोल बयान बेहोरा बाहेक दावी पुष्टि हुने अन्य कुनै पनि ठोस प्रमाण पेश हुन सकेको छैन। ९ सेप्टेम्बर २००७ को दररेट (टेण्डर) लाई बजार मूल्यको रुपमा लिई लागत अनुमान तयार गरेको जस्तो अमिल्दो तर्कलाई विशेष अदालतको फैसलामा ग्रहण गरिएको छ। सो विषयमा निज रवि प्रताप राणा स्वयं योजना तथा लागत अनुमान तर्जुमा समिति, खरिद समिति, कल्याण कोष संचालक समितिको सदस्य सचिवको रुपमा कार्यरत रहेको व्यक्ति हुनुहुन्छ। निजको अनुसन्धानको एवं अदालतमा भएको बयान बेहोरा निम्नानुसार एक आपसमा मेल नखाने हुनाले निजको अनुसन्धानको क्रमको पोल मेरो विरुद्ध प्रमाणको रुपमा ग्रहरण गर्न मिल्दैन, जवकी निजलाई समेत प्रतिवादी बनाई मुद्दा

दायर गरेबाट समेत निजकै पोल माथि मात्र भर गरी फौजदारी दायित्व बहन गराउन अन्यायिक हुन्छ, जुनकुरा रविप्रताप राणालाई वादीले सरकारी गवाह बनाउन नसकेबाट समेत छर्लङ्ग छ।

OT64 मोडकलको APC लाई UN स्वयमले स्वीकार गरी मिति २१ जनवरी २००८ मा चेकाश्लाभिया स्थित कम्पनीलाई To Whom It May Concern पत्र जारी भएको छ। LC खोल्ने प्रयोजनको लागि खरिकर्ता नेपाल प्रहरीको तर्फबाट मिति २०६४।६।१६ मा राष्ट्र बैंकलाई ए.पि.सि. खरिद गरिने देश चेक रिपब्लीक हुने बेहोरा उल्लेख छ। राज्यको शक्तिशाली संगठन नेपाल प्रहरीको स्वामित्वमा रहेको कागजातमा सच्याउने प्रयोजनको लागि मेरो सहज पहुँच रहेको मान्ने हो भन्ने उक्त कागजको सट्टा पूरा बोलपत्र नै मेरो इच्छा बमोजिम सच्चिएको हो भनेर विपक्षीले स्थापित गर्न सक्नुपर्दथ्यो। सच्याइएको भनिएको बेहोरा कम्प्यूटर टाइप गरेर कागजात नै फेरिन सक्थ्यो। कोटेशन साथ पेश गरिएको क्याटगलमा समेत APC-OT64 SKOT उल्लेख छ। Assured Risks Ltd ले Best Price Quote गरेर दिएको ६ सेप्टेम्बर २००७ को निर्देशन पत्र म प्रो. रहेको भगवती ट्रेडर्सको तर्फबाट सोही व्यहोरा उल्लेख गरी कोटसन साथ पेश गरेको Best Price Quote मा APC-OT64 नै उल्लेख गरिएको छ। टेण्डर खोलेको दोश्रो दिन अर्थात १२ सेप्टेम्बर २००७ मा मुख्य कम्पनी Assured Risks Ltd. London ले मूल्य घटाघट गरेको पत्रमा APC-OT 64 हुने र Specification Catalogue अनुसार हुने छ भनी प्रष्टसँग खुलाइदिएको छ। मूल्य घटेको आधारलाई एकातिर प्रमाणमा लिने तर सोही पत्रमा उल्लेखित ए.पि.सि. को माडेल खुलाएको व्यहोरा प्रमाणमा ग्रहण नगरी मलाई कसूरदार ठहर गर्न मिल्दैन। टेण्डरसाथ पेश गरिएको ए.पि.सि. को Catelogue UN Team ले Inspection गर्ने क्रममा पेश गरिएको Catalogue नै टेण्डरबाट झिकि प्रहरीले यू.एन. लाई दिएकाले पछि ८ जना प्रहरी अधिकृत चेक रिपब्लिकमा एपिसि निरीक्षण गर्न जाने क्रममा टेण्डर साथ राखिएको एपिसि को Verify गर्ने प्रयोजनको लागि सह अभियुक्त रविप्रताप राणाले म सँग अर्को रंगिन प्रति माग गरिएकाले उक्त रंगिन प्रतिमा मैले अगाडीको पेजमा मात्र प्रमाणित गरिदिएकोमा उक्त एपिसिको Catalogue मेरो सहमती विना एउटा प्रयोजनको लागि दिएको क्याटलग अर्को प्रयोजनको लागि प्रयोग गरि टेण्डरसाथ राखेको देखिन्छ। उक्त रंगिन प्रतिमा टेण्डर खोल्ने दिन सहिछाप गर्ने कुनैपनि स्थानीय प्रतिनिधिहरुको सहिछाप नभएकोले पनि उक्त प्रतिहरु लुकाई ५४ पानाको ठाउँमा ४४ पाना भएको भनी पटक पटक गलत भनाई उल्लेख गरी आफ्नो बचाउ गर्न खोजेको देखिन्छ। हिमालयन बैंकमा खोलिएको एल सी मा पनि एपिसि

Shipment हुने देश चेक रिपब्लीक नै उल्लेख भएकोले APC को मोडल OT64 नै भएको र बनेको देश चेक रिपब्लिक नै भएको विषय निर्विवाद छ। OT64 Model बाहेकको एपिसि खरिद गर्न गर्न लागेको भनी स्वयं वादी पक्ष एवं विशेष अदालत काठमाडौंको फैसलाले खुलाउन सकेको छैन।

विशेष अदालत काठमाडौंबाट भएको फैसलामा ३ अगष्ट २००९ को यू.एनको हतियार निरीक्षण प्रतिवेदनको गलत व्याख्या गरिएको छ। एपीसीमा युएनको मापदण्ड बमोजिम अर्थात १२.५ एमएमको हतियार मात्र प्रयोग गर्नुपर्ने मापदण्ड रहेको आपूर्ति भएको एपिसी मा १४.५/७.६२ एमएमको हतियार जडान गर्न Mount रहेकाले मापदण्ड अनुरुपको हतियार राखेको देखिँदैन भनी लिएको आधार खण्डीत छ। एपिसीमा युएनको मापदण्ड अनुरुपमा हतियार प्रयोग गर्न मिल्छ। प्रयोग गर्न नमिल्ने भनी फैसलाले घोषणा गरेको देखिँदैन। त्यसैगरी उक्त एपिसिमा सञ्चार साधन र वातानुकुलित उपकरण AC पनि राख्न मिल्ने अवस्थाको छ। तर नेपाल प्रहरीको तर्फबाट उक्त सञ्चार सेट खरिद नै गरेन। जुन टेण्डर डक्युमेन्टबाटै प्रष्ट हुन्छ। हतियार खरिद गर्ने प्रयोजनको लागि 24 September 2008 मा US को Dolarian Capital Ink सँग छुट्टै सम्झौता भएको छ। सो कम्पनीको स्थानीय प्रतिनिधि म होइन। यू एन ले एपिसिको पहिलो Inspection 7 september 2008 मा सुडान Sea Port मा गरेको छ। उक्त Inspection Report मा एपिसिको विषयमा Appeared to be no Major damage that would render the vehicles unserviceable बेहोरा उल्लेख गरी फोटो समेत राखी प्रतिवेदन दिएको छ। पुनः दोश्रो पटक APC सन् २००९ अगष्ट ३ मा Nyala क्षेत्र (Operation Area) मा पुगेपश्चात UN ले ती APC हरु निरीक्षण गरी दिएको प्रतिवेदन (आरोपपत्रको पृ.सं. ८३ मा उल्लेख) हेर्दा ती APC हरु प्रहरीको सुरक्षाको लागि प्रयोग योग्य भएको प्रष्ट हुन्छ। उक्त प्रतिवेदनमा उल्लेखित बेहोरा "Apart from Weapon System, the vehicles are found practically serviceable with the absence of sufficient stocks of spare parts. Still the vihicles can be used for police duties as armored personnel carriers-unarmed" अनुरुप अर्डर सम्झौता अनुरुप एपिसी नभएको एवं सोधभर्ना नहुने भनी लिएको आधार पुष्टि हुन सक्दैन। यूएनको Inspection Team ले एपिसि Serviceable भनी प्रतिवेदन दिइसके पश्चात वारेण्टी समयभित्र कुनै खराबी आएमा मुख्य कम्पनीलाई दावी गरी मर्मत गरी सञ्चालन गरिनुपर्नेमा खरिदकर्ताको तर्फबाट सो दावी नगरिएकोले अहिले आएर म स्थानीय प्रतिनिधिलाई कसूरदार ठहराउने गरी विशेष अदालतबाट फैसला गर्न मिल्ने नै होइन।

आरोपपत्रमा APC र Spare Parts एवं सो को विमा र ढुवानी समेतको कुल विगो रु. २८,८१,६१,६२९।३० उल्लेख गरिएको छ। उक्त रकममध्ये APC र Spare Parts मा भएको खर्च रकम रु. २६,२४,०९,१६३। हिमालयन बैंकमा खोलिएको L/C बाट मुख्य कम्पनी Assured Risks Ltd. को नाममा भुक्तानी गएको देखिन्छ। (पेज नं. १४८) विवादै नभएको एम्बुलेन्स र वाटर ट्याङ करको विमा र ढुवानी वापतको रकम र APC र Spare Parts मा खर्च भएको L/C बाट मुख्य कम्पनी Assured Risks Ltd. को नाममा सिधै भुक्तानी गएको रकम रु. २६६५५४७८६।६० बाहेक रु. २१६०६८४३।०० मैले स्थानीय प्रतिनिधिको हैसियतले सम्झौता अनुरुप सामानको ढुवानी, विमा र कन्टेनर वापत बुझि लिएको रकम रु. ३,१०,३७,३३०।७२ मध्येको हो। उक्त रकम मध्ये पनि कन्टेनरको रकम रु. ५४,८९,३५७।७२ मा विवाद छैन। यसरी विवादित APC र Spare Parts मा भएको खर्च रकम पूरा खरिदकर्ता नेपाल प्रहरीको तर्फबाट सिधै L/C मार्फत मुख्य कम्पनी Assured Risks Ltd. को नाममा गएको बेहोरा आरोपपत्र एवं स्वयं विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला उल्लेख हुँदा हुँदै के आधारमा रु. १४,२०,०८,००३।०३ विगो र सो बराबर जरिवाना अशुल गरी दफा २२ बमोजिम कसूर स्थापित गर्ने निर्णयाधार ग्रहण गरिएको हो? सो को युक्तियुक्त आधार र कारण खोल्न एवं कानूनी रुपमा पुष्टि गर्न नसकेको हुँदा विशेष अदालतबाट भएको फैसला त्रुटीपूर्ण छ।

विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६८।११।१०।२ गतेको एउटै फैसलाले म पुनरावेदक शम्भु भारतीलाई एकातर्फ स्थानीय प्रतिनिधिको रुपमा स्वीकार गरेको छ भने अर्कोतर्फ अभियोग मागदावी नै नभएको विषय मतियार घोषणा गरी चरम अन्यायपूर्ण फैसला भएको छ। Assured Risks Ltd. London उपरको कसूर स्थापित हुने आधार उल्लेख गर्ने क्रममा "आफू उपर आरोप दायर भै विचाराधीन अवस्था रहेको कुराको जानकारी प्रतिवादी कम्पनीलाई भएपनि प्रतिवाद गर्न नआई म्याद गुजारी बसेको देखिएबाट आरोप दावीलाई स्वीकार गरेकै देखियो। त्यसरी गुणस्तरहिन APC, Spare Parts र सो को ढुवानी, विमा समेतको रकम L.C. र स्थानीय प्रतिनिधिमार्फत प्रतिवादी कम्पनीले बुझि लिएकोमा बुझि लिएको रकम रु. २८,४०,१६,००६।०७ (अठाइस करोड चालिस लाख सोह्र हजार छ रुपैयाँ सात पैसा) सोध भर्ना हुन नसकी प्रहरी कल्याण कोष (नेपाल प्रहरी) लाई गैह्र कानूनी हानी नोक्सानी हुन पुगेकाले बेलायतसथित Assured Risks Ltd. कम्पनीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ को कसूर गरेको ठहर्छ" (पेज नं. १२२) भनी लिएको निर्णयाधारले म प्रतिवादी विशुद्ध स्थानीय प्रतिनिधि भएको र विगो कायम गरेको

रकम मैले बुझि नलिई मुख्य कम्पनीले नै बुझेको बेहोरा प्रष्ट हुने हुनाले मेरो विरुद्ध आरोपित कसूर स्थापित हुन एव म पुनरावेदक प्रतिवादीले कानून बमोजिम स्थानीय प्रतिनिधिको हैसियतले गरेको कार्य विशेष अदालतले घोषणा गरेजस्तो मतियारको परिभाषा भित्र कदापि पर्न सक्दैन।

बहस खण्ड

नियमबमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल संलग्न कागजातहरुको अध्ययन गरी वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित विद्वान नायब महान्यायाधिवक्ता श्री बद्रीप्रसाद गौतम र विद्वान उपन्यायाधिवक्ता द्वय श्री हरिशंकर ज्ञवाली र ज्ञानप्रसाद भुसालले सामूहिक क्रियाबाट भएको कार्य भएकोले शुरु बिशेष अदालतबाट सफाई पाएका प्रतिवादीहरुलाई अभियोग दावी बमोजिम सजाय हुनुपर्छ। खरिद गरेका सामान चालु हालतमा थिए, उक्त सामान गुणस्तरयुक्त थिए र ती सामान तोकिएको ठाउँमा पुगेका थिए भनी कुनै प्रतिवादीले भन्न सकेका छैनन। केही सामान पुगेका थिए र ती पनि चालु हालतमा थिएनन भनेको पाईन्छ। प्रत्यायोजित अधिकारका आधारमा आयोगका सचिव भगवती प्रसाद काफ्ले मुद्दा चलाउन संविधान र कानूनले मिल्दैन भन्ने जिकिर गलत छ। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग जस्तो संबैधानिक निकाय रिक्त रहन जाने परिकल्पना संविधानले गरेको होइन त्यो आवश्यकताको सिद्धान्तले समेत मिल्दैन। तोकिएको मिति अगावै रकम भुक्तानी गरेको देखिन्छ। सामान कम गुणस्तरको भएकोमा १ बर्ष भित्र चेञ्ज गर्न सकिन्छ भनिएको छ त्यसतर्फ कुनै कार्य गरेको देखिंदैन। शुरुमा भएको लागत अनुमानलाई अस्वभाविक रुपमा थप गरिएको छ। भ्रष्ट्राचार जन्य कार्यमा Chain of command लागु गरी मातहतका प्रहरी कर्मचारीलाई उन्मुक्ति दिन मिल्दैन। खरिद गरिएका गाडि पनि बुलेट प्रुफ छैनन। खरिद गरिएका सामान Out Dated छन। त्यसमा पनि UN ले २५ बर्ष पुराना गाडिलाई मान्यता दिएको छैन। गुणस्तरयुक्त सामान छैन भन्ने प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि पनि निरन्तर रुपमा भुक्तानी भएको देखिन्छ। अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा नेपाललाई निर्लज्ज पारिएको छ।

त्यसैगरी प्रतिवेदनमा खरिद गर्नु पर्ने सामानहरुको कुनै स्फेसिफिकेशन तयार गरेको देखिँदैन। साथै मूल्य के का आधारमा तय भएको हो सो कुरा पनि खुलेको अवस्था छैन। समिति २०६४।५।५ मा गठन भएको भएता पनि प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको मिति २०६४।३।१ र २०६४।५।६ को निर्णयहरुमा समितिले निर्णय गरे बमोजिम भन्ने उल्लेख भएको छ। तर समितिको प्रतिवेदनमा २०६४।५।९ देखि नै फोटोकपी कागजात

प्राप्त भएकोमा सक्कल कागजातमा २०६४।५।१४ भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। लागत अनुमान संसोधन गर्नु पर्दा दरभाउ पत्र तथा बोलपत्र आव्हान हुनु पूर्व नैं गर्नु पर्दथ्यो। तर पछि संशोधन गरेको देखिन्छ जुन कार्य कानून विपरीत छ। साथै प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको मिति २०६४।६।१८ मा सो थप लागत अनुमोदन गरेको कार्य पनि वदनियतपूर्ण देखिन्छ। यसैको कारणबाट APC गुणस्तरहीन, म्याद नाघेको र बढी मूल्य तिरी सामान खरिद गर्नु परेको छ।

करार ऐन बमोजिम क्षतिपूर्तिमा दावी गर्नुपर्नेमा भ्रष्टाचारमा मुद्दा चलाएको मिलेको छैन भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। प्रहरी कल्याण कोषका पदाधिकारी सवै राष्ट्रसेवक प्रहरी कर्मचारी हुन्। कोषले प्रयोग गरेको जग्गा पनि सरकारी स्वामित्वका जग्गा हो। L.C.Contract लगायत अन्य व्यवहार राष्ट्रसेवक प्रहरी कर्मचारीले गरेबाट विवाद N.G.O. सँग सम्वन्धित होइन। सम्पूर्ण काम कारवाही प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको निर्णयबाट भएको छ। त्यसमा पनि हात हतियार सरकारी निकाय वा संस्था भन्दा अरुले खरिद गर्न पाउने व्यवस्था भएको देखिँदैन। एउटा गैरसरकारी संस्थाले UN सँग व्यवहार गर्न र हतियार किन्न सक्दैन। प्रस्तुत APC खरिद प्रकरणमा प्रहरी प्रतिवादीहरु र ठेकेदार Company सँग सम्बन्धित प्रतिवादीहरुको मिलेमतोबाट सार्वजनिक संस्थानलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याईएको हुँदा भ्रष्टाचारमा सजाय गर्न पाईंदैन भन्ने कुरा कानूनमा आधारित छैन। सुडानको डार्फरमा खटिएका Nepal FPU लाई APC समेतका आवश्यक बन्दोवस्तीका सामानहरु खरिद गर्ने गरी नेपाल प्रहरी र Assured Risks Ltd. London का स्थानीय प्रतिनिधि प्रतिवादी शम्भु भारती बीच संझौता भएको देखिन्छ। गृह मन्त्रालयले सुरक्षा प्रयोजनका उपकरण खरिद गर्न ३४ वटा फर्महरु सूचिकत गरी प्रहरी प्रधान कार्यालयमा पठाएकोमा प्रतिवादी ओम विक्रम राणा प्रहरी महानिरीक्षक हुँदा शम्भु भारतीको पकडका तीन वटा फर्मलाई मात्र दरभाउ पत्र पेश गर्न निर्देशन दिएको अवस्था छ। तसर्थ विशेष अदालतले आरोपपत्रबाट सफाई दिएका प्रतिवादीहरुलाई कसुरदार ठहर गरी एवं अन्य प्रतिवादीहरुको हकमा समेत आरोपपत्र मागदावी बमोजिम सजाय हुने ठहर फैसला हुनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस गर्नु भयो।

प्रतिवादी शम्भु भारतीको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री शम्भु थापा, चण्डेश्वर श्रेष्ठ, अधिवक्ताहरु श्री रामप्रसाद भण्डारी श्री टिकाराम भट्टराई, श्री यादव प्रसाद ढुंगानाले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ केवल सरकारी कर्मचारीलाई मात्र आकर्षित हुने व्यवस्था हो। राष्ट्रसेवकलाई आकर्षित हुने दफालाई टेकेर शम्भु भारतीलाई

दोषी करार गरिएको छ। प्रस्तुत विवाद नितान्त रुपमा करारीय विवाद हो। करारीय विवादमा भ्रष्टाचारमा सजाय गर्न मिल्दैन। करारीय विवादमा Legal remady को पनि छुट्टै व्यवस्था छ। एजेन्सी सम्बन्धी करार भएकोमा विवाद देखिँदैन। करार ऐन, २०५६ को दफा ६० र ६१ का कुराहरु पालना भएन भनिएकै छैन सिधै भ्रष्टाचारमा सजाय गरिएको छ। राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदनमा आधारित छ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको अनुसन्धान आयोगको सचिवलाई मुद्दा चलाउने अधिकार प्रत्यायोजन गर्न मिल्दैन। मेरो पक्ष र भगवती ट्रेडर्सको बीचमा १४ जुन २००७ मा सम्झौता भएको छ। करार भन्दा बाहिर गएर मेरो पक्षले कार्य गरेको भनी अदालतले समेत भन्न सकेनो छैन। LC खोल्ने अधिकार Agent लाई हुँदैन। तथ्यभन्दा बाहिर गएर मेरो पक्षलाई LC खोल्ने कार्यमा Involve भएको भनी निष्कर्षमा पुगेको छ जुन सरासर झुठ्ठा छ। एजेन्सी सम्बन्धी करार हाम्रो पक्षको हकमा आकर्षित हुने हो Merit भित्र प्रवेश नै नगरी सफाई दिन सकिन्छ। करार ऐन २०५६ को दफा ६० को खण्ड (ख)(घ)(ङ) को प्रावधानकै आधारमा सफाई पाउनु पर्छ।

त्यसैगरी सह-प्रतिवादी रवी प्रताप राणाले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष पोल गरी वयान गरेको आधारमा अनुसन्धान भएको पाईन्छ। यस सम्बन्धमा सह-प्रतिवादीको पोल स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि नभएसम्म प्रमाण ग्राह्य हुंदैन। गृह मन्त्रालयले उपकरण खरिद गर्ने सम्बन्धमा विभिन्न ३४ वटा फर्महरु सूचिकृत गरी प्रहरी प्रधान कार्यालयमा पठाएको देखिन्छ। ती ३४ वटा फर्म मध्ये Assured Risks Ltd.London एउटा सूचीकृत फर्म हो। सुडान डार्फरमा खटिने FPU का लागि APC लगायतका उपकरण तथा सामानहरु खरिद गर्न Assured Risks Ltd. London लाई समेत पत्राचार भएकोले सो कम्पनीले दरभाउ पत्र पेश गर्न हाम्रो पक्ष भगवती ट्रेडर्सका प्रो.शम्भु भारतीलाई अख्तियार दिएको छ। यस मुद्दाको सन्दर्भमा २% Commission मा काम गर्ने हो र यी प्रतिवादीले त्यही २ प्रतिशतमा काम गरेको कुरा संझौताबाट देखिएको छ। आरोपपत्रमा ३,१०,३७,३३०।७२ बुझी लिएको भन्ने सम्बन्धमा Principal Company Assured Risks ले ढुवानी, विमा लगायतका रकम नगदैमा लिने गरी पत्राचार गरेको आधारमा सो रकम प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट बुझी लिएको हो। त्यसको जिम्मा मूल कम्पनीले लिएको छ। विभिन्न मितिमा संझौता भएको छ। दरभाउ पत्रमा पछि हातैले Note APC Model will be OT ६४ and it is refurbished भनी लेखेको र त्यसै कारणले पुरानो APC आएको दावीको सम्बन्धमा त्यो बोलपत्र सम्बन्धी कागजात प्रहरी प्रधान कार्यालयको नियन्त्रणमा रहेको र त्यसरी अर्काको

नियन्त्रणमा रहेको कागजातमा एउटा प्रतिनिधि (व्यक्ति) ले हातले थप्ने मिल्ने एकातिर देखिंदैन भने अर्को तिर APCOT ६४ संसारमा नै हाल नयाँ छैन। त्यो Refurbished नै हो। साथै त्यो शब्द पछि थपेको नभई पहिले नै थियो। मिसिलमा हेर्दा राज्य व्यवस्था समिति, अवनिन्द्र कुमार श्रेष्ठ, ईश्वरी प्रसाद पौडेल संयोजकको टोलीको समेत ५ वटा प्रतिवेदन देखिन्छन्। तर ती ५ वटै प्रतिवेदनले प्रस्तुत विवादको जड शंभु भारती भन्न सकेको देखिंदैन।

त्यसै गरी सह-प्रतिवादी ओम विक्रम राणासंग मिलेमतो गरेको भन्ने सम्बन्धमा Lowest Amount भएको हुँदा मिलेमतो गर्नु पर्ने देखिंदैन। Book force loanCreate भएको छैन। शर्तभन्दा फरक काम भएको छैन। APC को Spare Parts mou को अभावमा सुडान आउन सकेन। त्यतिबेला MOU भएको थिएन। पछि ५ जनवरी २००९ मा UN र नेपाल सरकार वीच MOU भयो। CEOInspection of Report ले APCServiceable भनेको छ। ८ जना प्रशिक्षक पठाउने भनेकोमा पठाएको थियो। तर visa नपाएर फर्किनु भयो। UN ले APCNew Brand गाडी भनेको छैन। २५ बर्ष भन्दा बढी पुरानो हुनुहुंदैन भनेको छ। यसमा २५ बर्ष पुरानो भनी भूमिका वाधी यो मुद्दा दर्ता भएको हुँदा झुठ्ठा हो। Ex- factory delivery गर्ने प्रयोजनको लागी उल्लेख भएको हो। Method of Payment शुरु ४०% र पछि ६०% नै छ। L.C. संसोधन गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयले हिमालयन बैंकलाई पत्राचार गरेको छ। APC को Spare Parts नयाँ होईन र थप पैसा तिर्नु पर्ने होईन। किनभने Letter of intent जारी गर्दा सामान घटाएर जारी गरियो। जिप १७ वटै नलिएको, एउटा utlity cargo अन्तर्गत ३ वटा लिएर अर्कोमा पूरै लिईएको छैन। यसको रकम Spare Partsमा परेको हो। Letter of payment मा Communication नभएकाले APC मा Communication System थिएन। तर तुरुन्त लगाउन सकिन्थ्यो। Weapon को हकमा पछि Dolarian Company सँग संझौता भएको छ। अतः मूल कम्पनीलाई मुद्दा चलेपछि स्थानीय प्रतिनिधिलाई मुद्दा चलाउन नमिल्ने हुँदा हाम्रो पक्षले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी भगवती ट्रेडर्सको तर्फबाट अधिवक्ता परशुराम कोइरालाले Asured Risk र प्रहरी कल्याण कोषबीचमा २७ सेप्टेम्बर २००७ मा सम्झौता भएको सो को जानकारी प्रहरी प्रधान कार्यालयले माइकल राइडरलाई जानकारी गराएको छ। मेरो पक्षलाई मुख्य अभियुक्तको माग दावी लिइएको छ मतियारमा सजाय भएको छ। Viccarious Walicity को आधारमा पनि मेरो पक्षले सफाई पाउनुपर्छ भनी गर्नु भएको बहस सुनियो।

प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री डा.रजित भक्त प्रधानाङ्ग तथा अधिवक्ता श्री सरोज श्रेष्ठले प्रहरी कल्याण कोष २०५२ सालमा संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ४ बमोजिम दर्ता भएको संस्था हो। मेरो पक्ष प्रहरी महानिरीक्षकको पदमा मिति २०६५।६।२ देखि २०६५।११।५ सम्म प्रहरी महानिरीक्षकको पदमा काम गर्नुभएको छ। आफ्नो अवधीभर विधान बमोजिमको कुनै बैठकमा बस्नुभएको छैन। अर्को तर्फ गैर सरकारी संस्थाको रकम हिनामिना अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले अनुसन्धान तहकिकात गर्न सक्दैन । हाम्रो पक्ष प्रहरी महानिरीक्षक पदमा वहाल रहँदाको अवधिसम्म सुडान मिसनमा गुणस्तरहिन सामान गएको कुराको जानकारी भएको छैन। प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको मिति २०६५।८।१३ र ०६५।९।११ को निर्णय पुस्तिकामा पुरानो प्रचलन अनुसार शिरमा सदर गरेको सम्म हो। त्यसले अपराधको श्रृजना गर्दैन। प्रहरी कल्याण कोषको विधान २०५२ ले महानिरीक्षकलाई संचालक समितिको जिम्मेवारी दिएको छैन। संगठन भित्र हाम्रो पक्ष महानिरीक्षक हुनु भन्दा पहिला के के काम भएका थिए, त्यो हाम्रो पक्षलाई थाहा जानकारी हुने भएन। नेपाल प्रहरी र Assured Risks Ltd. London बीच भएको संझौताको आधारमा APC खरिद भएको र खरिद भएका APC काम नलाग्ने भएमा १ वर्षे Warranty को व्यवस्था र By Back को व्यवस्था बमोजिम सप्लाएरबाट उपचार खोजिनु पर्ने हो। साथै संझौतामा विवाद उत्पन्न भएमा विवाद सामाधान गर्न मध्यस्थताको बाटो अवलम्बन गरिने व्यवस्था भएबाट मध्यस्थताबाट विवाद समाधान गर्नुपर्ने हो। L.C. वापतको रकम L.C. को प्रकृती अनुसार भुक्तानी भएको हो। प्रहरी प्रधान कार्यालय र हिमालयन बैंक बिच L.C.खोल्दा आदान प्रदान भएका कागजातहरुको आधारमा हाम्रो पक्षले L.C.को चौथो र पाँचौं किस्ताको भुक्तानी दिलाएको हो। हाम्रो पक्षले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी ओम विक्रम राणाको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता द्वय श्री हरिहर दाहाल र श्री बद्रीबहादुर कार्की तथा विद्वान अधिवक्ता श्री हिरा रेग्मीले राज्य व्यवस्था समितिले जे प्रतिवेदन दियो त्यही आधारमा मुद्दा चलाईएको छ थप अनुसन्धान केही भएको छैन। भ्रष्ट्राचार भयो भनिएको रकम प्रहरी कल्याणकोषको रकम हो सरकारी रकम नैं होइन। करार ऐनको दफा ६० बमोजिमको एजेन्सी सम्बन्धी करार भएको छ। करारको बिषयमा करार ऐन बमोजिमको उपचार खोजिनु पर्दछ। संस्था दर्ता ऐन बमोजिम दर्ता भएको संस्थाको रकमको बिषयमा अदालतमा प्रवेश गर्दा सोही बमोजिम प्रवेश गर्नु

पर्दछ। अदालतको व्याख्याबाट अपराधको श्रृजना हुँदैन। खरिद गरिएका सामानहरु राख्दा राख्दै विग्रिएका हुन्। २०६६।९।२० को अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको वैठकले आयोगलाई प्राप्त अधिकार आयोगका पदाधिकारी नियुक्त भै नआएसम्मका लागि आयोगको सचिवलाई सुम्पेकोमा २०६६।९।२७ को राजपत्रमा मुद्दामा अनुन्धान तहकिकात गर्ने र मुद्दा चलाउने अधिकार समेत राखी सूचना प्रकाशित भएको छ। आयोगलाई निर्णयमा उल्लेख नभएको प्रत्यायोजन नैं हुन नसक्ने अधिकार प्रत्यायोजन गरेर मुद्दा चलाइएको छ। सामान पठाउनेले गलत सामान पठायो भन्दैमा हाम्रो पक्ष दोषी हुन सक्दैन। आयोगको सचिवलाई मुद्दा चलाउन अधिकार दिएको भनी मान्ने हो भने पनि सचिवले मुद्दा दायर नगरी डिल्ली रमण आचार्यको नामबाट मुद्दा दायर भएको छ। सचिवलाई आयोगले प्रत्यायोजन गरेको अधिकार पुनः अर्को व्यक्तिलाई प्रत्यायोजन हुन सक्दैन। प्रहरी कल्याण कोषको रकम सुडान मिसनमा लगानी भएको छ। प्रहरी कल्याण कोष संस्था दर्ता ऐन, २०३४ अन्तर्गत जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौंमा दर्ता भएको छ। जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा दर्ता भएको प्रहरी कल्याण कोषको रकम हिनामिनामा छानबिन र कारवाही गर्ने क्षेत्राधिकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई छ, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई छैन। त्यसमा पनि भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ ले गरेको सार्वजनिक संस्थाको परिभाषा भित्र प्रहरी कल्याण कोष परेको छैन। सार्वजनिक संस्था भित्र परेको भनी मान्नलाई नेपाल सरकारले सार्वजनिक संस्था भनी राजपत्रमा सार्वजनिक संस्था भनी तोकेको हुनुपर्दछ। तर प्रहरी कल्याण कोषलाई सार्वजनिक संस्था भनी नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरेको देखिँदैन।राज्य व्यवस्था समितिले गैर सरकारी संस्थाको हिनामिना सम्बन्धमा छानबिन गर्न पाउने क्षेत्राधिकार छैन। ईश्वरी पौडेलको प्रतिवेदन स्थलगत प्रतिवेदन नभई राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदनको आधारमा मुद्दा चलाईएको छ आयोग आफैंले स्थलगत अध्ययन गरेको छैन तसर्थ हाम्रो पक्षले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीको तर्फबाट उपस्थित वरिष्ठ विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री सुशील कुमार पन्त, श्री कृष्णप्रसाद सापकोटा विद्वान अधिवक्ता श्री डा.भिमार्जुन आचार्य, श्री शैलेन्द्रकुमार उपाध्याय, श्री कमलनयन पन्तले मुद्दामा प्रत्यायोजित अधिकार पुनः प्रत्यायोजन हुन नसक्ने प्रशासकीय कानूनको सिद्धान्त भएको, करारीय दायित्व अन्तर्गतको विवादमा भ्रष्टाचार ऐन लागू हुंदैन, हाम्रो पक्षले सुडानको डार्फरमा खटिएका FPU का लागि खरिद भएका आवश्यक वन्दोवस्तीका सामानमा कैफियत भएको थाहा पाउनासाथ प्रहरी अतिरिक्त

महानिरीक्षक दिनकर शमसेर ज.व.रा.को अध्यक्षतामा छानबिन समिति बनाई त्यसको प्रतिवेदन लिनु भएको छ। APC मर्मतको लागि प्रयास गर्दा गर्दैको अवस्थामा राज्य व्यवस्था समितिले २०६६।७।१८ मा मर्मत गर्न रोक लगाएकोले मर्मत हुन नसकेकोले राख्दा राख्दै आफै विग्रिएका हुन्। भुक्तानी नरोकेको कार्य भ्रष्टाचारको कृया भित्र नपर्ने, शुरुको मूल संझौतालाई गैर कानूनी भनिएको छैन, त्यो संझौता बमोजिम भएको भुक्तानी गैर कानूनी हुंदैन। हाम्रो पक्षले सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने व्यहोराको वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी मदन बहादुर खड्काको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री शेर बहादुर के.सीं र अधिवक्ता रामदत्त पौडेलले अन्य कानून व्यवसायीहरुले गरेको वहसलाई समर्थन गर्दै मेरो पक्षले २०६६।६।१ को वैठकबाट सुडान खर्च समर्थन गरेको भन्ने सम्बन्धमा विधानको व्यवस्था बमोजिम वैठक बसेर कर्तव्य निर्वाह गरेको मात्र हो। उक्त वैठकले Audit Purpose को लागि मात्र समर्थन गरेको हो। बार्षिक साधारण सभाबाट अनुमोदन भएको छैन। Apex Body बार्षिक साधारण सभा हो। त्यसले अनुमोदन नगरेको बिषयलाई जवरजस्ती अपराधको परिभाषा भित्र पार्न मिल्दैन। संचालक समिति अन्तिम Authority होइन। मूल संझौता, L.C. संसोधान, किस्ता भुक्तानी र सामान खरिद जस्ता कुनै पनि चरणमा हाम्रो पक्षको संलग्नता छैन। लागत अनुमान खरिद प्रकृयाको चरणमा नै पेश भई लागतमा थप समेत भएको हुँदा त्यो बिषय जानकारी हुने भएन। खर्च समर्थन गर्दा ०६६।६।१ को निर्णयमा १३ वटा Agenda पेश भएकोमा १३ वटै Agenda मा भ्रष्टाचार भएको छैन। खर्च समर्थन गर्दा APCNon operational भन्ने कुरा थाहा छैन। ०६६।८।१९ मा नरेश गुरुङ्गले अरु खर्च समर्थन गर्नु भएको छ। तर नरेश गुरुङ्ग उपर मुद्दा चलेको छैन। त्यसको अतिरिक्त हाम्रो पक्षले प्रहरी नियमावली २०४९ को नियम ८०(२) को व्यवस्था बमोजिम Chain of Command Follow Up गरेको हुँदा आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी अर्जुनजंग शाहीका तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री सतीशकृष्ण खरेल तथा विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री मेघराज पोखरेल र गणेशविक्रम कार्कीले हाम्रो पक्ष उपर भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २४ लाग्दैन। त्यस वखत हाम्रो पक्ष SSP मात्र भएको तथ्य निर्विवाद छ। हाम्रो पक्ष प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिको निर्वाचित सदस्य नभई पदको आधारमा प्राप्त पदेन सदस्य मात्र हो। ०६५।८।१३ र ऐ. ९।११ को वैठक हुँदा हाम्रो पक्ष रानीपोखरीमा कार्यरत रहेको कुरा वयान साथ पेश गरेको नोकरी विवरणबाट देखिन आएको छ। विमा, भ्याट र ढुवानी वापत

भुक्तानी भएको रकम ०६६।६।१ मा समर्थन गरेको भन्ने सन्दर्भमा हेर्दा आफूले गरेको काम नभई अरुले गरेको कामलाई समर्थन गर्नु भन्ने हो। प्रस्तुत विवादमा पनि हाम्रो पक्षले आफूले कुनै यस्तो नियतवश काम गरेको देखिएको छैन। चीनबाट कोलकत्तासम्म माल सामान पुगेको कुरामा विवाद छैन। ती माल सामानको ढुवानी, विमा र Vat वापतको रकम प्रकृयाले भुक्तानी भएको छ। सो रकम सोधभर्ना भै सकेको छ। Commercial Invoice वैंक मार्फत आएको छैन। बैंक मार्फत नआएसम्म मान्य हुँदैन। त्यसैगरी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले APC को बारेमा प्रश्न सोधिएको छैन। त्यस अवस्थामा APC को बारेमा मुद्दा चलाउन प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको आधारमा मिल्दैन। २२ र २५ डिसेम्बर २००७ का AR/००१०, ११-२००७ का कागजात कीर्ते हुन्।

सक्क्ली Invoice Assured Risks Ltd. ले २ नोभेम्वर २००७ मा खोल्यो। FOB Price हो भन्ने कुरा Telex, contract document र Bid Document बाट देखिएको छ। ७ वटा मिटिङमा उपस्थित हुने चेतन कुमार श्रेष्ठलाई मुद्दा नचलाईएको सम्बन्धमा आयोगको सचिवका नाममा कानूनी निर्देश जारी हुनुपर्दछ। अतः प्रहरी ऐन, २०१२ को दफा १४,३४,३७ र ३८ तथा ऐ.नियमावली २०४९ को नियम ८० (१)(२) र (३) अनुसार माथिल्लो अधिकृतको आदेशानुसार भुक्तानी समर्थन गरेको कार्य अपराध नहुने हुँदा हाम्रो पक्षले कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेनको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री सतिशकृष्ण खरेल तथा अधिवक्ता द्वय श्री अपूर्व खतिवडा र श्री कृष्ण राज पाण्डेले हाम्रो पक्षले सुडानमा स्थलगत रेकी भिजिट गर्नु भएको छ र त्यहाँबाट फर्केर आएपछि अन्य देशका जस्ता उपकरण चाहिने आवश्यकता महसुस गरी थप सामाग्री सहितको लागत अनुमान पेश गरेको हो। रेकी भिजिट गर्ने कमल सिंह वम उपर मुद्दा चलाएको छैन। यसबाट अभियोजन पक्षको वद्नियत देखिएको छ। हाम्रो पक्षबाट L.C. संसोधन पनि भएको छैन। L.C. को रकम प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट भुक्तानी तालिका बमोजिम रकम ट्रान्सफर नभई बैंकले भुक्तानी गर्नु परेको भए Book Force Loan कायम भई १५% जरिवाना लाग्थ्यो। त्यो Book Force Loan हाम्रो पक्षको पालामा हटाईएको छ। प्रतिवादी दीपक सिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा वोर्ड गठन गर्दा आर्थिक ऐन, नियम बमोजिम गर्ने गरी तोक लगाएको छ। पछि CEO Manual को आधारमा खरिद गर्ने सामानको सूची तयार गरेको हो। Assured Risks Ltd. को दरभाउ पत्र कसैसँग साँठगाँठ गरी सिफारिश गरेको होईन। सो कम्पनीले सवभन्दा कम अंक बोल कवोल गरेको हुँदा सिफारिश गरेको हो। वोलपत्र

आव्हान गर्दा र बोलपत्र खोल्दा वादीले मिति फरक परेको भनी दावी लिएको भएता पनि मिलेमतोमा त्यसो भएको होईन, प्रहरी संगठन Chain of Command को सिद्धान्तमा चल्ने कुरा प्रहरी ऐन नियमले प्रष्ट पारेको हुँदा सोही आधारमा गरेको काम कारवाही भ्रष्टाचारजन्य कृया नहुने भएबाट हाम्रो पक्षले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी हरिहर श्रेष्ठको तर्फबाट विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री हरि फुयाल र श्री रामचन्द्र पौडेलले तत्कालीन समयमा प्रहरी प्रधान कार्यालयमा प्रहरी नायब उपरीक्षकको हैसियतले भण्डार शाखामा कार्यरत रहेको देखिन्छ। त्यसै समयमा सुडान डार्फरमा खटिने नेपाल प्रहरीका FPU लाई आवश्यक पर्ने बन्दोबस्तीका सामान खरिद गर्न गठित बोर्डमा सदस्य भनी बोर्डमा राखेको देखिन्छ। उहाँ टेण्डरको बैठकमा उपस्थित हुनु भएको छैन। पछि टेण्डरमा तपाईको पनि नाम छ सही गर्नु पर्‍यो भनी कल्याण शाखाका प्रहरी निरीक्षक रामकाजी थामीले माथिल्ला तहका अधिकृतले सही गरेको देखाएकोले ठीकै होला भनी आफ्नै कार्यकक्षमा सही गरेकोसम्म हो। सुडान मिसन र भण्डार शाखाको केही सम्बन्ध पनि छैन। हाम्रो पक्ष खरिद बोर्डको सदस्य हो भनेर काही कतै उल्लेख पनि भएको छैन र पत्राचार पनि भएको छैन। त्यसमा पनि महत्वपूर्ण कुरा के छ भने हाम्रो पक्ष ०६४।५।२४ देखि ऐ. २८ सम्म बिरामी भई अस्पतालमा उपचार्थ भर्ना भई उपचार गराई रहनु भएको कुरा अस्पतालबाट जारी भएका कागजातबाट देखिन्छ। तर मुचुल्का अस्पतालमा भर्ना भई बसेको समयमा ०६४।५।२५ मा भएको हुँदा पछि सही गराएको तथ्य समर्थित हुँदा हाम्रो पक्ष निर्दोष भएकोले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी रमेश विक्रम शाहको तर्फबाट विद्वान अधिवक्ता द्वय डा. श्री भिमार्जुन आचार्य र श्री विजयसिंहले हाम्रो पक्ष कोषको बिधान बमोजिम आर्थिक प्रशासन महाशाखाको प्रमुख सञ्चालक समितिको पदेन कोषाध्यक्ष रहने व्यवस्था बमोजिम पदेन कोषाध्यक्षको हैसियतले २०६४/३/१, २०६४/५/६, २०६४/१०/३ र २०६५/५/२० प्रहरी कल्याण कोषको बैठकमा उपस्थिति सम्म जनाएको हो। हाम्रो पक्ष हिसाव किताव आयव्यय राख्ने नभई आएको फाईल अगाडि बढाउने सम्म हो। कोषको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबार कोषको सदस्य सचिवले गर्ने गर्दछन। हाम्रो पक्ष लागत अनुमान सम्बन्धी कुनैं बैठकमा पनि सहभागी छैन। APC को विमा बापतको भुक्तानीमा हाम्रो पक्षको संलग्नता छैन।

माथिबाट आएको आदेश सम्म पालना गरेको हुँदा अभियोग मागदावीबाट सफाई पाउनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी टपेन्द्रध्वज हमालको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री नारायण नेपालले हाम्रो पक्ष ०६५।५।२० को बैठकमा उपस्थित भएको देखिन्छ। संचालक समितिको बैठकमा उपस्थित भएको कृया अपराध हुन सक्दैन। सार्वजनिक खरिद ऐन हाम्रो पक्षलाई आकर्षण हुने होईन। उपस्थिति भएकोमा हस्ताक्षर छ। तर निर्णयमा हस्ताक्षर छैन। ०६५।५।२० को बैठकमा उपस्थित भएका डा.रामनाथ सिंह, कमल बहादुर खत्री, एक बहादुर थापा, शिवहरी चौलागाई समेतलाई मुद्दा नचलाएको अवस्था हुँदा Pick and Choose गरी मुद्दा दायर भएको प्रष्ट भएबाट हाम्रो पक्षले कसूरबाट सफाई हुनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी दीपक कुमार श्रेष्ठको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री नरेन्द्र प्रसाद पाठकले प्रस्तुत मुद्दामा मेरो पक्षले यो यति विगो हिनामिना गरेको छ भन्ने अभियोग दावी आरोपपत्रमा उल्लेख भएको छैन। भ्रष्टाचार जस्तो जघन्य मुद्दामा कसूरदार ठहराउने एउटा मूल आधार भनेको विगो हो। विगो नखुलेको अवस्थामा अदालत आफैंले विगो कायम गर्न न्यायको मान्य सिद्धान्त र विगो पेटमा नपरेपछि भराउन मिल्दैन। प्रस्तुत मुद्दामा करारीय विषय पनि समावेश भएको हुँदा मूलतः करार ऐन तथा सम्झौतामा उल्लेखित व्यवस्था बमोजिम हुनुपर्नेमा भ्रष्टाचार मुद्दा दायर भएको तथ्य सम्झौता विपरीत छ। खुला आकाश मुनी ११/११ महिना मेसीनरी उपकरण रहँदा विग्रनु, काम नलाग्ने हुनु प्राविधिक रुपमा स्वभाविक हो, APC हरुमा Damage देखिएपछि MOU बमोजिम गर्नुपर्नेमा मुद्दा चलाईएकोले मेरो पक्षले सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी रवी प्रताप राणाको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री बालकृष्ण न्यौपानेले प्रहरी ऐन, २०१२ को दफा १४ ले तल्लो अधिकारीको अधिकार माथिल्लो अधिकारीले प्रयोग गर्न पाउने व्यवस्था छ। त्यो व्यवस्थाले त्यो अधिकार महानिरीक्षकले प्रयोग गर्न पाउने देखिन्छ। त्यसै गरी प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८०(२) मा आदेशलाई मान्नु पर्ने अवस्था छ। यस सन्दर्भमा हाम्रो पक्ष आदेश दिने नभई आदेशको पालना गर्ने अधिकारी हो। आदेशको पालना नभएमा सोही नियमावलीको नियम ८७(ङ) बमोजिम सजाय हुने पनि व्यवस्था छ। अतः प्रहरी संगठनमा Chain of Command लागू हुने र Chain of Command को आधारमा भएको कारवाहीलाई भ्रष्टाचार मान्न र कसूरदार ठहर

गर्न नमिल्ने हुँदा मेरो पक्षले अभियोग दावीबाट सफाई हुनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर विष्टको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री वद्री बहादुर कार्कीले प्रस्तुत मुद्दा Contractual Obligations अर्थात देवानी दायित्वको हुँदा फौज्दारी अभियोग लगाएको मिलेको छैन। प्रारम्भमा प्रहरी प्रधान कार्यालय र सप्लाएरको तर्फबाट निजको स्थानीय प्रतिनिधि शम्भू भारती बीच FPU का लागि आवश्यक सामान खरिद गर्ने गरी संझौता भएको छ। २७ September २००७ तदनुरुप ०६४।६।१० मा उक्त संझौता हुँदा हाम्रो पक्ष DIG पदमा पोखरामा हुनुहुन्थ्यो। ०६५।६।२ मा AIG पदमा वढुवा भई ०६५।६।८ मा मात्र प्रहरी प्रधान कार्यालयमा पदस्थापन भई काम गर्दै आउनु भएको कुरामा विवाद छैन। यसबाट के तथ्य प्रष्ट भएको छ भने ०६५।६।८ भन्दा पहिले भए गरेका काम कारबाहीमा प्रतिवादी दीपेन्द्र बहादुर बिष्ट अनभिज्ञ हुनुहुन्छ। प्रहरी कल्याण कोषको मिति ०६५।७।२९ मा हाम्रो पक्षको अध्यक्षतामा बसेको बैठकबाट स्पेयर पार्टसको ढुवानी, बिमा र भ्याट वापतको रकम भुक्तानी गरी ०६५।८।१३ मा समर्थन गराएको वादी दावीको सम्बन्धमा प्रथमतः प्रहरी कल्याण कोष संचालक समितिलाई अन्तिम जिम्मेवारी दिएको छैन। संचालक समिति मातहत निकाय भएको कुरा सोही व्यवस्थाबाट प्रष्ट छ। स्पेयर्स पार्टस किन्ने संझौतामा हाम्रो पक्षको संलग्नता छैन। त्यो संझौता रवी प्रताप राणा र शंभु भारती (प्रतिनिधि) बीच भएको देखिन्छ। ढुवानी भाडा भुक्तानी दिएको सम्बन्धमा सामान ढुवानी भैसकेपछि भुक्तानी रोक्न मिल्ने नहुँदा संझौताको आधारमा भुक्तानी भएको छ। वीमा रकम अनिवार्य हो, हाम्रो पक्ष AIG भएर प्रहरी प्रधान कार्यालयमा पुग्दा चौथो किस्ता भुक्तानी दिने वेला भएको थियो। भुक्तानी संझौता बमोजिम दिएकोले मेरो पक्षले सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी संजय सिंह बस्नेतको तर्फबाट विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री श्याम खरेल तथा विद्वान अधिवक्ता श्री शरद प्रसाद कोइरालाले हाम्रो पक्ष प्रहरी उपरीक्षक भएको कुरामा विवाद छैन। यी प्रतिवादी उपर खरिद बोर्डको सदस्य र योजना तथा लागत समितिको सदस्यको हैसियतमा गरेको कामको सम्वन्धमा अभियोग लागेको देखिन्छ। खरिद वोर्डको सदस्यको हैसियतले गरेको कामको सम्वन्धमा प्रतिवादी मनोज न्यौपानेको वहस लागू हुन्छ। त्यस्तै गरी योजना तथा लागत समितिको हकमा मेरो पक्ष सो समितिको सदस्य भएको देखिँदा मेरो पक्षले शुरुको लागत अनुमान कमको पेश गरेकोमा पछि लागतमा थप

लागत अनुमान थप गरेको भन्ने ०६४।६।१८ को बैठकमा मेरो उपस्थिति छैन। ठेकेदारबाट दररेट लिई लगत तथा योजना प्रतिवेदन बनाएको होईन। यी प्रतिवादी ०६४।५।२६ को बैठक पछि कहिल्यै संलग्न देखिदैन। तसर्थ माथिको आदेशको पालना गर्ने प्रहरी कर्मचारी भएको हुँदा अभियोग दावीबाट सफाई पाउनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी निरज पुनको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता सतिशकृष्ण खरेलले हाम्रो पक्षले कानून विपरीत कुनै काम गरेको छैन। आफू भन्दा माथिको अधिकारीले दिएको आदेश मान्नु पर्दछ। त्यस सम्बन्धमा प्रहरी ऐन, २०१२ को दफा १५ ले पनि व्यवस्था गरेको छ। त्यो व्यवस्था हाम्रो पक्षले नमान्नु मिल्दैन। नमानेमा Chain of Commandको सिद्धान्तले कारवाही हुन पनि सक्थ्यो। सञ्चालक समितिको बैठकमा AIG पदले प्रतिनिधित्व गर्ने होईन। AIG को निर्देशनले बैठकमा गएकोसम्म हो, त्यो पनि विभागिय AIG नभएकाले जानु परेको हो। तसर्थ माथि उल्लेखित बहस जिकिरको आधारमा यी प्रतिवादीले सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी सुरेन्द्र बहादुर पालको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री अमर थापाले प्रस्तुत मुद्दामा नयाँ निर्णय गरेको भन्ने कुरा AlreadyTender हुँदा Price सहित उल्लेख भएको छ। किनेको मेरो पक्षले होईन। ०६५।३।११ को कोष संचालक समितिको बैठककमा उपस्थित भई जुन १२, २००८ मा पहिले खोलेको L.C. बमोजिमको नलिएको सामानहरुको मूल्य अमेरिकी डलर ७,२५,०६७।२३ को APC को स्पेयर पार्टस खरिद गर्न संसोधन गरी ४ थान Truck utility Cargo, Jeep ४×४ with military radio १७ थान आवश्क नभएको र सो मूल्य बराबरको रकम सप्लार्यसबाट फिर्ता हुन नसक्ने भएबाट सो बराबरको APC को Spare Parts खरिद गर्ने संसोधित सम्झौता अनुमोदन गरेको हो। मेरो पक्षको बद्‌नियत पनि छैन मनसाय पनि छैन तसर्थ अभियोग दावीबाट मेरो पक्षले सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी पिताम्बर अधिकारीको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता प्रकाश के.सि. ले निज पिताम्वर अधिकारी प्रहरी उपरीक्षक भएको कुरामा विवाद छैन। यी प्रतिवादी उपर खरिद बोर्डको सदस्य र योजना तथा लागत समितिको सदस्यको हैसियतमा गरेको कामको सम्वन्धमा अभियोग लागेको देखिन्छ। त्यस्तै गरी योजना तथा लागत समितिको हकमा यी प्रतिवादी सो समितिको सदस्य भएको देखिँदा यी प्रतिवादीले शुरुको लागत अनुमान कमको पेश गरेकोमा पछि लागतमा थप लागत अनुमान थप गरेको भन्ने ०६४।६।१८ को

बैठकमा निज पिताम्बर अधिकारीको उपस्थिति छैन। ठेकेदारबाट दररेट लिई लगत तथा योजना प्रतिवेदन बनाएको होईन। यी प्रतिवादी ०६४।५।२६ को बैठक पछि कहिल्यै संलग्न देखिदैनन तसर्थ अभियोग दावीबाट सफाई पाउनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी रमेश कुमार पाण्डेयका तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री सतिशकृष्ण खरेल तथा विद्वान अधिवक्ता श्री बोधरी राज पाण्डेले प्रस्तुत मुद्दा दायर हुँदाको बखत हाम्रो पक्ष सुडानको डारफरमै हुनुहुन्थ्यो। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले रकम समर्थन गरेको सम्बन्धमा केही प्रश्न सोध्दै नसोधी मुद्दा दायर गरेको छ। राज्य व्यवस्था समितिको प्रतिवेदनमा ०६५।९।११ सम्मको बैठकलाई हेरेर प्रतिवेदन दिएको छ। त्यो भन्दा अगाडिका कुनै पनि बैठकमा उपस्थित हुनुहुन्न। खरिद गरिएका APC हरु Army Purpose को लागि काम नलाग्ने भएतापनि Police Purpose को लागि Serviceable छ। हाम्रो पक्ष संचालक समितिको सदस्य होईन, ०६६।६।१ को बैठकमा AIG किरण कुमार गौतमको आदेशले उपस्थित भएको हुँदा हाम्रो पक्षले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी श्याम बहादुर खडकाको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री भिमार्जुन आचार्य र श्री नवराज थपलियाले पानी टैंकर र Ambulance चीनबाट खरिद गरेको हुँदा ढुवानी वापतको रकम नेपाल प्रहरीले नै तिर्ने गरी पहिले नै सम्झौता भै सकेको हुँदा संझौताको आधारमा भुक्तानी दिएको हो। अमेरिकी डलर २,७३,०६३।२३ र ९,००,०००।- हिमालयन बैंकको खातामा ट्रान्सफर गरेको सम्बन्धमा भुक्तानी तालिका पहिले नैं तय भएको र भुक्तानी तालिका बमोजिम रकम नदिए Book force loan कायम भै १५% जरिवाना लाग्ने भएको हुँदा सो रकम ट्रान्सफर गरेको हो। अमेरिकी डलर ६२,५८० Spare parts को ढुवानी बिमा र भ्याट वापतको रकम भुक्तानी गरी समर्थन गरेको सम्बन्धमा समर्थन भएको हो, भुक्तानी संझौताको आधारमा भएको हो। अमेरिकी डलर ५१,४६७ पछि शम्भु भारतीलाई दिएको भन्ने सम्बन्धमा सो रकम ढुवानी बिमा र भ्याट वापतको भएको र सो रकम सोधभर्ना भै सकेको छ। वादीका साक्षी विदुर के.सी., भरत बहादुर जि.सि.,राजेन्द्र सिंह भण्डारी र कमल सिंह वमले पनि Chain of Command मा नै Focus गरेको देखिन्छ। CIF उल्लेख भएका Invoice गलत छन। हाम्रो पक्षले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी निरज शाहीको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री नवराज थपलियाले मेरो पक्षले १ जनवरी २००९ मा आपूर्तिकर्ता कम्पनीका डाईरेक्टर Michael Rider लाई संबोधन गरी राम्रो तथा गुणस्तरयुक्त APC सप्लाई गरेको भनी Appreciation Letter दिएको होईन। त्यो पत्र सेवा वापत लेखेको हो। Appreciation Letter को गलत व्याख्या गरी तथ्यमा Corrupt भएको छ। हाम्रो पक्ष त्यस समयमा UN शाखामा कार्यरत हुनुहुन्थ्यो। त्यहाँ कार्यरत भएकै कारणले सप्लायरलाई धन्यवादसम्म दिएको हो। Appreciation Letter दिएको कारणले मिसनमा खरिद गरिएका APC हरु गुणस्तरीय भएका होईनन् र पुरानो खरिद भएको पनि होईन। Appreciation Letter को बारेमा प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङलाई जानकारी गराउनु भएको छ। त्यो कुरा हेम बहादुर गुरुङको वयानबाट पनि देखिन्छ। तसर्थ मेरो पक्षलाई अभियोग दावीबाट सफाई हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना तर्फबाट विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री लोकभक्त राणा र विद्वान अधिवक्ता श्री चोमराज दाहालले दरभाउपत्र आव्हान हुँदा मेरो पक्ष संलग्न रहेको बोर्ड गठन भएको थिएन। यी प्रतिवादी शाखा अधिकारी कानून भनिएकोमा शाखा अधिकारी होइन। त्यहाँ प्रमुख लालमणी आचार्य लेखिएको छ। उहाँ ०६४।५।३० गतेसम्म प्रशिक्षक प्रहरीको हैसियतमा बाहिर हुनुहुन्छ। हाम्रो पक्ष ०६४।५।३० मा कार्यालय आए पछि ऐ ३१ गते पछिको मितिमा सही गराएको छ। सही गर्न नमान्दा सही गर्नु भनी आदेश आएको छ। साथै त्यसै दिन सरुवा पनि भएको छ। दुई ठाउँ भन्दा अन्यत्रको हस्ताक्षर प्रतिवादी प्रकाश अधिकारीले लामो रुपमा सही गर्दा अगाडी सही परेको जस्तो देखिएको हो। Refurbished थप गर्ने कार्यमा पनि संलग्नता छैन। निर्णय प्रकृयामा संलग्न लालमणी आचार्यलाई प्रतिवादी बनाईएको छैन। तसर्थ हाम्रो पक्षले अभियोग दावीबाट सफाई पाउनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादी मनोज न्यौपानेको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री एकराज पोखरेल र श्री मेघराज पोखरेलले निज मनोज न्यौपाने प्रहरी ऐन, २०१२ को दफा १४,१५,३७, ऐ. नियमावलीको नियम ८० तथा १५९ लाई आदर गरेबाट यो मुद्दा निजको हकमा पनि चलाईएको छ। Chain of Command लाई वादीका साक्षीले पनि स्वीकार गरेको छ। यसबाट Chain of Command प्रहरी प्रशासनमा लागू हुने कुरा स्थापित भएको छ। १५ दिन नपुग्दै दरभाउ पत्र खोलेको भन्ने सम्बन्धमा ०६४।५।१० मा नै १५ दिने सूचना आव्हान भै सकेकोले ०६४।५।२५ मा १५ दिन पुग्ने हुँदा दरभाउ पत्र खोलेको

हो। पेश भएका तीन वटा मध्ये हाल विवादमा आएको Assured Risks ले कम अंक बोल कबोल गरेको हुँदा सिफारिश भएको हो। सो Specification यी प्रतिवादीको कार्य क्षेत्र भित्र नपर्ने, ०६४।५।१४ सम्मका काम कारवाही ०६४।५।१७ मा गएको हाम्रो पक्षलाई सरोकार हुदैंन तसर्थ आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

प्रतिवादीहरु सञ्चालक समितिका डा. अजित कुमार गुरुङ्ग, गिरिधारी शर्मा, रामकृष्ण राजभण्डारी समेत नौ जनाको तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री सतिशकृष्ण खरेल तथा अधिवक्ता श्री गणेशविक्रम कार्कीले हाम्रो पक्ष मध्येका प्रतिवादी अजित कुमार गुरुङ अस्पतालको प्रतिनिधिको रुपमा अस्पताल सम्बन्धी केही छलफल हुन्छ की भनेर ०६४।१०।३ को कोष संचालक समितिको बैठकमा उपस्थित हुनु भएकोसम्म हो। त्यहाँ हस्पीटल सम्बन्धी निर्णय नं. ३, ५ र ८ मा निर्णय पनि भएका छन्। उक्त मितिको निर्णयलाई हेर्दा भै सकेको काम कुरालाई समर्थनसम्म गरेको अवस्था छ। नीतिगत निर्णय भएको छ। त्यस्तै ०६४।३।१ को नीतिगत निर्णयमा मुद्दा चलेन। ०६४।५।२६ को बैठकमा अस्पतालको कोही प्रतिनिधि राखिएन। तर ०६४।६।१८ को बैठकमा प्रतिनिधि राखियो। ०६४।६।१८ को बैठकमा उपस्थित प्रहरी अस्पतालका प्रतिनिधि मुकुन्द प्रसाद विडारीलाई मुद्दा चलाइएन। अर्को महत्वपूर्ण तथ्य वादीका साक्षी मिथीला श्रेष्ठले Medical Doctor ले APC को जाँच गर्न नसक्ने भनी वकपत्र गर्नु भएको छ।

प्रतिवादी रामकृष्ण राजभण्डारी ०६५।३।११ को बैठकमा उपस्थित हुनु भएको हो। तर त्यस दिनको निर्णयमा सही गरेको छैन। हाम्रो पक्ष यी दुई जना प्रतिवादीहरु नेपाल प्रहरी अस्पतालमा कार्यरत प्राविधिक कर्मचारी हुनुहुन्छ। अस्पताल सम्बन्धी Agenda भए बैठकमा छलफल हुने हुँदा प्रतिनिधिको रुपमा उपस्थित हुनु भएको हो। निर्णयमा सही नभएको हुँदा दोषी करार गर्न मिल्दैन। अतः प्रतिवादीहरुले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

ठहर खण्डः-

विद्धान कानून व्यवसायीहरुको उल्लिखित बहस सुनी मिसिल समेत अध्ययन गरी हेर्दा प्रस्तुत विवादमा संयुक्त राष्ट्र संघको अनुरोधमा शान्ति स्थापनार्थ सुडानको डार्फरमा नेपाल प्रहरीबाट खटाइएको Formed Police Unit (FPU) का लागि आवश्यक पर्ने Armoured Personnels Carrier (APC), Night Vision, Mobile house, Water

treatment plant, Water tanker लगायतका बन्दोवस्तीका न्यून गुणस्तरका सामानहरु खरिद गरी भ्रष्टाचार जन्य कार्य भएको भनी प्रतिवादीहरु रवी प्रताप राणा, निरज पुन, निरज बहादुर शाही, रमेश विक्रम शाह, अर्जुन जंग शाही, ओम विक्रम राणा, दीपेन्द्र बहादुर विष्ट, गुप्त बहादुर श्रेष्ठ, रमेश कुमार पाण्डेय, दिनेश के.सी, अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना, पिताम्वर अधिकारी, प्रकाश अधिकारी, संजय सिंह बस्नेत, हरिहर श्रेष्ठ, मनोज न्यौपाने, कृष्ण प्रसाद गुरागाई, विद्याराज श्रेष्ठ, लाल गोविन्द श्रेष्ठ, अजित कुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, दीपक सिंह थाङदेन, हेम बहादुर गुरुङ, मदन बहादुर खड्का, नरेन्द्र कुमार खालिङ्ग, विजयलाल कायस्थ, रमेश चन्द ठकुरी, श्याम बहादुर खड्का, सुरेन्द्र बहादुर पाल, टपेन्द्रध्वज हमाल, दीपक कुमार श्रेष्ठ, शिव लामिछाने र श्याम सिंह थापालाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ३(१)(झ), ८(१)(घ)(ञ) बमोजिम र प्रतिवादीहरु ओम विक्रम राणा, हेम बहादुर गुरुङ, रमेशचन्द ठकुरी, अर्जुन जंग शाही, मदन बहादुर खड्का, श्याम सिंह थापा, दीपेन्द्र बहादुर विष्ट र दीपक सिंह थाङदेनलाई सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप सजाय पनि गरी पाऊँ भनी उल्लेख गरेको पाइन्छ। प्रतिवादी शम्भु भारती Assured Risks LTD. का स्थानीय प्रतिनिधि एवं भगवती ट्रेडर्सका प्रोपाइटर भएको र निजले स्थानीय प्रतिनिधिको हैसियतले पेश गरेको वोलपत्र स्वीकृत भई सामान खरिदको लागि सम्झौता गरी निजले बिमा ढुवानी र कर समेत वापत रकम बुझी लिएको देखिएकोले निजलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) वमोजिम सजाय गरी पाऊँ। साथै Assured Risks Ltd. London को मुख्य कारोबार गर्ने उक्त कम्पनीका डाइरेक्टर Michael Rider उपर भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) को कसूरमा सोही ऐनको दफा २३ ले व्यवस्था गरे मुताविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) बमोजिम सजाय गरी पाऊँ भन्ने आरोपपत्र रहेको देखिन्छ।

साथै विगोको हकमा APC र सो को Spare Parts मा खर्च भएको ने.रु. २६,२४,०९,१६३।, APC ढुवानीमा खर्च भएको ने.रु १,११,७४,८००।, सो ढुवानी गर्दा लाग्ने बिमा वापतको रु ५६,२९,०२७।७०, Spare Parts को ढुवानी तथा बिमा वापतको ४८,०३,०१५।, Ambulance बलम Water Tanker लगायत सामानहरु चीनदेखि सुडान पोर्टसम्म सिपमेन्ट गर्दा भगवती ट्रेडर्सको नाममा ४१,४५,६२३।६० भुक्तानी भएको समेत गरी जम्मा अमेरिकी डलर ४०,९२,१६७।९३ को भुक्तानी मितिको विनिमय दरको आधारमा हुने रु.२८,८१,६१,६२९।३० विगो कायम गरी सोको फैसलाको मितिसम्म लाग्ने व्याज समेत आपूर्तिकर्ता मुख्य कम्पनी Assured Risks Ltd.

London का प्रमुख व्यक्ति डाइरेक्टर Michael Rider, प्रतिवादी शम्भु भारती र नेपाल प्रहरीसँग सम्वन्धित प्रतिवादी कर्मचारीहरुबाट सोही ऐनको दफा १७ बमोजिम प्रहरी कल्याण कोषलाई दिलाई भराई पाऊँ भन्ने समेत व्यहोराको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको आरोपपत्र रहेको पाइन्छ।

विशेष अदालतले फैसला गर्दा प्रतिवादीहरु दिनेश के.सी., गुप्त बहादुर श्रेष्ठ, विद्याधर श्रेष्ठ, दीपेन्द्र बहादुर बिष्ट, शिव लामिछाने, संजय सिंह बस्नेत, टपेन्द्र ध्वज हमाल, अजित कुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, सुरेन्द्र बहादुर पाल, लालगोविन्द श्रेष्ठ, श्याम बहादुर खड्का, मदन बहादुर खड्का, प्रकाश अधिकारी, पिताम्वर अधिकारी, कृष्ण प्रसाद गुरागाँई, रमेश कुमार पाण्डेय, हरिहर श्रेष्ठ, अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना, गिरीधारी शर्मा, दीपक सिंह थाङदेन, मनोज न्यौपाने, निरज बहादुर शाही, निरज पुन, श्यामसिंह थापा, रवी प्रताप राणा, बिजयलाल कायस्थ, दीपक कुमार श्रेष्ठ, नरेन्द्र कुमार खालिङ, अर्जुन जंग शाही र रमेश विक्रम शाहले अभियोग दावीबाट सफाई पाउने ठहर गरेको देखिन्छ। प्रतिवादी Assured Risks Ltd कम्पनीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ को कसूर गरेको ठहर गरी प्रहरी कल्याण कोषले यी प्रतिवादी Assured Risks Ltd, London बाट रु. २८,४०,१६,००६।०७ विगोको आधा रकम अर्थात १४,२०,०८,००३।०३ (चौध करोड बीस लाख आठ हजार तीन रुपैयाँ तीन पैसा) भराई पाउने र कैदको हकमा Assured Risks Ltd. कम्पनी भएको हुँदा कैद सजाय गरी रहन परेन भनी ठहर गरेको पाइन्छ। प्रतिवादी शम्भु भारतीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) र २२ अनुसारको कसूर गरेको ठहर गरी निज प्रतिवादीलाई एक वर्ष कैद तथा विगोको आधा रु. १४,२०,०८,००३।०३ (चौध करोड बीस लाख आठ हजार तीन रुपैयाँ तीन पैसा) जरिवाना भई त्यति नै विगो समेत प्रहरी कल्याण कोषले निजबाट भराई लिन पाउने ठहर गरेको देखिन्छ। प्रतिवादी Michael Rider ले गुणस्तरयुक्त सामान उपलब्ध गराउने कुरा करारनामामा उल्लेख गरे पनि गुणस्तरहीन APC उपलब्ध गराएको कारणले समष्टिगत रुपमा APC, Spare Parts को लगानी र ढुवानी, बिमा, भ्याट वापत समेत रु. रु.२८,४०,१६,००६।०७ नेपाल प्रहरीलाई गैरकानूनी हानी नोक्सानी पुगकोले प्रतिवादीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) को कसूर गरेको ठहर गरी सोही ऐनको दफा २३ को व्यवस्था अनुसार प्रतिवादी मूल कम्पनीका डाइरेक्टर Michael Rider लाई ऐ.ऐनको दफा ८(४) अनुसार २ वर्ष कैद र मुख्य कारोबार गर्ने प्रतिवादी भएकाले विगो बमोजिम रु. रु.२८,४०,१६,००६।०७ (अठ्ठाइस करोड चालिस लाख सोह्र हजार छ

रुपैयाँ सात पैसा) जरीबाना हुने ठहर गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीहरु ओम विक्रम राणा, हेम बहादुर गुरुङ र रमेश चन्द ठकुरीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१) को कसूर गरेको ठहर गरी तिनै जना प्रतिवादीहरुलाई जनही कैद वर्ष एक र सोही ऐनको दफा २४ ले थप जनही कैद बर्ष एक समेत गरी जनही कैद वर्ष दुई र प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीलाई विगो बमोजिम रु.४,८५,४४,३८८।८३, (चार करोड पचासी लाख चवालिस लाख तीन सय अठासी रुपैयाँ र त्रियासी पैसा), प्रतिवादी ओम बिक्रम राणालाई १७,०६,००,८२४।७४, (सत्र करोड छ लाख आठ सय चौबीस रुपैयाँ र चौहत्तर पैसा) प्रतिवादी हेम बहादुर गुरुङलाई ६,४८,७०,७९२।५० (छ करोड अठचालिस लाख सत्तरी हजार सातसय बयानब्बे रुपैयाँ र पचास पैसा) जरिबाना हुने ठहर गरेको पाइन्छ।

विशेष अदालतको उक्त फैसला उपर प्रतिवादी मध्येका प्रतिवादी Assured Risks Ltd र कम्पनीका डाइरेक्टर प्रतिवादी Michael Rider ले विशेष अदालतको फैसला उपर पुनरावेदन नगरी चित्त बुझाई बसेको पाइन्छ। विशेष अदालतले आरोपपत्र मागदावीबाट सफाइ हुने ठहर गरेका प्रतिवादीहरु दिनेश के.सी., गुप्त बहादुर श्रेष्ठ, विद्याधर श्रेष्ठ, दीपेन्द्र बहादुर बिष्ट, शिव लामिछाने, संजय सिंह बस्नेत, टपेन्द्र ध्वज हमाल, अजित कुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, सुरेन्द्र बहादुर पाल, लालगोविन्द श्रेष्ठ, श्याम बहादुर खड्का, मदन बहादुर खड्का, प्रकाश अधिकारी, पिताम्वर अधिकारी, कृष्ण प्रसाद गुरागांई, रमेश कुमार पाण्डेय, हरिहर श्रेष्ठ, अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना, गिरीधारी शर्मा, दीपक सिंह थाङदेन, मनोज न्यौपाने, निरज बहादुर शाही, निरज पुन, श्यामसिंह थापा, रवी प्रताप राणा, बिजयलाल कायस्थ, दीपक कुमार श्रेष्ठ, नरेन्द्र कुमार खालिङ, अर्जुन जंग शाही र रमेश विक्रम शाहलाई अभियोग दावी बमोजिम सजाय गरी पाऊँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदनपत्र रहेको छ। साथै विशेष अदालतले कसुर ठहर गरेका प्रतिवादीहरुलाई आरोप पत्रको माग दावी बमोजिम कै विगो अनुसारको रकम भ्रष्टाचार गरेको ठहर गरी सोहि बमोजिम नै जरिवाना र विगो भरी भराउ गर्दा अन्तिम फैसला हुँदाको अवस्थासम्मको ब्याज समेत भराउने फैसला गरी पाऊँ भनी जिकीर लिएको देखिन्छ। प्रतिवादीहरु शम्भु भारती, ओम बिक्रम राणा, रमेश चन्द ठकुरी र हेमबहादुर गुरुङ्गले कसुरदार ठहर गरेको विशेष अदालतको फैसला उल्टि गरी अभियोग दावीबाट सफाई हुने फैसला गरी पाऊँ भनी पुनरावेदन जिकीर गरेको पाइयो।

उपरोक्तानुसारको बहस जिकीर र तथ्य रहेको प्रस्तुत मुद्दामा देहाय अनुसारका प्रश्नहरुका सम्बन्धमा विचार गरी निर्णय गर्नुपर्ने देखियोः-

क) नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२० को उपधारा (७) बमोजिम अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सो आयोगलाई भएको अधिकार आयोगको सचिवलाई प्रत्यायोजन गरेको र आयोगका सचिवले अनुसन्धान अधिकृत तोकेको कार्य कानूनसम्मत हो होइन ?

ख) प्रहरी कल्याण कोष के कस्तो प्रकृतिको संस्था हो र उक्त संस्थाको रकम हिनाविनाका सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले अनुसन्धान गरी भ्रष्ट्राचार निवारण ऐन अनुरुप भ्रष्ट्राचारमा मुद्दा दायर गर्न सक्ने हो वा होइन ?

ग) प्रहरी प्रधान कार्यालय र Assured Risk Company बीच APC खरीद विक्री सम्बन्धमा भएको विवादित कार्यमा विशुद्ध करार ऐनको प्रक्रिया अवलम्वन गर्नुपर्ने हो वा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गत मुद्दा दायर हुन सक्ने हो ?

घ) विशेष अदालत काठमाडौंबाट भएको फैसला मिले नमिलेको केहो र वादी नेपाल सरकार तथा प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन?

सर्वप्रथम निरुपण गर्नुपर्ने पहिलो प्रश्नका सम्बन्धमा विचार गर्दा पुनरावेदक प्रतिवादीहरुले पुनरावेदनपत्रमा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२० को उपधारा (७) बमोजिम अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सो आयोगलाई भएको अधिकार आयोगको सचिवलाई प्रत्यायोजन गरेको र निज सचिवले अनुसन्धान अधिकृत तोकी मुद्दा चलाउने निर्णय गरेको कार्य नै कानून सम्मत नभएको भनी जिकीर लिएको देखिन्छ। पुनरावेदकहरुको उक्त जिकीरका सम्बन्धमा विचार गर्दा तत्काल प्रचलित नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२० को उपधारा (७) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सार्वजनिक पद धारण गरेको कुनै व्यक्तिले अनुचित कार्य वा भ्रष्टाचार गरी अख्तियारको दुरुपयोग गरेको तथा सो कसूरमा संलग्न अन्य व्यक्तिका सम्बन्धमा अनुसन्धान र तहकिकात गर्न तथा मुद्दा चलाउन अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई प्राप्त अधिकार आयोगको पदाधिकारी नियुक्ति भई नआएसम्मका लागि आयोगका सचिवलाई आयोगको मिति २०६६।९।२० को निर्णयानुसार सुम्पिएको भनी मिति २०६६।९।२७ को नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित भएको देखिन्छ।

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२० को उपधारा (७) मा अनुसन्धान र तहकिकात गर्ने वा मुद्दा चलाउने आफ्नो काम, कर्तब्य र अधिकारमध्ये कुनै काम, कर्तब्य र अधिकार अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले प्रमुख आयुक्त, आयुक्त वा नेपाल सरकारको कर्मचारीलाई तोकिएको सर्तको अधिनमा रही प्रयोग तथा पालना गर्न

पाउने गरी सुम्पन सक्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ। अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ मा रहेका विभिन्न संवैधानिक अंङ्गमध्येको एक अङ्ग भएकोमा विवाद छैन। यसको स्थापना गर्नुको मुख्य उद्धेश्य नै सार्वजनिक पद धारण गरेको कुनै व्यक्तिले अनुचित कार्य वा भ्रष्टाचार गरी अख्तियारको दुरुपयोग गरेमा त्यस सम्बन्धमा अनुसन्धान र तहकिकात गर्ने, त्यस्तो अनुसन्धान र तहकीकातबाट सार्वजनिक पद धारण गरेको कुनै व्यक्तिले अनुचित कार्य गरेको देखिएमा सचेत गराउने वा विभागीय सजायको लागि अख्तियारवालासमक्ष लेखी पठाउने, अनुसन्धान र तहकीकातबाट त्यस्तो व्यक्तिले भ्रष्टाचारजन्य कसुर गरेको देखिन आएमा सम्बन्धित अदालतमा मुद्दा चलाउने समेतका कार्यका लागि हो भन्ने कुरा अन्तरिम संविधानको धारा १२० को समग्र संरचनाबाट स्पष्ट हुन आउँछ। सो संविधानको धारा ११९ मा अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगको गठन विधि हेर्दा प्रमुख आयुक्त र आवश्यक संख्यामा अन्य आयुक्तहरू रहने देखिन्छ। यसरी गठन हुने आयोगको तर्फबाट हुने काम कारवाही र निर्णयहरू उपलब्ध सबै पदाधिकारीहरूबाट सामुहिक रूपमा सम्पादन हुने कुरा सामान्य नियमको कुरा हो। तर आयोगका तर्फबाट गर्नुपर्ने अनुसन्धान लगायतका सबै कार्यहरू आयोगका सबै पदाधिकारीले सामुहिक रूपमा गर्न व्यावहारिक रूपमा वा कार्यबोझका आधारमा समेत सम्भव नभएमा वा सबै पदाधिकारीको उपस्थिति हुन नसकेको अवस्थामा आयोगका तर्फबाट गर्नुपर्ने काम कारवाही सुचारु रूपमा सञ्चालन गर्न आयोगलाई संविधानद्वारा प्राप्त अधिकार र काम, कर्तव्य आयोगको कुनै पदाधकारी वा नेपाल सरकारको कुनै कर्मचारी मार्फत् गर्न गराउन पाउने गरी धारा १२० को उपधारा (७) ले आफ्नो अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने अधिकारसमेत दिएको देखिन्छ।

अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगको सचिवलाई सो आयोगको अधिकार प्रत्यायोजन गरेको कार्य नै गैरकानूनी रहेको भनी पुनरावेदक प्रतिवादीहरुले पुनरावेदनपत्रमा एवं पुनरावेदक प्रतिवादीहरू तर्फका विद्वान् कानून व्यवसायीहरूले गर्नु भएको बहस जिकीरका सम्बन्धमा हेर्दा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको अधिकार र काम कर्तव्यमध्ये कुनै अधिकार र काम, कर्तव्य आफ्नो कुनै पदाधिकारी वा नेपाल सरकारको कुनै कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न पाउने संवैधानिक व्यवस्था र सो आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रकृतिबाट हेरिनु आवश्यक देखिन्छ। संविधानले नै आयोगको अधिकार र काम, कर्तव्य प्रत्यायोजन हुन सक्ने भनी किटान गरेको व्यवस्थालाई अन्यथा अर्थ गरी आयोगको सचिवलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्न नमिल्ने भन्ने हुँदैन। साथै आयोगको

अधिकार र काम, कर्तव्यको प्रकृति हेर्दा पनि सो आयोगले गर्ने अनुसन्धान र तहकीकातको कार्य तथा सचेत गराउने वा विभागीय कारवाहीको लागि लेखिपठाउने वा मुद्दा चलाउने कार्य विशुद्ध न्यायिक कार्य होइन। संविधानमा व्यवस्थित आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार निःसन्देह रूपमा कार्यकारी प्रकृतिको हो। सिद्धान्ततः विशुद्ध न्यायिक कार्य गर्ने कुनै न्यायिक निकायको न्यायिक अधिकार मात्र अन्य निकाय वा पदाधिकारीमा प्रत्यायोजन हुन नसक्ने हुन्छ। तर विशुद्ध न्यायिक कार्य बाहेकको कार्यकारी वा प्रशासनिक प्रकृतिको अधिकार र काम, कर्तव्यको प्रत्यायोजन हुन सक्तछ। अतः अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग न्यायिक निकाय नभई सार्वजनिक पद धारण गरेको कुनै व्यक्तिले अनुचित कार्य गरेको देखिएमा सचेत गराउने वा विभागीय सजायको लागि अख्तियारवाला समक्ष लेखी पठाउने, अनुसन्धान र तहकीकातबाट त्यस्तो व्यक्तिले भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको देखिन आएमा सम्बन्धित अदालतमा मुद्दा चलाउने समेतका कार्यकारी प्रकृतिको अधिकार प्रयोग गर्ने निकाय भएकोले सो आयोगले आफ्नो कुनै अधिकार वा काम, कर्तव्य आफ्नो मातहतको कुनै पदाधिकारी वा नेपाल सरकारको कुनै कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न पाउने नै देखिन्छ।

अब यस विवादमा सो आयोगको सचिवलाई कुन परिस्थितिमा आयोगको अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको रहेछ भन्ने सम्बन्धमा पनि हेरिनु आवश्यक भएको छ। उक्त आयोगका पदाधिकारीहरू सबैको कार्यकाल समाप्त हुनुभन्दा तत्काल अगाडि आयोगले संविधान र कानून बमोजिम गरिआएका र गर्नुपर्ने काम कारवाहीहरू सुचारू रूपमा सञ्चालन गरी रिक्तताको स्थिति आउन नदिन २०६६।९।२० मा आयोगका सदस्यहरू ललितबहादुर लिम्बु र वेदप्रसाद शिवाकोटीको एकमत निर्णयबाट अन्तरिम संविधानको धारा ११९ बमोजिम आयोगका सचिवलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरेको देखिन्छ। त्यसैले सो निर्णय दुबै जना सदस्यहरूले आफू बहाल छँदैको अवस्थामा गरेको कुरामा विवाद छैन। यसरी आयोगमा तत्काल बहाल रहेसम्मका सदस्यहरूले आफू बहाल छँदै गरेको सो निर्णयलाई आयोगको निर्णय मान्नुपर्ने हुन्छ। सो निर्णयबाट कुनै व्यक्ति विशेषका नाममा आयोगको अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको नभई आयोगको सचिवको नाममा गरिएको देखिन्छ। त्यसैले सचिवको पदमा को व्यक्ति रहेको छ भन्ने कुरालाई निर्णयले इङ्गित गरेको नभई सचिवको पदलाई मात्र अधिकार प्रत्यायोजन गरेको देखिन्छ। सो निर्णयमा नै संविधानको धारा ११९ बमोजिम पदाधिकारी नियुक्त भई नआएसम्मका लागि भनी अवधि समेत निश्चित गरिएको देखिन्छ। त्यसैले सो अधिकारको प्रत्यायोजनको निर्णय आयोगका

पदाधिकारीहरूको विस्थापन गर्ने किसिमको वा असीमित अवधिको लागि भन्ने पनि देखिँदैन।

संविधानमा संवैधानिक निकायको रूपमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको व्यवस्था रहनुको पनि खास उद्धेश्य हुन्छ। त्यस्तो महत्त्वपूर्ण निकायमा कुनै कालखण्डमा कुनै कारणवश समयमा नै पदाधिकारी नियुक्त हुन नसकेमा वा नियुक्त भएका सबै पदाधिकारीको कार्यकाल समाप्त भई नयाँ पदाधिकारी कसैको पनि नियुक्ति हुन नसकेमा संविधान प्रदक्त दायित्वको अवलम्बन गरी भ्रष्टाचारको छानविन अनुसन्धान तथा मुद्दा दायर समेतका सबै कामकारवाहीहरू अवरूद्ध अवस्थामा राख्नु पर्ने वा शून्यको स्थितिमा राख्नुपर्ने भन्ने तर्क जायज हुन सक्तैन। संविधान र कानूनी व्यवस्थाको व्याख्या गर्दा जहिले पनि समस्याको समाधान निस्कने गरी र रिक्तताको परिपूर्ति हुने गरी गरिनु आवश्यक हुन्छ। आयोगमा बहाल रहेका पदाधिकारीहरूको पदावधि समाप्त हुन लागेको र विविध कारणबाट नयाँ पदाधिकारीहरूको तत्काल नियुक्ति हुन सक्ने अवस्था पनि नभएको स्थितिमा सो आयोगको दैनिक कामकारवाही र निर्णयमा प्रतिकूल असर नपरोस् भनी आयोगको उपस्थिति र अस्तित्त्व यथावत् रूपमा कायम राख्न समेत आयोगले निरन्तर रूपमा काम कारवाही गर्नु आवश्यक थियो। तदनुरूप आयोगको कामकारवाही निरन्तर रूपमा सञ्चालन गर्ने अभिप्रायबाट तत्काल पदमा बहाल रहेका पदाधिकारीहरूले आफू बहाल छँदै आयोगको काम कारवाहीलाई शून्यतामा पुग्न नदिने गरी गरेको अधिकार प्रत्यायोजन सम्बन्धी निर्णयलाई संवैधानिक व्यवस्था र त्यसको बृहत उद्धेश्यको रोहबाट हेर्दा समेत अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन। अतः आयोगले २०६६।९।२० मा आयोगका सचिवलाई सुम्पेको अधिकारलाई असंवैधानिक र गैरकानूनी भन्न मिलेन।

आयोगबाट सचिवलाई प्रत्यायोजित अधिकार पुनः अन्य कर्मचारीमा प्रत्यायोजन हुन सक्छ सक्दैन प्रश्नको सम्वन्धमा पनि विचार गर्नुपर्ने भएको छ। आयोगका सचिवले सोही आयोगमा कार्यरत सहन्यायाधिवक्ता डिल्लीरमण आचार्यलाई अनुसन्धान अधिकृत तोकेको हुँदा निजले अनुसन्धान तहकिकात सकेर मुद्दा लगाउन पाउन मिल्ने होइन, प्रत्यायोजित अधिकार पुनः प्रत्यायोजन गरी पाएको अधिकारबाट अनुसन्धान अधिकृत डिल्लीरमण आचार्यले दायर गरेको मुद्दा खारेज हुनुपदर्छ भन्ने समेत पुनरावेदक प्रतिवादी तर्फबाट रहनु भएका विद्वान् कानून व्यवसायीहरूको बहस जिकिर भएकोमा त्यसतर्फ हेर्दा प्रस्तुत मुद्दाको विवादको विषयमा आयोगले तत्कालीन व्यवस्थापिका संसद्को राज्य व्यवस्था समितिको विस्तृत स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन तथा अन्य माध्यमबाट प्राप्त सूचना र जाहेरीपछि

तत्कालीन अवस्थामा आयोगका पदाधिकारी बहाल रहेकै अवस्थामा अनुसन्धान तहकिकात सुरु गरेको देखिन आएको छ। यस विवादको विषयमा अनुसन्धान तहकिकात गर्न र अभियोग दायर गर्न समेत तत्कालीन आयोगले नै अनुसन्धान तहकिकात गर्न सुम्पेका अनुसन्धान अधिकृत सहन्यायाधिवक्ता राजेन्द्र सुवेदीलाई महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले अन्यत्र सरुवा गरेको भन्ने मिसिल संलग्न कागजबाट देखिएको छ। तत्पश्चात् सोही कार्यालयबाट नै आयोगमा काजमा सरूवा भई आएका सहन्यायाधिवक्ता डिल्लीरमण आचार्यलाई यस सम्बन्धमा बाँकी अनुसन्धान तहकिकात गर्न सचिवले आयोगको तर्फबाट निर्णय गरी अनुसन्धान अधिकृतको रूपमा तोकेको कुरा आयोगको पत्रबाट देखिन्छ। निज अनुसन्धान अधिकृतले निरन्तर गरिरहेका अनुसन्धानको बाँकी कार्य सरुवा भएका अनुसन्धान अधिकृतको स्थानमा नयाँ जिम्मेवारी तोकिएका अनुसन्धान अधिकृत डिल्लिरमण आचार्यले आयोगसमक्ष प्रतिवेदन पेश गरेपछि मिति २०६८।२।२२ मा आयोगको सचिवको अध्यक्षतामा बसेको बैठकको निर्णयबाट प्रस्तुत अभियोगपत्र दायर भएको देखिन्छ।

नेपालको अन्तरिम संविधानको धारा ११९ बमोजिम आयोगमा नयाँ पदाधिकारीहरू नियुक्त भई नआएको र तत्काल त्यसरी नियुक्ति हुनेगरी संवैधानिक परिषदबाट सिफारिश समेत भइनसकेको स्थितिमा आयोगमा तत्काल बहाल रहेका पदाधिकारीहरूले आफू बहाल छँदै आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार सचिवले प्रयोग गर्ने गरी एकमत निर्णय गरी प्रत्यायोजन गरेको अवस्थामा आयोगले सम्पादन गर्नुपर्ने सबै कामकारवाही आयोगको सचिव एक्लैले मात्र गर्न सम्भव समेत देखिँदैन। साथै निज सचिवले आयोगको तर्फबाट आफूलाई प्राप्त अधिकार र काम, कर्तव्य मातहतका अधिकृतलाई प्रत्यायोजन नगर्ने हो भने निजलाई आयोगको तर्फबाट भएको अधिकारको प्रत्यायोजन क्रियाशील हुन नसकी स्वतः प्रयोजनहीन अवस्थामा पुग्न जाने हुन्छ। सो अवस्थाको कल्पना अधिकार प्रत्यायोजन सम्बन्धी सिद्धान्त समेतबाट जायज हुन सक्तैन। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग भ्रष्टाचार सम्बन्धी गम्भीर अपराधको छानविन गर्ने एउटा जिम्मेवार निकाय भएको र आयोगका सदस्यहरुको रिक्तताको अवस्थामा आयोगको कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गर्न सचिवलाई प्राप्त प्रत्यायोजित अधिकार अनुरुप अनुसन्धान तथा अभियोजन भएको कार्य कानून सम्मत हुँदा आयोगको सदस्यको अनुपस्थितिमा आयोगको सम्पुर्ण कार्य नै ठप्प हुनु पर्ने भन्ने जिकीर तर्क संगत हुन सक्दैन। तसर्थ यस विवादको विषयमा आयोगबाट पहिले नै अनुसन्धान अधिकृत तोकिई अनुसन्धान र तहकीकात प्रारम्भ भएको देखिएको साथै पहिले नै प्रारम्भ भइसकेको

सो अनुसन्धानको कार्यलाई निरन्तरता दिने गरी मात्र पहिले अनुसन्धान अधिकृत सरुवा भएको स्थानमा हाजिर हुन आएका अर्को अधिकृतलाई सचिवबाट बाँकी अनुसन्धानको जिम्मेवारी तोकेको देखिएको हुँदा सो कामकारवाही समेत अन्यथा वा कानून प्रतिकूल नदेखिदा पुनरावेदक प्रतिवादीहरुको पुनरावेदन जिकीर एवं सो तर्फका विद्धान कानून व्यवसायीहरुको बहस संग सहमत हुन सकिएन।

निरुपण गर्नुपर्ने दोस्रो प्रश्न ***प्रहरी कल्याण कोष के कस्तो प्रकृतिको संस्था हो र उक्त संस्थाको रकम हिनाविनाका सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले अनुसन्धान गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन अनुरुप भ्रष्टाचारमा मुद्दा दायर गर्न सक्ने हो वा होइन*** भन्ने सम्वन्धमा विचार गर्दा प्रहरी कल्याण कोष संस्था दर्ता ऐन, २०३४ बमोजिम मिति २०५२।४।१८ मा दर्ता भएको देखिन्छ। संस्था दर्ता ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको संस्थाको कामकारवाहीका सम्बन्धमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ बमोजिम अदालतमा मुद्दा चलाउन मिल्ने नमिल्ने भन्ने प्रश्नको निरूपण गर्दा विशेष अदालतले त्यस्तो संस्थाको प्रकृति र उद्धेश्य, त्यसको सञ्चालनमा संलग्न रहेका व्यक्तिको सार्वजनिक वा पदीय हैसियत, त्यसले गर्ने काम कारवाहीको क्षेत्र र प्रकृति, त्यस्तो संस्थाको कोषमा नेपाल राज्यको आर्थिक वा अन्य लगानी तथा सार्वजनिक र राष्ट्रिय जीवनमा त्यस्तो संस्थाको कार्यबाट परेको असर तथा सो संस्थाको कामकारवाहीबाट राज्य कोषमा पुग्ने व्ययभार वा प्रतिकूल असर समेतका विविध पक्षलाई मनन गरी एउटा निष्कर्षमा पुग्नु वाञ्छनीय देखिन्छ।

प्रहरी कल्याण कोषको पदाधिकारीमा वहालवाला प्रहरी महानिरीक्षक लगायतका बहालवाला प्रहरीहरू रहने भनी सो संस्थाको विधानमा व्यवस्था रहेको देखिन्छ। सो कोषको कार्य सञ्चालनको लागि प्रहरी महानिरीक्षकको अध्यक्षतामा साधारणसभा बस्ने (विधानको धारा १२), प्रहरी महानिरीक्षकको अध्यक्षतामा केन्द्रीय समिति रहने (धारा ६) र प्रधान कार्यालय प्रशासन विभागको प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक र सो नभएमा प्रहरी नायव महानिरीक्षकको अध्यक्षतामा रहने ३ सदस्यीय सञ्चालक समिति (धारा ९) समेतको व्यवस्था रहेको देखिन्छ। यसबाट सो कोषको पूर्ण नियन्त्रण र सञ्चालनमा बहालवाला प्रहरी महानिरीक्षक लगायतका उच्च तहका प्रहरी अधिकृतहरू निर्णायक रहेको कुरामा विवाद भएन।

यसरी प्रहरी कल्याण कोषको सञ्चालन नेपाल प्रहरीका बहालवाला जिम्मेवार पदाधिकारीहरूको सञ्चालक समितिबाट हुँदै आएको र त्यसको कार्यकारी समितिमा समेत बहालवाला प्रहरीका विभिन्न तहका पदाधिकारीहरू संलग्न रहेको, सो कोषको नगदी कोषमा

नेपाल सरकारबाट तलब सुविधा प्राप्त गर्ने विभिन्न तहका प्रहरी कर्मचारीको तलब र सुविधा रकम समेतबाट कट्टा भएको रकम जम्मा हुने गरेको र सम्पूर्ण प्रहरी कर्मचारीको हितको लागि सो रकम खर्च हुने गरेको भन्ने उक्त कोषको विधान समेतबाट देखिन्छ। यसबाट सो कोष व्यक्तिगत हैसियतमा नभई नेपाल प्रहरीका बहालवाला पदाधिकारीहरूको पदीय हैसियतमा सञ्चालन भएको भन्ने देखियो।

अर्कोतर्फ सो कोषमा नेपाल सरकारबाट प्रहरी संगठनलाई उपलब्ध गराइएको चल अचल सम्पत्तिबाट प्राप्त हुने रकम समेत रहने कुरा पनि विधानबाटै देखिएको छ। सो रकम नेपाल प्रहरीले गर्ने काममा समेत खर्च गरिने र त्यसको सोधभर्ना नेपाल सरकारले दिने गरेको भन्ने समेत विधानको संरचना र मिसिल संलग्न कागजातहरू समेतबाट देखिन्छ। यसबाट सो कोष विशुद्ध रूपको गैरसरकारी संस्था वा निस्वार्थ समाजसेवा गर्ने वा मुनाफारहित संस्था जस्तो पनि देखिँदैन।

यसका अतिरिक्त सुडानमा संयुक्त राष्ट्र संघको लागि नेपालबाट FPU प्रहरी टोली पठाउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारबाट मिति २०६४।३।७ मा निर्णय भएअनुसार नेपाल प्रहरीलाई प्रहरीको टुकडी पठाउन र यस कोषबाट बन्दोबस्तीको सामान खरीद गरी पठाउन भनी प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई गृह मन्त्रालयले आदेश दिएको समेत देखिन्छ। यसरी प्रहरी कर्मचारीहरूको तलब सुविधाको रकम तथा नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने रकमबाट सिञ्चित हुने कोषको रकम लगानी गरी डार्फर मिसनको लागि APC खरीद गर्ने, त्यसरी खरीद भएका सामानहरूको मूल्य वापतको रकम संयुक्त राष्ट्र संघबाट सोधभर्ना गरिने र त्यसवापत नेपाल सरकारले जमानीको रूपमा काम गर्ने गरी प्रहरी प्रधान कार्यालय र सामान आपूर्तिकर्ता कम्पनि बीच करार संझौता भएको कुरामा कुनै विवाद छैन।

गृह मन्त्रालयको सुडानमा FPU पठाउने निर्णय र निर्देशनबमोजिम प्रहरी महानिरीक्षकले लजिष्टिक सामान खरिद गर्नको लागि उच्च पदस्थ प्रहरी अधिकृतहरू सम्मिलित समिति गठन गरेको कुरा पनि मिसिलबाट देखिएको छ। साथै नेपाल सरकारको मिति २०६४।३।७ को आदेश बमोजिम प्रहरी कल्याण कोषबाट रकम खर्च गर्ने गरी प्रहरी प्रधान कार्यालयले ठेक्काको लागि दरभाउपत्र पेश गर्न सूचना निकालेको र ठेक्का दिने काम पनि प्रहरी प्रधान कार्यालयले नै गरेको देखिएको छ। त्यसरी सामान खरीद गर्दा लाग्ने रकमको लगानीसम्म नेपाल सरकारको आदेशमा कोषबाट बेहोरेको स्पष्ट देखिन्छ।

यसरी प्रहरी प्रधान कार्यालय र ठेकेदार कम्पनि बीच एपीसी लगायत बन्दोवस्तीका सामान आपूर्ति गराउने सम्बन्धमा मिति २७ सेप्टेम्बर २००७ (२०६४।६।१०) मा

करार सम्झौता भएपछि कोषले सामान आपूर्तिको लागि कोटेशन मागेको, कोटेशन खोलेको, कोटेशन स्वीकृत गरेको र ठेक्का दिएको नभई प्रहरी प्रधान कार्यालयले नै सो सबै कार्य गरेको देखिन्छ। आफूले करार सम्झौता नै नगरेको ठेकेदार कम्पनिसँग प्रहरी कल्याण कोषले करार बमोजिमको सामान आपूर्ति सम्बन्धी कुनै विवादमा दावी गर्न पाउने अवस्था नै हुँदैन। सम्झौता बमोजिमको रकम भुक्तानी गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयको लिखित आदेश भएपछि नै कोषको ढुकुटी वा खाताबाट व्यहोरेको मात्र देखिन्छ। यी तमाम तथ्यहरूको अवलोकनबाट APC सम्बन्धी सम्झौता बमोजिम खरिदकर्ता नेपाल प्रहरीको प्रधान कार्यालयले प्रहरी कल्याण कोषलाई रकमको स्रोतको रूपमासम्म उपयोग गरेको भन्ने देखिन आयो।

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०५९ को दफा २(ङ), भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २(ग) र सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २(ख) ले सार्वजनिक संस्था र निकायको परिभाषा गरे अनुसार नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व, नियन्त्रण र पूर्ण अनुदान नभए तापनि नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारबाट अनुदान पाएका संस्था वा सो संस्थाको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको वा नियन्त्रण रहेको वा त्यस्तो संस्थाबाट अनुदान प्राप्त संस्थालाई पनि सार्वजनिक संस्थाको परिभाषा अन्तर्गत राखेको देखिंदा प्रहरी कल्याण कोष पनि नेपाल सरकार अन्तर्गतको प्रहरी प्रधान कार्यालयको सिधै नियन्त्रणमा रहने, प्रहरी महानिरीक्षक लगायत सबै उच्च प्रहरी अधिकारी त्यसको सञ्चालक र नियामकको रूपमा संलग्न रहने र नेपाल सरकारसँगको MOU अनुसार संयुक्त राष्ट्र संघबाट प्राप्त हुने APC वापतको सोधभर्ना रकम यो कोषमा जम्मा हुने भएकाले संस्था दर्ता ऐन अन्तर्गत दर्ता भए तापनि यो संस्थाको संरचना, प्रकृति र कार्य प्रकृतिका साथै उपर्युक्त कानूनी व्यवस्थाको रोहबाट समेत यो कोषलाई सार्वजनिक संस्था नै मान्नुपर्ने देखिन्छ।

यसरी प्रहरी कल्याण कोषले नेपाल सरकारको Instrument को रूपमा रही रकम लगानी गरेको र सो रकमको अन्तिम जिम्मेवारी नेपाल सरकारको हुने भई कोषको रकम सही रूपमा लगानी नभएमा वा दुरुपयोग भएमा नेपाल सरकारलाई प्रत्यक्ष हानी नोक्सानी हुने भन्ने कुरा स्वतः प्रष्ट हुन आयो। यद्यपी प्रहरी कल्याण कोष प्रहरीहरुको हक हित संग सम्वन्धित संस्था देखिए पनि यसको कार्य र उद्देश्यको प्रकृतिलाई हेर्दा आम प्रहरीहरुको सेवा गर्ने संस्था भएको हुँदा सार्वजनिक चरित्रको देखिएको छ। कुनै पनि संस्था सरकारको सहयोगमा संचालित, आम मानिसहरुको सेवा संग सम्बन्धित र जन इच्छामा आधारित छ

भने त्यसलाई सार्वजनिक संस्था मानिने हुन्छ। अतः प्रहरी कल्याण कोष सार्वजनिक प्रकृतिको संस्था भएको र उक्त संस्थाको रकम हिनामिनाका सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले अनुसन्धान गरी भ्रष्ट्राचार निवारण ऐन अनुरुप भ्रष्ट्राचारमा मुद्दा दायर गर्न सक्ने नै देखिन आयो। नेपाल सरकारको एउटा Instrument को रूपमा रही काम गर्ने प्रहरी कल्याण कोषलाई विशुद्ध रूपको सामाजिक वा गैरसरकारी संस्थाको आवरण दिई त्यसबाट हुने सबै कार्यलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐनको दायरभन्दा बाहिर राख्नुपर्छ भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीहरूका तर्फबाट रहनुभएका विद्वान कानून व्यवसायीहरूले गर्नुभएको जिकिर संग सहमत हुन सकिएन।

निरुपण गर्नुपर्ने तेस्रो प्रश्न **प्रहरी प्रधान कार्यालय र Assured Risk Company बीच APC खरीद विक्री सम्बन्धमा भएको विवादित कार्यमा विशुद्ध करार ऐनको प्रक्रिया अवलम्वन गर्नुपर्ने हो वा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गत मुद्दा दायर हुन सक्ने हो** भन्ने सम्वन्धमा विचार गर्दा वादी नेपाल सरकारले सार्वजनिक पदमा बहाल रहेका राष्ट्रसेवकहरु समेत सम्मिलित भई सार्वजनिक सम्पतिको दुरुपयोग तथा भ्रष्ट्राचार जन्य कार्य गरेको भनी प्रस्तुत भ्रष्टाचार मुद्दा दायर गरेको पाइन्छ। प्रतिवादी पक्षले APC खरीद विक्री सम्बन्धमा भएको प्रस्तुत विवादमा विशुद्ध करार ऐनको प्रक्रिया अवलम्वन गर्नुपर्ने हो भन्ने जिकीर लिएको पाइन्छ। प्रस्तुत विवादमा करारको पक्षको कानूनी र सार्वजनिक हैसियत तथा सो करारको पालना नभएको कारणबाट सार्वजनिक सम्पत्ति वा नेपाल सरकारलाई कुनै हानी नोक्सानी भए नभएको कुराको आधारमा करार ऐन अन्तर्गत रही उपचार खोजिनु पर्ने हो वा नपर्ने भन्ने सम्बन्धमा हेरिनुपर्ने देखिन्छ। यस विवादमा APC खरीदकर्ताको रूपमा नेपाल सरकारको निर्णयबाट नेपाल प्रहरीको प्रधान कार्यालय एक पक्ष र सो सामान आपूर्तिकर्ताको रूपमा दोस्रो पक्ष Risk Assured Company, London रहेको देखिन्छ। सो करार बमोजिम सामान आपूर्ति भए वापतको रकमको अन्तिम जिम्मेवारी नेपाल सरकारमा निहित रहने कुरा माथिको विवेचनाबाट स्पष्ट भइसकेको छ। यसबाट करारको पहिलो पक्ष यथार्थमा नेपाल सरकार नै रहेको भन्नेमा कुनै विवाद देखिँदैन। नेपाल सरकारको जमानीमा करार गर्ने प्रहरी प्रधान कार्यालयका जिम्मेवार पदाधिकारीबाट करारमा उल्लिखित शर्त बमोजिमको सामान आपूर्ति नभएपछि नेपाल सरकार र संयुक्त राष्ट्र संघबीच भएको समझदारीपत्र (MOU) बमोजिम संयुक्त राष्ट्र संघले पनि त्यसको सोधभर्ना नगर्ने र सामान आपूर्तिकर्ता कम्पनिका विरुद्ध जिम्मेवार पदाधिकारीले करारको अवधि कायम रहेकै अवस्थामा दावी पनि गर्न नसकेको अवस्थामा गलत सामान आपूर्तिबाट हुन गएको हानी

नोक्सानीको दायित्त्व अन्ततः नेपाल सरकारले बेहोर्नु पर्ने स्थिति देखा परेको छ। यस अवस्थामा करार ऐन अन्तर्गत सो हानीनोक्सानी परिपुरण हुने सम्भावना नै देखिँदैन। यसरी करार ऐन अन्तर्गत समयमा नै सामान आपूर्तिकर्ता कम्पनीसमक्ष प्रहरी प्रधान कार्यालयका जिम्मेवार पदाधिकारीकारीले दावी गर्न नसक्ने र त्यसको परिणाम स्वरूप नेपाल सरकारलाई हानी नोक्सानी हुने स्थिति कायमै राख्ने भन्ने हुँदैन।

अर्कोतर्फ कुनै पनि करारमा उत्पन्न विवादको विषयमा करार कानून अन्तर्गत उपचार खोज्ने वा प्रचलित अन्य कानून अन्तर्गत उपचार खोज्ने भन्ने कुरा करारको विषयवस्तु, करार गर्ने पक्ष, करारको लाभग्राही पक्षको हैसियत समेतका विषयमा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ। यस विवादमा प्रहरी प्रधान कार्यालय र Assured Risk Company, London बीच भएको APC खरिद सम्बन्धी करारको विषयवस्तु नै नेपाल सरकार मातहतको प्रहरीको लागि सुडान मिसनमा प्रयोग गर्नुपर्ने हतियारबन्द सवारीसाधन लगायत बन्दोवस्तीका सामानसँग सम्बन्धित अर्थात् विशुद्ध सुरक्षाको विषयसँग सम्बन्धित देखिन्छ। त्यस्तो सुरक्षा र हातहतियारको खरिद र आपूर्तिसँग सम्बन्धित विषय कुनै व्यक्ति विशेषकाबीच हुने विशुद्ध करार नभई नेपाल सरकारको स्वार्थ र हित गाँसिएको विषय हो। यस्तो राज्यको हकहितसँग सम्बन्धित करारलाई करार कानूनको दायराभन्दा बाहिर ल्याउन नमिल्ने भनी व्याख्या गर्ने हो भने राज्यको हित पराजित हुन गई अन्ततः नेपाल सरकारलाई अपुरणीय क्षति हुने देखिन्छ। त्यसैले यस्तो नेपाल राज्यको हक हितसँग सम्बन्धित विषयवस्तुलाई करार ऐन अन्तर्गत मात्र उपचार खोज्नुपर्छ भन्नु सर्वथा उचित देखिँदैन। प्रस्तुत विवादमा करारको एक पक्षले करारका शर्तको पालना नगरेको भन्ने भन्दा पनि करार गर्ने पक्ष नेपाल प्रहरी र करार गर्ने अर्को पक्ष Assured Risk अथवा यसको स्थानिय प्रतिनिधी शम्भु भारती मिलेर सरकारी सम्पतिको हानी नोक्सानी गरी राष्ट्रलाई क्षति पुऱ्याएको विषय रहेको छ। करारीय दायित्व पुरा गर्ने भन्दा पनि पुरा नगराउने कार्य निहित स्वार्थवस भएको देखिन्छ।

अर्कोतर्फ प्रहरी कल्याण कोषको रकम लगानी गरी नेपाल सरकार अन्तर्गतको प्रहरी प्रधान कार्यालयले गलत र अनुचित तवरबाट गरेको खरीद सम्झौताको आधारमा नेपाल सरकार, प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई हानी नोक्सानी हुने र ठेकेदारलाई फाइदा हुने स्थिति भयो भने सो कार्यमा संलग्न राष्ट्र सेवक वा व्यक्तिउपर भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ५९ को देहाय (ङ) मा भएको विशेष व्यवस्था अनुसार कारवाही चलाउन वाधा पर्ने पनि देखिँदैन। तसर्थ प्रस्तुत विवादमा करार ऐन अन्तर्गत उपचार खोज्नु पर्नेमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गत मुद्दा दायर गरेको मिलेको छैन भन्ने

पुनरावेदक प्रतिवादीतर्फका विद्वान् कानून व्यवसायीहरूको तर्कसँग समेत यो इजलास सहमत हुन सकेन। अतः प्रस्तुत विवादको तथ्यभित्र प्रवेश गरी निर्णय गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको फैसलालाई अन्यथा भन्नु पर्ने अवस्था देखिएन।

अब, प्रस्तुत विवादमा निरुपण गर्नुपर्ने अन्तिम तथा मुख्य प्रश्न **विशेष अदालत काठमाडौंबाट भएको फैसला मिले नमिलेको केहो र वादी नेपाल सरकार तथा प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन** भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा प्रस्तुत विवादको विषय नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय मातहतको नेपाल प्रहरीको एक टुकडी संयुक्त राष्ट्र संघको अनुरोधमा द्वन्द्वग्रस्त मुलुक सुडानमा शान्ति मिसनका लागि खटिन लगेकोमा सो टुकडीका लागि आवश्यक पर्ने हातहतियार जडित Armored Personnel Carrier (APC) तथा त्यसको Spare parts लगायतका बन्दोबस्तीका सामान खरीद एवं सार्वजनिक सम्पतिको नोक्सानीसँग सम्बन्धित देखिन्छ। यथार्थमा नेपाल सरकारले संयुक्त राष्ट्र संघको शान्ति मिशनलाई चाहिने बन्दोबस्तीका सामानका सम्बन्धमा समझदारीपत्रमा सहीछाप गर्दा कै अवस्थामा आफ्नो देशको प्रतिनधित्त्व गरी सुडानमा खटिई जाने प्रहरीको लागि आवश्यक सम्पूर्ण बन्दोबस्तीका सामान नेपाल सरकार आफैंले खरीद गरी पठाउनु पर्ने वा सो गर्न नसकेमा अर्को पक्ष संयुक्त राष्ट्र संघबाट नै त्यस्ता सामग्रीहरूको आपूर्ति गर्ने व्यवस्था गर्नु नेपाल सरकारको प्रथम दायित्त्वको विषय देखिन्छ। तर नेपाल सरकारले ती सामग्रीहरू नेपाल प्रहरीको प्रधान कार्यालयले नै खरीद गर्ने र सोको सोधभर्ना संयुक्त राष्ट्र संघबाट लिने, तत्कालको लागि सामान खरीद गर्दा आवश्यक रकम प्रहरीको कल्याण कोषबाट खर्च गर्ने र सो खर्चको अन्तिम जिम्मेवारी नेपाल सरकारको हुने गरी निर्णयहरू भई विवादित APC खरीद सम्बन्धी कामकारवाहीहरू भएको देखिन आएको छ। नेपाल प्रहरीबाट ती सामग्रीहरू खरीद गर्ने निर्णय भएपछि पत्रपत्रिकाहरूमा सो खरीद प्रकरणमा आर्थिक हिनामिना भई नेपाल सरकारलाई हानी नोक्सानी भएको, आपूर्तिकर्ता कम्पनिबाट पठाइएका APC संझौता विपरीतका र काम नलाग्ने तथा पुरानो भएको कारणबाट संयुक्त राष्ट्र संघ समेतले सो APC लाई मापदण्ड विपरीतको भनी सुडान मिसनको लागि प्रयोगमा आउन नसक्ने भनी अस्वीकार गरेको समेत कारणबाट नेपाल सरकारले त्यसको मूल्यवापतको रकम सोधभर्ना लिन नसकेको लगायतका समाचारहरू प्रकाशित भएको देखिन्छ। त्यसरी यस प्रकरणको बारेमा समाचार प्रकाशित भएपछि पनि नेपाल सरकार तथा सरकारको नियामक निकायको रूपमा रहेको गृह मन्त्रालयका जिम्मेवार पदाधिकारीहरूले यस सम्बन्धमा कुनै चासो वा सरोकार राखेको वा छानबीनको आवश्यकता महशुस गरी उचित

कदम चालेको देखिँदैन। बरू सार्वभौम संसदको राज्य व्यवस्था समितिले छानबीन समिति नै गठन गरी सो समितिका पदाधिकारीहरू APC रहेको स्थान सुडानमा गई स्थलगत अवलोकन र छानबीन गरी यथार्थ बेहोराको प्रतिवेदन दिएको देखिएको छ। यसरी सार्वभौम संसदको राज्य व्यवस्था समितिबाट छानबीन भई प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि पनि यस सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा गृह मन्त्रालयले रकम भुक्तानी रोक्ने लगायतको कार्यका लागि आपूर्तिकर्ता कम्पनि तथा नेपाल प्रहरीका सम्बद्ध पदाधिकारीलाई सजग गराएको वा कानून बमोजिमको कारवाही गर्नेतर्फ कुनै चासो दिएको देखिँदैन। नेपाल सरकारका सम्बद्ध निकाय र पदाधिकारीहरूको यस प्रकारको उदासीनता वा वेवास्तालाई यस इजलासले विशेष न्यायिक स्मरणमा लिनुपर्ने देखेको छ।

नेपाल राज्यको प्रतिष्ठा र इज्जत गाँसिएको संयुक्त राष्ट्र संघको मिसनमा खटिई जाने प्रहरीको जीउज्यान तथा नेपाल राष्ट्र कै अन्तर्राष्ट्रिय छविमा प्रत्यक्ष असर गर्ने यस्तो संवेदनशील विषयसँग सम्बन्धित प्रस्तुत विवादमा सन्निहीत APC खरीद प्रकरणमा आर्थिक अनियमितता वा नेपाल सरकारलाई हानी नोक्सानी भए नभएको के रहेछ र हानी नोक्सानी भएको भए के कति हानी नोक्सानी भएको छ भन्ने तर्फसमेत विचार गरिनु आवश्यक भएको छ। सो सम्बन्धमा हेर्दा प्रहरी प्रधान कार्यालय र Assured Risk Company बीच भएको मिति २७ सेप्टेम्बर २००७ को संझौतामा नेपाल प्रहरीको सुडान मिसनको लागि चाहिने APC लगायतको बन्दोबस्तीका सामानहरू संयुक्त राष्ट्र संघले तोके बमोजिम ISO Standard को हुनुपर्ने, APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामानहरू संयुक्त राष्ट्र संघको Inspection Team ले जाँच गर्दा न्यून गुणस्तरका भएमा वा कमसल वा कमजोर भएमा त्यस्ता सामानहरू तत्कालै परिवर्तन गरी निर्धारित समयभित्रै गुणस्तरीय सामान आपूर्ति गर्ने जिम्मेवारी बिक्रेता कम्पनीको हुने, ती सामानहरू आपूर्तिकर्ताबाटै सुडानसम्म ढुवानी गरिने, बिक्रेताले APU सञ्चालनको लागि तालीमको समेत व्यवस्था गर्ने, सामान आपूर्ति गर्ने क्रममा ४०% रकम अग्रिम भुक्तानी दिन सकिने र बाँकी ६०% रकम सामानको प्राप्ति भएपछि संयुक्त राष्ट्र संघको निरीक्षण टोलीबाट स्वीकृत भएपछि मात्र भुक्तानी दिइने लगायतका शर्तहरू उल्लेख गरिएको देखिन्छ। सो संझौता हुँदाको अवस्थामा बिक्रेता कम्पनिको तर्फबाट पेश गरिएको Specification मा APC को ISO Standard उल्लेख भएकोमा कोटेशनमा ISO Standard को ठाउँमा APC model will be OT 64 and it is Refurbished भन्ने वाक्यांश हातको लेखाईबाट थप गरिएको देखिन्छ। सो मूल संझौतामा APC लगायतका सामानको ढुवानी बिक्रेता कम्पनिको तर्फबाट गरिने भनी शर्त उल्लेख भएकोमा APC तथा Spare parts ढुवानीका

लागि भनी मिति १० अगस्त २००८ मा छुट्टै संझौता गरिएको देखिन्छ। तसर्थ APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामानहरू संयुक्त राष्ट्र संघबाट तोकिएको मादण्ड अनुरूप मात्र नेपाल प्रहरीले खरीद गर्न पाउने र Assured Risk Company ले पनि तदनुरूपका सामान मात्र बिक्री गरिनु पर्नेमा करारको प्राम्भिक चरणमा नै APC को मापदण्ड हटाई संयुक्त राष्ट्र संघले स्वीकार गर्न नसक्ने पुरानो र मर्मत गरिएको APC खरीदको लागि सुझबुझपूर्ण रूपमा Specification मा ISO Standard लेखिएको स्थानमा संझौताको शर्त विपरीत APC model will be OT 64 and it is Refurbished थप गरिएको रहेछ भन्ने कुरामा विवाद हुन सक्तैन।

मिसिल संलग्न कागज हेर्दा व्यवस्थापिका संसदको राज्य व्यवस्था समितिबाट गठित छानबीन समितिको स्थलगत अवलोकन र छानबीन प्रतिवेदन समेतमा नेपाल प्रहरीको प्रधान कार्यालय र Assured Risk Company, London बीच भएको संझौता बमोजिमको APC तथा त्यसका Spare parts आपूर्तिकर्ता कम्पनिले निर्धारित स्थान सुडानको बन्दरगाहमा समयमा नै नपुऱ्याएको, ती सामानहरू संझौतामा उल्लिखित र संयुक्त राष्ट्र संघले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुकूल नभएको, सो APC सन् १९६० को दशकमा निर्मित भएको र निर्माता कम्पनि नै १९७० देखि नै अस्तित्त्वमा नभएको, कामै नलाग्ने अवस्थाको APC को कारणबाट मिसनमा खटिएका नेपाल प्रहरीका जवानहरूले जीउ ज्यान समेतमा खतरा मोली काम गर्नु परेको, Spare Parts के कहाँ छन् अत्तोपत्तो नभएको, समग्रमा नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिष्ठामा नै नकारात्मक असर परी नेपालले संयुक्त राष्ट्र संघमा पुऱ्याउँदै आएको योगदान माथि सो संस्थाले शङ्का गर्नुपर्ने सम्मको स्थिति देखापरेको भन्ने राज्य व्यवस्था समितिको छानबीन प्रतिवेदनमा औंल्याइएको देखिन्छ। यसका साथै संयुक्त राष्ट्र संघको COE Inspector Mykola SULYMA को निरीक्षण टोलीले ३ अगस्त २००९ मा दिएको मिसिल संलगन्न प्रतिवेदनमा **the vehicles are supposed to be armed with 12.7mm DShK Machine gun and 7.62 mm PKT Machine gun. The periscope sight PP-61A installed in the gunner's turrel is designed for 14.5 mm KPVT and 7.62 mm PKT Machine guns. Thus, Weapon cannot be properly operated and is going to be potentially dangerous in use. The vhicles are not equipped with radio and intercom, so the gunner is not able to be given any signals from commander. Hand-held radio cannot be used because weapon handling demands both bands involvements. Police personnel are not trained to operate military type lethal weapon and by Rules of Engagement are not authorized to use it**. भनी Weapon system को निरीक्षणको common finding मा उल्लेख गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी सोही प्रतिवेदनमा Maintenance issue को Common Finding मा **All consumable materials, spareparts and maintenance are to be provided by the Unit. The Inspection Team**

found maintenance facilities of the Unit not sufficient. The vehicles are not supported with operational manuals and maintenance regulations. भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ। यसरी उक्त प्रतिवेदनले APC मा १२.५ एम.एम.को हतियार जडान हुनुपर्नेमा आपूर्ति गरिएका APC मा १४.५/७.६२ एम.एम.को हतियार मात्र जडान गर्न मिल्ने Mount रहेको, त्यसमा निर्धारित सञ्चार साधन जडान नभएको, साथै वातानुकूलित मेशिन (A/C) समेत नरहेको समेतबाट त्यसको सोधभर्ना हुन नसक्ने भनी प्रष्ट रुपमा खुलाइदिएको देखिन्छ।

सुडान मिसनमा तत्काल कार्यरत राजेन्द्रसिंह भण्डारी समेतले प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई इ-मेल पत्राचार गरी Assured Risk Company ले पठाएका APC काम नलाग्ने र पुरानो भई चलाउन नसकिने अवस्थाको भएको भनी सुचित गरेको देखिन्छ। तथापि प्रहरी प्रधान कार्यालयका जिम्मेवार पदाधिकारीबाट सो सम्बन्धमा आपूर्तिकर्ता कम्पनिलाई कुनै सोधनीसम्म नगरी बसेको देखिन्छ।

अर्कोतर्फ प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६४/५/६ को निर्णयमा आपूर्तिकर्ताले नै ढुवानी गर्नुपर्ने साथै सामान आपूर्ति भएपछि संयुक्त राष्ट्र संघबाट सामानको गुणस्तर जाँच भई सोधभर्ना रकम आएपछि मात्र ६०% रकम भुक्तानी दिने गरी संझौता हुनुपर्ने भनी उल्लेख गरिएकोमा त्यसको विपरीत भुक्तानीको शर्त राखी करार गरिएको देखिन आएको छ। करारको शर्त बमोजिम खोलिएको मूल प्रतितपत्र (L/C) मा १७ अक्टोवर २००७, २५ नोभेम्बर २००७, १७ फेवररी २००८ लगायत पटकपटक संशोधन गरी सामान ढुवानीको जिम्मा आपूर्तिकर्ता कम्पनिको नहुने, APC लगायतका सामानको निरीक्षणका लागि सुडानमा ८ जनालाई कम्पनिको तर्फबाट लैजाने शर्तलाई हटाउने, रकमको भुक्तानी प्रक्रियामा रहेको शर्त विपरीत सरल र छिटोछिटो भुक्तानी दिने कार्यहरू भएको कुरा मिसिल संलग्न प्रमाणबाट स्पष्ट हुन आएको छ जसबाट नेपाल सरकारलाई प्रत्यक्षत हानी तथा आपूर्तिकर्ता कम्पनिलाई लाभ पुग्न गएको देखिन्छ। संयुक्त राष्ट्र संघको टोलीले निरीक्षण गरी सामान काम नलाग्ने अवस्थाको भएको भनी लेखिसकेपछि पनि आपूर्तिकर्ता कम्पनिलाई रकम हस्तान्तरण गरिएको देखिएको छ।

त्यसैगरी तत्काल प्रचलित सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ लागू भइसकेको अवस्थामा यस विवादको खरीद कार्य भएको देखिन्छ। तर सो प्रक्रियामा उक्त ऐनबाट निर्धारित प्रक्रियाहरू पालना नगरी खारेज भइसकेको पुरानो कानूनी व्यवस्था बमोजिम हतारहतार टेण्डर आव्हान गरिएको, सोको म्याद प्रचलित कानूनको बर्खिलाप हुने गरी न्यून राखिएको, सो छोटो समयमा बिट गर्ने ३ वटा कम्पनिको नामबाट कोटेशन पारिएकोमा ती कम्पनिका

स्थानीय एजेण्टहरूको आपसी मिलेमतोमा उक्त कोटेशनहरू पेश गरेको भन्ने समेत मिसिलको तथ्यबाट खुलेको छ। यी समग्र कामकारवाहीबाट नेपाल प्रहरीको सुडान मिसनमा कार्यरत प्रहरी टुकडीको लागि चाहिने APC थान ८ तथा त्यसको पार्टपूर्जाको खरीद प्रक्रियामा संस्थागत रूपमा बद्नियतपूर्ण कार्य भई कमसल र काम नलाग्ने प्रकृतिका र अत्यन्तै पुराना APC खरीद गरिएको देखिएको, त्यसका पार्टपूर्जाको अस्तित्त्व नै नदेखिएकोमा सो वापत समेत बिक्रेता कम्पनिले भुक्तानी पाइसकेको साथै सो स्पेयर पाट्र्सको बीमा, भ्याट रकम समेत स्थानीय प्रतिनिधिलाई भुक्तानी दिइएको देखिन्छ।

सबै प्रतिवादीहरुले कसुरमा इन्कार गरी बयान गर्नुका साथै विशेष अदालतबाट कसुरदार ठहर भएका प्रतिवादीहरुले आँफु निर्दोश रहेको भनी पुनरावेदन जिकीर गरेको भए पनि मिसिल संलग्न प्रमाणहरुलाई केलाई हेर्दा APC खरिदका सम्बन्धमा कानून सम्मत र नियमिता साथ कार्य भएको देखिदैन। नेपाल प्रहरीको मिसिन युनाइटेड नेशन मिसिन सुडानको डार्फरमा पठाउनको लागि नेपाल सरकारले संयुक्त राष्ट्रसंघसंग MOU गरी मिसन पठाउने निर्णय समेत गरी नेपाल प्रहरीको टोली संयुक्त राष्ट्रसंघको आव्हानमा सुडानमा तैनाथ रहेको देखिन्छ। संयुक्त राष्ट्र संघीय मिसनमा रहने उक्त प्रहरीको टोलीका लागि मापदण्ड बमोजिमका हात हतियार तथा बन्दोबस्तिका सामान खरिदका सम्बन्धमा मिति २०६४।५।५ मा ९ सदस्यीय खरिद स्पेसीफिकेशन बोर्ड गठन भएको देखिन्छ। उक्त बोर्डले सामानको मूल्य र स्तरको नि-क्यौल गर्न नपाउँदै मिति २०६४।५।१४ मा सामान खरिदको निर्णय पछि मिति २०६४।५।१६ मा १३ सदस्यीय वोर्ड गठन भई सो समितिले मिति २०६४।५।१७ मा १५ दिने सूचना आव्हान गरी टेन्डर जारी गरेको देखिन्छ। खरिद गर्नुपर्ने सामानको मूल्य र सामानको गुणस्तरको बारेमा तत्काल एकिन गरिएन र तीनवटा आपूर्ति कम्पनीको मिति २०६४।५।२४ मा टेण्डर परेकोमा १५ दिन नपुगी मिति २०६४।५।२५ मा टेण्डर खोल्ने काम भई सबैभन्दा कम दर भनी Assured Risk Company लाई बन्दोवस्तिका सामान खरिदको जिम्मा दिने काम भएको देखिन्छ। यसरी सामानको गुणस्तर र परल मूल्यको बारेमा ठकेदारको नै भरपर्ने गरी करिव करिव आफ्नै परिवारको सदस्यको तीन कम्पनीले टेण्डर पेश गरी एक कम्पनीलाई खरिदको जिम्मा दिएको पाइन्छ।

यथार्तमा कुनै एक व्यक्तिको सम्पति हानी भएमा त्यसको असर सोही एउटै व्यक्तिलाई पर्दछ तर राष्ट्रको सम्पत्तिमा हानी नोक्सानी भएमा राष्ट्रका सबै जनताको नोक्सान हुने र असर पनि समग्र राष्ट्रलाई नै पर्ने हुन्छ। राष्ट्रसेवकले राष्ट्र हितको काम गर्दा मुलुक

र जनताको हित हुने गरी बढी सतर्क भएर काम गर्नु पर्ने हुन्छ। त्यति ठुलो मूल्यको सामान खरिदको बारेमा हाम्रै छिमेकी मुलुकको अनुभव एवं त्यहाँ उपलव्ध हुनसक्ने हतियारको सम्भावित उपलव्धता समेतको अध्ययन गरी निर्णयमा पुग्न सकिने थियो। त्यो नगरी ठकेदारको कार्यको हैसियतसम्म विचार नगरी ठेकेदारको भर पर्ने कार्य भएको पाइयो। किनकी ठेकेदार कम्पनी प्रतिष्ठित कम्पनी भएको भए आफू माथि लागेको आरोपको निश्चयनै सफाइ लिने प्रयास गर्दछ। ठेकेदार Assured Risk Company र सो कम्पनीका डाईरेक्टर Machae/ Rider नेपालमा आएको देखिने मिसिल संलग्न कुनै प्रमाण देखिदैन। उक्त कम्पनीका एजेन्ट भनिएका शम्भु भारतीले आफू लण्डन गएको भने पनि सोको प्रमाण पेश गरेको पाइदैन।

मिसिल संलग्न प्रमाणबाट खरिद गरिएका APC UN ले तय गरेका २५ बर्ष सम्मको नभई १९६० मा निर्मित पुरानो मोडलका मर्मत गर्नुपर्दा हाल पाटपुर्जा प्राप्त नहुने फ्याक्ट्रि पनि बन्द भई सकेको चेकोत्स्लोभाकियाबाट खरिद गरिएको भन्ने देखिन्छ। उक्त APC को मूल्यलाई तुलनात्मक रुपमा हेर्दा सो मूल्यमा चिन तथा भारतबाट नयाँ नै खरिद हुन सक्ने तथ्य मिसिल संलग्न पेश भएका अध्ययन तथा प्रमाणहरुबाट देखिएको छ। उक्त पुरानो APC मा हाल बनेका नयाँ हतियारको प्रयोग गर्न नमिल्ने र सुडान जस्तो गर्मि स्थानको लागि चिसो कुलरको साधन हुनु पर्नेमा हिटर देखिएको, गेयरबक्स रेडियो केही नभएको भन्ने देखिएको छ। त्यस्तो अनुपयुक्त सामान केवल ठेकेदारको विश्वासको भरमा खरिद भएको देखिन्छ। प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६४।५।६ को बैठकले बन्दोबस्तिका सामान खरिद गर्दा आवश्यकता एवं शर्तहरु समेत तोकेको देखिन्छ। जस्तै सामान खरिद गर्दा सप्लायर्सलाई ४० प्रतिशत अग्रिम भुक्तानी दिई ६० प्रतिशत युएनले भुक्तानी गरे पछि मात्र भुक्तानी दिने, तोकिएको स्थानमा सामान पुऱ्याउने कर्तव्य सप्लायर्सको हुने, सप्लायर्सले मिसनको कार्य पुरा भए पछि सामानको डिप्रिसिएसन कस्ट कट्टा गरी बाँकी रकम फिर्ता दिई सामान फिर्ता लाने, प्राविधिक ज्ञानको निम्ति नेपाल प्रहरीलाई तालिम दिने, मिसनले उक्त एरियामा काम गरेसम्म प्रशिक्षक उपलव्ध गराउने, एक बर्षसम्म मर्मतको व्यवस्था गर्नुपर्ने, आवश्यक पाटपूर्जाहरु मिसन अवधिभर उपलव्ध गराउनुपर्ने, उक्त सामानहरु UN ले अस्वीकार गरेमा सट्टामा अर्को दिनुपर्ने, बन्दोबस्तिका सामान ISO मान्यताको हुनुपर्ने सामानको निरिक्षण गर्न जाने टोलीको खर्च बेहोर्नु पर्ने र म्याद भित्र सामान नपुऱ्याएमा कोषलाई पर्न जाने हानी नोक्सानी कम्पनीले वेहोर्नु पर्ने आदि शर्तहरु तोकेको पाइन्छ।

यसरी शुरुमा राखिएका शर्तहरुको कुनै पालना भएको देखिदैन। ISO स्टयार्डर भन्नाले नयाँ सामान हुनु पर्ने हो तर पुराना पत्रु प्रयोगमा नरहेको APC खरिद गर्ने कार्य गरियो। ढुवानीको रकम आँफै खर्च गर्ने कार्य भयो, नेपाल प्रहरी APC चलाउने तालिम हाँसिल गर्नबाट बंचित भए, APC चलेन, प्रिफाइवका घर जति बन्नुपर्ने थियो सो बनेन। नेपाल प्रहरी सुडानमा हतियार विहिन भई निरिह बने। वादीका साक्षी प्रहरी उपरिक्षक मोहनराज जोशीको बकपत्र अनुसार नेपाल FPU तीन महिनासम्म बंगलादेश र पाकिस्तानी FPU संग Jointly Duty गर्नुपऱ्यो पछि ति FPU बाट पनि अपमानजनक व्यवहार भएपछि UN Mission ले दिएको दशवटा बुलेटप्रुफले नजिकको एरियामा डिउटि गरियो। बंगलादेश पाकिस्तानी सिरियाली तथा नाइजेरियाका APC हरु नया थिए सन १९६४ मोडलका APC मिसनमा कार्यरत सेना तथा प्रहरी कसैले प्रयोग गरेको छैन भनी उल्लेख गरेबाट पनि उक्त APC खरिद सम्बन्धी कार्य गैरकानूनी भई उक्त कार्यबाट राष्ट्रको सम्मानमा आँच पुग्नुका साथै आर्थिक हानी समेत भएको प्रष्ट देखिन्छ।

प्रतिवादीहरुको बयान र पुनरावेदन जिकीरबाट एक पछि अर्को आईजीपीले उक्त खरिद प्रकरणमा आफ्नो जिम्मा नरहेको भन्ने जिकीर गरेको पाइन्छ। प्रहरी प्रमुखको हैसियलतले आफ्नो संगठन भित्र भएको कार्यको जिम्मेवारी व्यक्तिगत मात्र नभई सामुहिक रुपमा रहने नै हुन्छ। संगठनको प्रमुख एकले सफा हातले कार्य गरी अर्कोलाई जिम्मा लगाउन सक्नु पर्ने हुन्छ। प्रस्तुत विवादको बन्दोबस्तिका सामान खरिद सम्बन्धी करार आई जि पी ओमबिक्रम राणाले गरी केही काम निजको कार्यकालमा भयो भने केही काम अन्य आई जी पी को पालामा भएको छ। प्रतिवादी कृष्ण प्रसाद गुरागाईको बयान अनुसार मिति २०६४।६।२७ को APC खरिदको माइन्यूटमा दस्तखत गर्ने समयमा सोको कोटेशनमा हातले लेखिएको कुनै विवरण थिएन हाल मिसिलमा हेर्दा APC model will be OT 64 and it is Refurbished भन्ने बेहोरा थपिएको रहेछ भनी उल्लेख गरेको पाइन्छ। पुरानो सामान किन्ने गरी खडा गरेको माइन्यूटमा हस्ताक्षर गरेको होइन भन्ने निज प्रतिवादीको कथन रहेको देखिन्छ। सोही बेहोराको बयान प्रतिवादी रवि प्रताप राणाको समेत भएको देखिन्छ। बन्दोवस्तिका सामान खरिद गर्दा निहित स्वार्थ पूर्तिका लागि आफ्ना पूर्व निर्णय र शर्तलाई पाखा लगाउने कार्य गरी माइन्यूट र सम्झौतामा थप्ने केरमेट गर्ने समेतका कार्य भएको देखिन्छ। त्यती मात्र नभई सम्झौताको पूर्वशर्तहरु फेरिदै गएर क्रमश नयाँ L.C. खोलाईदै गएको पाइन्छ।

सामान ठेकेदार कम्पनीले तोकिएको स्थानमा पुऱ्याउनु पर्ने भनी निर्णय भएकोमा सो नगरी पुनः ठेकेदार संग सम्झौता गरी रकम थप्ने सम्मको कार्य भएको देखिन्छ। त्यस्तै स्थानिय एजेन्ट भगवति ट्रेडर्सका मालिक शम्भु भारतिको बयानमा मैले त बन्दोवस्तीको लागि चालिस प्रतिशत पहिले दिने र बाँकी ६० प्रतिशत दुई बर्ष पछि तिर्न सकिने पार्टी खोजि दिएको थिए तर प्रहरीले किन अगाडि रकम दियो र सो अवसरको फाइदा लिन किन सकेन भनी बयान गरेको देखिन्छ। यू एन ले रकम दिए पछि मात्र तिर्ने भन्ने पूर्व निर्णयको विपरित ठकेदारले कस्तो सामान दिदैछ भन्ने कुराको निरिक्षणसम्म पनि नगरी तथा सामान काम लाग्ने छ वा छैन एकिन नगरी राष्ट्रकै सम्पति खर्च गर्ने काम भएको छ। भुक्तानी प्रकृयामा Book force loan सम्मको प्रयास भएको र सम्पूर्ण रकम चुक्ता गर्न हतार गर्ने सम्मको कार्य भएको छ। काम नै नभई ठेकेदारलाई धन्यवाद दिने काम हुन्छ र सामान मौकामा पुग्नु पर्नेमा एक बर्षसम्म पनि पुग्दैन। करार शर्त बमोजिमका काम नलाग्ने सामान फिर्ता गर्ने पहल हुँदैन। खरिद गर्ने भनिएका स्पेयर पार्टसको पनि पत्तो छैन। जुन सामान वापत रकमको भुक्तानी भयो ती सामान खरिद भई सम्बन्धित स्थानमा पुग्न सकेको अवस्था छैन। यी सबै कुरा जानी जानी थाहा पाइ भएको हो भन्ने कुरा सामान्य मस्तिस्क भएका मानिसले पनि बुझ्ने कुरा हो। यु. एन. मिसनमा गएका प्रहरीहरुको ज्यान जोखिममा पर्ने मायासम्म नहुनु र राष्ट्रको शक्ति तथा प्रतिष्ठाको अनुभुतिसम्म राष्ट्र सेवकमा नहुनु आँफैमा एउटा गम्भीर प्रश्न बनेको छ।

डाफर मिसनमा भएको अनियमितताको बारेमा प्रतिवादीहरुले जतिसुकै ढाकछोप गरे पनि स्वयं प्रतिवादीहरुले त्यहाँ क्षति भएको तथ्यलाई स्वीकार गरेको पाइन्छ। कमल सिंह बमको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष भएको बयान हेर्दा भारतबाट आयात गरिएका चार वटा Prefab House Unit का लागि सामानहरु ढुवानी गर्दा लापरवाही गरेका कारण टुटफुट भई एक वटा घर मात्र तयार गर्न सकियो। बाँकी तीन वटा घरको भित्ता तथा सिलिङका सामान अपुग भएको हुँदा निर्माण कार्य पुरा हुन सकेन। व्यारेकको अभाव भयो। APC Sudan Port मा पुगेको भए पनि न्यालामा पुगेको थिएन भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ। त्यस्तै अरविन्द कुमार श्रेष्ठको संयोजनको समितिले बुझाएको प्रतिवेदन अनुसार करार ऐनको दफा ७८ र बिक्रेता र क्रेता बीच सम्पन्न शर्तनामा बमोजिम प्रहरी प्रधान कार्यालयमा सम्बन्धित पदाधिकारीहरुले कुनै चासो नदेखाएको साथै यू एन को निरीक्षण टोलीले APC निरीक्षण गरी अनुपयुक्त भनी अस्वीकृत गरेको कारणबाट आफ्नो कार्यालयलाई गम्भिर हानी नोक्सानी पुगेता पनि समयमा उपचार नखोजी चुप लागि वसेको देखिएकोले सम्बन्धित

पक्षबाट हानी नोक्सानी भराउनु पर्छ भनेको पाइन्छ। APC सुडानको बन्दरगाहमा नुनिलो पानीमा डुवेको कारण क्षति भएको भने पनि सो कुरा प्रमाण बाट पुष्टि भएको छैन। यदि डुवेकै हो भने पनि सो हुन नदिने दायित्व सम्बन्धित पक्षको हो। बन्दोबस्तिका सामान हतार हतार गरी खरिद भएको र सोको गुणस्तर हेरी काम लाग्ने नलाग्ने एकिन गर्नुभन्दा पनि ठेकेदारलाई रकम भुक्तानी गर्न हतार गरेको देखिन्छ।

प्रतिवादी दिनेश के.सी. ले बयान गर्दा बन्दोबस्तीका सामान खराव भएको प्रमाणित भएको अवस्थामा पनि रकमको दावी गर्ने र रकम भुक्तानी दिने व्यक्ति दोषी हुन भनेका छन भने प्रतिवादी रवी प्रताप राणाको बयानमा माइन्यूटमा ISO गुणस्तरको खरिद गर्ने भनिएकोमा पछि Refurbished शव्द थपी सेकेण्डहेण्ड सामान किन्ने कार्य गरियो भन्ने कथन तथा वादीका साक्षी कैलास श्रेष्ठको कथन अनुसार Arrival Inspection प्रतिवेदनमा आठवटा APC मा विभिन्न किसिमका खरावी देखिएकोमा उक्त APC संचालन योग्य थिएनन भन्ने कुरा प्रष्ट भएको छ। APC मा UNAMID को १२.५ mm को हतियारको लागि आवश्यक पर्ने माउन्ट जडान नभएको कारणले APC सुडानमा प्रयोग हुने अवस्था थिएन। Shipment भए लगत्तै मर्मत गर्नुपर्ने भन्ने कुरा उपयुक्त हुंदैन। UN ले Catlog बमोजिमको सामान सुडान पुऱ्याउनु भनी भनेकोमा Catlog लाई स्पेसिफिकेशनको रुपमा खरिद प्रकृयाको शुरुवाती चरणमा स्वीकृत गरेको पाईएन भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ। त्यस्तै वादीका साक्षी विजयमुनी बज्राचार्यको बकपत्र अनुसार APC हरु UN मापदण्ड बमोजिमको छैनन्। APC SKOT OT 64 हो भन्ने कथन रहेको छ। उक्त APC हरु सुडानका साना गल्लीमा प्रयोग हुन अनुपयुक्त भन्ने समेत देखिन्छ।

पछिल्ला आई. जि. पी. हरु हेमबहादुर गुरुङ र रमेश चन्द्र ठकुरीले पूर्व करार अनुसारको दायित्व भएको हुँदा पछिल्लो रकम पठाएको भनी बयान गरेको भए पनि पूर्व अवस्थाको काम कारवाहीमा अनियमितता देखिए पछि तत्कालै कारवाही गरी रकम जान नदिई रोक्नु पर्नेमा L.C. खोल्ने काम गरियो। बस्तुत निजहरुको पालासम्म उपयुक्त सामान नआएको कुरा पुष्टि भएकोमा थप रकम तिर्नुपर्ने बहानामा पटक पटक रकम पठाउने काम भएको देखिन्छ। नेपाल सरकार ठगी तथा धोखाघडिमा पऱ्यो भन्ने जानकारी भएपछि तत्काल सो सम्बन्धी कानूनी कारवाही उठाएको भए र रकम नपठाएको भए धेरै हानी नोक्सानी हुने थिएन। समष्ठिमा प्रहरी पदाधिकारीहरुद्धारा बन्दोवस्तिका सामान खरिद सम्बन्धमा एउटा निर्णय गर्ने तर पछि करारमा संसोधन माथि संसोधन गरी ठेकेदारलाई सुविधा तथा लाभ पुऱ्याउने र नेपाल सरकारलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउने कार्य भएको

देखिन्छ। प्रतिवादी मध्येका स्थानीय एजेन्ट भनिएका शम्भु भारतीको विशेष अदालतमा भएको बयानमा १३ डिसेम्वर २००७ मा मैले Assured risks Ltd, London लाई कमिसन वापतको रकम दावी गरेकोमा सो कम्पनीले मलाई गाली गलौज गरी प्रहरीसँग तिमिले कुनै सम्वन्ध नराखु। मलाई E-mail पनि नगर्नु। केही समस्या भए रुवेल सँग कुरा गर्नु भनी E-mail लेखेको हो। सो व्यहोराको E-mail पाए पछि रुवेललाई होटल ह्यातमा भेटी उक्त E-mail देखाउदा रुवेल भन्ने व्यक्तिले यो कम्पनीसँग मेरो कुनै पनि सरोकार छैन चिनेको पनि छैन भनी भनेका थिए भन्ने समेत उल्लेख गरेको देखिन्छ।

यथार्थमा प्रहरी कल्याण कोष जसमा प्रहरी सेवामा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीको आयबाट रकम कट्टा गरी जम्मा गरेको रकमबाट संचालित हुँदा लाखौं प्रहरीको लगानी रहेको र त्यसमा सरकारको पनि योगदान रहेको छ। आम प्रहरी एवं नागरिक समेतको हित गर्ने समेतको पवित्र भावनाबाट स्थापीत संस्थाको रकमको नोक्सान हुने र ठेकेदार तथा सो कम्पनीको स्थानीय ऐजेन्टलाई लाभ पुग्ने गरी कार्य भएको तथ्य मिसिल संलग्न प्रमाणहरुबाट पुष्टि भएको छ। उक्त कार्यबाट संयुक्त राष्ट्र संघले सोधभर्ना रकम नेपाल सरकारलाई भुक्तानी दिन नसक्ने स्थिति उत्पन्न भई प्रहरी कल्याण कोष तथा अन्ततः नेपाल सरकारलाई अपूरणीय हानी नोक्सानी भएको देखिन आएको छ।

अब यस विवादमा के कति रकमको हानी नोक्सानी भएको हो भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा अभियोगपत्रमा ८ थान APC तथा त्यसको लागि चाहिने Spare Parts को मूल्य, वीमा रकम र ढुवानी खर्च वापत बिक्रेता कम्पनिलाई भुक्तानी गरिएको रकमका साथै चीनबाट सुडानको बन्दरगाहसम्म ढुवानी भएका Ambulance तथा पानी टयाङ्करहरूको ढुवानी भाडा समेत गरी जम्मा रू २८,८१,६१,६२९/३० विगो हिनामिना गरिएको भनी दावी गरिएको देखिन्छ। APC तथा त्यसको लागि चाहिने Spare Parts मा भएको खर्च, विमा तथा ढुवानी वापतको भुक्तानी भएको रकमको हकमा विगो कायम गरेको मिलेकै देखिन्छ। चीनबाट खरिद भएका ३/३ थान Ambulance र पानी टैंकरको ढुवानी तथा विमा वापत भुक्तानी भएको ५१,४६७ अमेरिकी डलरको हुने ने.रु.४१,४५,६२३।६० को सम्वन्धमा विचार गर्दा उक्त रकम प्रहरी कल्याण कोषको नामको नेपाल क्रेडिट एण्ड कर्मश बैंकको खाता नं १७२६८१ वाई बाट भगवती ट्रेर्डसको नाममा भुक्तानी दिने भनी पेश भएको टिप्पणी आदेश सदर भई मिति २०६५।९।३ मा भगवती ट्रेडर्सको प्रो. शंभु भारतीले भुक्तानी लिएको देखिन्छ।

आरोपपत्रमा ढुवानी र बिमा वापत भुक्तानी भएको रकम भुक्तानी गर्न नमिल्ने भनी र प्रहरी कल्याण कोषका पदाधिकारी प्रतिवादीहरुले संझौता समेतको आधारमा भुक्तानी भएको भनी जिकिर लिएको अवस्थामा भुक्तानी भएको रकम विगोमा कायम हुन सक्ने हो होईन भन्ने सम्वन्धमा हेर्दा २२ र २५ डिसेम्वर २००७ मा जारी भएको क्रमशः AR /००१ र AR/००२ को विजक (Commercial Invoivce) नं मा CIF Sudan port in US Dollar उल्लेख भएको भएतापनि मिसिल संलग्न १२ September २००७ को नेगोसिएसन गर्दा संलग्न इनभ्वाइसमा CIF उल्लेख नभै FOB Price in Us dollar उल्लेख भएको देखिन्छ। त्यसै गरी Assured Risks Limited ले Negotiation गरेका कागजातहरु सहित २ नोभेम्वर २००७ मा प्रस्तुत गरेको Invioce No Nep/Po1/oo2 Credit No HBLIFXO1640328 को Invoice साथ संलग्न कागजमा पनि FOB भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। संझौतामा CIF उल्लेख भएको अवस्थामा सम्वन्धित स्थानसम्म ढुवानी गर्दा ढुवानी भाडा तथा विमा समेतका रकम समावेश हुन्छ भने FOB (Free on Board) उल्लेख भएको अवस्थामा ढुवानी हुने स्थानबाट पुऱ्याउनु पर्ने स्थान (Destination) सम्म सामान पुऱ्याउने कार्य विक्रेताको हो र त्यसपछि लाग्ने ढुवानी भाडा तथा बिमाको रकम विक्रेताको दायित्व भित्र पर्दैन भन्ने हुन्छ। Ambulance र Water tanker को ढुवानी संझौता सम्वन्धी कागजात र Invioce मा FOB Price उल्लेख भएबाट उक्त रकम नेपाल प्रहरीले ढुवानी र बिमा वापत तिर्नै पर्ने प्रकृतिको भएकोले विगोमा समावेश गर्न मिलेन। तर्सथ प्रतिवादी शंभु भारतीले प्रहरी कल्याण कोषबाट Ambulance र Water tanker को ढुवानी भाडा र बिमा वापत भुक्तानी लिएको ५१,४६७ अमेरिकी डलरको हुने ने.रु.४१,४५,६२३।६० कट्टा गरी रु. २८,४०,१६,००६।०७ विगो कायम गरेको विशेष अदालतको फैसला अन्यथा देखिएन।

अब APC खरीद समेतको कार्यमा गुणस्तररहिन सामान आपूर्ति भएकोमा सोतर्फ ध्यान नदिई ठेकेदार कम्पनिलाई रकम भुक्तानी दिने दिलाउने कार्यमा को कसको के कति संलग्नता वा बद्नियत रहेको हो, वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकीर बमोजिम सबै प्रतिवादीहरू दोषी हुन् वा होइनन्, प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिर बमोजिम निजहरूले सफाई पाउने अवस्था छ, छैन भन्ने सम्बन्धमा हेर्नु पर्ने देखिएको छ।

सो सम्बन्धमा हेर्दा प्रतिवादी मध्येको बिक्रेता कम्पनि Assured Risk Company London तथा त्यसका निर्देशक Michael Rider समेत मुख्य आपूर्तिकर्ता भएकोमा विवाद देखिदैन। निज प्रतिवादीहरुलाई विशेष अदालतले कसुरदार ठहर गरेकोमा पुनरावेदन नगरी

विशेष अदालतको फैसलालाई स्वीकार गरी बसेको देखिन्छ। निज प्रतिवादीहरुलाई आरोपपत्रमा दावी लिइएको विगो बमोजिम सजाय हुनुपर्ने भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरनवेदनपत्र रहेको छ। माथी प्रकरणमा विवेचना गरिए अनुसार Ambulance र Water tanker को ढुवानी भाडा र बिमा वापतको भुक्तानी रकम रु.४१,४५,६२३।६० विगो कायम हुन नसक्ने देखिएको हुँदा वादी पक्षको उक्त पुनरावेदन जिकीर संग सहमत हुन सकिएन। तसर्थ निज प्रतिवादी Assured Risk Company, London बाट सो विगोको आधा रकम रु. १४,२०,०८,००३/०३ भराउने तथा प्रतिवादी Michael Rider लाई दुई वर्ष कैद र विगो बमोजिम रु. २८,४०,१६,००६/०७ जरिवाना समेत गर्ने गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला मिलेको देखिदा अन्यथा गरिरहनु परेन।

अब पुनरावेदक प्रतिवादी शम्भु भारतीको हकमा विचार गर्दा यी प्रतिवादीले मूल कम्पनीको तर्फबाट स्थानीय प्रतिनिधि भई सुडानको डार्फरमा खटिने नेपाल प्रहरीको FPU को लागि आवश्यक बन्दोवस्तीको सामान खरिद गर्न नेपाल प्रहरीसँग ७ सेप्टेम्वर २००७ मा संझौता गरेको कुरामा विवाद छैन। सो संझौता गर्नु अगाडि निजले मुख्य कम्पनिको तर्फबाट सामानको Specification मा मूल्य समेत खुलाई कोटेशन पेश गर्नुपर्नेमा तत्कालीन नेपाल प्रहरीका प्रहरी महानिरीक्षक ओमविक्रम राणाको निर्देशनमा स्पेशिफिकेशन र क्याटलग विना नै सामानको दररेट बनाउन लगाएको भन्ने संलग्न कागजातहरू समेतबाट देखिन्छ। गृह मन्त्रालयबाट पठाइएका ३४ वटा सम्भाव्य कम्पनिलाई प्रतिस्पर्धामा आउन नै नदिई जम्मा ३ वटा सूचीकृत फर्मको छनौट गरिएको देखिएकोमा यिनै प्रतिवादीका नाताका मानिस संलग्न रहेका अन्य दुईवटा फर्मसँग मिलेमतो गरी दरभाउपत्र पेश गर्न पत्राचार गरेको र अन्ततः आफैं एजेण्ट भएको Assured Risk Company लाई ठेक्का पारेको अवस्था देखिन्छ। त्यसरी ठेक्का पारेपछि ९ सेप्टेम्बर २००७ को कोटेशनको अन्तिममा यी प्रतिवादीले कम्पनिको तर्फबाट सहीछाप गरिसकेपछि Note: APC model will be OT64 and it is Refurbished भनी आफैंले हातले लेखी सप्लाई हुनुपर्ने ISO Standard को APC को सट्टामा पुरानो र मर्मत गरिएको APC आपूर्ति गराउने गरी निर्णायक भूमिका खेलेको देखिन्छ।

त्यसरी पुरानो APC आपूर्ति गराउने कार्य विना योजना तथा विना सुझबुझ गरिएको भन्ने देखिँदैन। सुरूदेखि नै सोचविचार गरी कोटेशनमा मूल संझौताको विपरीतका शर्तहरू थपी ८ थान पुराना र काम नलाग्ने APC सप्लाई गराएको देखिन्छ। त्यसैगरी यी प्रतिवादीले २०६५।५।३ मा अमेरिकी डलर ७३,५३४/- बुझी लिएको प्रमाण कागजबाट

देखिएकोमा सो बराबरको विमा नगरी कम रकमको विमा गरेको देखिन्छ भने अर्कोतिर Tax Invoice नै जारी नगरी अमेरिकी डलर ८,४६१ यी प्रतिवादीले मूल्य अभिवृद्धि कर वापतको रकम भनी बुझिलिएको देखिन्छ। कोटेशनको शर्त नं १० मा भुक्तानी प्रणाली शुरुमा ४० प्रतिशत र सामान डेलिभरी भएपछि ६० प्रतिशत भुक्तानी दिने शर्त उल्लेख गरेकोमा पछि ती शर्त विपरीत भुक्तानी तालिका तयार भई प्रतिवादी Assured Risk Company को नाममा भुक्तानी गराएको देखिन्छ। २७ सेप्टेम्वर २००७ को करारमा उल्लेख भएको ISO Standard का सामान हुनुपर्ने प्रावधानहरूलाई मिति २००७।१०।१७ मा L/C संशोधन गरी हटाइएको देखिन्छ भने सामानको इन्सपेक्सन गर्ने र युएनको इन्सपेक्सन पछि भुक्तानी दिने कुराको पालन नगरी सामान डेलिभरी र इन्सपेक्सन नै नगरी भुक्तानी लिइएको देखिन्छ। APC मा १२.५ एम.एमको हतियार मात्र प्रयोग गर्नुपर्ने मापदण्ड रहेकोमा आपूर्ति भएका APC मा १४.५/७.६२ एम.एमको हतियार जडान गर्ने Mount रहेको, सञ्चार साधन पनि नजोडिएको र वातानुकूलन उपकरण (A/C) पनि नरहेको भन्ने निरीक्षण टोलीबाट खुल्न आएको छ। यसरी यी तमाम चरण र कार्य योजनामा मूल कम्पनिको तर्फबाट एजेण्ट भई काम गर्ने यी प्रतिवादीको संलग्नताबिना सबै कार्य सम्पन्न हुने स्थिति नै देखिँदैन। किनभने खरीद प्रक्रियाको प्रारम्भदेखि नै कोटेशनमा हातले थप्ने काम यी प्रतिवादी शम्भु भारतीको हस्ताक्षरबाट भएको देखिन्छ भने आफू एजेण्ट भएको कम्पनिको पक्षमा ठेक्का पार्न मिलेमतोमा चिनजानाका अन्य फर्महरूको मात्र कोटेशन पार्ने, आफ्नो मूल कम्पनिलाई ठेक्का पारेपछि ISO मापदण्ड हटाउने, अन्य सामानको बनिसकेको एलसी कटाई स्पेयर पार्टस् खरिद गराई ढुवानीको ठेक्का लिने कार्य गरी स्पेयर पाट्र्सको ढुवानी, विमा, भ्याटको रकम वापत भनी यी प्रतिवादीले प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट रु ३,१०,३७,३३०।७२ बुझी लिएको देखिन्छ। तर सो रकम यी प्रतिवादीले मूल कम्पनिलाई वैध माध्यमको रूपमा प्रचलित बैङ्किङ् प्रणाली मार्फत् पठाएको समेत देखिँदैन।

यसरी यी प्रतिवादीले APC र सोको स्पेयर पार्टस खरिद गर्दा तथा ढुवानी गर्दा खर्च भएको नेपाल प्रहरी कल्याण कोषको रकम सो सामानहरू कमसल भएको कारण UN बाट रकम सोधभर्ना हुन नसकी आफू र निजको मूल कम्पनीलाई गैरकानूनी लाभ र नेपाल प्रहरीलाई गैरकानूनी हानी नोक्सानी पुर्‍याउने गरी कार्य गर्नुको साथै सो कार्यको लागि मतियारको समेत भूमिका निर्वाह गरेको देखिन आएको हुँदा पुनरावेदक प्रतिवादी शम्भु भारतीलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) र २२ बमोजिमको कसुरमा एक

वर्ष कैद तथा विगोको आधा रु. १४,२०,०८,००३/०३ (चौध करोड बीस लाख आठ हजार तीन रुपैयाँ तीन पैसा) जरिवाना गरी त्यति नै विगो प्रहरी कल्याण कोषले निजबाट भराई लिन पाउने ठहऱ्याएको विशेष अदालतको फैसला समेत सो हदसम्म अन्यथा देखिएन।

अब पुनरावेदक मध्येका प्रतिवादी ओमविक्रम राणाको हकमा विचार गर्दा सुडान मिसनको लागि नेपाल सरकारको आदेश बमोजिम बन्दोबस्ती सामान पठाउन ठेकेदारसँग तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक रहेका यिनै पुनरावेदक प्रतिवादी ओमविक्रम राणा कै अग्रसरतामा र निजकै निर्देशनमा कोटेशन माग्ने र ठेक्का दिने काम भएको देखिन्छ। मिसनको लागि बन्दोवस्तीका सामानको भुक्तानी भने नेपाल सरकारको आदेशमा प्रहरी कल्याण कोषबाट दिएको देखिन्छ। निज प्रतिवादी ओमविक्रम राणाले सुडानको डार्फरमा खटिने FPU का लागि आवश्यक बन्दोबस्तीका सामान खरिद गर्न प्रतिवादी दीपकसिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा योजना तथा लागत अनुमान समितिको गठन गरी त्यसैको प्रतिवेदनको आधारमा खरिद प्रक्रिया अगाडि बढाएको देखिएको छ। तर ISO Standard को APC हुनुपर्ने शर्त विपरीत Refurbished APC भनी कोटेशनमा हातले थप गरी मुख्य सामान APC को Standard नै परिवर्तन गरेको स्पष्ट देखिँदा देखिँदै सो कोटेशनलाई अन्यथा नगरी स्वीकृत गरेको देखिन आएको छ। प्रतिवादी रविप्रताप राणाले यिनै प्रतिवादीको आदेशले प्रतिवादी शम्भु भारतीले Refurbished शब्दहरू हातले थप गरेको भनी बयान गरेको देखिन्छ।

प्रतिवादी दीपकसिंह थाङदेनको अध्यक्षतामा गठित समितिले जम्मा रु. ३५,४३,१९,०४८/०८ लागत अनुमान पेश गरेकोमा शुरु लागत अनुमानमा पछि ५,३६,७३,०००/- थप अनुमान लागत समावेश गरी जम्मा लागत रु. ४०,०९,९२,०४८/८० लाग्ने भनी संशोधन गरी संशोधित लागत अनुमानलाई विना आधार कारण यिनै प्रतिवादीको निर्णयबाट सदर गरेको कुरा प्रहरी कल्याणकोष संचालक समितिको मिति २०६४।६।१८ को निर्णय पुस्तिकाबाट समेत देखिन आएको छ। सो कोषको मिति २०६४।५।६ को निर्णयमा र २७ सेप्टेम्बर २००७ मा प्रहरी प्रधान कार्यालय र ठेकेदार बीच सम्पन्न भएको संझौतामा सप्लायरले सप्लाई गर्ने सामानको स्वीकृत भएको अंकको ४० प्रतिशत मात्र भुक्तानी लिई बाँकी ६० प्रतिशत रकम व्याज नपाइने गरी UN बाट रकम प्राप्त भएपछि क्रमशः भुक्तानी लिन राजी हुनुपर्ने गरी करार गर्नुपर्ने भन्ने समेत व्यहोराको निर्णय गरेकोमा सोको विपरीत करार गराएको साथै APC र

सोको Spare Parts को रकम सोधभर्ना नहुँदै यी प्रतिवादीको कार्यकालमा L/Cमार्फत् संशोधन गरी २०६४।६।३० मा निरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था र ISO Standard को APC हुनुपर्ने व्यवस्था समेत हटाइएको देखिन्छ। साथै करारको शर्त विपरीत भुक्तानी तालिका परिवर्तन गराई त्यसै तालिकाको आधारमा बिक्रेता कम्पनिलाई रकम भुक्तानी गरेको देखिन्छ। सो तमाम कार्यको अन्तिम निर्णयकर्ताको रूपमा रहेका यी प्रतिवादीलाई सो सम्बन्धमा जानकारी नहुने वा निजको निर्देशन विना मातहतका अन्य पदाधिकारीले मात्र सो कार्य गर्न संभव देखिँदैन।

यिनै प्रतिवादीको कार्यकालमा Irrevocable एल.सी. खोली बुक फोर्स लोन पद्धतिबाट बिक्रेता कम्पनीलाई रकम भुक्तानी दिने गरी सम्बन्धित बैंकलाई नेपाल प्रहरीको तर्फबाट आदेश दिएको देखिन्छ। रकमको भुक्तानीका लागि चाहिने आवश्यक कागजातमा अनिवार्य शर्त विपरीत ६०% रकम किस्तामा सहज भुक्तानी गर्ने गरी परिवर्तन गर्ने जस्ता कार्य पनि यिनै प्रतिवादीको निर्देशनमा भएको कुरा प्रतिवादी श्यामसिंह थापाको अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्षको बयानबाट समर्थित हुन आएको देखिन्छ। प्रहरी प्रधान कार्यालयको मिति २०६८।६।४ को पत्रसाथ प्राप्त UN Verification Certificate मा सुडान बन्दरगाहमा आइसकेपछि नै APC हरू Not serviceable भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएबाट पुरानो र गुणस्तरहीन APC खरिद भएको तथ्य पुष्टि हुन आएको छ। प्रहरी कल्याण कोषको मिति २०६४।५।६ को निर्णय र २७ सेप्टेम्वर २००७ को संझौतामा प्रथम चरणमा ४०% प्रतिशत मात्र भुक्तानी दिई बाँकी ६०% UN बाट सोधभर्ना आएपछि दिने भनी उल्लेख भएकोमा यी प्रतिवादीले संझौताको शर्त विपरीत L/C मार्फत् भुक्तानी तालिका परिवर्तन गराई UN को Inspection Team ले सामानको निरीक्षण गर्नुभन्दा पहिला नै भुक्तानी हुने व्यवस्था मिलाएको देखिन्छ।

यसरी प्रहरी कल्याण कोषको सामुहिक निर्णय र मूल संझौताको विपरित यी प्रतिवादीको कार्यकालमा विना कानूनी आधार र कारण प्रतितपत्र मार्फत् मूल संझौताको शर्तहरू परिवर्तन गराई संयुक्त राष्ट्र संघको मापदण्ड विपरीतका काम नलाग्ने पुराना र चल्तिमा आउन नै नसक्ने APC खरीद गर्ने गरी बद्नियतसाथ निर्णय गराई २०६४।७।२७ देखि २०६५।४।२६ सम्म पटकपटक गरी रू.१७,०६,००,८२४/७४ बराबर ठेकेदारलाई रकम भुक्तानी दिएको देखिन्छ। निज प्रतिवादीले सो रकम भुक्तानीका क्रममा यो यति रकम नै लिए खाएको रहेछन् भनी देखिने स्पष्ट प्रमाणको अभाव रहेको हुँदा निजले यति नै रकम लिए खाएको भनी विगो कायम गर्न

मिल्ने देखिएन। तथापि बद्नियतसाथ गुणस्तरहीन APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामान खरीद गरी निजको पालामा भुक्तानी भई गएको उक्त रकम संयुक्त राष्ट्र संघबाट प्रहरी कल्याण कोषलाई सोधभर्ना हुन नसकी प्रहरी कल्याण कोषलाई हानी नोक्सानी भएको देखियो। अतः निजको सो कार्य भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१) (घ) र (ञ) बमोजिम कसुरजन्य देखियो। माथि विश्लेषण भएबमोजिम प्रतिवादीहरूमध्येका तत्कालीन प्रहरी महानिरीक्षक ओमविक्रम राणालाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद र सोही ऐनको दफा २४ ले थप कैद वर्ष एक समेत गरी कैद वर्ष दुई र रु १७,०६,००,८२४।७४, (सत्र करोड छ लाख आठ सय चौबीस रुपैयाँ र चौहत्तर पैसा) जरिबाना हुने ठहर गरेको विशेष अदालतको फैसला केही उल्टि भई निज प्रतिवादी ओमविक्रम राणालाई निजले प्रारम्भदेखि नै खरीद संझौताको शर्त विपरीतका सामान आपूर्ति गर्ने गराउने कार्यमा खेलेको निर्णायक भूमिका र निजले गरेको कसुरको मात्रा बमोजिम भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप १ वर्ष समेत जम्मा २ वर्ष कैद र रु. ५०,०००/- जरिवाना समेत हुने देखियो। विगो बमोजिम जरिवाना समेत हुनु पर्छ भने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकीर र आरोपपत्र दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्ने अवस्था भएन।

पुनरावेदक प्रतिवादी हेमबहादुर गुरुङको हकमा विचार गर्दा यी प्रतिवादी २०६५।६।२ देखि २०६५।११।५ सम्म प्रहरी महानिरीक्षक पदमा वहाल रही कार्यरत रहँदा एलसीको चौथो र पाँचौ किस्ता वापतको अमेरिकी डलर ९,००,०००.००, एपीसीको स्पेयर पाट्र्सको ढुवानी, विमा र मूल्य अभिवृद्धिकर वापत अमेरिकी डलर ६२,५८० तथा पानी टैंकर र एम्बुलेन्सको ढुवानी, विमा र मूल्य अभिवृद्धि कर वापत अमेरिकी डलर ५१,४६७ समेत जम्मा १०,१४,०४७ अमेरिकी डलर निजकै निर्देशनमा भुक्तानी दिएको देखिन्छ। सुडान मिसनमा खटिएका नेपाल प्रहरीका FPU को लागि खरिद भई सुडानमा आपूर्ति भएका ८ थान APC हरू न्यून गुणस्तरका भएका भन्ने कुरा माथि विश्लेषण गरिसकिएको छ। यी प्रतिवादीकै कार्यकालमा सुडान UNMIS मा कार्यरत रहेका Contingent commander राजेन्द्रसिंह भण्डारी र FPU Contingent Commander कमलसिंह बमले आपूर्ति भएका APC काम नलाग्ने अवस्थामा छन् भनी खवर गरेको भन्ने मिसिलबाट देखिन्छ। त्यसबाट समेत आपूर्ति गरिएका सबै APC काम नलाग्ने भएको कुराको जानकारी यी प्रतिवादीलाई प्रहरी महानिरीक्षकको जिम्मेवारी सम्हाल्दाकै अवस्थामा भइसकेको भन्ने

तथ्य पुष्टि भएको देखिन्छ। मिसनमा कार्यरत Contingent commander हरु राजेन्द्रसिंह भण्डारी र कमलसिंह बमले खबर गरेको अवस्थामा संझौता विपरीत खराब तथा अस्वीकृत APC आपूर्ति गर्ने ठेकेदारलाई कानूनी कारवाही गरी नयाँ सामान आपूर्ति गराउन सक्ने अवस्था हुँदाहुँदै सो नगरी L/C को चौथो र पाँचौ किस्ता वापतको रकम प्रतिवादीले आफ्नो कार्यकालमा भुक्तानी दिलाएको र खर्च अनुमोदनलाई सदर गरेको देखिन्छ। APC Spare Parts आपूर्ति नै नभएको अवस्थामा सोतर्फ छानबीन नगरी बुझ्दै नबुझी त्यसको रकम भुक्तानी दिएको देखिन्छ। त्यसरी भुक्तानी दिएको रकमबाट यो यति रकम यी प्रतिवादीले लिए खाएको भनी देखिने स्पष्ट प्रमाणको अभावमा यी प्रतिवादीको हकमा समेत विगो कायम गर्न मिल्ने देखिँदैन। तर APC Spare Parts आपूर्ति नै नभएको अवस्थामा पनि बिना आधार बिक्रेता कम्पनिलाई सो वापत समेत भुक्तानी दिएको देखिएको र निज प्रतिवादीको पालामा भुक्तानी भएको रकम प्रहरी कल्याण कोषलाई सोधभर्ना हुन नसकी प्रहरी कल्याण कोषलाई गैरकानूनी हानी भएको देखिँदा निजको सो कार्य भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१)(ञ) बमोजिम कसुरजन्य देखियो। तसर्थ यी प्रतिवादी हेमबहादुर गुरुङलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद र सोही ऐनको दफा २४ ले थप कैद वर्ष एक समेत गरी कैद वर्ष दुई र रु ६,४८,७०,७९२।५० (छ करोड अठचालिस लाख सत्तरी हजार सातसय बयानब्बे रुपैयाँ र पचास पैसा) जरिबाना हुने ठहर गरेको विशेष अदालतको फैसला केही उल्टि भई निज प्रतिवादी हेमबहादुर गुरुङलाई निजको कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम ६ महिना कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जनही जम्मा १ वर्ष कैद रु. ४०,०००/- जरिवाना जरिवाना समेत हुने देखियो। विगो बमोजिम जरिवाना समेत हुनु पर्छ भने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकीर र आरोपपत्र दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्ने अवस्था भएन।

पुनरावेदक प्रतिवादी रमेशचन्द ठकुरीको हकमा विचार गर्दा प्रतिवादी हेमबहादुर गुरुङ २०६५।११।५ मा प्रहरी महानिरीक्षक पदबाट सेवा निवृत्त भएपछि प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरी प्रहरी महानिरीक्षक भएको कुरामा विवाद छैन। यी प्रतिवादी रमेश चन्द ठकुरीको पालामा APC र सोको Spare Parts हरूको L/C को छैठौं र सातौं किस्ता क्रमशः २८ अप्रिल २००९ मा US$ ४,५०,००० र २८ जुलाई २००९ मा US$२७३०६३.२३ अमेरिकी डलर ठेकेदार कम्पनी Assured Risks Ltd. London लाई भुक्तानी पठाएको र

सुडान मिसनको खर्च समर्थन गर्ने निर्णय गरेको देखिन्छ। तत्कालीन मिसनमा खटिएका Contingent commander हरू राजेन्द्रसिंह भण्डारी, कमलसिंह बम, रामप्रसाद श्रेष्ठ र मोहनराज जोशीले मिसनमा पुगेका बन्दोबस्तीका सामग्रीहरूको न्यून गुणस्तर लगायतका विषयहरूमा पटक पटक मौखिक र लिखित रूपमा तत्काल संगठन प्रमुखको रूपमा रहेका प्रहरी महानिरीक्षकहरूलाई जानकारी गराइएको भन्ने तथ्य निजहरूले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग र विशेष अदालतमा बयान कागज तथा बकपत्र गर्दा समेत खुलाएको पाइन्छ। सो कुरा यी प्रतिवादीले संगठन प्रमुखको रूपमा पद बहाल गरेपछि थाहा नपाउने भन्ने देखिँदैन। तर यी प्रतिवादीले प्रहरी महानिरीक्षकको जिम्मेवारी सम्हालेपछि काम नलाग्ने APC हरूको रकम आफ्नो पालामा ठेकेदार कम्पनिलाई भुक्तानी नदिई थप हानी नोक्सानी हुनबाट जोगाउन सकिने अवस्था भएकोमा सो गरेको देखिँदैन। यी प्रतिवादीले आफ्ना पालामा भुक्तानी दिएको रकमबाट यो यति रकम लिए खाएको हो भनी देखिने प्रमाणको अभावमा यी प्रतिवादीको हकमा बिगो कायम हुन सक्ने देखिँदैन। तथापि निजको पालामा कमसल र काम नलाग्ने APC लगायतका सामान वापतको रकमको भुक्तानी रोक्न नसकी नेपाल प्रहरी कल्याण कोषलाई हानी नोक्सानी भएको कुरामा विवाद नहुँदा निजको सो कार्य समेत भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१)(ज) बमोजिम कसुरजन्य देखियो। तसर्थ यी प्रतिवादी रमेशचन्द ठकुरीलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद र सोही ऐनको दफा २४ ले थप कैद वर्ष एक समेत गरी कैद वर्ष दुई र बिगो बमोजिम रु.४,८५,४४,३८८।८३, (चार करोड पचासी लाख चवालिस लाख तीन सय अठासी रुपैयाँ र त्रियासी पैसा) जरिबाना हुने ठहर गरेको विशेष अदालतको फैसला केही उल्टि भई निज प्रतिवादी रमेशचन्द ठकुरीलाई निजको कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम ६ महिना कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जनही जम्मा १ वर्ष कैद रु. ४०,०००/- जरिवाना जरिवाना समेत हुने देखियो। बिगो बमोजिम जरिवाना समेत हुनु पर्छ भने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकीर र आरोपपत्र दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्ने अवस्था भएन।

अब विशेष अदालतले आरोपपत्र मागदावीबाट सफाइ हुने ठहर गरेका प्रतिवादीहरु दिनेश के.सी., गुप्तबहादुर श्रेष्ठ, विद्याधर श्रेष्ठ, दीपेन्द्रबहादुर बिष्ट, शिव लामिछाने, संजयसिंह बस्नेत, टपेन्द्रध्वज हमाल, अजितकुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, सुरेन्द्रबहादुर पाल,

लालगोविन्द श्रेष्ठ, श्यामबहादुर खड्का, मदनबहादुर खड्का, प्रकाश अधिकारी, पिताम्बर अधिकारी, कृष्णप्रसाद गुरागाई, रमेशकुमार पाण्डेय, हरिहर श्रेष्ठ, अर्जुनप्रसाद तिमिल्सिना, गिरीधारी शर्मा, दीपकसिंह थाङदेन, मनोज न्यौपाने, निरजबहादुर शाही, निरज पुन, श्यामसिंह थापा, रविप्रताप राणा, विजयलाल कायस्थ, दीपककुमार श्रेष्ठ, नरेन्द्रकुमार खालिङ, अर्जुनजंग शाही र रमेशविक्रम शाह समेत ३१ जनाको हकमा विचार गर्दा निज प्रतिवादीहरुलाई आरोपपत्र दावी बमोजिम सजाय हुनुपर्छ भनी वादी नेपाल सरकारले पुनरावेदन जिकिर रहेको छ।

प्रतिवादी श्यामसिंह थापाको हकमा विचार गर्दा निजले विभिन्न मितिमा L/C. संशोधन गर्न पत्राचार गरेको देखिन्छ। सो संशोधनबाट मूल करारका शर्तहरूमा परिवर्तन गरी बिक्रेता कम्पनिको हित हुने विभिन्न प्रावधानहरू थप गर्नुको साथै L/C को रकम भुक्तानी दिन आदेश गरेको देखिन्छ। साथै पहिलो किस्ता वापत अमेरिकी डलर १,००,०००/- भुक्तानी रिलिज गर्न निजले नै आदेश दिएको देखिन्छ। यसरी संझौताको शर्त बमोजिम संयुक्त राष्ट्र संघबाट सामानको मापदण्ड निरीक्षण हुनु अगावै हतार हतार एल.सी.को माध्यमबाट मूल करारका शर्तहरू परिवर्तन गरेको, त्यसरी परिवर्तित शर्तहरूबाट बिक्रेता कम्पनिलाई प्रत्यक्ष लाभ र नेपाल प्रहरीलाई हानी नोक्सानी हुने अवस्था सिर्जना भएको देखिएको छ। ट्रक र जिपको रकम बाँकी ६०% बाट घटाउन अनुरोध गरेको देखिएपनि पछि सो रकमबाट Spare Parts खरिद गर्न छुट्टै संसोधित संझौता गरेको देखिन्छ। APC तथा त्यसको पार्ट्स पूर्जा समेत बिक्रेता कम्पनिले ढुवानी गर्ने तथा सो APC सञ्चालन समेतको लागि नेपाल प्रहरीको तर्फबाट ८ जनालाई बिक्रेता कम्पनिले नै सुडानमा तालीम दिने लगायत नेपाल प्रहरीको हितमा रहेका महत्त्वपूर्ण शर्तलाई यिनै प्रतिवादीले समेत हटाई कम्पनिलाई गैरकानूनी रूपमा फाइदा हुने काम गरेको देखिन आएको छ। यसका साथै निज प्रतिवादीले L/Cको पाँचौ किस्ता २०६६।४।१३ मा र छैठौं किस्ता २०६६।१।१५ मा हिमालयन बैंकको खातामा ट्रान्सफर गरेको देखिन्छ। यी प्रतिवादीले ठेकेदार कम्पनिसँग मिलेमतो गरी यति नै रकम लिए खाएको रहेछन् भनी देखिने कुनै आधार प्रमाण नहुँदा निजको हकमा समेत विगो कायम गर्न मिल्ने देखिएन। तर यी प्रतिवादी श्यामसिंह थापाले बद्नियतसाथ मूल करारका शर्तहरू विपरीत एल.सी. परिवर्तन गरी बिक्रेता कम्पनिलाई फाइदा हुने र नेपाल प्रहरीको कल्याण कोषको रकम हानी नोक्सानी हुने गरी विभिन्न समयमा भूमिका खेलेको साथै गुणस्तर नै नभएको सामान आपूर्ति गरेको कुरा थाहा हुँदाहुँदै बिक्रेता कम्पनिलाई रकम भुक्तानी गर्ने कार्यमा प्रत्यक्ष रूपमा

संलग्न भई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१)(घ) र (ञ) बमोजिमको कसुर गरेको देखियो।

अर्का प्रतिवादी दीपकसिंह थाङदेनको हकमा विचार गर्दा निजले बन्दोबस्तीका सामान खरीदको योजना तर्जुमा र लागत अनुमान समितिको अध्यक्षको रूपमा रही सामान खरीदको योजना तथा लागत प्रतिवेदन पेश गरेको देखिन्छ। साथै प्रतिवादी दीपकसिंह थाङदेनकै अग्रसरतामा प्रतिवादीहरू, नरेन्द्रकुमार खालिङ, विजयलाल कायस्थ र दीपककुमार श्रेष्ठले रू. ५,३६,०८,०००/- को थप लागत अनुमान पेश गरी सो लागतलाई शुरुको लागत अनुमानमा समावेश गरी मिति २०६४।६।१८ को बैठकमा पेश गरी निर्णय गराएको देखिन्छ। त्यसै वैठकमा विभिन्न किसिमका १२ सामानमध्ये नयाँ सामानको लागि रु. ७८,४८,०००/- लागत अनुमान प्रस्ताव गरी शुरुको प्रतिवेदन बमोजिमका सामानहरूमा समेत अस्वाभाविक तथा अत्यधिक रूपमा लागत अनुमान बढाएको देखिन्छ। सो प्रतिवेदनमा APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामानको अन्तरराष्ट्रिय मूल्यको सम्बन्धमा यथार्थ तथ्य बुझी सामानको वास्तविक गुणस्तर तथा मूल्य सूची समावेश गर्नुपर्नेमा त्यसतर्फ कुनै कुरा नबुझी हचुवाको आधारमा ठेकेदारले जुन सूची पेश गरेको हो त्यसैलाई सिफारिस गर्ने हिसाबले प्रतिवेदन दिएको देखिन्छ। साथै एल.सी.मा परिवर्तन गरी यो यो मितिमा भुक्तानी दिने भनी भुक्तानी तालिका नै निर्धारित गरी बिक्रेता कम्पनिको तर्फबाट बन्दोबस्तीका सामान आपूर्ति भई संयुक्त राष्ट्र संघले निरीक्षण गरेपछि सही सामान देखिएमा मात्र भुक्तानी दिने भन्ने करारको प्रावधानलाई नै औचित्यहीन बनाई बद्‌नियतपूर्ण कार्य गरेको देखिन्छ। यसका अतिरिक्त ठेकेदार कम्पनिलाई बुक फोर्स लोनबाट समेत भुक्तानी दिनु भनी बैंकलाई आदेश समेत दिएको देखिन्छ। निज प्रतिवादी दीपकसिंह थाङ्देनले सामान खरीद गर्ने प्रक्रियामा ठेकेदारसँग मिलेमतो गरी यो यति रकम लिए खाएको भन्ने प्रमाणको अभाव भएकोले निजको हकमा समेत विगो कायम हुने देखिएन। तर माथि विवेचना भएबमोजिम निज प्रतिवादीको योजना बमोजिम APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामानको लागत बढाई खरीद योजना पेश गरेको, APC को गुणस्तर तथा मूल्यका सम्बन्धमा यथार्थ तथ्य बुझ्दै नबुझी खरीद योजना तयार पारी बिक्रेता कम्पनिलाई हतारहतार भुक्तानी दिने समेतको कार्य गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१)(घ) र (ञ) बमोजिम कसुरजन्य कार्य गरेको देखिन आयो।

अर्का प्रतिवादी दीपककुमार श्रेष्ठको हकमा विचार गर्दा निजको अध्यक्षतामा गठन भएको खरीद समितिले सिफारिस गरे बमोजिम प्रतिवादी Assured Risk Company सँग

सामान खरीदको संझौता भएको भन्ने निज प्रतिवादी दीपककुमार श्रेष्ठको बयानबाटै देखिन्छ। सो सम्झौतामा प्रहरी कल्याण कोषको हित हुने प्रावधान राख्नुपर्ने भन्ने सो कोषको मिति २०६४/५/६ को निर्णय विपरीत ठेकेदार कम्पनिको हित हुने प्रावधानहरू राखिएको देखिन्छ। आफैंले सिफारिस गरेको कम्पनिसँग प्रतिवादी दीपककुमार श्रेष्ठले नै सामान खरीदको मूल करार गरेको देखिन्छ। सो करार गरिसकेपछि सो मूल करारमा सामानको ढुवानी आपूर्तिकर्ता कम्पनिले गर्ने स्पष्ट शर्तको विपरित छुट्टै ढुवानी सम्बन्धी करार गरी त्यसमा समेत यिनै प्रतिवादी दीपककुमार श्रेष्ठले हस्ताक्षर गरेको देखिन्छ। एल.सी. मार्फत् मूल करारको शर्त विपरीत भुक्तानी दिन तालिका समेत बनाई Book Force Loan बाट समेत भुक्तानी दिन यी प्रतिवादीले भूमिका खेलेको देखिन्छ। भुक्तानी तालिका बमोजिम प्रहरी प्रधान कार्यालयको पूर्व स्वीकृति नै नलिई भुक्तानी दिनु भनी बैंकलाई यी प्रतिवादीले समेत पत्र लेखेको देखिन्छ। यी प्रतिवादीले सो कार्य गरे वापत यो यति रकम नै लिए खाएको भन्ने देखिने प्रमाण नहुँदा निजको हकमा समेत विगो कायम गर्न मिलेन। तर माथि विवेचना भएबमोजिम यी प्रतिवादी दीपककुमार श्रेष्ठ समेत संझौताको प्राम्भिक चरणदेखि नै बद्नियतसाथ बिक्रेता कम्पनिलाई लाभ हुने र प्रहरी कल्याण कोषलाई गैरकानूनी रूपमा हानी नोक्सानी गराउने कार्यमा संलग्न भएको देखिन आयो। अतः निजको सो कार्य भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१)(घ) र (ञ) बमोजिम कसुरजन्य देखियो।

अर्का प्रतिवादी रविप्रताप राणाको हकमा हेर्दा प्रचलित कानूनको परिधिभन्दा बाहिर गई हतार हतार अनियमित प्रक्रियाबाट गुणस्तरहीन APC लगायतका बन्दोबस्तीका सामान खरीद गर्ने उद्धेश्यका साथ ३ वटा कम्पनिको मात्र कोटेशन पर्ने गरी सूचना प्रकाशन गर्ने समेतको कार्यमा यी प्रतिवादी समेत संलग्न भई अत्यन्त कम समयावधिमा कोटेशन लिने समेतको कार्य गरेको देखिन्छ। प्रतिवादी दीपक थाङ्देनले बनाएको भुक्तानी तालिका बमोजिम बिक्रेता कम्पनिलाई प्रहरी प्रधान कार्यालयको पूर्व स्वीकृति समेत नलिई रकम भुक्तानी दिन जुन १२, २००८ मा हिमालयन बैंकलाई आदेश दिएको देखिन्छ। त्यसरी आदेश दिनुअगाडि बनाइएको L/C मा शर्त परिवर्तन गरी मूल करारको विपरीत नयाँ भुक्तानी तालिका बनाई सो समेतमा निजले सहीछाप गरेको देखिन्छ। साथै निजकै टिप्पणीबाट L/C को तेश्रो र चौथो किस्ता वापतको रकम बिक्रेता कम्पनिलाई भुक्तानी भई गएको भन्ने निजकै बयान समेतबाट देखिन्छ। यी प्रतिवादीले बिक्रेता कम्पनिबाट यो यति नै रकम लिए खाएको रहेछन् भनी देखिने स्पष्ट आधार प्रमाण नहुँदा निजको हकमा समेत विगो कायम

हुन सक्ने देखिएन। तथापि माथि विवेचना भए बमोजिम यी प्रतिवादी रविप्रताप राणासमेतले बद्नियतपूर्वक बिक्रेता कम्पनिलाई अनुचित लाभ र प्रहरी कल्याण कोषलाई हानी नोक्सानी पुर्‍याउने कार्य गरेको देखिन आयो। अतः निज प्रतिवादी रविप्रताप राणासमेत भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ (१) (घ) र (ञ) बमोजिमको कसुरजन्य कार्यमा संलग्न रहेको देखियो।

यसरी माथी विवेचना गरिएबमोजिम प्रतिवादीहरू श्यामसिंह थापा, दीपकसिंह थाङ्देन, दीपककुमार श्रेष्ठ र रविप्रताप राणाले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१)(घ) र (ञ) बमोजिमको कसुर गरेको देखिएको हुँदा निज प्रतिवादीहरुलाई आरोपपत्र दावीबाट सफाई दिने ठहर गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला सो हदसम्म उल्टि भई निज प्रतिवादीहरु श्यामसिंह थापा र दीपकसिंह थाङ्देनलाई निजहरूको भूमिका र कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जनही जम्मा १ वर्ष कैद रु. ४०,०००/- जरिवाना समेत हुन्छ। अन्य प्रतिवादीहरू दीपककुमार श्रेष्ठ, रविप्रताप राणालाई निजहरूको संलग्नता र कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना कैद र रु. ३०,०००/- जरिवाना समेत हुने देखियो।

अन्य प्रतिवादीहरू दिनेश के.सी., गुप्तबहादुर श्रेष्ठ, विद्याधर श्रेष्ठ, दीपेन्द्रबहादुर बिष्ट, शिव लामिछाने, संजयसिंह बस्नेत, टपेन्द्रध्वज हमाल, अजितकुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, सुरेन्द्रबहादुर पाल, लालगोविन्द श्रेष्ठ, श्यामबहादुर खड्का, मदनबहादुर खड्का, प्रकाश अधिकारी, पिताम्वर अधिकारी, कृष्णप्रसाद गुरागाई, रमेशकुमार पाण्डेय, हरिहर श्रेष्ठ, अर्जुनप्रसाद तिमिल्सिना, गिरीधारी शर्मा, मनोज न्यौपाने, निरजबहादुर शाही, निरज पुन, विजयलाल कायस्थ, नरेन्द्रकुमार खालिङ, अर्जुनजंग शाही र रमेशविक्रम शाहले आफूभन्दा माथिका नेपाल प्रहरीका पदाधिकारीहरूको आदेश र निर्देशन बमोजिम आफ्नो पदीय हिसाबमा विभिन्न काम कारवाहीको चरणमा र बैठकमा उपस्थितिसम्म जनाई अगाडि नै सम्पन्न भइसकेका निर्णय र काम कावाहीलाई अनुमोदन र समर्थनसम्म गरेको देखिएको छ। यी प्रतिवादीहरूको APC को खरीदका सम्बन्धमा लागत अनुमान तयार पार्ने, खरीद योजना बनाउने, कोटेशन माग गर्ने, कोटेशन खोल्ने, APC खरीद संझौता गर्ने, L/C खोल्ने, L/C मा खरीद संझौताको विपरीतका बिक्रेता कम्पनिलाई फाइदा र नेपाल प्रहरीलाई नोक्सान हुने खालका शर्तहरू राख्ने, रकम भुक्तानीको तालिका निर्माण गर्ने, ठेकेदार कम्पनिलाई

रकम भुक्तानीका लागि निर्णय गरी सम्बन्धित बैंकलाई आदेश वा निर्देशन दिने लगायतका मुख्य कार्यहरूमा निर्णायक भूमिका र संलग्नता रहेको नदेखिएकोले प्रतिवादीहरू दिनेश के.सी., गुप्तबहादुर श्रेष्ठ, विद्याधर श्रेष्ठ, दीपेन्द्रबहादुर बिष्ट, शिव लामिछाने, संजयसिंह बस्नेत, टपेन्द्रध्वज हमाल, अजितकुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, सुरेन्द्रबहादुर पाल, लालगोविन्द श्रेष्ठ, श्यामबहादुर खड्का, मदनबहादुर खड्का, प्रकाश अधिकारी, पिताम्वर अधिकारी, कृष्णप्रसाद गुरागाँई, रमेशकुमार पाण्डेय, हरिहर श्रेष्ठ, अर्जुनप्रसाद तिमिल्सिना, गिरीधारी शर्मा, मनोज न्यौपाने, निरजबहादुर शाही, निरज पुन, विजयलाल कायस्थ, नरेन्द्रकुमार खालिङ, अर्जुनजंग शाही र रमेशविक्रम शाहलाई कसुरदार कायम गर्न मिल्ने देखिएन। तसर्थ निज प्रतिवादीहरूलाई अभियोग दावीबाट सफाई दिने गरी विशेष अदालतबाट भएको सो हदसम्मको फैसला मिलेको देखिँदा अन्यथा गरिरहन परेन।

तसर्थ माथी विवेचना गरिए अनुसार प्रतिवादी Assured Risk Company, London बाट रु. १४,२०,०८,००३/०३ भराउने र प्रतिवादी Michael Rider लाई दुई वर्ष कैद र विगो बमोजिम रु. २८,४०,१६,००६/०७ जरिवाना समेत गर्ने गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला मिलेको देखिएको साथै प्रतिवादी शम्भु भारतीलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) र २२ बमोजिमको कसुरमा एक वर्ष कैद तथा विगोको आधा रु. १४,२०,०८,००३/०३ (चौध करोड बीस लाख आठ हजार तीन रुपैयाँ तीन पैसा) जरिवाना गरी त्यति नै विगो प्रहरी कल्याण कोषले निजबाट भराई लिन पाउने ठहऱ्याएको विशेष अदालतको फैसला मिलेको देखिदा सदर हुने ठहर्छ। प्रतिवादीहरू मध्येका ओमविक्रम राणालाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद र सोही ऐनको दफा २४ ले थप कैद वर्ष एक समेत गरी कैद वर्ष दुई र रु १७,०६,००,८२४।७४, (सत्र करोड छ लाख आठ सय चौबीस रुपैयाँ र चौहत्तर पैसा) जरिबाना हुने ठहर गरेको विशेष अदालतको फैसला केही उल्टि भई निज प्रतिवादी ओमविक्रम राणालाई निजले गरेको कसुरको मात्रा बमोजिम भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप १ वर्ष समेत जम्मा २ वर्ष कैद र रु. ५०,०००/- जरिवाना समेत हुने ठहर्छ। प्रतिवादी हेमबहादुर गुरुङलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद र सोही ऐनको दफा २४ ले थप कैद वर्ष एक समेत गरी कैद वर्ष दुई र रु ६,४८,७०,७९२।५० (छ करोड अठचालिस लाख सत्तरी हजार सातसय बयानब्बे रुपैयाँ र पचास पैसा) जरिबाना हुने ठहर गरेको विशेष अदालतको फैसला केही उल्टि भई निज

प्रतिवादी हेमबहादुर गुरुङलाई निजको कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम ६ महिना कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जनही जम्मा १ वर्ष कैद रु. ४०,०००/- जरिवाना समेत हुने ठहर्छ। प्रतिवादी रमेशचन्द ठकुरीलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद र सोही ऐनको दफा २४ ले थप कैद वर्ष एक समेत गरी कैद वर्ष दुई र विगो बमोजिम रु.४,८५,४४,३८८।८३, (चार करोड पचासी लाख चवालिस लाख तीन सय अठासी रुपैयाँ र त्रियासी पैसा) जरिबाना हुने ठहर गरेको विशेष अदालतको फैसला केही उल्टि भई निज प्रतिवादी रमेशचन्द ठकुरीलाई निजको कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम ६ महिना कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जनही जम्मा १ वर्ष कैद रु. ४०,०००/- जरिवाना जरिवाना समेत हुने ठहर्छ।

प्रतिवादीहरू श्यामसिंह थापा, दीपकसिंह थाङ्देन, दीपककुमार श्रेष्ठ र रविप्रताप राणाले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(१)(घ) र (ञ) बमोजिमको कसुर गरेको देखिएको हुँदा निज प्रतिवादीहरुलाई आरोपपत्र दावीबाट सफाई दिने ठहर गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला सो हदसम्म उल्टि भई निज प्रतिवादीहरु श्यामसिंह थापा र दीपकसिंह थाङ्देनलाई निजहरूको भूमिका र कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जनही जम्मा १ वर्ष कैद रु. ४०,०००/- जरिवाना समेत हुन्छ। अन्य प्रतिवादीहरू दीपककुमार श्रेष्ठ, रविप्रताप राणालाई निजहरूको संलग्नता र कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना कैद र रु. ३०,०००/- जरिवाना समेत हुने ठहर्छ। प्रतिवादीहरू दिनेश के.सी., गुप्तबहादुर श्रेष्ठ, विद्याधर श्रेष्ठ, दीपेन्द्रबहादुर बिष्ट, शिव लामिछाने, संजयसिंह बस्नेत, टपेन्द्रध्वज हमाल, अजितकुमार गुरुङ, रामकृष्ण राजभण्डारी, सुरेन्द्रबहादुर पाल, लालगोविन्द श्रेष्ठ, श्यामबहादुर खड्का, मदनबहादुर खड्का, प्रकाश अधिकारी, पिताम्वर अधिकारी, कृष्णप्रसाद गुरागाँई, रमेशकुमार पाण्डेय, हरिहर श्रेष्ठ, अर्जुनप्रसाद तिमिल्सिना, गिरीधारी शर्मा, मनोज न्यौपाने, निरजबहादुर शाही, निरज पुन, विजयलाल कायस्थ, नरेन्द्रकुमार खालिङ, अर्जुनजंग शाही र रमेशविक्रम अभियोग दावीबाट सफाई दिने गरी विशेष अदालतबाट भएको मिति २०६८।११।१ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। आरोपपत्रमा दावी गरेबमोजिमको विगो कायम गरी सबै प्रतिवादीहरुलाई सजाय

गरी पाउँ भन्ने नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकीर एवं आरोपपत्र दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने प्रतिवादीहरुको पुनरावेदन जिकीर पुग्न नसक्ने ठहर्छ। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नू।

तपसिल

प्रतिवादी ओमविक्रम राणाके, माथि इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम निजको हकमा बिशेष अदालत काठमाडौंबाट गर्ने गरेको २ बर्ष कैद र जरिवाना रु. १७,०६,००,८२४।७४ जरिवाना हुने गरी ठहर गरेको फैसला केही उल्टी हुने ठहरी कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम १ वर्ष कैद तथा सोही दफा २४ बमोजिम थप १ वर्ष समेत जम्मा २ (दुई बर्ष) कैद र रु. ५०,०००/- जरिवाना हुने ठहरेकोले निज प्रतिवादी मिति २०६८/४/८ देखि ऐ. १८ गतेसम्म हिरासतमा बसेको देखिंदा ११ दिन कट्टा गरी बाँकी १ बर्ष ११ महिना १९ दिनको लगत राखि कैद सजाय असुल उपर गर्नू साथै जरिवानाको हकमा शुरु बिशेष अदालतबाट निजलाई भएको रु. १७,०६,००,८२४।७४ को लगत कट्टा गरी रु. ५०,०००/- (पचास हजार) को लगत राखि असुल उपर गर्नु भनी श्री काठमाडौं जिल्ला अदालतमा लेखि पठाईदिनु। साथै निजलाई लागेको कैद र जरिवाना असूल उपर भएपछि शुरु बिशेष अदालतबाट निजलाई भएको फैसलाको तपसिल खण्डको प्रकरण नं. ३ मा उल्लेख भएका जेथा जमानी फुकुवा गरिदिनु भनी शुरु बिशेष अदालतमा लेखि पठाईदिनू..१

प्रतिवादी हेमबहादुर गुरुङके, माथि ईन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम शुरु बिशेष अदालतले कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही १ बर्ष कैद तथा सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप १ बर्ष कैद समेत जनही जम्मा २ (दुई वर्ष) कैद र रु. ६,४८,७०,७९२।५० जरिवाना हुने ठहऱ्याएको फैसला केही उल्टि हुने ठहरी ऐजन ऐन बमोजिम १ (एक बर्ष) कैद र रु ४००००/- जरिवाना हुने ठहरी फैसला भएकोले कैदको हकमा निज प्रतिवादी मिति २०६८/३/३० देखि ०६८/४/४ सम्म जम्मा ७ दिन हिरासतमा बसेको देखिंदा उक्त ७ दिन कट्टा गरी बाँकी ११ महिना २३ दिनको कैद असूल उपर गर्नु साथै जरिवानको हकमा शुरु विशेष अदालत काठमाडौबाट निजलाई भएको रु.६,८४,७०,७९२।५० को लगत कट्टा गरी रु. ४००००/- (चालीस हजार) को लगत राखी सो समेत असूल उपर गर्नु भनी काठमाडौं जिल्ला अदालतमा लेखि पठाईदिनू र निजलाई लागेको कैद तथा जरिवानाको रकमा असूल उपर भएपछि शुरु बिशेष अदालतको प्रकरण नं. ४ मा उल्लेख भएको बैंक जमानत

फुकुवा गरिदिनु भनी शुरु विशेष अदालतमा लेखि पठाईदिनु...२

प्रतिवादी रमेशचन्द ठकुरीके, माथि ईन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम शुरु बिशेष अदालतले कसुरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही १ बर्ष कैद तथा सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप १ बर्ष कैद समेत जनही जम्मा २ (दुई वर्ष) कैद र रु. ४,८५,४४,३८८।८३ जरिवाना हुने ठहऱ्याएको फैसला केही उल्टि हुने ठहरी ऐजन ऐन बमोजिम जम्मा १ (एक बर्ष) कैद र रु ४००००/- जरिवाना हुने ठहरी फैसला भएकोले कैदको हकमा निज प्रतिवादी मिति २०६८/४/३ देखि ०६८/४/४ सम्म जम्मा २ (दुई) दिन हिरासतमा बसेको देखिंदा उक्त २ दिन कट्टा गरी बाँकी ११ महिना २८ दिनको कैद असूल उपर गर्नू साथै जरिवानाको हकमा शुरु विशेष अदालतबाट निजलाई भएको रु. ४,८५,४४,३८८।८३ को लगत कट्टा गरी रु. ४००००/- (चालीस हजार) लगत राखि असूल उपर गर्नु भनी श्री काठमाडौं जिल्ला अदालतमा लेखि पठाईदिनु र कैद तथा जरिवानाको रकम समेत असूल उपर भएपछि शुरु बिशेष अदालतको प्रकरण नं. ५ मा उल्लेख भएको बैंक जमानत फुकुवा गरिदिनु भनी शुरु बिशेष अदालतमा लेखि पठाईदिनु..३

प्रतिवादी श्यामसिंह, थापाके माथि इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम निजको हकमा सफाई पाउने ठहऱ्याएको शुरु विशेष अदालतको फैसला उल्टी हुने ठहरी कसूरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना कैद तथा सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जम्मा १ (एक) वर्ष कैद र रु. ४०,०००।- (चालिसहजार) जरिवाना हुने ठहरेकाले कैदको हकमा निज प्रतिवादी मिति २०६८/४/१२ देखि ऐजन १६ गतेसम्म जम्मा ५ दिन प्रहरी हिरासतमा रहेको देखिँदा उक्त कैद दिन ५ (पाँच) कट्टा गरी बाँकी कैद ११ महिना २५ दिन असूल उपर गर्नु साथै निजलाई लागेको जरिवाना रु. ४०,०००।- (चालिस हजार रुपैयाँ) असूल उपर गर्नु भनी श्री काठमाडौं जिल्ला अदालतमा लेखि पठाईदिनू र उक्त कैद तथा जरिवानाको रकम असूल उपर भएपछि निजले शुरु विशेष अदालतमा राखेको जमानत फुकुवा गरिदिनु भनी शुरु बिशेष अदालतमा लेखि पठाइदिनु-------------------------४

प्रतिवादी दिपकसिंह थाङ्देनके, माथि इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम निजको हकमा सफाई पाउने ठहऱ्याएको शुरु विशेष अदालतको फैसला उल्टी हुने ठहरी कसूरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना कैद तथा सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप ६ महिना कैद समेत जम्मा कैद १ (एक) वर्ष कैद र रु. ४०,०००।- ९चालिसहजार) जरिवाना हुने ठहरेकाले कैदको हकमा निज प्रतिवादी मिति २०६८/५/५ देखि ऐजन ८ गतेसम्म जम्मा ३ दिन प्रहरी हिरासतमा रहेको देखिँदा उक्त कैद दिन ३ (तीन) कट्टा गरी बाँकी कैद ११ महिना २७ दिन निजलाई लागेको जरिवाना रु. ४०,०००।- (चालिस हजार रुपैयाँ) असूल उपर गर्नु भनी श्री काठमाडौं जिल्ला अदालतमा लेखि पठाईदिनू र उक्त कैद तथा जरिवानाको रकम असूल उपर भएपछि शुरु विशेष अदालतमा राखेको जमानत फुकुवा गरिदिनु भनी शुरु बिशेष अदालतमा लेखि पठाइदिनु---५

प्रतिवादी दिपक कुमार श्रेष्ठके, माथि इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम निजको हकमा शुरु विशेष अदालतले सफाई दिने ठहऱ्याएको फैसला उल्टी हुने ठहरी कसूरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना कैद र रु. ३० (तीस) हजार रुपैयाँ जरिवाना हुने ठहरी फैसला भएकाले कैदको हकमा निज प्रतिवादी मिति २०६८।४।१० देखि ऐजन ११ गते सम्म हिरासतसम्म बसेको २ दिन कट्टा गरी बाँकी कैद ५ महिना २८ दिनको कैदको लगत र जरिवाना वापतको रकम रु. ३०,०००।- (तीस हजार रुपैयाँ) असूल उपर गर्नु भनी श्री काठमाडौं जिल्ला अदालतमा लेखि पठाईदिनू र उक्त कैद तथा जरिवानाको रकम असूल उपर भएपछि निजले शुरु विशेष अदालतमा राखेको जमानत फुकुवा गरी पठाइदिनु भनि शुरु विशेष अदालतमा लेखि पठाइदिनू---६

प्रतिवादी रविप्रताप राणाके, माथि इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम निजको हकमा शुरु विशेष अदालतले सफाई दिने ठहऱ्याएको फैसला उल्टी हुने ठहरी कसूरको मात्रा अनुसार भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम जनही ६ महिना

कैद र रु. ३० (तीस) हजार रुपैयाँ जरिवाना हुने ठहरी फैसला भएकाले कैदको हकमा निज प्रतिवादी मिति २०६८।४।११ देखि ऐजन २४ गते सम्म हिरासतमा बसेको देखिंदा उक्त १४ दिन कट्टा गरी बाँकी कैद ५ महिना १६ दिन कैदको लगत तथा जरिवाना वापतको रकम रु. ३०,०००।-(तीस हजार रुपैयाँ) असूल उपर गर्नु भनी श्री काठमाडौं जिल्ला अदालतमा लेखि पठाईदिनू र उक्त कैद तथा जरिवाना बापतको रकम असूल उपर भएपछि निजले शुरु विशेष अदालतमा राखेको जमानतको रकम फुकुवा गरी पठाइदिनु भनि शुरु विशेष अदालतमा लेखि पठाइदिनू--७

प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाईदिनू-------८

प्रधान न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इति सम्वत २०७४ साल वैशाख महिना १७ गते रोज १ शुभम् ----------------------।

इजलास अधिकृतः रामप्रसाद बस्याल/अर्जुनप्रसाद कोइराला
कम्प्यूटर टाइपः रामशरण तिमिल्सिना/विकेश गुरागाई